

серія
МОРОК

НОРА • ДРУК

**Андрій
КОКОТЮХА**

**АНОМАЛЬНА
ЗОНА**

НОРА
ДРУК

Андрій Кокотюха
Аномальна зона

– Чари ніколи не зникають
безслідно, – пояснив Дамблдор, –
і ці сліди бувають дуже виразні.

Д. К. Ролінг.
«Гаррі Поттер
і напівкровний принц»

Частина I
ПАРАЛЕЛЬНИЙ СВІТ

1

Все почнеться завтра.

А сьогодні в Шамрая був звичайний робочий день.

Звичайний робочий день – це коли зустрічаєшся з різними психами і робиш вигляд, наче віриш їм та сприймаєш їхню балаканину серйозно.

Інакше не можна: тоді не повірять йому.

Все почнеться завтра...

2

Двері квартири на шостому поверсі старенької дев'ятиповерхівки з поламаним ліфтом були оббиті старим коричневим дерматином. Хрест-навхрест його перетинав неглибокий поріз. З обох боків красувалися новенькі неушкоджені двері: ліворуч броньовані, праворуч – із суцільного дуба, вкриті блискучим лаком. Номер потрібної квартири на убогих дверях було написання крейдою, тоді як ті, хто окопався за «навороченими» дверима, цілком обходилися без квартирних номерів.

Шамрай натиснув пальцем на кнопку дзвоника. Дзвінка зсередини не почулося. Він начавив ще раз, потім ще, а тоді обережно постукав по порізаному дерматину. Ефект нульовий. Тоді Шамрай постукав сильніше, кулаком, і нарешті за дверима вчувся рух. Клацнув замок, двері прочинилися на довжину старого, допотопного ланцюжка.

– Це ви? – сторожко запитали з-за дверей.

– Це я, – бадьоро відповів Шамрай. – Вам документи показати?

Двері зачинилися, аби за мить знову прочинитись, тепер уже – на всю ширину. Ланцюжок скинули. Хазяйкою квартири виявилася коротко стрижена літня жінка, закутана в колись розкішний і дорогий, а тепер просто старий раритетний оксамитовий халат із драконами. Нижній край халату плавно переходив у самопальні капці з собачими мордочками – на кожному базарі таких повно.

Скільки їй було років Шамрай навіть не намагався прикинути. У погляді, яким вона його зміряла, нічого безумного не було. Та й по телефону голос звучав цілком нормально.

– Документи можна купити будь-які. Приліпити фотографію, ляпнути фальшиву печатку, і нате вам – готовий працівник органів.

– Я не працівник органів, – гумово посміхнувся Шамрай. – Ви – Галина Григорівна?

– Та ясно, що не звідти, – буркнула жінка в халаті. – Звідти до мене вже не ходять. Прошу.

Ступивши крок убік, Галина Григорівна кивком запросила гостя проходити. Шамрай зайшов і тут же двома звичними рухами скинув туфлі. Хоча в квартирі було несподівано брудно. Ліва шкарпетка, торкнувшись лінолеуму в коридорі, тут же прилипла до якоїсь гідоти.

– Не треба було роззуватися, – зауважила хазяйка. – Це японці скидають взуття біля порогу. Але якщо вам так зручно...

– Я трошки японець, – спробував пожартувати Шамрай. – Чи китаєць, не знаю.

– Якщо китаєць, то я пригощу вас зеленим чаєм. Проходьте на кухню. Нам однаково туди.

За чотири роки спілкування з подібною публікою Шамрай вже звик до того, що практично всі персонажі його дописів – самотні, живуть у злиднях або на межі злиднів, проте вперто не помічають цього. Тому він змушений був визнати: такі люди набагато щасливіші за нього і за таких як він. І вже точно щасливіші за різних там мільйонерів.

Тому побачене на кухні Шамрай сприйняв без огиди. Емальована мийка, в ній – три брудних алюмінієвих полумиски, поруч – емальований кухоль у горошок, де киснув пакетик з-під чаю. На старому холодильнику, який ніяк не доживе останні дні, – плетений кошик зі шматком булки, акуратно замотаним у прозорий одноразовий целофановий кульок. Стіл вкритий липкою квітчастою клейонкою. Поруч – дві табуретки. На плиті – закіптюжений чайник, на стіні – поличка, де стояла півлітрова банка, повна алюмінієвих ложок та виделок, які колись клали в столовках.

На підвіконні примостилася біла радіоточка: єдиний предмет обстановки, вимитий до чистого.

– Присядьте... як вас звати?

– Віктор.

– Ага, присядьте, Вікторе, я зараз. Чаю, чаю...

Рухи цієї жінки нагадували Шамраєві рухи робота. Добре, нехай і не механічної ляльки, проте на живу людину з усіма її радощами, бідами та проблемами його нова знайома була мало подібна. Хоча на нещасну злиденну тітку – ще менше. Вогник у її очах Віктор усе ж таки встиг помітити. Не зовсім здоровий, але ж – вогник...

Жінка напустила в чайник води з-під крану, запалила конфорку, зламавши перед цим три сірники, поставила воду на газ і викинула з кухля використаний пакетик. Сполоснувши посудину, вона взяла з підвіконня чашку з пощербленим краєм, теж сполоснула її, поставила перед гостем.

– Ви – міцний?

– Я? – перепитав Віктор.

– П'єте міцний? Чай... міцний п'єте?

– А, так-так, якщо можна.

Галина Григорівна взяла з підвіконня коробочку з пакетиками дешевого зеленого чаю, кинула гостеві в чашку відразу два.

– Цукор?

– Ні, дякую, – чемно відповів Шамрай. – То ви мені дзвонили...

– Я дзвонила не вам. Ви взяли трубку.

– Нехай, – погодився Віктор. – Але говорили ви зі мною. Можете повторити чи показати хоча б те, що у вас тут відбувається?

– Ви ж для цього прийшли, – спокійно відповіла жінка. – Дивіться сюди, це ось так відбувається.

Підійшовши до радіоточки, вона повернула ручку, роблячи звук голосніше. Але радіо не видало жодного звуку. Шамрай терпляче чекав коментарів.

– Ви думаєте, що радіо вимкнене, – промовила Галина Григорівна, хоча в даний момент Віктор взагалі ні про що не думав. – Ось, гляньте сюди.

Жінка висмикнула радіо з розетки, потім вставила штепсель назад. Знову покрутила ручку. Нічого не відбулося, радіо мовчало.

– Тепер так, – жінка взяла радіо двома руками, кілька разів струснула його, при цьому смикнувся і дріт. Радіо враз захарчало і засвистіло. Причому звуки, які йшли звідкись зсередини, неможливо було чітко відокремити один від одного. Складалося враження, що вони линуть щонайменше з потойбічного світу. Або з космосу.

Так Галина Григорівна і пояснила по телефону: через радіоточку в неї налагоджено постійний зв'язок із Космосом.

Шамрай звично вдавав, що все це йому страшенно цікаво.

– І давно так?

– Третій місяць, – жінка лишила радіо в спокої, гордо глянула на гостя. – Радіо балакало-балакало, верзло різні нісенітниці, а в один прекрасний день взяло і замовкло. Я крутила і так і сяк, потім набридло. Вирішила, що воно гавкнулось. Навіть ходила спеціально просити, щоб мені не ставили в оплату за квартиру радіоточку. Все одно я нею не користуюся. Вони, гадюки, не захотіли нічого міняти, і я пообіцяла подати на них до суду. Чесно – три рази обіцяла, потім навіть до адвоката пішла. У нас тут недалеко, через два будинки,

юридична консультація. Сидить там така дівчинка хороша, красива, євресчка тільки, але то нічого... Ну, пояснила мені: нічого не світить, не переможу я тих бюрократів. Та й грошей все це коштує, а де я стільки візьму, в мене навіть на консультацію не було. Все платне, хай би вони повиздыхали, олігархи, бандити... Та дівчинка нічого, хороша, грошей з мене не взяла. Каже, що прізвище їй моє знайоме. Її мама, бачте, мене ще по обласному драмтеатру пам'ятає, а я ж там усі головні ролі... З такої відомої актриси вона, дівчинка, грошей не візьме, повага, молодий чоловіче, дорожче коштує. А, дурне... Словом, пішла я, так нічого і не виходивши. Думаю, хай вони вдаляться моїми копійками, не буде їм щастя.

Шамрай не переривав монологу, тільки встиг увімкнути диктофон. Галина Григорівна помітила це, та ніяк не відреагувала – говорила і говорила. Не зупинив її навіть закипілий чайник.

– Значить, перестала я правди добиватися, – хазяйка вимкнула газ, підхопила чайник за ручку, почала мотиляти ним, мов піп кадиллом, і Віктор перелякався, що зараз вона вилле йому окріп кудись у район ширіньки. – Ну, пройшов місяць, другий, третій, і просто серед білого дня радіо раптом ожило. Не заговорило, зверніть увагу, а саме ожило. Ось так, як ви щойно бачили, – чайник критично нахилився над Шамраєм, той трішки посунувся, хоча обійшлося: окріп потрапив точно в чашку, заливши два пакетики, які миттєво спливли. – Спочатку я хотіла вимкнути – чого б воно мені отак свистіло? – жінка налила води собі в кухоль. – А потім почала дослухатися, і все зрозуміла. Ви нічого не зрозуміли, Вітю?

Шамрай обмежився тим, що заперечно похитав головою.

– Видно, що ви зовсім цивільна людина. Скільки вам років?

– Тридцять.

– В якому полку служили?

– Зовсім не служив. Бог милував.

– Бог покарав! – Галина Григорівна погрозила гостеві пальцем. – Мужчина повинен служити в армії. Мужчина – це воїн, він народився таким. Мій покійний чоловік про це постійно говорив, а він же в мене був офіцер-зв'язківець! Ось, дивіться!

Зі спритністю, якої Шамрай зовсім від неї не чекав, Галина Григорівна вибігла з кухні і швидко повернулася з фотографією в рамці: дуже вродлива жінка з розкішним довгим волоссям, одягнена в пишну вечірню сукню, стоїть поруч із бравим офіцером у формі майора.

– Це ми в дев'яностому, коли в Німеччині жили. Чоловік там служив, ГРУ, секретна частина зв'язку. Я там грала в гарнізонній самодіяльності і, даю вам чесне слово, краще, ніж у будь-якому великому, так би мовити, справжньому театрі. Бачите, яка сукня? Мені спеціально пошили, це ми після прем'єри... Потім наші війська вивели з Німеччини, нас перевели сюди, в Житомир... Сумна історія. Але я веду до того, що мій покійний чоловік був професійним військовим і зв'язківцем. Часом ми так розважалися – замість слів перестукувалися азбукою Морзе. Донька навіть вважала нас трішки того, – вона покрутила пальцем біля скроні.

– А де тепер дочка, до речі? – між іншим поцікавився Шамрай.

– Живе в Німеччині. Давно. Спочатку бізнес, потім назовсім виїхала. Бачте, як воно складається... То до чого це я?.. Коли почула ті звуки з радіоточки, вони мені щось нагадали. Прислухалася краще – точно, морзянка! Пийте чайок, захолоне.

Шамрай слухняно зробив ковток. Напій, який заварився, пахнув чим завгодно, тільки не зеленим чаєм.

Відразу згадав, як десь минулого року познайомився з диваком, котрий доводив: під виглядом зеленого чаю народіві продають спеціально засушену траву, яка пригнічує статеву функцію. У людини перестало добре виходити з жінками і, шукаючи причин, він несподівано помітив, що останнім часом пив лише зелений чай із пакетиків. Для чистоти експерименту почав споживати напій у більших кількостях, ледь не літрами. Прийняв, за його словами, весь удар на себе. Статеве життя не налагодилося. Тоді дивак різко перестав пити зелений чай. Змін на краще не відбулося. Після того він і вивів свою теорію вселенської змови виробників зеленого чаю проти збільшення генофонду Житомирщини, і без того потерпілої

через Чорнобиль частини Полісся. Ага, дядькові саме стукнуло сімдесят п'ять...

– У мене в голові все відразу склалося! – Галина Григорівна вже не приховувала своєї радості. – Це мій чоловік, підполковник у відставці Горбанський, продовжує спілкуватися зі мною з іншого світу, через Космос. Інакшого способу не придумає, бо це неможливо. Перший рік після смерті він мені серед ночі з'являвся, щось говорив, тільки я не могла розібрати. Тоді перестав приходити. А тепер знайшов, бачте, інший спосіб. Йому ж там, у інших світах, набагато більше відомо про нас, ніж нам – про них. Ось він і попереджає нас про небезпеку.

– Нас? – перепитав, уточнюючи, Шамрай.

– Нас, – кивнула вдова підполковника. – Мене, а через мене – людство. Я мовчала-мовчала, бо вважала цю справу своєю особистою. Інтимною, якщо хочете. Але останнім часом такі повідомлення пішли, молодий чоловіче, що я вирішила вже не таїтися і сказати про все людям. Ви ж про світову кризу чули?

– Про неї всі тепер чули. Думаю, навіть бомжі на автовокзалі.

– А я знала про це раніше! – переможно проголосила Галина Григорівна. – Мені чоловік через космічний телеграф відстукав: готуйтеся, було погано, а буде ще гірше. І обіцяв поради, як з цим боротися. Там, – жінка багатозначно піднесла пальця до стелі, – знають про нас набагато більше. Ось у нас на базарі картопля подорожчала. Чоловік раніше казав мені: «Галю, позичай гроші, купляй мішок, бо скоро притисне!» Я позичила гроші, купила мішок. Не стрималася, кільком жінкам сказала, поспішайте, мовляв. Вони послухалися, теж почали мішками картоплю скуповувати. А в наступні вихідні той самий дід продавав її вже дорожче.

– Гаразд, – Шамрай трішки відсунув від себе чашку з так званим чаєм, сперся ліктем на стіл, аби було зручніше тримати диктофон. – Ви можете розказати, від чого ще застерігає нас Космос? У вас же постійний зв'язок, ви, мабуть, багато знаєте...

– Ви мене сфотографуєте? – запитала раптом Галина Григорівна.

– Аякже! І прізвище ваше дамо. Ви ж знаменита актриса... Тепер ще й посередник між Космосом і Житомиром.

При цих словах на обличчі Шамрая не здригнувся жоден м'яз.

– Ой, який там посередник, – відмахнулася жінка. – Просто чоловік азбуки Морзе навчив, ось я і почала все розуміти. Мені треба перевдягтися?

– По-домашньому краще, – Віктор поклав диктофон на стіл і поліз у сумку за фотоапаратом. – Ви говоріть, говоріть. Все, що ви скажете, для мене дуже цінне.

– Ну, словом, ще чоловік передав із Космосу, що новим президентом Америки стане темна людина. Я спочатку подумала, що то метафора така, а потім зрозуміла: це ж у прямому значенні. Ми ж тепер з вами знаємо, хто переміг – темношкірий, негр. Так, ще що було? Про ціни на м'ясо...

Вона говорила. Диктофон писав. Шамрай клацав фотоапаратом.

...На ходу Віктор прикидав собі, яка чортівня може відбуватися насправді. Очевидно, справа в самому радіо. Або воно дуже старе і якісь контакти всередині з'єднуються самі по собі, або після того як прилад потрусити, десь у самому дроті відходить контакт, тому радіо не може нормально ретранслювати звук. Найбільш імовірно, що все це відбувається в комплексі. Радіо треба або ремонтувати, або викидати. Купити нову радіоточку чи ще простіше – дешевий китайський приймач на батарейках, якщо вже Галині Григорівні так важко обходитися без радіо. Справа за малим: аби хтось це зробив чи принаймні пояснив жінці реальну ситуацію.

Але хто сказав, що саме хазяйці цієї квартири хочеться приймати за реальність? У неї є зв'язок з Космосом, причому – прямий, вона здатна отримувати інформацію, якої ні в кого більше немає. Вона погоджується назвати своє прізвище, не заперечує, аби її фотографували, до того ж цікаві обставини відкрилися: вона, виявляється, колись грала в обласному драмтеатрі.

У будь-якому разі матеріал піде на першу шпальту. Та ще й з продовженням у наступному номері.

Газета, в якій уже четвертий рік працював Віктор Шамрай, називалася «Неймовірні факти».

Вона виходила спочатку на чотирьох, потім – на восьми, а з осені цього року – вже на шістнадцяти сторінках. В її назві слово «*неймовірні*» писали курсивом і навскоси, аби в очі кидалося слово «ФАКТИ», яке було виділено великими літерами. Дуже схожими на таке саме слово, винесене в назву іншої, дуже популярної в усіх регіонах України газети «Факти і коментарі». Часом із дозволу її редакції житомирські «Неймовірні факти» передруковували якийсь матеріал. Про тракториста, який, проштрикнутий арматурним прутом через мошонку, не просто вижив, а ще й зробив своїй коханці близнюків. Про сільського напівграмотного діда, котрий після удару кульовою блискавкою заговорив англійською мовою. Про жінку, яка завагітніла від померлого чоловіка.

Та все ж таки «Неймовірні факти» більшу ставку робили не на передруки, а на факти, накопані власними силами. Хоча «накопані» – надто сильно сказано. Більша частина статей, включно з гороскопами та різними альтернативними прогнозами, була плодом багатой уяви та хворобливої фантазії працівників редакції. Інших сюди не брали. Чим неймовірнішу автор придумав історію, чим менш правдоподібною вона буде, тим більше людей в неї повірить. Ось і вся редакційна політика.

Правда, щось реальне там мусило бути, аби врівноважувати вигадку і тим самим піднімати довіру і до неї. Інакше «Неймовірні факти» давно набридли б інвесторам, для яких від самого початку заснування ця газета була більше забавкою та забаганкою, ніж вагомим засобом впливу на певну категорію громадян, яким вона стала вже через рік свого існування. Гороскопи, пророцтва, прогнози, дива, інопланетяни, чудотворні ікони, пришествя Бога чи Диявола, поради астролога – все це йшло на «ура» і робило «Неймовірні факти» якщо не повністю прибутковим, то як мінімум – не збитковим виданням. Власники, які тримали досить відомі в

Житомирі та області рекламне агентство, агентство з нерухомості та видавничо-поліграфічну фірму, самі не чекали такого ефекту. І погоджувалися: матеріали, героями яких виступали реальні люди, ті, котрі живуть поруч із читачем, додавали газеті популярності. Через них газета, а значить і власники, здобули досить високий кредит довіри.

Між іншим, Віктор Шамрай, як і решта працівників редакції, мав змогу не раз і не два отримати підтвердження того, що «Неймовірні факти» таки мають певний вплив на громадську думку. В кожному разі на думку Житомира та Житомирщини – то вже напевне. Наприклад, під час якихось чергових виборів місцевої влади один із кандидатів, найімовірніше, заплатив власникам газети, аби на її сторінках з'явилася якась чортівня про його головного конкурента. Замовлення виконали чітко: знайшли в якомусь селі справжню бабцю-цілительку, вона подивилася на фотографії місцевих політиків і пояснила – над одним із них надто багато чорного туману. Звісно, «людиною в чорному тумані» виявився той самий, небажаний конкурент. Читачами «Неймовірних фактів» були переважно люди старшого, передпенсійного та пенсійного віку. Вони, на відміну від молоді, на вибори ходили акуратно і старанно. Зрозуміло, що сільській провидиці старші люди повірили і, відповідно, не віддали свої голоси за кандидата «в тумані».

Потім той кандидат звинуватив конкурента у «чорному піарі» і навіть спробував подати на газету до суду за поширення неправдивих відомостей про нього. Та вчасно зупинився, бо, мабуть, йому пояснили: в газеті опублікована думка напівграмотної бабці, яка навіть не має вдома телевізора, бо це – гріх. Як насправді відбувалася її розмова з автором статті, не знає ніхто. Допитувати бабцю як свідка теж не вийде, бо тим самим позивач ще більше пошкодить і без того попсований імідж. А така газетка як «Неймовірні факти» може друкувати що завгодно, яку завгодно хріновину – такий у неї статус, такий у неї імідж, такий у неї формат. Люди або вірять, що інопланетяни бувають, або ні. В даному випадку неможливо довести, що дві третини пенсіонерів

Житомирщини проголосували проти одного кандидата на користь іншого лише через те, що на дозвіллі почитують газету, де друкують гороскопи, статті про викрадення людей марсіанами і багатоголових вовків у зоні відчуження.

Ту публікацію готував Віктор Шамрай.

Він справді з'їздив до бабці кудись у Радомишльський район, повіз їй від редакції гуманітарну допомогу – гречку, олію, цукор і банку «згущонки», дійсно показував їй під час розмови фотографії політичних опонентів на агітаційних листівках, і в обох бабця побачила щось схоже на диявольську печатку. Сфотографувавши її за розгляданням фотографій, Шамрай склепав потрібний текст і згодом отримав за це додаткових двісті баксів у білому довгастому конверті.

Шамрай спеціалізувався саме на роботі з реальними людьми.

Не можна сказати, що від самого початку йому це аж надто подобалося. Проте в «Неймовірних фактах» Віктор свого часу опинився через обставини, про які чим далі, тим менше хотілося згадувати. Тут він не надто напружувався, мав стабільний заробіток, знав, чого від нього чекають, і цілком задовольняв вимоги власників, а значить – і свого безпосереднього керівництва.

Пропрацювавши в «Неймовірних фактах» дещо більше двох років, Віктор Шамрай мав тепер вільний та комфортний графік роботи, малесенький – в закутку біля сортиру – зате окремий кабінет, а також своєрідний статус недоторканості. Шамрай знав, чого від нього хочуть і чекають.

Ті, хто платив йому гроші, так само знали – Віктор не підведе. Обидві сторони відчували: ще трохи – і Шамрай перестане особисто шукати божевільних, які погодяться розказати про свою зустріч із НЛО, та писати оповідки відповідного змісту. Для цього в нього з'являться підлеглі, двоє чи троє, швидше за все – молоді дівчатка без особливих амбіцій, але з бажанням прославитись.

А одна з найбільш тиражних газет Житомирської області, якій багато хто довіряє і з популярністю якої змушені рахуватися навіть

київські політики, котрі прагнуть впливати на Житомирщину, таку можливість дає.

4

Фото Галини Горбанської, жінки, яка через радіоточку у власній квартирі почала контактувати з Космосом і отримувати від покійного чоловіка пророчі для міста, регіону, України і світу попередження, піде на першу сторінку.

Перед тим, як взятися до написання статті, Шамрай з цікавості зробив декілька телефонних дзвінків і багато чого дізнався про свою нову знайому.

Виявляється, родина Горбанських оселилася в Житомирі, на батьківщині Галининого чоловіка, влітку 1991 року, за кілька тижнів до серпневого путчу і початку офіційного розвалу країни під назвою Союз Радянських Соціалістичних Республік. Коли радянські військові частини почали виводити з Німецької Демократичної Республіки, чоловік Галини доклав максимуму зусиль, аби перевестися в рідне місто і там осісти. Галина, за фахом – акторка, до того часу завідувала в гарнізоні офіцерським клубом і керувала там художньою самодіяльністю. В Житомирі їй вдалося влаштуватися в обласний драмтеатр, де вона років десять досить успішно грала на сцені то Проню Прокопівну, то Кайдашиху, словом, виступала у всіх виставах класичного театрального репертуару.

Армію почали скорочувати. Чоловік, ще не так давно блискучий військовий, несподівано опинився спершу без роботи, потім – за межею бідності. Театр теж не давав можливості для нормального існування, в країні почалися тяжкі часи. Спробувавши торгувати на базарі жіночими колготками, чоловічими трусами та дитячими іграшками, відставний підполковник Горбанський швидко спився і згорів, одного разу спаливши собі шлунок якоюсь самопальною п'ятдесятиградусною гидотою. Залишившись з донькою, Галина впала в депресію. Наслідок – горілка, психічний розлад, звільнення з

театру, примусове лікування, якого домоглася її, на той час повнолітня донька. Зіпхнувши маму на руки лікарів, вона швиденько продала їхню трикімнатну квартиру, купила однокімнатну, прописала туди матір, аби тій було куди вертатися з лікарні, а решту грошей витратила з користю для себе: перебралася в Київ, орендувала там квартиру, знайшла в столиці підходящого іноземця і дуже скоро виїхала з ним до Німеччини.

Тепер вона – громадянка Німеччини. Матір не забуває, акуратно присилає гроші. Аж двадцять євро щомісяця, або – лише двадцять євро, кому як подобається. Зате – без затримок. Якщо додати їх до пенсії по інвалідності, вийде трішки більше визначеного державою прожиткового мінімуму в Україні. Галині Горбанській, очевидно, цього вистачало.

Шамрая зовсім не мучила совість. Ця жінка – не просто читачка, а й передплатниця «Неймовірних фактів». Вона сама подзвонила в редакцію, відгукнувшись на оголошення, яке в кожному номері закликало людей, котрі зіткнулися з незвичайними паранормальними явищами, писати, дзвонити і заходити. Тож коли Галина Григорівна Горбанська захотіла розказати про свої контакти з паралельним світом через радіоточку – нехай, це її право.

Ніде не сказано, що в газетах можна писати лише про тих, у кого нема довідки від психіатра.

Тепер через редакцію читачі почнуть шукати Галину Горбанську, нову ясновидицю, котра може дати поради стосовно майбутнього. Будь ласка, адрес і телефонів тут однаково ніколи нікому не дають. Подзвонять і перестануть, чекатимуть інших публікацій про Галину Горбанську. Плюс-мінус раз на квартал редакція поверталася до своїх давніх персонажів, аби освіжити пам'ять постійних читачів.

До того ж Галина Горбанська, як і більшість подібних персонажів, зручна і для Шамрая, і для його начальства тим, що в неї немає на Житомирщині близьких родичів. Ніхто не почне позиватися до суду через нанесення комусь чергової моральної шкоди. Такі публікації для «Неймовірних фактів» завжди були бажаними і безпечними.

Поки Віктор Шамрай писав текст і перекидав його та фотографіюна верстку, місто поволі поглинули вологі сутінки. В сутінках стояв листопад.

Завтрашній день не обіцяв нічого принципово нового.

Навіть коли назавтра в редакційному коридорі біля охорони на Віктора чекала молода жінка, він спочатку не зрозумів, що саме з її появи все для нього тільки починається.

5

– Ви – Віктор? Добрий ранок, мені сказали до вас...

На вигляд відвідувачці було років двадцять п'ять, якщо не менше. Нічого патологічного в її зовнішності та погляді Шамрай не побачив. Як правило, до нього приходили контактери з паралельними світами, тобто народ старшого віку та специфічної зовнішності. Ця дівчина виявилася досить пристойно, навіть стильно вдягнуеною, але трималася не дуже впевнено. Вона не була яскравою красунею, проте мала дуже привабливу зовнішність. Помітно, що вона ретельно доглядала за собою.

Натомість типові міські божевільні, з якими зазвичай Шамрай мав справу, завжди були впевнені в собі, своїх словах, вчинках та власній правоті. І всі як один неохайно і старомодно вдягалися, смерділи потом, у них пахло з рота, з волосся різдв'яним снігом опадала на плечі лупа. Чоловіки були або неголеними, або навпаки – виголені до синього, аж до порізів на щоках. Жінки не знали про існування перукарів. Та головне – всі вони вирізнялися балакучістю, заговорюючи навіть охорону, звиклу до подібної публіки.

Ця ж мовчала, трималася скромно, наче миша в котячому заповіднику.

– Віктор, – кивнув він. – Хто вам сказав і з якого ви приводу?

– Сказали по телефону. Сьогодні вранці дзвонила, виклала суть справи...

Дівчина й далі виглядала зняквовілою. Шамраю здалося навіть, що вона насилу стримується, аби не повернутися і не втекти геть.

– Добре, давайте до мене пройдемо, – кивнув Віктор, пропускаючи гостю вперед.

Відчинивши перед нею двері свого кабінетика, журналіст жестом запросив її проходити, причинив двері, кивнув на стілець, сам примостився за столом.

Курити він кидав періодично, і зараз тривав період кидання: без цигарок Віктор тримався вже четвертий місяць. Проте попільничка з логотипом фірми, якій належала газета, стояла на столі постійно. Шамрай підсунув її до дівчини. Та сприйняла це як належне, витягла з сумочки пачку довгих білих дамських цигарок, дорогу запальничку, затяглася. Перехопивши погляд Віктора, покрутила запальничку в пальцях.

– Подарунок.

– Ага, – Шамрай не знав, як ще відповісти.

Гостя кинула запальничку в надра сумочки, струсила попіл, очікувально глянула на Віктора. Той, у свою чергу, подивився не неї.

– Ну, так що?

– А що? – дівчина кліпнула ледь розкосими очима, які підтверджували наявність в її генах малесенької частки східної крові.

– Яка у вас справа, з чим прийшли? – заохочував Шамрай. – Між іншим, як вас звати?

– Тамара. Тома. Прізвище – Томіліна, – довгий нафарбований ніготь збив попіл у попільничку.

– Прекрасно. Тома Томіліна. Чим я можу вам допомогти? Ну, раз уже вас на мене перенаправили...

Тамара Томіліна витримала невеличку паузу.

– З чого почати... Навіть не знаю...

– Завжди треба починати з початку, – порадив Шамрай.

– Та у тому-то й річ, що я не знаю, де в цієї історії початок, і головне – чим вона закінчиться. Ви ж займаєтеся різними незвичайними явищами, правильно?

– Неправильно. Ми про них пишемо. Займаються ними або, коли говорити більш точно, вивчають їх спеціальні люди в спеціальних установах. Звісно, ми працюємо з такими фахівцями в постійному контакті, тому...

– Оці ваші фахівці пошлють мене в дурдом! – відрубала Тамара і зробила велику затяжку. – Знаєте, є така спеціальна лікарня в Зарічанах¹? А я не божевільна, в мене отут, – вона постукала себе пальцем по лобі, – усе в нормі. Просто є факти, які я не можу перевірити сама. А ви у вашій газеті тільки тим і займаєтесь, що перевіряєте такі історії.

– «Такі» – це які, Томо? – Шамрай відчув: тут теж треба набратися терпцю. – Ви ближче до діла якимось, а то все колами ходите...

– Ось я і не знаю, як так почати, аби ви не здали мене в дурдом.

– Ми нікого в дурдом не здаємо, – спробував заспокоїти дівчину Віктор. – Кажіть уже, а я сам вирішу, що робити і як реагувати. Повірте, мені тут таке доводиться вислуховувати – мамо, не горюй!

– О'кей, – нарешті наважилась Тамара Томіліна. – Вас цікавлять аномальні зони?

– Це наш профіль, – погодився Шамрай. – Якщо ви знаєте якусь, про яку ми ще не писали, – викладайте сміливо. Буду тільки вдячний.

– Є одна така зона. Понад сто кілометрів звідси, між Народницьким і Овруцьким районами. Там є село Підлісне. Вірніше, було: всіх майже повністю відселено після Чорнобиля. Село маленьке і майже вимерле. Там багато таких, ці території потрапили в зону відчуження...

– Стоп-стоп! – Шамрай жестом зупинив дівчину. – Вибачте, звичайно, за дурнувате питання, але скільки вам років і звідки ви так добре все це знаєте? Мені, наприклад, тридцятка влітку була. Коли Чорнобиль рвонув, я тільки перший клас закінчував, але всю ту чорнобильську паніку пам'ятаю. Мене потім кілька разів

---

¹ Зарічани – передмістя Житомира, де розташована обласна психіатрична лікарня № 1.

оздоровлювали разом з іншими дітьми, які вважалися «чорнобильськими». Ось тільки я таких подробиць не можу вам розказати, треба спеціально дізнаватися...

– А ви не перебивайте! – Тамара нервовим жестом роздушила бичок об дно попільнички і тепер не знала, куди подіти руки, тож витягла з пачки другу цигарку, знову закурила. – Не перебивайте, мені і так непросто слова добирати. Бо в цьому вся сіль, – вона знову витримала якусь театральну паузу. – Справа в тому... Справа в тому, що я мусила народитися в тому самому Підлісному навесні вісімдесят шостого, коли Чорнобиль гахнув.

Шамрай відкинувся на спинку стільця, спробував переварити першу порцію інформації.

– Так, – нарешті промовив він. – Що значить – мусили народитися? І чому саме там? Коли ж ви народилися, врешті-решт?

– Можу паспорт показати. До речі, з собою взяла.

На підтвердження своїх слів Тома Томіліна, примостивши цигарку на краєчок попільнички, понишпорила в сумочці і витягла з її надр паспорт, розгорнувши його на потрібній сторінці.

– Місце народження – Хмельницька область, Старокостянтинівський район, село... Ага, – Шамрай знову не знав, як на все реагувати. – І що з того?

– Дату народження бачите?

– Четверте травня одна тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого року. Вам зараз уже двадцять два, – для чогось ляпнув Віктор. – Поки нічого не доходить. Може, я щось пропустив, чого не повинен був?

– Чорнобиль рвонув двадцять шостого квітня, – Тамара тепер говорила з ним, як із дитиною, котрій пояснюють, чому не можна совати пальці в розетку. – Я народилася через вісім днів. Хоча мусила не так скоро, за всіма розрахунками пологи в мамі мали початися на кілька тижнів пізніше. Наша родина жила в тому самому Підлісному, невеличкому селі. Коли все трапилося, батько заплатив сусідові якісь шалені на той час гроші, аби він вивіз вагітну маму до батькових родичів, на Поділля. Вважалося, що там безпечніше. Ось чому я народилася не там, де мусила.

– Гм, – Шамрай потер підборіддя. – Це... має якесь значення?
– У світлі того, що відбувається зі мною останнім часом, так, має,
– Тамара сховала паспорт і знову закурила. – Вже кілька тижнів Підлісне кличе мене до себе.

Не звертаючи увагу на реакцію Віктора на сказані нею слова, Тамара продовжила, дивлячись тепер йому просто в очі:

– Там, у Підлісному, зникають люди. Там – аномальна зона, гине місце. Тому, до речі, звідти і почали відселювати людей чи не найпершими. Я мусила народитися там, у мене є зв'язок з цією територією. Тепер Підлісне кличе. Воно хоче, аби я повернулася. Воно хоче забрати мене, поглинути, розумієте? Забрати назавжди. Чи хоча б забрати частину моєї пам'яті. Розумієте? Чого б то так дивитися? Правда, дурдом за мною плаче?

6

У тому, що його нова знайома була цілком здоровою людиною, Віктор Шамрай не сумнівався.

З його особистого досвіду спілкування з тими, хто так чи інакше має якесь відношення до паралельного світу та незвичайних явищ, впливав один беззаперечний факт: справжній божевільний чи людина з бодай невеликими психічними відхиленнями ніколи не сумнівається у власній нормальності. Ба навіть більше, у сприйнятті таких людей увесь світ довкола давно вже зістрибнув з розуму і не завалився в тартарари лише завдяки таким як вони.

Тамара Томіліна поводила себе достатньо адекватно для того, аби в її розповідь така досвідчена в подібних справах людина як Шамрай, повірила. Звісно, з певними обмовками, але – повірила. Розказала ж дівчина таке.

Народницький та Овруцький райони справді вважаються в Житомирській області чи не найбільш постраждалими від Чорнобильської аварії територіями. Частину цих територій ще двадцять з гаком років тому оголосили зоною відчуження, а людей звідти почали масово переселяти. Проте силоміць нікого не тягли,

через те в окремих селах лишилися поодинокі мешканці, переважно люди старшого віку. Поступово вони помирають, але навіть якщо там не залишиться жодної людини, зону відчуження і покинуті села з хуторами все одно охоронятимуть спеціальні міліцейські підрозділи.

Все це Віктор Шамрай і без Тамари знав.

А ось чого не знав, так це того, що протягом останніх років у районі села Підлісне без сліду зникали люди. Про це ніде не писали, не говорили, тож він мусив сам вирішити: брати на віру Томині слова чи ні. Вона стверджує, що їхню родину свого часу таки відселили, хоч вони і втекли в сусідню область. Закінчивши школу, Тамара подалася вчитись у Київ, та через різні обставини кинула університет культури, повернулася додому, перебралася в Житомир, почала працювати. Де, ким – дівчина не казала, а Віктор не просив. Судячи з усього, це не було суттєво.

Важливіше те, що якимось на базарі, причому – зовсім недавно, Тома зустріла своїх колишніх односельців, теж мешканців Підлісного і теж свого часу відселених. Від них дізналася: протягом щонайменше останнього року кілька з їхніх родичів чи знайомих з невідомої причини зривалися з місця, їхали в Підлісне і звідти не поверталися. Щоправда, не всі. Декотрі таки поверталися, але не могли згадати нічого, що трапалося з кожним з них за кілька останніх днів, тижнів, місяців – у кожного своє.

Єдине, що могли пояснити ці люди – вони починали відчувати якийсь незрозумілий потяг до тих місць. Мовби магнітом туди тягло. А один навіть обмовився: «Підлісне кличе своїх до себе!»

Тепер розшукати всіх, хто потрапив до аномальної зони і повернувся звідти з провалом у пам'яті, практично неможливо. Тамара називала якісь імена та прізвища, які ні про що не говорили Шамраю і, звичайно, ніколи нічого не скажуть. Але, за її словами, повернувшись з тієї зони, люди виїжджали у невідомому напрямку. Неважливо куди, аби якнайдалі звідси. Тамара навіть припустила, що декого можна розшукати в Києві, на чорних ринках праці.

Та навіть не це турбувало дівчину.

Останнім часом їй почали серед ночі вчуватися дивні звуки. Прокинувшись, вона сідала на ліжку, дивилася в темне вікно і відчувала те, чого не могла пояснити словами: її, як і решту колишніх жителів Підлісного, те погане місце кликало до себе.

– Я боюся, – нарешті підсумувала свою розповідь Тамара. – Чого боюся – не розумію. Але боюся – і все. Думаю, ви згодні: якби з цим я прийшла кудись, крім вашої редакції, мене тут же відправили б до обласної психіатричної лікарні номер один.

– Я б не перебільшував, – вставив Віктор, хоча подумки погоджувався з нею.

– А я й не перебільшую, – дівчина роздушила об дно попільнички другий бичок. – Кажу як є. Тому й прийшла сюди. Ви не хочете розібратися, що саме відбувається у тій зоні? Якщо там є якісь аномалії, котрі якимось чином здатні впливати на всіх, хто може мати зв'язок із Підлісним та околицями, ви спробуйте це пояснити. А я, відповідно, вже не боятимуся діяти далі.

– Як же ви збираєтеся діяти далі?

Тамара стонула плечима.

– Не знаю. Я просто підкидаю вам інформацію для роздумів. Та прошу, аби ви чи хтось інший спробував мені пояснити, що коїться. І там, у Підлісному, і зі мною.

7

Нічого особливого не коїлось.

Крім того, що буцімто аномального села Підлісного на карті Житомирської області не було. Як не вишукував Шамрай цю точку на стику Народницького і Овруцького районів, нічого не знайшов. Інтернет, вічна «палка-виручалка», теж не підказав. Пошукова система видала багато населених пунктів із такою ж назвою, один – навіть на Житомирщині, але зовсім у протилежному напрямку.

Віктор не впав у відчай. Не було на те причин. По-перше, карти, з якими він звіряв інформацію, – нові. Якщо маленьке село Підлісне опинилося в зоні відчуження і в пожежному порядку було

відселене, то з сучасних карт воно просто зникло. Навіть якщо, за словами Тамари Томіліної, там все ще доживають якісь люди. А по-друге, факт відсутності Підлісного на карті цілком лягав у формат їхньої газети. Адже навіть, якщо забажати, перевіряти правдивість розповіді про аномальну зону звичайні громадяни не схочуть: на фіга заморочуватися дурницями?..

В активі Шамрая була дівчина, яка відчуває дивний поклик із тієї аномальної зони, конкретніше – з місця, де вона могла б народитися і з яким у такий спосіб пов'язана. На перший погляд – маячня. Коли подивитися вдруге та ще й вслухатися, вийде сюжет для чергової серії «Секретних матеріалів» чи «Медіума»². А значить – цілком перетравиться постійними читачами «Неймовірних фактів». Тим паче, що Тома Томіліна готова назвати своє прізвище і дозволила себе сфотографувати. Редакційний фотограф тут же скористався дозволом, і Шамрай відпустив дівчину, пообіцявши перевірити все на місці. Провести, як модно тепер казати, своєрідне неофіційне розслідування.

З усього, що наговорила Тамара, вийде трішки менше сторінки тексту. Решту Шамрай набере на місці. Тобто, виїхавши в ту саму аномальну зону. Якщо села немає на карті, це не означає, що воно не існує. І раз у вказаному районі постійно чергують спецзагони міліції, розшукати покинуте всіма Підлісне – справа техніки.

Дійшовши такого висновку, Шамрай несподівано для самого себе засмутився: надто просто і не дуже цікаво все виходило. Адже далі він планував діяти за накатаною схемою: подзвонити знайомому геологу, професору Максиму Івановичу Горбатьку, який кілька років безкорисно співпрацює з «Неймовірними фактами» лише для того, аби хоч раз на кілька місяців виступати на її сторінках у ролі авторитетного експерта. Вони сядуть на редакційну машину, прокатаються в район Підлісного, знайдуть те Богом забуте місце.

---

² «Секретні матеріали», «Медіум» – відомі американські серіали, герої яких спеціалізуються на вивченні паранормальних явищ.

Професор Горбатько проведе біолокацію³, визначить, де можуть бути геопатогенні зони⁴, а за цим дійством його увічнить фотограф Жора.

Репортаж з аномальної зони. Коментар професора. Кілька фотографій. Початок статті на першій шпальті, продовження на восьмій чи шостій сторінці газети. Все, справу зроблено, як сказав колись старому алкоголіку Біллі Бонсу старий сліпий пірат П'ю⁵.

Раз так, можна йти пити каву.

В фойє будинку, де редакція винаймала приміщення, стояв кавовий автомат. Вирушивши з третього поверху на перший, Віктор по дорозі заглянув до начальства, аби заявити тему про аномальну зону і швиденько узгодити відрядження просто на завтра. Потім «замовив» автоматові подвійну міцну каву, дочекався, поки напій приготується, і вийшов у листопад, аби попити на свіжому повітрі.

Оригінальних думок у голові Шамрая не виникало вже давно. З тих часів, про які він намагається не згадувати. Історія, епілогом якої став перехід Віктора на роботу в «Неймовірні факти» та повна свідома відмова від проблем реального світу, однаково переслідувала і нагадувала про себе. Особливо ночами, коли він мучився безсонням і намагався дивитися різну хрінотень по нічному телевізору: нічого більше він не сприймав. Щоправда, чим далі в минулому та історія лишалася, тим менш гостро Шамрай реагував на те, через що йому довелося пройти внаслідок власної дурості та самовпевненості. Тим не менш Віктор визначив сам для себе: його рана – з розряду тих, які або заживають довго, або не гояться взагалі.

---

³ Біолокація – спеціальні дослідження з метою виявити подразнення, внаслідок яких певне місце випромінює певну негативну енергію. Від самого початку термін застосовувався стосовно тварин. Нині біолокацію активно проводять люди, здебільшого – вчені, але трапляються і самоуки.

⁴ Геопатогенна зона – ділянка на земній поверхні, де спостерігаються негативні впливи тих чи інших факторів на живих істот, в тому числі на людей.

⁵ Шамрай по-своєму використовує епізод з роману Р. Л. Стівенсона «Острів скарбів», у якому сліпий П'ю, передаючи Біллі Бонсу чорну мітку, примовляє: «Справу зроблено».

Зловивши себе на тому, що минуле знову дає про себе знати, Шамрай одним ковтком допив каву, пульнув пластиковим стаканчиком у смітник і рішуче повернувся до себе в кабінет, аби негайно завантажити голову чимось не надто корисним, проте необхідним. Наприклад, підібрати хоча б пунктирну інформацію про Народницький та Овруцький райони.

Отже, що ми тут маємо... У Народичах та околицях навіть до аварії мешкало не дуже багато народу. Після квітня 1986 року і по нинішній день тут лишилося менше десяти тисяч осіб. І це за офіційними даними: за двадцять з копійками років кількість населення у районі скоротилася більш як у два рази. На одному квадратному кілометрі не завжди живу людину зустрінеш.

Сусідній, Овруцький район з центром у стародавньому, згаданому, здається, ще в «Повісті минулих літ» Овручі, хоч і знаходиться географічно поруч, але, як говориться, поряд із сусідом не стоїть. Хоча обидва райони вважаються постраждалими і в обох провели відселення, Овруцький район територіально більший. До того ж з роботою тут, навіть при тому, що регіон нібито небагатий, справа значно краща. Хоча звідти і звідти народ поволі втікає. Хіба от з Народницького – активніше.

Все це цікавило Шамрая лише з однією метою: з'ясувати для себе, до якої саме адміністративної одиниці належить аномальна зона в селі Підлісному і, відповідно, куди звертатися, коли виникне така необхідність, за офіційною підтримкою. Загалом, контактів із державними осередками влади Віктор намагався уникати. Проте в даному випадку, якщо йдеться не просто про геопатогенну зону в покинутому селі, а й про факти зникнення в ній людей, контакту з державними установами точно не вдасться оминати. Так чи так дізнаються і почнуть з'ясовувати стосунки, котрі, як правило, зводяться до однієї формули: «Навіщо було ото таке писать?» Тому краще передбачити можливі ситуації і завдати удару першим.

У практиці Шамрая був випадок: якимсь черговий божевільний уфолог-аматор прибіг у редакцію з доказами про те, що в селі, десь у Коростишевському районі, регулярно приземляється НЛО.

Клюнувши на це, Віктор швиденько змайстрував текст, вказавши назву населеного пункту, згаданого як база інопланетян на Житомирщині. Та за кілька днів йому почали обривати телефон обурені представники Радомишльської районної ради. Обидва райони, як і в цьому випадку, були сусідами. Радомишляни вимагали спростувати брехливу інформацію: виявляється, цей населений пункт формально підпорядкований їхньому району, і нема там ніяких інопланетян. З телебачення також замучили – покажіть та покажіть. Під тиском цих обставин редакція дала спростування: база НЛО, мовляв, була в згаданому місці колись, кілька років тому, і тепер, відповідно до декотрих даних, облюбувала собі інше місце в іншому районі. Словом, десь у такому ключі.

Після того випадку автори мушили дотримуватись граничної обережності у справах географії. Особливо ж, коли це стосується не глобусу земної кулі, а території рідного краю: постійні спростування почнуть підривати довіру до «Неймовірних фактів». А значить, власники втратять до проекту інтерес і з часом його закрийють, а своїм стабільним матеріальним статусом були задоволені всі працівники, включаючи прибиральниць. Так і не знайшовши однозначної відповіді на своє питання в інтернеті, Віктор вирішив остаточно перевірити все на місці. Хотів навіть попросити Тамару Томіліну скласти їм завтра компанію. Навіть набрав залишений нею номер мобільника. Абонент знаходився поза зоною досяжності.

Хай собі.

В кожному разі дівчина попередила: їхати туди боїться. Ніби передбачила його прохання і випередила з відповіддю.

Згодом, озираючись назад, Віктор Шамрай здивується: як це він не відчув, що ще в той момент, коли дівчина почала розповідати про аномальну зону, все погане для нього вже почалося... Після перерви в чотири роки...

– Добрий ранок, – відкозиряв міліціонер, нахилившись до вікна з боку водія. – Старший лейтенант Пузир, окрема рота міліції. Куди їдемо?

Професор Горбатько, який від Житомира мирно спав на задньому сидінні редакційної «Шкоди» поруч із фотографом Жорою, що слухав собі музику через навушники плеєра, прокинувся, щойно машина зупинилася. Тепер сидів, кліпав очима і намагався зрозуміти, приїхали вони чи ще ні. А якщо приїхали, то куди саме.

– Здоров, командире. Мерзнемо? – подався в його бік Шамрай, котрий сидів поруч водія Гриші.

Ззовні сіяв гидотний листопадовий дощик, а це само по собі не подобалося водієві: Гриша не любив пересуватися битим шляхом у вологу погоду, бо після цього завжди доводилося мити машину. На чистоті автомобіля Гриша був поведений, хоча проявлялося це досить дивно: він любив помити машину один раз, але потім не драїти її якомога довше. За гумові килимки в салоні, випадково вимашчені грязюкою, він, здавалося, був готовий відірвати винуватцеві ногу разом із брудним черевиком.

– Куди їдемо? – повторив старший лейтенант Пузир.

– А хрін його знає, – чесно признався водій.

– Тобто? – не зрозумів офіцер.

– Ось так, – перехопив ініціативу Шамрай, простягаючи Пузиреві службове посвідчення.

Офіцер уважно прочитав його, ворушачи губами, для чогось покрутив у руці. Віктор не здивувався б, якби Пузир спробував документ на зуб.

– Ясно. Брехуни, – він повернув «корочку» Віктору.

– О! Чого відразу «брехуни»? – здивувався той.

– А хіба не? Таке набрешете про дітей, які ще в мамчиному пузі англійську мову знають – хоч стій, хоч падай. Теща моя вашу газетку дуже тойво... Любить, коротше.

Шамрай вийшов з машини, розім'яв затерпле від майже годинного сидіння тіло. Старший лейтенант не зрушив із місця, без жодної цікавості, хоча й без ворожості, стежачи за охочими перетнути кордон зони відчуження. Віктор не гордував – сам неквапом підійшов до Пузиря, простягнув руку. Той потиснув його правицю коротко і міцно.

– Ну, ми хочемо для вашої тещі, командире, попрацювати трішки. Шукаємо ось Підлісне, знаєте таке?

Міліціонер глянув кудись убік, якийсь час дивився на дерева, на яких уже де-не-де лишилося навіть не жовте, а темно-сіре листя, знову пожував губами. Передбачаючи подібну реакцію, Віктор витягнув з кишені складену вчетверо карту. Зі свого боку на повітря вийшов і Гриша, теж маючи намір взяти у розмові участь. Старший лейтенант, зафіксувавши, що водій підходить до нього зі спини, зробив крок назад, ставши до обох чоловіків обличчям. Його маневр не проскочив повз Шамраєву увагу.

– Як служба?

– Служба як служба, – відповів Пузир, тепер переводячи погляд з Віктора на водія. – А вам, мужики, чого там треба?

– Значить, знаєте, де це? – вчепився за його слова Шамрай.

– Приблизно, – кивнув міліціонер. – Тільки від того Підлісного навіть таблички не лишилося. І заховай свою карту, все одно не знайдеш.

– Так я про це і кажу, – Шамрай засунув карту назад до кишені. – Хто ще допоможе, як не доблесні органи...

– Слухай, не грузи мене, вуха пухнуть, – скривився Пузир. – Краще поясни, кого вам там треба. Люди в Підлісному давно вже не живуть. Років сім як остання бабуля коні двинула. А ваші друзі, між іншим, з однієї дуже мудрої газетки, написали: в зоні відчуження знаходять трупи старих людей! Начальство нам за це пістонів вставило по самі помідори, будь здоров. Стільки часу пройшло – дотепер сраки в людей болять.

Шофер Гриша реготнув.

– Смішно? – підозріло запитав Пузир.

– Не смішно, – швидко заспокоїв міліціонера Шамрай. – Ми не шукаємо трупів, командире. Хочемо просто проїхатися туди, пару фоток зробити для газети, глянути, що там і як. Треба спеціальний дозвіл?

Пузир знову пожував губами.

– Та не треба ніякого дозволу, хлопці. Просто нема чого там дивитися. Хати, які самі скоро заваляться, проїхати нема як, мертво і стрьомно, коли зовсім уже чесно говорити. Там навіть браконьєри не лазять.

– А що, багатьох ловите? – знову встряв Гриша.

– Буває. Там же звірини навалом, ну от дядьки з рушницями і шастають. Хоча це заборонено. Не сам відстріл, а взагалі – полювання в місцях, звідки людей відселили.

– А мародери? – розвинув тему Шамрай.

– В Підлісному давно уже все, що могли, вкрали. А по інших селах такої публіки вистачає. Люди останніми роками, особливо з цієї весни, наче подуріли: кидають хати, беруть, що можуть із собою понести чи що в багажник «Жигуля» зайде, і – вперед, щастя шукати. Будинки, бач, продати не можуть, зона гарантованого добровільного відселення чи щось таке. Тут недалеко, кілометрів десять, – міліціонер кивнув кудись за ліс, – Микита жив, колись трактористом був. Років йому з п'ятдесят чи що. Алкоголік – якого лисого тут ще робить? Так він за хату двісті баксів хотів, може таке бути?

Шамрай і шофер синхронно похитали головами.

– Бач, а так і було. Один наш сержант, з іншої, правда, зміни, не стерпів – приніс дві сотні, тицьнув Микиті. Ще й нотаріуса десь знайшов, у один прийом купівлю-продаж оформили. Тільки потім сержант очухався і тепер у глибокому шоці: не знає, задля якої мороки ту хату купив.

– А Микита що? – поцікавився шофер.

– Що Микита? Двісті баксів пропив, перебрався в якусь із відселених хат і там бомжував. Діло влітку було, потім – осінь, ближче до зими. Почали наші його ганяти, аби вогонь не палив. Він

же грівся так: одну хату на дрова поволі розбирає, в іншій кострище розводить. Словом, догрався Микита: якраз на минуле Різдво невідомо де самогон знайшов, надерся, вогонь забув загасити. Разом із хатою згорів. Отакі тут історії бувають, – зітхнув Пузир. – Але оте ваше Підлісне вже навіть бомжів не цікавить.

– Так ми доїдемо туди чи як? – запитав Шамрай.

Пузир знову зітхнув і пожував губами.

– Тримайте ось так, – він показав прямо перед собою. Потім подумав – і витяг з планшета свою карту, крупномасштабну, топографічну. Підійшов до капота «Шкоди», розклав карту на ньому. Шамрай і Гриша нахилилися над нею з обох боків. Гачкуватий палець старшого лейтенанта ткнув у якусь точку. – Ми тут, – пояснив Пузир. – Осьо Народичі, туди – на Овруч. Значить, вам треба сюди, – палець поїхав по карті. – Кілометрів двадцять по дорозі, потім поворот праворуч, на ґрунтову дорогу. Вона нічо, нормальна, зараз ще не розкисла.

– Я проїду? – з острахом запитав Гриша.

– Та проїдеш, проїдеш. Коротше, далі вам сюди, – палець дороговказом ковзав на папері, – ще один поворот, на Борове. Ви не завертаєте, їдете далі, і буде такий з'їзд у лівий бік. Дорога зовсім вузенька, зате виведе точно до Підлісного.

– Скільки звідси?

– Та кілометрів... я знаю... Дивлячись, як їхати... Може, сорок, може півста буде, десь так.

Пузир згорнув карту, заховав у планшет.

– Може скажете хоч, що там забули?

– Нехай теща газету читає, – підморгнув йому Шамрай. – Скажіть краще, ми перші Підлісне шукаємо чи ще хтось питав?

Пузир повів плечима, відповідь прозвучала загадково:

– Кому треба – той сам знає дорогу.

– І кому ж треба?

– Їдьте вже! – махнув рукою міліціонер і повернувся, аби йти на свій пост.

– Чекайте, ще момент! – Віктор подався за ним.

Старший лейтенант повернувся, всім своїм виглядом показуючи, як ото його втомили різні роззяви.

– Ну?

– А ще таке, може, скажете: ви ж давно на цій ділянці працюєте?

– Давно, – цією короткою відповіддю міліціонер обмежився.

– А чули – люди там не зникали? Ну, ніхто в розшук не подавав?

– Що значить – люди зникали? – тепер Пузир знову дивився на Шамрая підозрілим поглядом. – Куди зникали?

– Нікуди. Просто так – поїхав у той бік і назад не повернувся.

– Люди кругом зникають, – філософськи промовив Пузир. – Якщо цікаво – щодня хтось когось розшукує. І ніхто нікого не знаходить. Ви шукаєте когось – так і скажіть. А то придумують...

– Нікого ми не шукаємо! – поспішно вигукнув Шамрай. – У нас всі на місці, слава Богу! Це я так, до розмови...

– Ось і не треба дурних розмов! – відрубав міліціонер. – Їдьте вже у своїх справах. Вигадайте якусь чергову брехню.

За спиною Шамрая загуділо: це водій Гриша квапив, аби швидше їхати.

9

Вони заблукали.

Ненадовго... І не те щоб зовсім заплуталися, просто збилися з дороги. Чи водій прогавив потрібний поворот, чи повернув не туди, чи пояснення Пузиря вони зрозуміли неправильно: так чи інак трішки покаталися по розбитих мокрих путівцях. Гриша таки встиг вимастити машину і тепер сипав прокльонами на всіх довкола. Шамрая переймало інше: тепер він точно не готовий сказати, де ж вони знаходяться, в Народницькому районі чи в Овруцькому.

Зрештою, він перестав ламати собі голову і вирішив списати все на власний топографічний кретинізм. А заодно – на аномальні властивості місцевості: погана територія, мовляв, збиває пошуковців з пантелику.

Нарешті попереду забовваніла сіра скособочена хата, і Гриша вигукнув:

– Ну, ось воно! Тільки навіть якщо ми зараз не туди заїхали, Вітю, пішли вони всі на фіг! І ти разом із ними!

– Ти це до чого?

– А до того, блін! Все одно тут ніде не написано, Підлісне це чи не Підлісне. І перевіряти ніякий дебіл не буде. Село явно кінчене, тут люди років з десять точно не живуть. Тут працюйте.

Ніби на підтвердження його слів машина враз зупинилася.

Мотор працював у холосту. Авто не рухалося з місця, ніби його хтось невидимий приклеїв до мокрого ґрунту. Заглушивши мотор, Гриша з матюками вибрався на свіже вологе повітря, нахилився ближче до коліс і знову вилаявся.

Шамрай, а за ним фотограф Жора теж вийшли з машини, підійшли поглянути, що відбувається. Нічого особливого і надприродного: два передніх колеса засіли в невеличкій, проте досить чіпкій канавці, повній брудної води з грязюкою. Їхали вони не швидко, з розгону вскочити в цю не смертельну, та все ж малоприємну пастку не могли. Але якби Гриша, навпаки, гнав авто, таку перешкоду вони цілком могли б перескочити з розмаху.

Водій розпачливо буцнув ногою об колесо.

– Штовхати доведеться, трактора тут нема, – він сплюнув під ноги.

– Штовхнемо, чого ти, – заспокоїв його Шамрай. – Ночувати тут не будемо. Година, максимум – півтори, і на Житомир. Ти хоч виберешся звідси?

Водій не відповів, зробив крок назад, критично оглянув машину.

– То виїдемо звідси колись чи як, капітане? – знову запитав Віктор.

– Ага, з такими дорогами поїдеш кудись. У сраку по раки, – буркнув, ні до кого не звертаючись Гриша, тоді поліз під сидіння, витягнув велику чисту шмату, відірвав клапоть і почав люто й ззято полірувати капот, відчищаючи брудні бризки.

Тим часом фотограф, ступаючи обережно і намагаючись не загрузнути в багнюці по кісточки, пройшовся трохи вперед. Зупинився, озирнувся.

– Шамрай!

– Ну?

– Не таке вже тут глухе місце. На карті нема, але люди бувають. Глянь сюди.

Шамрай, який ступав не так обережно, бо завбачливо вдягнув для вилазки камуфляжні солдатські штани і армійські черевики-берци, підійшов до Жори і переконався: тут справді були люди. Вони приїжджали в Підлісне на машині, прохідність якої була помітно вищою, ніж у редакційного легковика.

– Джип, – упевнено визначив він. – Причому каталися тут на ньому не так уже й давно.

– Ану, слідопити, – до них приєднався Гриша, зиркнувши на сліди протекторів. – Правильно, тут тільки на джипах треба їздити. Всюдихід справжній, бач, як земля просіла. Але їздив він по цих місцях давненько. Тиждень, якщо не два.

– З цього ми робимо висновок: той, кому треба, у відселену зону навідується. Ось тільки кому і що тут треба – це вже питання інше. І не до мене, – підбив Шамрай перші підсумки, повернувся, гукнув професора Горбатька: – Івановичу, вилазьте! Далі – ніжками! Наука вимагає жертв!

Професор Горбатько, прихопивши сумку й крекчучи, виліз зі свого насидженого місця, морозно повів плечима, скоцюбився, засунув руки в кишені куртки.

– Якась тут погода, товариші... – він роззирнувся довкола. – Якась по особливому вогка, чи що... В мене стосовно цього місця вже погані передчуття.

– Зараз ми все перевіримо, Івановичу. Вперед, вперед! – поквапив Віктор і рушив першим.

Професор Горбатько був людиною з багатим досвідом експедицій – теж вдягнув відповідне взуття, яке сам же іменував позашляховим. На тлі професора і Шамрая фотограф Жора у своїх кросівках та

куцій шкірянці виглядав зеленим салагою. Гриша лишився біля машини, заявивши, що з нього однієї аномальної пригоди на сьогодні досить. Зрозумівши, що витирати машину зараз – марна справа, він забрався в салон, зачинився зсередини і спробував увімкнути радіо. А після третьої спроби швиденько виліз з автомобіля і зайцем затрусив за своїми пасажирами.

– Е, народ! Вітька, блін! Почекайте!

Трійця, яка вже порівнялася з першою хатою, зупинилась. Чоловіки озирнулися. Гриша, дострибавши до них, вигукнув, наче розкриваючи страшну таємницю:

– Тут радіо не бере! Мовчить, зараза!

Шамрай витяг з кишені мобільник, глянув на трубку, натиснув кілька кнопок, клацнув язиком:

– І телефон не працює. І тачка твоя засіла.

Інші, включно з водієм, теж перевірили свої мобільні телефони. Жодна трубка не працювала, на кожному дисплеї висвітлювалося «Немає покриття».

– Треба валити звідси, – вкотре буркнув водій. – Або давайте машину випхнемо, бо зараз вона як сяде...

– Чого ти панікуєш! – його безкінечне скиглення вкотре починало дратувати Віктора. – Нас тут четверо дорослих мужиків. Випхаємо, це в наших спільних інтересах. Пішли краще з нами, бо коли залишишся у салоні – бабай вкраде. Люди ж тут наче зникають...

– «Баба-ай», – передражнив його Гриша. – Дуже смішно.

Але все ж таки пішов за іншими.

Четверо чоловіків увійшли в аномальну зону.

10

Поки нічого аж такого аномального довкола не було.

Доц тим часом повільно припинився, навіть сонечко визирнуло. Не яскраве, яким воно буває в хорошу погоду. Холодне, байдуже до всього, листопадове. І його світло лише підсилило загальну похмуру картину, яка відкрилася людським очам.

Село Підлісне – а це, швидше за все, було таки воно, розмістилося в невеличкій низині і нагадувало такий собі досить широкий острівець між лісами. Можливо, у кращі часи тут існувало інше транспортне сполучення. Навіть точно було: населений пункт виглядав не таким великим, аби мати власну школу, і не занадто малим, щоб тут не могли мешкати люди з дітьми дошкільного та шкільного віку. Принаймні, в Радянському Союзі, коли селяни ще не мали можливості вільно пересуватися, якийсь зв'язок зі світом напевне передбачався. Та й Тома Томіліна говорила, що мусила народитися в цьому Підлісному.

Отже, як прикинув Шамрай, теоретично ситуація могла виглядати так: це село було територіально підпорядковане селищній раді іншого села, сусіднього. Він поліз за картою, розгорнув її, пошукав очима. Правильно, ось воно, село Балашевичі. У своїх недавніх блуканнях вони його проминали, там навіть перекошований іржавий покажчик із написом лишився. Балашевичі теж відселені, але від них до цього місця приблизно кілометрів десять. Кружляли вони, звісно, довше, але ж за два десятки років дороги, які не використовувалися за призначенням, просто зникли. Балашевичі теж стояли практично між областями. Люди не винні, що вони колись оселилися в Підлісному, яке формально слід приписати до якоїсь території. Якою була тутешня поштова адреса, через двадцять років уже не встановиш.

Замислено почувавши перенісся, Шамрай запхав карту в кишеню. На неї надії тут мало.

Схоже, Підлісне складалося з однієї, досить довгої, кілометрів зо три, вулиці. По різні боки від неї стояли колись ошатні і живі, тепер – напіврозвалені, покинуті, мертві хати. На даху однієї Віктор помітив нахилену під кутом тридцять градусів стару примітивну телевізійну антену. Побачив її не лише він один.

– Тут телевізор дивилися, – промовив за спиною фотограф Жора. – Значить, цивілізація таки була. Ось тільки чому антена на одній хаті?

– З тієї самої причини, через яку тут немає жодного скла у вікні. І таблички з назвою, – відгукнувся Гриша. – По хатах ти теж нічого путнього не знайдеш. Були часи, коли збирачі металолому по таких ось місцях усе на фіг підчищали. Антени металеві. Та й дроти електричні тут зі стовпів змотали, глянь.

Справді: стовпи електромереж стирчали вздовж дороги голими тичками.

Віктор спробував уявити собі, як тут колись жили люди. Як ходили цією дорогою, як гуляли весілля, на вихідних катаючи сватів у тачці ось по цій самій дорозі. Як нею ж несли покійників у останню путь. Відразу стрельнуло: десь мусить бути і кладовище. Покинутий цвинтар в покинутому глухому селі – улюблене місце авторів страшних історій.

Шкірою пробіг морозець.

Аби не стояти і не накручувати себе, Шамрай неквапом рушив далі. Професор Горбатько посунув за ним, втягнувши голову в плечі. Жора вже налаштував фотоапарат і тепер клацав, вишукуючи найбільш похмурі кадри. Він уже знав, чим саме треба ілюструвати подібні статті. Гриша просто крутив головою.

– Мужики, тут, здається, і ворони не літають, – поділився він ще одним спостереженням.

– Зате машини їздять, – зауважив Горбатько. – Принаймні, тут були люди. Не знаю, наскільки давно, але на дорозі сліди від коліс. А в ці місця випадково не заїдеш, я правильно розумію?

– Точно, – озвався Гриша. – Я б сюди вдруге не поперся.

– Справді. Місце не дуже приємне, – погодився професор. – І аура тут погана, я вже відчуваю. Пояснити не можу, просто відчуваю.

Говорячи так, чоловіки пройшли по центральній вулиці покинутого села і вийшли до місця, яке колись, очевидно, вважалось тутешнім центром. Воно нагадувало невеличкий майдан у формі неправильного овалу, який перетинала головна і єдина вулиця. Глянувши ліворуч, Гриша не стримався – реготнув. Всі подивилися туди. Водій сміявся з невеличкого порожнього постаменту, за яким

бовваніло одноповерхове приміщення, схоже на контору чи сільраду.

– Тут Ленін був, зуб даю! – тішився Гриша. – А потім йому ноги приробили. Мабуть, із міді зроблений, ось його і скомунізували.

– А ти чого прешся, я ніяк не врублюся? – роздратовано запитав Шамрай.

– Бо я в шалені дев'яності знаєш скільки такого гівна здав ось цими о? – водій виставив уперед руки. – Чого зириш? Ти малим ще був, на кота «дядько» казав, а в мене, на фіг, жінка молода, мале на руках, я після армії, а роботи в Житомирі – во! – тепер він скрутив двома руками дулі. – Порихтували ми з зятем старий «рафик», повитягали звідти всі сидіння, і вперед, за орденами! Півтора роки по області і районах метал збирали. Скидали його на приватні пункти прийому, далі розумні люди гнали мідь, алюміній та інший брухт через Пітер у Прибалтику. Зятеві того мало було, він вирішив у цей бізнес серйозно зайти, сам почав брухт возити.

Гриша раптом замовк, сплюнув і повернувся до постаменту спиною.

– І? – запитав Жора.

– Перестріли на трасі. Вантаж забрали, зять битися поліз – застрелили, – відмахнувся Гриша. – Я після того з металом зав'язав, у «човники» подався.

Його веселощі раптово змінила депресія. Професор Горбатько, помітивши це, став схожим на мисливську собаку, яка взяла слід лисиці.

– Голова не болить? – діловито запитав він.

– У мене? – водій для певності тицьнув себе пальцем у груди.

– В мене болить, – озвався Жора. – І на душі якось гидко стало.

– А як болить? – пожвавішав Горбатько. – Просто чи в скронях стукає?

– Стукає, – повісивши фотоапарат на шию, Жора двома вказівними пальцями почав масажувати скроні.

– Мені тут теж паршиво, – озвався Гриша. – Поїхали звідси бігом, мужики.

Шамрай тим часом роззирнувся. Праворуч від постаменту і контори, на протилежному боці майдану, стояла порожня будівля з білої цегли, в якій навіть той, хто ніколи не був у сільській місцевості, легко вгадував колишній магазин.

– Цікаво, де у них тут танці були? – промовив Гриша.

– Тобі яка різниця? – байдуже кинув Віктор. – Тепер ми про це ніколи не дізнаємося.

– А далі машини не заїжджали! – озвався професор Горбатько, показуючи на знайдені сліди. – Дивіться: зупинялися десь тут, у центрі, розверталися – і назад. Вікторе, мені вже працювати можна? Здається, ми прийшли.

– Навіть треба, – погодився Шамрай. – Вам же видніше. Я у ваших тектонічних розламах земної кори та різних сітках Хартмана⁶ не розбираюся.

– Я теж, – невідомо для чого вставив Жора. – Того, чого не можна сфотографувати, не існує.

– Автори вашої газети, навіть такі провідні як ти, Вікторе, завжди пишалися власним невіглаством у всьому, що стосується науки, – констатував професор Горбатько.

Шамрай пропустив шпильку повз вуха. З Максимом Івановичем він мав справу вже майже два роки, той сам шукав контактів і плацдарму для оприлюднення власних теорій. Це не заважало йому регулярно робити всім зауваження, давати різні поради і взагалі – при кожній сприятливій нагоді читати присутнім занудні лекції різної довжини.

Професор пройшов уперед іще метрів з п'ять, зупинився, завмер, ніби намагаючись почути чи відчути щось таке, чого не чули і не відчували інші. Тоді розстебнув сумку, витягнув власноруч сконструйований прилад. Основою його була рамка з мідного дроту, яку Віктор, котрий не раз бачив цей прилад у дії, називав «пекельною машинкою». То була герметично закрита коробочка з

---

⁶ Сітка Хартмана – енергетична сітка, яка, за визначенням німецького вченого Хартмана, покриває земну поверхню і поділяє її на «здорові» та «нездорові» ділянки. Небезпечні для людини ділянки, ті свмі геопатогенні зони, знаходяться на перетинах «сітки Хартмана».

вмонтованим у неї датчиком. Працювало все це на звичайних батарейках. Приладнавши рамку у спеціально зроблені пази, Горбатько покрутив ручку, налаштуваючи прилад на робочий стан, повернувся до гурту:

– Зараз ніхто до мене не підходить, ясно?

– Працюйте, Івановичу, працюйте, – махнув рукою Шамрай.

Після цього професор Горбатько з головою поринув у процес проведення біолокації. Спочатку він провів рукою над рамкою. Потім – під нею. Постояв, похитав головою, тоді почав повільно, приставними кроками, рухатися вперед, тримаючи прилад з рамкою перед собою. Жора знову налаштував фотоапарат, клацнув. Віктор прикипів поглядом до професора.

Зробивши з десяток кроків уперед, Горбатько завмер. Потім посунувся ще на кілька сантиметрів – і знову зупинився. Тоді позадкував. Почаклував над «пекельною машинкою», повернувся праворуч, повільно рушив у бік колишнього сільмагу. Далі рухався, не зупиняючись, тоді розвернувся на сто вісімдесят градусів і почав «прасувати» протилежний бік, ближче до порожнього постаменту. Нарешті зупинився, кивком голови запросив Віктора і Жору підійти ближче.

– Дивіться, – сказав він, коли чоловіки наблизилися. – Ви бачили таке?

Тепер вони всі разом точно повторили його маршрут, рухаючись у такт з професором. Спочатку нічого не відбулося, а тоді рамка почала смикатися, ще крок – і вона закрутилася довкола власної вісі з такою силою, наче на неї хтось спеціально дув. Те ж саме повторилося, коли трійця посунула до сільмагу. Аналогічно – коли трішки наблизилися до порожнього постаменту.

– Бачили? – очі професора шалено блищали. – Земне випромінювання в цьому місці дуже сильне. Я б сказав, що ми з вами стоїмо зараз на краю дуже глибокої тріщини в земній корі. Ось так вона пролягає! – Горбатько провів рукою неправильну ламану лінію. – По суті, Вікторе, все, що знаходиться по краях цього

розламу, цілком може вважатися аномальною зоною. Болить голова, Георгію?

– Ага, – фотограф знову потер скроні. – Коли чесно – не стільки болить, скільки паморочиться. Я наче трішки п'янений. Грамів сто, не більше.

– Зі мною все в порядку, – Шамрай знизав плечима. – Не знаю... Неспокійно якось на душі, це правда. Але тут мало хто спокійним буде.

– У цього місця важка енергетика! – категорично заявив професор. – Не тільки тут, де ми зараз стоїмо, – він для певності тупнув ногою. – Взагалі, як мені здається, більша частина цього населеного колись пункту розташована на перетині геопатогенних зон. Тут сітка Хартмана, якщо можна так висловитися, трішки щільніша, ніж будь-де. Словом, кожен із вас, та і я разом з вами, відчуває аномалії по-своєму.

Більше Віктора Шамрая в колишньому селі Підлісному нічого не тримало.

– Ця дівчина, Тома, говорила: тут ніби люди зникають, – обмовився він. – Наче щось їх сюди кличе, якісь потяг... Чи поклик...

– Про потяг чи поклик не скажу, – професор провів себе долонею по обличчю, для чогось глянув на неї, потім повернув її до Віктора: – Бачиш, піт. Мене тут у піт кидає... Коротше, про потяг не скажу, не знаю. Але не сумніваюся жодної секунди: люди, які тут довго жили і навіть ті, які тут народилися, страждають на різні патологічні хвороби. В когось проблеми зі шлунком, хтось із серцем мучиться, в когось може бути рак. А може таке статися, що і... – Горбатько покрутив вказівним пальцем біля скроні.

– Тобто, – перепитав Шамрай, – на вашу думку, кожен, хто мав хоч якесь відношення до Підлісного, рано чи пізно може з'їхати з глузду?

– Чом би й ні? Я б навіть назвав це місце таким собі перетином світів, – серйозно відповів професор. – По суті, Чорнобиль став для тутешнього народу порятунком. Знаєте чому? Бо в іншому випадку люди жили б тут ще довго, і хто його знає, до чого б дожилися. А

так змушені були евакуюватися з аномальної зони, яка стала в два рази небезпечнішою для нормального життя. Хоча тут є що вивчати, клондайк для дослідників паралельного світу.

Горбатько почав пакувати свій прилад у сумку.

Жора згорнув апаратуру.

Шамрай з почуттям виконаного обов'язку повернувся, аби сказати водієві, що вони вже можуть звідси їхати.

Водія ніде не було.

На якусь мить у Віктора відібрало мову. Щойно, буквально п'ять хвилин тому, водій з незадоволеним виглядом стояв поруч. Тепер наче крізь землю провалився. Зник. Загудів у один з невидимих людському оку тектонічних розламів земної кори. Навкруги було тихо, навіть холодний листопадовий вітерець, здається, припинився. Сонце теж сховалося за хмарами. Раптом стало якось сіро і похмуро. Тиша дзвеніла у вухах.

Шамраю здалося, що ніхто з його супутників не помітив зникнення водія. Рвучко повернувшись до вченого і фотографа, він на якусь долю секунди уявив, що більше не бачить їх, що поруч з ним нікого нема. Та ні, ось вони стоять, ніби виринули з повітря: Жора застібає кофр, Максим Іванович поправляє сумку на плечі.

– Де Гриша? – вичавив із себе Віктор і, не дочекавшись відповіді, закричав на всю силу легенів, несподівано для себе відчувши саме таке бажання – голосно крикнути, хоча щойно не міг промовити ні слова: – Гриша! Гриша! ГРИША! – Крик пішов луною. А за мить, яка тягнулася дуже довго, у відповідь почулося:

– Чого б я ото волав?

Водій виходив з порожньої дверної пройми найближчої до них хати, застібаючи на ходу штани.

– Ну ти даєш! – видихнув Шамрай з полегшенням.

– Що я даю? – не зрозумів водій, обсмикуючи куртку. – Прикрутило посрати, а наче нічого такого і не їв... Може, ваша аномалія діє... До речі, мужики, люди тут такі були. Причому, не дуже давно. Я там, – він кивнув у бік хати, – в кутку газету бачив. Пожмакану. Місцеву, житомирську, ще заголовком догори її

кинули: про парламентську кризу пишуть. А поруч дві порожні пляшки з-під горілки валяються. «Житомирська на бруньках». Місцевого розливу, я навіть знаю, де таку продають.

– Сюди що, на джипі бухати приїжджають? – поцікавився Жора.
– Більше нема де? Голова не болітиме? Аномальна зона все ж таки...

– Штин там ще якийсь... Не знаю, як сказати... Наче могила...

– Мабуть, не ти один туди в туалет ходив, – констатував фотограф.

– Та ні, там щось інше...

Шамрай глянув на годинник.

– Погнали назад. Нам ще машину штовхати.

11

Вони зустрілися в невеличкому кафе неподалік від Соборної площі.

Шамрай прийшов раніше, замовив капучіно. Коли замовлення принесли, якийсь час бовтав ложечкою в чашці, намагаючись розігнати пахучу пінку. Віктор не міг пояснити, чому вже другий день відучора, після повернення з Богом та людьми забутого Підлісного, на душі в нього лежить важезний камінь.

Вночі він погано спав – уперше за багато років, після подій, які лишилися позаду і про які він уперто не хотів згадувати. Тоді він не спав добами. Аби врятуватися, пробував глушити горілку, від чого сон пропадав зовсім, перетворюючись на якісь тимчасові провали в пам'яті. Ледь не дійшло до примусової госпіталізації в Зарічанах – там само, куди так боялася потрапити Тамара Томіліна зі своїми фантазіями. Тоді обійшлося: лікарі вирішили почекати з радикальними заходами, увійшли в особливу ситуацію пацієнта, вкололи кінську дозу якоїсь гідоти, після чого Віктор проспав майже добу. А коли очухався, мама, яка сиділа весь час поруч, вколола ще одну порцію (так сказали медики). На цих уколах Шамрай протримався три дні. Після того батьки вивезли його на

півроку в село, куди переїхали після бабусиної смерті, вирішивши переселитися в її хату, а міське житло залишити синові.

Остаточне видужування проходило в сільській тиші, на свіжому повітрі. Потім треба було починати життя не просто заново, а фактично з нуля. Початком нового життя стала категорична відмова від алкоголю, навіть у вигляді пива. І... «Неймовірні факти»...

Все, досить про це!

Шамрай заплющив очі, прикрив їх долонею, а коли знову розплющив, то побачив Тому. Вона виходила зі сріблястого «Пежо», не нового, але цілком пристойного. Виходила дівчина з боку водія. Отже, приїхала на машині, машина – її власність. Це чомусь збентежило Віктора: з вигляду його нової знайомої аж ніяк не можна було зробити висновок, що вона їздить Житомиром на власному і не такому вже й дешевому авто.

– Привіт, – Томіліна сіла навпроти, посміхнулася.

Усмішка вийшла гумовою. Сама Тома трималася досить напружено, мала схвильований вигляд і навіть була, як тоді здалося Віктору, трішки переляканою. Проте тримала себе в руках, що теж було помітно.

– Привіт, – відповів він. – Я тут ось сьорбаю...

– Хочу чаю, – сказала Тамара, пошукала очима офіціантку, зробила їй знак і, коли дівчина підійшла, навіть не попросила, а розпорядилася, не дивлячись у меню: – Фруктовий чай. Байдуже який. Можна в пакетику. З лимоном. І швидше, якщо можна.

Офіціантка відійшла. Зрозумівши, що її дещо панську поведінку можна по-різному сприймати, Тома пояснила Шамраю з нотками вибачення:

– Змерзла... Не люблю листопад. Осінь і зима – не мої пори року. І голова чогось розламується.

Віктор хотів запитати, коли вона встигла змерзнути, адже щойно вийшла з машини, де напевне працює пічка. Та дівчина ніби передбачила подібну цікавість:

– Це, мабуть, щось нервове. Тіпає всю останнім часом. Руки зводить, дрижаки ловлю... Бр-р-р! – вона мерзлякувато повела

плечима й відразу поміняла тему: – Так ви були в Підлісному? Не обдурила я вас?

Шамрай відпив з чашки. Напій майже охолов. Тим часом Тамара за знайомою йому вже звичкою закурила.

– Їздили ми туди, – відповів він.

– І як вам видовище?

– Ви про все прочитаєте на наступному тижні в нашій газеті. Якщо двома словами – там справді щось схоже на аномальну зону. В кожному разі, прилади показали наявність таких аномалій у центрі села.

Принесли чай. Тамара поклала цигарку на край попільнички, обхопила гарячу чашку долонями, на мить примружила очі. Потім розплющила їх знову, глянула на Віктора, схиливши голову набік.

– Ви говорите речі, яких я собі не можу уявити. В тому чортовому Підлісному батьки мене зробили. Але там я жодного разу не була. І не знаю, де там центр, а де – околиця.

– З того, що я знаю про місця з поганою енергетикою, можу вам сказати: відомі випадки, коли ця енергетика продовжувала негативно впливати на людей навіть після того, як вони залишали такі місця. Це як зараза, розумієте? Або, якщо хочете, своєрідний фатум...

– Прокляття, ви хотіли сказати, – розвинула думку Тамара.

– Нічого я такого не говорив. Прокляті місця – це з фільмів жахів.

– Вони бувають, – впевнено вела своє Тамара. – І ви тільки що непрямо це підтвердили. Село Підлісне, моя батьківщина, на якій я ніколи не була, – типове прокляте місце. До того часу, поки там жили люди, воно живилося їхньою енергією. Тепер воно вимагає, аби люди повернулися. Підлісне вимагає жертв, розумієте?

Шамрай міг поклястися: у даний момент Тома Томіліна була при здоровому глузді. Можливо, для когось це не причина і не аргумент, але – вона водить машину. Психічно неврівноваженим прав не видають. Та водночас вона говорила речі, які не вкладаються в голову.

– Значить так, – діловито промовив Віктор. – Я справді вчора їздив у Підлісне і на собі відчув: щось там не те, енергетика не найкраща. Але, якщо дивитися на речі раціонально, щось подібне відчувається в будь-якій місцевості, де давно не живуть люди. Зайдіть навіть у напіврозвалений будинок на будь-якій міській околиці, скажімо – десь на Корбутівці. Такий завжди знайдеться. І нехай довкола їздять машини, а буквально навпроти через дорогу блищить вогниками зал гральних автоматів чи сучасний супермаркет: та споруда здасться вам місцем, де зупинився час і оселилися привиди. Дякую вам за наводку – тепер ми знаємо, де знаходиться ще одна аномальна зона. Справді, я досі відчуваю себе якось незатишно...

– О! – перебила його дівчина. – Все, далі нічого не треба говорити. Все інше – похідне. Якщо туди більше не їздити, у вас це, напевне, пройде. Бо ви з тим бісовим Підлісним жодним боком не зв'язані! А я ж казала вам: сама знаю людей, які зникали в тій аномальній зоні!

– Зовсім зникали? – уточнив Шамрай. – Ви тоді нічого конкретнішого так і не розказали...

– Дехто зовсім... – Тамара стонула плечима, відпила чаю, затягнулася цигаркою. – Ясно, їх я сама не бачила: вони ж щезли. Це я чула від людей, чиї знайомі на якийсь час зникали, а потім невідомо звідки з'являлися. Кожен з тих бідолах після того втрачав шматок пам'яті. Знаєте, як казали у тому кіно: тут пам'ятаю, тут не пам'ятаю.

– Ви можете назвати мені хоча б одну таку людину?

– Для чого? – Тамара знову стонула плечима. – Однаково ви нікого не знайдете. Їх швиденько вивезли якнайдалі. Я, коли чесно, до цих казок так само з гумором ставилася, як оце ви...

– Чого це я з гумором? Зовсім нічого смішного... – Шамрай спробував виправдатися.

– Я ж бачу, – знову перервала його Томіліна. – Я ще тоді, коли вперше до вас прийшла, все побачила. Ви дивилися на мене, як на ідіотку. Хоча в Підлісне поїхали – це ваша робота, ваш хліб.

Переконалися, що там не все чисто, енергетика погана. Значить, наполовину я таки була права. Правильно?

Поки що докази були залізними. Не прийняти їх Віктор не міг: справді, все саме так і відбувалося. Він мовчки кивнув.

– Бачите? – тепер у очах дівчини блиснули переможні вогники. – Тепер ви навряд чи категорично заперечите, що я, чи такі як я, можуть відчувати на собі залишки впливу тієї поганої енергетики. У кожного це проявляється по-різному. Скажу тільки за себе, Бог з ними, з іншими.

Томіліна відсунула чашку, нахилилася до Шамрая, буквально влігшись грудьми на поверхню столу. Їхні обличчя опинилися майже поруч. Тепер вона стишила голос до шепоту, який видався Віктору дещо лиховісним:

– Мене й далі кличе Підлісне, розумієте? Коли це відбувалося з кимось, я сміялась. Взагалі, зовсім випадково дізналася про зв'язок з тим, що відбувається тут, – Тома провела себе пучкою вказівного пальця по лобі, – і поганою енергетикою місця, де я більше восьми місяців провела в материнській утробі.

– Що значить – кличе? – Шамрай теж стишив голос.

– Мені важко це пояснити. Зате завдяки вам я дізналася – мої відчуття можуть бути правдою. Як з цим боротися – поки не знаю.

Тамара випросталася, взяла двома пальцями недокурену цигарку, підняла її на рівень очей, подивилася на співбесідника ніби крізь неї, обережно поклала в попільничку.

– Тепер я знаю, що з усім цим робити і куди далі йти, – промовила вона.

– Ну і? – Шамрай не знав, що ще запитати.

– Є одна баба, живе десь під Коростишевом. Поїду до неї, пораджуся. Кажуть, вона таким речам раду дає. Дякую за все, що ви зробили.

Вона підвелася, непомітним рухом витягла гаманець, виклала на стіл купюру.

– Перестаньте, я заплачу, – Віктор квапливо поліз по гроші.

– Там вистачить. Дякую за все ще раз.

– Та я ж нічого не зробив!

– Та ж ви навіть не знаєте, що зробили для мене! – в тон йому загадково відповіла Тамара Томіліна. – Ви взяли на себе труд дізнатися: у моїх страхів є походження. Все, далі я сама. Успіхів.

Вона швидко вийшла з кафе. Віктор провів поглядом її машину.

12

Репортаж з аномальної зони вийшов, як і планувалося, за тиждень.

Листопад уже повноцінно вступив у свої права, вночі навіть почалися легкі заморозки. Віднедавна Шамрай став чомусь дуже чутливим до змін погоди, тому в п'ятницю, наступного дня після виходу «Неймовірних фактів», прокинувся з головним болем і закладеним носом. Подзвонив секретарці, сказав, що сидітиме сьогодні вдома, і вкотре за цей рік зробив зауваження у бік дзеркала: тобі, мовляв, тридцять років лише, а ти вже справжня руїна.

Щоправда, після подій, про які не хотілося згадувати, Віктор Шамрай виглядав мінімум на п'ять років старшим. Його старила рання сивина, досить щедро засніживши чорне волосся, особливо – на скронях.

Він пив чай з калиною, аж раптом озвався мобільник. Номер незнайомий. Відповідати не хотілося, але Віктор відгукнувся за звичкою, яка випередила бажання взагалі вимкнути трубку.

– Слухаю.

– Віктор Шамрай? – голос теж незнайомий.

– Я. А...

– Ви зараз де знаходитесь? На роботі сказали – ви вдома.

– Правду сказали.

– Будьте вдома, будь ласка. Хвилин за двадцять я за вами заїду.

– А...

Незнайомиць дав відбій.

У двері подзвонили швидше, ніж за двадцять хвилин. Шамрай відчинив. На порозі стояв чоловік років під сорок, якимось казенно підстрижений, його перебитий ніс відразу кидався в очі.

– Капітан Бражник, карний розшук, – візитер показав на ходу документи, аби відразу зняти всі можливі запитання і одночасно поставити нові. – Я зайду?

Не чекаючи дозволу, капітан з перебитим носом пройшов у квартиру, акуратно прикрив за собою двері.

– Ви – Віктор Шамрай?

– Ну...

– Документи покажіть. Паспорт, якщо не важко.

Віктор, далі не розуміючи, що відбувається і до чого тут карний розшук, пройшов до кімнати, витягнув з шухляди паспорт, простягнув гостеві. Бражник перегорнув сторінки, постукав корінцем документа по долоні, не поспішаючи повертати.

– Таке діло... Мені необхідно допитати вас про ваші стосунки з Томіліною Тамарою Григорівною. Знаєте таку?

– Знаю. Не близько. Три рази по телефону спілкувалися, двічі зустрічалися.

– Ага, – Бражник пройшов до кімнати. Акуратно, навіть підкреслено акуратно поклав паспорт на книжкову полицю. Тоді дістав із внутрішньої кишені складену газету, розгорнув. «Неймовірні факти», сторінка з фотографією Томи і його репортажем з аномальної зони. – Ви писали?

– Я. Щось не так?

– Щось не так, – погодився Бражник. – Це вийшло вчора. Від учора громадянку Томіліну Тамару Григорівну ніхто не бачив.

Шамрай помовчав, переварюючи інформацію.

– Я тут до чого?

– Не знаю, – зізнався Бражник. – Саме це треба з'ясувати. Останнім часом громадянка Томіліна майже не виходила з дому. Ви коли бачилися з нею?

– На минулому тижні... Я і забув уже. Ми ж не близько знайомі, розумієте? У мене таких знайомих...

– Ви це вже казали, – жестом зупинив його Бражник. – Отже, виглядає на те, що ви – останній, з ким вона спілкувалася особисто. До позавчора з громадянкою Томіліною був тільки телефонний зв'язок. Вчора вийшло оце, – він показав газету. – Але за нашими даними громадянка Томіліна кудись зникла ще позавчора під вечір. Вдома її немає. Там, правда, рейвах, видно, кудись бігом збиралася. Машини на стоянці немає. Власне, – Бражник кахикнув, – охоронець на стоянці засвідчив: Томіліна близько вісімнадцятої години позавчорашнього вечора сіла в машину і кудись поїхала. У неї при собі була невелика дорожня сумка. Вона дуже поспішала.

– Все це дуже цікаво, тільки я тут до чого?

– Кажу ж вам – не знаю. Поки що ніхто нічого не знає. Вчора шукали її цілий день. Вранці сьогодні оця ваша писанина вийшла. Ви самі кажете, що знайомі з Томіліною. Може, хоч щось поясните.

– Та якого чорта я повинен щось вам пояснювати?! – не стримався Шамрай. – Вриваєтесь, показуєте газету, в чомусь звинувачуєте...

– Не вривався я до вас, – Бражник тримався спокійно, навіть якимось відсторонено. – Ви мене самі впустили. І не звинувачує вас ніхто ні в чому. Поки що...

– Поки що? А в чому мене можна звинуватити?

– Це справа прокуратури. Ми працюємо зі свідками, – пауза. – Або з підозрюваними.

– Свідками – чого? – Шамрай уже розпалювався. – Підозрюваними – в чому?

– Така справа, – Бражник потер підборіддя. – Тамара Томіліна у нас на підписці.

– На підписці?

– На підписці. Про невиїзд. Вона проходить свідком по «убойній» справі. У неї підписка про невиїзд, а вона зникла. Недобре. А тут іще ваша писанина... Поїхали, Вікторе Максимовичу, там слідчий чекає.

Бач, по-батькові запам'ятав, машинально відзначив Шамрай.

Все інше дійшло до нього пізніше.

Слідчим, до якого Шамрая привіз капітан Бражник, виявилася втомлена некрасива жінка в окулярах років під сорок.

Звали її Кіра Антонівна, прізвище – Березовська. Сам Бражник з її кабінету не вийшов, примостився в кутку на новенькому стільці. Приміщення прокуратури, в якому Віктор, навіть з огляду на обставини, про які не хотілося згадувати, ніколи не бував, зовсім не відповідало його уявленням про казенні установи. Тут було навіть по-своєму затишно, всюди ще лишилися сліди свіжого ремонту. Частиною якого, поза сумнівом, були і нові офісні меблі.

Без передмов, нічого не пояснюючи, Березовська підсунула до Шамрая чистий аркуш, розказала, що він повинен написати, і вони з Бражником терпляче і мовчки чекали, доки Віктор виконає прохання. Швидко перебігши написане очима, жінка простягнула аркуш оперу. Той підвівся зі свого зручного місця, взяв папір, теж прочитав, тільки більш уважно, тоді поклав аркуш перед слідчою і знову всівся. Вони розташувалися так, що Березовська дивилася в обличчя Віктору, а Бражник їв очима його спину.

– Тепер послухайте, що ви написали, – Кіра, яка, навіть виглядаючи не молодшою і не старшою за свої роки, навіть незважаючи на те, що сіра зовнішність мусила не додавати, а забирати якусь кількість років, у сприйнятті Шамрая усе ще не дотягувала до Антонівни, відкинулася на спинку свого стільця. – Значить так: «Я, Шамрай Віктор Максимович, працюю спеціальним кореспондентом газети «Неймовірні факти». Профіль нашого видання – різні незвичайні явища, в тому числі – паранормальні. Ці явища всі автори, включно зі мною, намагаються досліджувати». Поки що правильно?

– Правильно, – підтвердив Шамрай.

– Згодна. Вашу газету всі знають. Читаємо далі, – слідча зітхнула і почала виразно декламувати: – «П'ятого листопада цього року до

мене в редакцію прийшла громадянка, яка назвалася Тамарою Томіліною. Раніше я з нею знайомий не був».

Від того, як раптово виринув з-за його спини Бражник, Віктор здригнувся. Перед його обличчям рука опера тримала фотографію.

– Ця жінка приходила до вас?

З фото на мене дивилася усміхнена Тамара. Знімали крупним планом на фоні єгипетської піраміди. На дівчині була біла футболка.

– Ця, – кивнув Віктор, опер забрав фотку, знову повернувся на місце. Шамрай озирнувся на нього, але слідча знову почала читати, і Віктор переключився на неї.

– Тамара запропонувала мені тему для статті. Вона розказала про відселене село Підлісне, яке знаходиться десь на межі Овруцького та Народницького районів Житомирської області. За її словами, на території цього покинутого після аварії на Чорнобильській АЕС села існує аномальна зона. Ця зона негативно впливає на всіх, хто так чи інакше пов'язаний зі згаданим селом. Правильно?

– Правильно.

– Поки що цілком у дусі вашої газети, – кивнула швидше сама до себе, ніж до Віктора слідча. – Ось тут далі ви пишете: «Тамара Томіліна в розмові зі мною пояснила, що вона відчуває на собі вплив аномальної зони, бо свого часу її мама завагітніла нею в Підлісному і негативна енергетика тієї місцевості передалася дитині в спадок». Правильно?

Тут Шамрай не став поспішати з відповіддю. Повз увагу Березовської це не проскочило.

– Це ж ви писали, Вікторе Максимовичу. Власною рукою. Зрозуміли, до чого я веду?

– Ні, – чесно признався той.

– Коли таке написано в вашій газеті, це сприймається зовсім інакше. Так би мовити, в загальному контексті інших публікацій вашого видання. А коли таке писати в пояснювальній записці слідчому прокуратури, який веде справу про навмисне вбивство, – погодьтеся, звучить досить дивно. У себе в колективі ви сприймаєте подібні історії на «ура». Люди, які вас читають, теж нічого

підозрілого не бачать. Бо вони хочуть вірити і вірять. Але ось це, – Кіра помахала в повітрі списаним аркушем, – я змушена буду підшити до кримінальної справи. Тому мені треба прийняти рішення: сприймати написане за чисту монету чи просити вас дати інші пояснення.

– Які б налазили на здорову голову, – підтакнув зі свого місця опер. Шамрай відчув, як зволожили долоні. Нерви. Він старанно витер їх об штани.

– Хочете ви цього чи ні, панове, тільки інших пояснень у мене нема. Я написав усе як було. І взагалі, тепер ви поясніть мені: яка кримінальна справа, яке вбивство, до чого тут Томіліна і головне – до чого тут я.

– Не поспішайте, – промовила Березовська. – Давайте читати далі. Значить так: «Перевіряючи слова Тамари Томіліної, я з групою колег наступного дня, шостого листопада, виїхав на пошуки Підлісного, яке на сучасних картах не вказане. На трасі ми зустріли працівників міліції, які пояснили нам, зрозумівши, в чому суть справи, як дістатися до покинутого села. На території відселеного села Підлісного була проведена біолокація, в результаті чого справді виявлена наявність у вказаному місці геопатогенних зон»... Зон з поганою енергетикою? – уточнила слідча.

– Саме так.

– Ну, і останній абзац. «Після свого повернення я подзвонив Тамарі Томіліній. Ми зустрілися в кафе біля Соборної площі. Я розказав про результати нашого дослідження і підтвердив: те місце, про яке вона говорила, справді можна назвати аномальною зоною. На що Тамара Томіліна сказала: «Я відчуваю, як Підлісне кличе мене». І повідомила про свій намір поїхати лікуватися до якоїсь народної цілительки, що мешкає, за її словами, десь під Коростишевом Житомирської області. Після того з Тамарою Томіліною я не спілкувався і не зустрічався. Де вона може перебувати в даний момент, не знаю. Число, підпис». Правильно?

– Правильно.

– Тепер скажіть з огляду на те, на що я вже звертала вашу увагу: ви самі вірите в те, що написали?

– Де? В газеті чи вам?

– Мені, – зітхнула слідча. – Бо мені як людині цікаво і корисно було б знати, наскільки ви вірите в те, про що пишете в своїй газеті.

– Це наша робота, – Шамрай вирішив обмежитися лаконічною відповіддю. – Головне, аби читачі в це повірили.

– Ми не ваші читачі, – знову озвався ззаду Бражник.

– Згодна, – кивнула Кіра. – Для вас і для всіх, хто читає «Неймовірні факти», зникнення Тамари Томіліної, яку нібито кличе якийсь прокляте місце в якійсь відселеній місцевості, може вважатися явищем, яке не треба особливо пояснювати. Це дивна логіка речей, дивна логіка запропонованих обставин, та аж ніяк не логіка працівників правоохоронних органів. Для нас, Вікторе Максимовичу, зникнення Тамари Томіліної, в який би паралельний світ вона не пірнула, в першу чергу вважається зникненням ключового свідка у справі навмисного вбивства. Чули про справу Піддубного?

14

Банкіра Григорія Піддубного вбили місяць тому, наприкінці жовтня.

Якби Шамрай мав звичку дивитись телевізійні новини або читати газети, словом, якби він жив у світі реальнішому за той, якій він описує в своїй газеті, ця історія не пройшла б повз його увагу. Адже не кожен день у Житомирі вбивають бізнесменів такого масштабу.

Вбитий лише влітку відзначив своє сорокаріччя, причому гуляв, кажуть, з розмахом. На що Шамрай, коли почув цю деталь від Кіри, тут же зауважив: сорок років не святкують, прикмета погана. Ось тепер маєте наочне підтвердження. Проте слідча пропустила його репліку повз вуха – навряд чи забобони якимось пов'язані з кримінальною справою.

Отже, Григорія Піддубного, сорокарічного директора Житомирського регіонального відділення банку «Родослав», застрелили з пістолета марки «Беретта Сигар» – зі зброї, якою в європейських країнах, а віднедавна і в Україні, озброюються переважно особисті охоронці. Убивця стріляв двічі. Перша куля застрягла в животі, друга пробила голову. В обох випадках стріляли зблизька, за висновками експертів, не далі, як з відстані простягнутої руки.

Вбивство сталося на першому поверсі у замиському будинку банкіра. Після розлучення з дружиною міська квартира залишилася їй та доньці, будинок перейшов до Піддубного. Розлучення скандальним не було, з дружиною він розійшовся три роки тому за обопільною згодою і, за словами тих, хто знав цю родину, жодних претензій майнового чи особистого характеру колишня жінка банкірові не висувала. Навпаки, розлучившись, вони стали бувати в тих місцях, де раніше Піддубний з'являвся сам. Зустрічаючись, колишнє подружжя досить мило спілкувалося. Вони навіть знайомили один одного зі своїми коханками та коханцями.

Власне, про Тамару Томіліну першою згадала саме колишня дружина вбитого.

Тамара Томіліна вже більше року була коханкою Григорія Піддубного.

Як саме вона опинилася в житті банкіра, ні колишня його дружина, ні близькі друзі, ні ділові партнери толком пояснити не могли. В якийсь момент Піддубний просто прийшов з нею на якусь ділову вечерю, представив своєю близькою подругою, а після того їх частенько бачили разом. З цього Шамрай зробив проміжний висновок: він, виявляється, зовсім нічого не довідався про молоду жінку, з якою познайомився. Знав лише, що в неї є сріблястий «Пежо», не новий, але цілком пристойний автомобіль. Тепер ясно, звідки в неї така машина. Але чим займалася Тамара крім того, що була коханкою банкіра, він і далі не знав. Не знали цього ні друзі убитого, ні міліція. Хоча для всіх було цілком достатньо тієї обставини, що дівчина – коханка відомого в місті бізнесмена. Цей

статус можна при бажанні назвати професією, причому – однією з найдавніших.

Невідомо було також, хто саме викликав міліцію. Дзвінок був анонімним, говорили з автомата на автовокзалі. Черговий міліціонер, який прийняв повідомлення, пізніше пояснював: голос очевидно змінений, не розбереш, чи жінка придурюється чоловіком, чи навпаки, мужик – бабою. Але час, коли подзвонили в міліцію, зафіксований точно: двадцять третя година двадцять хвилин. Пізніше експерти зробили однозначний висновок – вбивство сталося не пізніше десятої години вечора плюс-мінус п'ятнадцять хвилин.

Відштовхуючись від цього, слідство припустило, що міліцію міг викликати або вбивця, або – і це більш ймовірно – свідок злочину. Від місця скоєння злочину, тобто від заміського будинку Піддубного, цілком реально дістатись на машині вночі за сорок хвилин. Припустимо, пояснював тепер уже Бражник, тіло знайшли випадково. І знайшов його той або та, кого банкір чекав у себе вдома після десятої вечора. Значить, або гість розминувся з убивцею буквально на якихось п'ять хвилин, або зіткнувся з ним ніс до носа і насилу втік, або сам був убивцею. В будь-якому випадку потрібен час для оцінки ситуації і прийняття рішення (якщо гість – не вбивця), і для завершення в будинку вбитого якихось своїх справ (якщо міліцію все ж таки викликав злочинець). Так чи інакше, а хвилин двадцять-тридцять можна сміливо списати. Потім, доїхавши до автовокзалу, цей незнайомий міг ще хвилин п'ять-десять почекати, вибираючи телефон-автомат якнайдалі від сторонніх вух. Отже, за часом усе сходилось.

Проте і Бражник, і Кіра Березовська були схильні вважати трохи інакше. Так, за часом усе складалося. Ось тільки навряд чи міліцію міг викликати вбивця, хоча такий варіант розвитку подій теж слід передбачити. Одначе і опер, і слідча зійшлися в одному: невідомий, котрий зміненим голосом викликав міліцію, міг у той час перебувати в будинку. Значить, міг бачити, як убили банкіра, і головне – хто його вбив. Тоді як убивця свідка не помітив або, найімовірніше, не шукав: застрелив Піддубного, розвернувся і

подався геть. У такому разі свідок, чи хто він там, міг пересидіти якийсь час, тремтячи від страху, потім обережно вибратися зі свого сховку, побачити скоєне і гайнути по міліцію.

Це означає, до всього іншого, що в свідка було авто. Машина Піддубного, «Міцубісі паджеро», стояла в гаражі. На горі, три тижні тому не було дощу, і сліди чужих протекторів біля будинку не лишилися.

Банкір Піддубний зазвичай любив водити машину сам. Лише в окремих випадках його возив спеціально прикріплений водій. Як правило, це траплялося після якого-небудь банкету, хоча гулянками Піддубний не зловживав. Його завжди супроводжували двоє охоронців у окремій машині, яку шеф відпускав, коли невеличкий кортеж під'їжджав до будинку і охоронці перевіряли, чи все в околицях гаразд. За своє життя банкір Піддубний чомусь не боявся. Вірніше, як говорили ті, хто давно знав убитого, він своє вже відбоявся у бандитські дев'яності, коли всі стріляли в усіх.

Справді, жодних заяв від Григорія Піддубного про загрози своєму життю міліція не отримувала.

У той день усе було як завжди. Додому Піддубний повернувся раніше, ніж звичайно. За словами начальника служби охорони банку, останнім часом, десь приблизно з півроку, шеф їхав раніше з офісу додому лише в тих випадках, коли там на нього вже чекала Тамара з вечерею. Піддубний обмовлявся про заведену недавно традицію – вечеряти з коханкою при свічках. Така вечеря ніколи не планувалася наперед. Отже, коли саме шефові стрільне поїхати на романтичну вечерю зі своєю подругою, не знав ніхто. Навіть він сам.

Охоронці підтвердили: на другому поверсі будинку Піддубного у вікнах горіло світло. Додому банкір повернувся того фатального вечора за чверть дев'ятого. Трохи більше ніж за годину його вбили.

Далі починається проста математика. У Тамари Томіліної є автомобіль. Живе вона, як з'ясував Бражник, в окремій двокімнатній квартирі, подарованій, очевидно, коханцем, на Крошні, в одному зі спальних районів. Та сам Піддубний, за отриманою інформацією,

майже ніколи не бував там. Коханка воліла сама приїхати до нього, коли, за словами тих, хто добре знав банкіра, у того знаходився час для Тамари. Таким чином, за півтори години до вбивства в будинку Григорія Піддубного могла бути, швидше за все, Тамара Томіліна.

Жодної інформації про те, що коханці сварилися. Навпаки, Піддубний частенько називав дівчину своїм безпечним тилом у той час, коли на діловому фронті постійно йде якась колотнеча. Особливо, коли всі кругом почали говорити і писати про економічну кризу: банкіри напружилися.

Так само жодної інформації про те, що у Тамари Томіліної була вогнепальна зброя. В самому будинку зброя була. Пістолет «ТТ» з дарчим написом знайшли там, де хазяїн його тримав – під замком, у сейфі, в кабінеті. Отже, зброї дівчина не чіпала і взагалі, мабуть, не вміла нею користуватися.

Вбивця не залишив зброю біля трупа. Коли вбивають на замовлення, знаряддя вбивства зазвичай залишають – однаково засвітилося.

Шляхом не надто складних розрахунків слідство отримало поки що найбільш правдоподібну версію того, що сталося місяць тому. За сталою традицією Тамара Томіліна приїхала до будинку коханця і чекала там на нього. В будинку вони лишилися лише вдвох, доказів присутності там ще однієї особи просто не знайшли. Нічого не віщувало біди, аж несподівано з'явився хтось, кого не чекали. Звелівши Тамарі лишатися на другому поверсі, Піддубний спустився вниз, відчинив двері, впустив нежданого гостя. Розмова відбувалася у великій залі з каміном, куди вели вхідні двері. З цієї зали сходи вели нагору і, якщо визирнути з кімнати, то можна побачити згори, що відбувається в камінній залі.

Теоретично Тамара Томіліна могла стати свідком убивства свого коханця, відомого в Житомирі банкіра Григорія Піддубного.

15

– Ось так, – закінчила говорити Кіра.

– То й що? – спитав Шамрай. – А вона все заперечує?

– Абсолютно все, – підтвердив Бражник. – Того вечора до коханця не збиралась. Сиділа вдома, дивилась фільм жахів на DVD, дуже вона таке кіно любить, про різних там духів з привидами. Свідків, ясна річ, нема.

– Хто ж тоді був у Піддубного в хаті? Може, він забув світло вимкнути? Ось охоронці й побачили це...

– Ви ж самі розумієте, що мелете дурниці, – втомлено промовила Березовська. – Факт, що коли Томіліній подзвонили, аби повідомити новину, вона спала вдома. Але про її існування ми взагалі дізналися десь під ранок, коли опитували його колишню дружину, друзів та колег. Раніше міліція дівчину просто не шукала.

Бражник котом пройшовся по кабінету, зупинився біля стінки, повернувся. Сперся на неї спиною. Тепер він стояв так, аби бачити обох співрозмовників.

– Знову ж таки, теоретично можна припустити, що того вечора в будинку Піддубного був хтось інший. Жінка, швидше за все. Про яку не знала коханка. Тільки в цьому всьому, аби ви розуміли, є один хитрий момент. Банкір подарував коханці квартиру на Крошні, але при цьому нічого їй не обіцяв. І зобов'язань перед нею не мав жодних. Тамара на допитах сама це підтвердила, та й інші казали щось подібне. Якби Піддубний захотів поміняти коханку, надто болісним розставання для нього не було б. Хоча за цей час він, кажуть, устиг прив'язатися до Тамари. Проте, повторюся, це зовсім нічого не означає. В будинку могла бути інша жінка. Але тоді ми припускаємо, що в цієї іншої жінки теж є машина. Чи не надто багато збігів? Чи ви думаєте, що свідок убивства ризикуватиме, приїхавши в приміську зону на таксі, а потім тікатиме від місця вбивства на випадковій попутці?

– До чого ви ведете? – не витримав Шамрай.

– А до того, що Тамара Томіліна все ж таки могла бути тим самим свідком, який бачив, як усе сталося, чому сталося і хто це зробив. Потім могла викликати міліцію, не бажаючи з якихось причин, аби її якось вирахували та почали розкручувати.

– Попри це ми навіть готові припустити, що Томіліна могла якимось чином роздобути зброю і сама стрельнути в коханця, – встала слідча.

– Ви серйозно?

– Цілком. Весь цей час Тамара Томіліна поводила себе досить дивно. Вона вперто заявляє, що не лише нічого не бачила, а й у будинку не була того вечора. Коли, ви кажете, вона прийшла до вас зі своїми казками?

– Чому відразу – казками...

– Коли? – ледь підвищила голос Кіра, блиснувши на Шамрая скельцями своїх окулярів.

– Там же написано, в поясненні...

– Коли? – слідча легенько ляснула долонею по поверхні столу.

– Тижнів три тому. П'ятого листопада.

– Піддубного застрелили двадцять четвертого жовтня. Зникла вона вчора, у четвер, двадцятого листопада. Майже місяць після вбивства і фактично в день виходу вашої чудової газети. І те, що вона двічі зустрічалася з вами, можна назвати подією: адже вона, до вашого відома, весь цей час здебільшого сиділа в своїй квартирі, навіть на допити відмовлялась приходити, казала – хворіє. Мусила до неї їздити кілька разів. Мені здалося, що Тамара чогось боялась. А вам не здалося?

– Здалося, – охоче підтвердив Віктор. – Вона боялась аномальної зони в Підлісному.

16

П'ятниця, наступний день після виходу «Неймовірних фактів», вважався в редакції неофіційним вихідним.

Можна було, звичайно, приходити в офіс, тинятися по кабінетах, мозолити очі секретарці, лазити в Інтернеті. Та цією можливістю мало хто користувався. Зазвичай офіс щоп'ятниці лишався порожнім, якщо не рахувати ту ж таки секретарку, або, як вона сама себе називала, офіс-менеджера.

Звали її Катя Гуга. До Житомира вона перебралася з села, звідкілясь із-під Коростишева. Катя була далекою родичкою одного з власників газети і, таким чином, чи не єдиною працівницею, хто у випадку розгулу кризи, про яку почали писати в газетах, був застрахований від безробіття. В селі, де народилась і до вісімнадцяти років жила Катя Гуга, вважалося (і досі, мабуть, вважається), що секретарка – це дівчина, яка займається сексом зі своїм начальником у його робочому кабінеті просто на столі. А коли не в кабінеті і не на столі, байдуже: секретарка займається сексом з начальником, за це отримує зарплату. На кого вчилась секретарка, в даному випадку було без різниці. Все одно вона працює не за фахом. Бо секретарка, як вважали в селах під Коростишевом, це не фах, а спосіб заробляти на життя, даючи шефові, коли він захоче. Оскільки Катя Гуга, не маючи жодної освіти в свої двадцять два роки, зарплату секретарки отримувала, а на її малій батьківщині будь-кого, хто працює в місті секретаркою, вважали проституткою, тому, влаштувавшись на роботу, вона повідомила батькам: її взяли офіс-менеджером.

Якщо слово «офіс» в селі під Коростишевом іще розуміли завдяки серіалам, принаймні, знали, як виглядає робоче місце, назване офісом. А от значення буржуйського слова «менеджер», яке теж часто звучало в серіалах, на малій батьківщині Каті Гуги розуміли далеко не всі. Наприклад, для батьків дівчини було абсолютно ясно: «менеджер» – це слово, напряду пов'язане з бізнесом. Прилаштував Катю на роботу родич, який теж займається бізнесом. Значить, він ввів Катю у свій бізнес. Отже, дитина в Житомирі займається чимось, безпосередньо пов'язаним із бізнесом.

Цю історію працівники редакції – і Віктор Шамрай у тому числі – за чотири роки існування газети і Каті – в приймальні редактора, чули безліч раз. До історії постійно додавалися нові подробиці. Наприклад, за останніми відомостями, батьки Каті остаточно впевнилися, що їхня донька стала житомирським бізнесменом, і тепер численні родичі засилають до них ходоків, просячи

прилаштувати в житомирський бізнес і своїх дітей. Переважно – доньок.

Тепер Катя Гуга вже просто не мала права зізнаватися батькам, що працює звичайною секретаркою, та ще й у редакції газети, яку читає половина їхнього села. «Скажуть – обдурила, курва, по руках пішла», – пояснювала дівчина причину своєї конспірації.

Шамрай не знав, сміятися з цього чи ні. Мабуть, не треба, якось вирішив він. Рішення прийшло, коли в Житомирі раптом об'явилась його колишня однокласниця. Три роки тому вона виїхала до Португалії на заробітки, від неї не було ні слуху ні духу, і всі, хто її знав, були свято переконані: заробітчанку продали в сексуальне рабство. В газетах про таке багато пишуть, по телевізору кричать. Та раптом дівка прибула додому на тиждень. Вона казала потім: за три роки сумлінної праці відпустку заслужила. А коли запитували, де ж їй пощастило влаштуватися, обмежувалась короткою відповіддю: «В телефонній компанії». І гордо промовляла її назву, від чого заздрісні подружки та сусідки роззявляли роти: нічого собі! Ось так, після медучилища, попрацювавши так-сяк у лікарні, не знаючи до пуття навіть своєї мови, не кажучи вже про португальську, відразу влаштуватися в ТАКУ фірму і зробити за три роки ТАКУ кар'єру, бляха-муха!

Проте Шамрай, проаналізувавши ситуацію, припустив хоч і несподіване, але цілком логічне: його однокласниця в Португалії справді могла працювати в такій відомій компанії.

Але хіба – прибиральницею в офісі.

Чи навіть однією з них. Просто слово «прибиральниця» вона якось не ризикувала вимовляти. Нехай, мовляв, усі думають, що вона – чи не помічник менеджера по роботі з персоналом.

Своєї теорії Віктор так і не перевірів. Запитав, щоправда, якось мимоходом: ким вона там працює, в ТАКІЙ фірмі. Замість відповіді отримав пронизливий пекучий погляд. Все зрозумів, більше до розмови не повертався.

Чому все це пригадалося тепер, після зникнення Томи Томіліної в аномальній зоні, Шамрай не міг собі пояснити. Щоразу, коли він

бачив секретарку Катю, історія його однокласниці автоматом зринала з підвалин пам'яті.

З прокуратури Віктор пішов на роботу. Ноги самі принесли його туди. Додому після почутого не тягнуло, а пересидіти і переварити отриману інформацію десь треба. Він зачинився у своєму кабінеті, пив чай, мандрував корпоративним Інтернетом, не особливо вчитуючись у тексти, на які натрапляв, і намагався скласти до купи все, що крутилося в його голові.

Але як не старався, купи думки не трималися.

Шамрай спробував зосередитись і бодай з чогось почати. Запитав у пошукової системи, що відомо про Григорія Піддубного, отримав цілу купу посилань, більшість із них, як і слід було очікувати, пов'язані з його вбивством. Нічого більше, ніж сказали йому опер і слідча, Віктор не дізнався. Потім пошуковики видали десятки Тамар, кілька Томіліних, навіть знайшлася одна Тамара Томіліна – директор модельного агентства в Красноярську, яка мала персональний сайт. Але про потрібну йому дівчину засоби масової інформації Житомирщини не згадували навіть у зв'язку із загибеллю банкіра, її коханця.

Нарешті, вимкнувши Інтернет, а потім і комп'ютер, Віктор Шамрай потягнувся, хруснувши суглобами, підійшов до вікна і подивився на дрібний дощик, що неквапом сіявся.

Значить так, подумав він, малюючи пальцем на вологому склі одиничку, почнемо від самого початку. Для нього все почалося з появи Томи Томіліної. Вона прийшла розказати історію про аномальну зону. Навіть назвала її точні координати. Більше того: він особисто перевірів, що таке місце справді існує. Чи спостерігаються там якісь аномалії – не факт. Одначе більшість того, про що йому доводиться писати ось уже чотири роки, – не факт, навіть якщо дуже неймовірний. Перевіряючи маячню своїх, як їх неформально називали в редакції, клієнтів, штатні журналісти та позаштатні автори все одно за основу репортажів брали їхні слова. Якщо в одному випадку з десяти факт матиме реальне підтвердження, ну, наприклад, полтергейст і справді витягнув з-під гірки чиїхось

праних рушників у шухляді стодоларовий папірець, всі будуть тільки раді.

Чи можна в історії з аномальною зоною вірити Тамарі Томіліній на слово? Можна. Точніше кажучи, більшою мірою «так», ніж «ні». Шамрай сам там був і все бачив. Звісно, жодного дива на його очах не сталося. Проте атмосфера, яка панувала на покинутому два десятки років тому хуторі Підлісному, не просто гнітила, а лякала. Там може статися і відбуватися все що завгодно.

Розробляючи тему паранормальних явищ та займаючись паралельним світом ось уже чотири роки, Віктор Шамрай із власного досвіду знав: не все, про що пише їхня газета і їм подібні – відверта брехня. Отже, Тамара Томіліна могла говорити правду про свої відчуття.

А відчувала вона небезпеку. З цього місця треба докладніше.

Віктор переправив мокру одиницю на двійку, сперся кулаками на підвіконня, провів поглядом машину, що їхала по похмурій листопадовій вулиці.

Так, про небезпеку. Тамара не сказала йому кількох важливих для неї речей. Саме «не сказала», бо про брехню тут навряд чи йдеться. Дівчина не сказала йому, що вона – коханка банкіра. Вірніше, була коханкою та утриманкою банкіра, якого вбили за невідомих обставин у його власному будинку. Причому, в той самий вечір, коли вона зазвичай приїжджала до нього в гості. На власній машині.

Та чи *повинна* була Тома говорити йому все це? Чи мусить звітувати першому зустрічному про те, звідки в неї автомобіль? Навряд. Її особисте життя жодним чином не стосується проблеми, з якою вона прийшла до журналіста. Не стосується загадки аномальної зони.

Ось тут можна сперечатися...

Віктор переправив двійку на трійку, тоді різким рухом долоні витер скло, повернувся за стіл, вибив пальцями барабанний дріб.

Була Тамара Томіліна в будинку під час убивства, чи хтось, хто докладно знав розпорядок дня та звички банкіра, вдало використав свої знання і фактично підставив коханку, нехай міліція

розбирається. З прокуратурою разом. Проте беззаперечним лишається факт, що коханця Тамари вбито, а сама дівчина – налякана, навіть шокована.

За чотири роки у Віктора була купа можливостей переконатися: шок здатен розбудити в підсвідомості людини давно і благополучно там заховані страхи. Переляк може призвести до загострення застарілої психічної хвороби чи хоча б спричинити розлад нервової системи. Наслідки кожного з цих процесів абсолютно непередбачувані.

Налякана загадковим убивством коханця, а може – справді коханої людини, Тамара цілком могла внаслідок шоку дістати нервовий розлад. І згадати про аномальну зону на своїй малій батьківщині, де вона навіть ніколи не була. Відповідно, могла відчувати потяг до того місця, *поклик* зони.

Шамрай не раз чув від своїх *клієнтів* правило: хочеш перестати чогось боятися – подивися на те, чого ти боїшся. Боятися незвіданого. Темряви під ліжком. Але варто посвітити під ліжко ліхтариком, темрява зникає, а разом з нею – незвіданість і страхи. Лишається тільки сірий пил, який легко вимести віником чи засмоктати пилосмоком.

Хто знає, раптом Томі також відома ця теорія. І вона вирішила переконатися, що не буває ніяких аномальних зон. Подивитись на те Богом забуте і прокляте Підлісне, помацати руками хисткі паркани та облуплені стіни будинків-привидів. Томіліна сідає за кермо, їде...

Стоп. Далі – темрява. Адже те, що Тамара поїхала саме в аномальну зону і зникла там, ніхто нічим не підтвердив. Міліція шукає свідка, який дав підписку про невиїзд і навіть невідомо, є свідок свідком чи ні, бачила Тамара щось, чи в той вечір її справді не було в будинку Піддубного. Він, Віктор Шамрай, вважає і навіть переконаний, що зникнення дівчини пов'язане з її сильним нервовим розладом та згаданою вже сто разів аномальною зоною, хай їй грець...

Звісно, обидві історії пов'язані. Не було б убивства, Тамара не зникла б. Не було б убивства, вона не пережила б шоку і її не почали б кликати з паралельного світу.

Досить.

Віктор стиснув скроні пучками пальців обох рук. Він відчув, як у нього теж почала боліти голова, і десь там, з глибини найглибшої ями, він почув брязкіт ланцюга, гарчання собаки та власний крик.

Досить. Хай менти розбираються. Додому. Досипати.

17

Знайшлася Тамара Томіліна наступного ранку.

Ясно, що якомусь цікавому журналюзі нічого не поспішили повідомити. Тим паче, що до неділі, коли капітан Бражник таки подзвонив Шамраю, потреби в його присутності, тим більше – допомозі, не виникло. Можна сказати, Вікторові пощастило: врешті решт він отримав доступ до фактично унікальної інформації. А можна сказати інакше: йому не пощастило, і колесо удачі для нього після тієї розмови в лікарні зупинилося.

Не було б цієї розмови – не сталося б і решти лиха в його житті. Не став би собака голосніше гавкати, а ланцюг – гучніше брязкати.

Тільки не треба забігати вперед, усе по порядку, в такій послідовності, в якій потім, коли все скінчилося, Віктор Шамрай намагався відтворити події останніх днів листопада, продираючись крізь терени й туман, у яких загрузала його власна пам'ять.

Хоча насправді нічого особливого до зустрічі з Тамарою в лікарні не трапилося. Під вечір п'ятниці Віктор подзвонив редакторові, двома словами розповів, який несподіваний розвиток отримали події, описані в його останній статті про аномальну зону, вислухав побажання нашкрябати щось невеличке з цього приводу для продовження теми, того ж вечора накидав маленький текст, і з неспокійною душею, проте – чистою совістю, вмовився перед телевізором.

Так минула і субота.

У неділю рано озвався мобільник. Капітан Бражник попередив: Віктор мусить сидіти вдома, зараз він до нього заїде.

Таким чином Шамрай дізнався: вчора, в суботу, двадцять другого листопада, Тамару Томіліну знайшли на трасі, яка веде до Овруча. Зовсім недалеко від того КПП, який кілька тижнів тому перетинали працівники редакції «Неймовірних фактів» на службовій машині.

Під вечір, уже після всього, знайшовши в Інтернеті карту, Віктор вирахував: якщо по прямій, через ліс, то місце, де несподівано з'явилася зникла Тамара, знаходиться кілометрів п'ятнадцять від Підлісного.

Від аномальної зони.

18

– Водій вантажівки не зрозумів, звідки вона взялась. Каже: мов з-під землі виринула. Чи з повітря.

Від запропонованого зеленого чаю капітан Бражник не відмовився. Попросив тільки заварити не в заварнику, а просто у кухлі. Залити окропом і накрити блюдечком. Пити не спішив, любив добре настояний, міцний, проте не гарячий до болю в піднебінні, а теплий.

– Зубами мучуся, – пояснив він.

– Що таке? – ввічливо підтримав розмову Віктор.

– Емаль чутлива. Не можу нічого гарячого. Ні борщу, ні чаю, коротше – нічого. В армії пошкодив, таку воду пили... – опер відмахнувся.

– Де це така вода, що емаль роз'їдає?

– Демократична Республіка Афганістан, – пояснив Бражник. – Ще застав... Цією весною якраз двадцять років було як повернувся. Повірите – ні подряпини, хіба раз оглушило міною. Краще б підстрелили кудись, їй-бо, чим оце тепер зубами мучитись. Лікар сказав: якщо міняти – то всі зуби. Прикиньте? Всі тридцять два... Ну, нехай двадцять дев'ять, добре...

– Чому двадцять дев'ять?

– Один пацани вибили, коли в ПТУ вчився. Завелися за щось дурне, вже й не згадаю... Два – пізніше, вже коли сюди пішов працювати. Я ж, аби ви знали, з патруля починав. Вписалися в розборку з чорними на базарі десь на початку дев'яностих, кастетом від одного і дістав. Так, добре, це все не має відношення...

Бражник торкнувся долонею кухля, переконався – чай ще достатньо не вистиг, дістав цигарки.

– Можна?

– Уперед, – Шамрай пошукав і знайшов на шафці стару попільничку – пам'ять про часи, коли він випивав і закурював випите цигаркою.

– Таким чином картину малюємо зі слів водія вантажівки Степана Ковальчука. І виглядає вона поки що так. Він – далекобійник, повертався з Білорусії. Один вантаж скинув там, назад взяв інший – порожняк ганяти в теперішні часи нікому не вигідно. На трасі Степан Ковальчук зупинився, аби відлити. Його напарник, Сергій Зайченко, спав: спинятися на ніч і затримувати прихід вантажу теж у теперішні часи економічно не вигідно, тому вночі машину вів Зайченко, а ранком його змінив Ковальчук. Це я до того, що більше свідків несподіваної появи Томіліної в той час на трасі не було.

Струсивши попіл, Бражник знову торкнувся кухля. Ще не вистиг. Шамрай нічого не говорив і опер, затагнувшись, продовжив:

– Коротше, водило зайшов у найближчі кущі, зробив свою справу, застебнув штани і повернувся. Дівчина вже, – капітан наголосив на останньому слові, – лежала на мокрому і брудному асфальті просто посеред дороги. Ковальчук, ще раз кажу, навіть у своєму поясненні написав: громадянка з'явилася невідомо звідки, наче з повітря.

– З паралельного світу, – промовив Віктор.

– Ви серйозно?

– Кудись же вона щезла? Значить, звідкілясь мусила виринути.

– Слухайте, шановний, ми будемо серйозно з вами зараз говорити, чи...

– А я дуже серйозний. Ніхто не винен, що більшість людей, особливо таких як ви, досі ще не повірила в існування інших світів, крім нашого. Згадайте про Білий і Чорний Вігвами хоча б...

– Які ще в задницю вігвами? Це там індійці живуть? Де в нас, на хрін, індійці?

– Все ясно, – зітхнув Шамрай. – А ще збираєтесь такі справи розкривати. Агент Купер тому і знайшов убивцю Лори Палмер, що повірив в існування паралельних світів і сам туди проникнув, ризикнувши життям та здоров'ям.

– Агент хто?

– Пусте, – відмахнувся Віктор. – Забудьте. Колись розкажу⁷. Пийте краще чай, уже, здається, такий, як вам треба.

Бражник черговий раз торкнувся кухля, кивнув, зняв блюдечко, здув чайнки, сьорбнув, знову кивнув.

– Ага, – повів він далі. – Так от, Ковальчук кинувся до дівчини. Перевернув її на спину. Вона, за його словами, тут же розплющила очі і запитала дивним голосом, де вона, що з нею і хто він такий. Водій допоміг дівчині підвестись, пояснив, де вона знаходиться. Заодно переконався: одягнена дівчина пристойно, зовні цілком не ушкоджена, ні синців, ні порізів. Одяг у порядку. Правда, погляд трохи затуманений. Ну, ще запитала, де її машина. Сріблястий «Пежо-405», старенький, десятирічний, нормальний. Зверніть увагу: марку свого автомобіля назвала чітко.

– Що тут дивного? Я теж колись на машині їздив, хоч і на «Жигулях», але всі її технічні характеристики легко міг сказати, хоч розбуди мене серед ночі.

– Ви – мужчина, Шамрай. А вона – баба. До того ж, як я дізнався, не автомобілістка. В сенсі, не фанатка. Навчилася бублика крутити, марки бензину розрізняти, а полубовник презентував не ту тачку,

---

⁷ Історію пошуків агента Купера розказав американський режисер Девід Лінч у серіалі «Твін Пікс». Саме його пропонує згадати міліцейському оперові журналіст. «Твін Пікс» – культовий серіал початку 1990-х років, дія якого відбувається в містечку, розташованому не просто на кордоні між Америкою і Канадою, а в місці, де перетинається безліч світів. Так, до світу темних сил веде Чорний Вігвам, а Білий Вігвам, відповідно, населяють світлі сили. Убивця старшокласниці Лори Палмер вийшов з Чорного Вігвamu, куди й прийшов за ним під фінвл історії агент Купер.

яка їй сподобалась, а ту, яку вважав за потрібне. Тим не менше, марку машини вона не забула.

– Та що з того, йолки-палки!

– А те! Вона пам'ятає як її звати – назвалася Ковальчукові. Знає марку своєї машини. Свою домашню адресу в Житомирі. Номер мобільного телефону банкіра Григорія Піддубного. Але зовсім не пам'ятає, що він – мертвий! Вимагала від водили подзвонити Піддубному негайно, аби він сам забрав її чи когось прислав! Розумієте?

– Не зовсім, – хоча Шамрай збрехав: він потроху починав розуміти.

– Тамара свято переконана, що зараз у нас жовтень місяць. Причому – або дев'ятнадцяте, або двадцяте число. Про вбивство Піддубного вона нічого не знає.

– Отак, значить, – протягнув Шамрай.

– Отак, – Бражник зробив ще один ковток чаю. – Ковальчук, як свідомий громадянин, здав свою знахідку в Житомирі в руки першому ж міліцейському патрулю. Тепер вона в лікарні, обласній, під наглядом. Її обстежують. До останнього вона вимагала зв'язатися з Піддубним. Довелося їй нагадати, що його вбито. Тоді з дівчиною сталася істерика, їй вкололи кінську дозу заспокійливого, до ранку спала. Сьогодні, коли очуняла, трішки заспокоїлась. Каже, що нічого не пам'ятає.

– Зовсім нічого?

– Ну як – зовсім? Кажу ж вам, як її звати і все інше про себе чудово пам'ятає. Але все, що стосується останнього місяця життя, починаючи від другої половини жовтня, начисто стерлося з пам'яті. Принаймні, – розвів руками Бражник, – вона так говорить.

– Так, – Шамрай потер підборіддя. – Так.

У нього виникло раптове бажання закурити, яке Віктор швидко пригасив у собі, зосередившись на тому, що почув від міліцейського капітана. Потім запитав:

– Машину знайшли?

– Її? Не, – хитнув головою Бражник.

– Як вона опинилася серед білого дня на трасі?

– Поки що цього ніхто не знає. Тамара ваша...

– Чому моя?

– Добре, нехай не ваша, просто Тамара. Так от, вона, як я вже казав, нічого не пам'ятає. Принаймні, говорить так. Але є одна обставина в усій цій, гм, містиці... Досить реальна обставина, причому – єдина. Я не певен, що маю право вам повідомляти. Та коли ми однаково вже звертаємося до вас по допомогу...

– По допомогу? Чим я...

– Пізніше, – жестом зупинив його опер. – Як ви вже чули, фізично Тамара не постраждала. Тілесних пошкоджень немає, слідів згвалтування – теж, кістки цілі. Але під час більш докладного обстеження таки дещо виявили. Ось тут, – опер поставив кухоль з недопитим чаєм, задер руку, поклав долоню собі на потилицю, посунув її трішки вище, до тім'яної частини голови, – знайшли гематому. Не сказати, щоб велику. Але по голові, як виглядає, дівка таки від когось отримала. Медики довідку накатали: удар саме в цю частину голови теоретично може спричинити часткову амнезію. Втрата пам'яті буде не повною, але все ж таки буде. Коли пам'ять відновиться – хрін його знає. Тому, власне, я до вас і приїхав. Допомога потрібна.

20

Тамара лежала в окремій палаті.

Про всяк випадок до палати приставили охорону, та Бражник зізнався: ненадовго. Поки що йому вдалося переконати керівництво, що громадянка Томіліна – важливий свідок, якого намагалися викрасти і вбити. Ось тут наявність гематоми, а коли бути точним – гулі на тімені, стала вагомим аргументом: важливому свідкові виділили окрему палату (винісши з двомісної одне ліжко), а також охорону – сержантів, які мушили змінюватися кожних дванадцять годин.

– Якщо вона впізнає вас, Вікторе, значить все не так уже й погано, – пояснила Шамраю слідча, яка зустріла їх з Бражником у

фойє лікарні і тепер проводжала до палати. – Вона ж зустрічалася з вами двічі. Для Тамари це подвиг: після вбивства Піддубного вона, як я вже говорила вам, намагалась не виходити з дому і обмежила всі особисті контакти, спілкуючись тільки по телефону.

– Так чи інакше, невже ви і далі не вірите в аномальну зону?

– До чого тут аномальна зона? – Березовська не приховувала роздратування. – Знову ви з вашими неймовірними фактами!

– Здається, дівчину знайшли не так уже й далеко від того самого містичного Підлісного, – терпляче пояснив Шамрай. – Глянути по карті можна, але я там їздив, по тій трасі. Іншої дороги, принаймні, в бік Підлісного, просто не існує. Є інші, але ними давно не користуються: хто має охоту кататись по зоні відчуження?

– Ну і до чого все це?

– Дуже просто і логічно. У Тамари невроз, їй здається, що Підлісне кличе. Доведена до ручки, вона в один прекрасний чи, точніше, жахливий момент зривається з місця, мчить на поклик Підлісного, потрапляє в аномальну зону і там зникає...

– Разом з автомобілем? – тепер у голосі Березовської звучала іронія.

– Про машину – потім. Через добу Тамара виринає, наче з-під землі або з повітря. Є, наскільки я знаю, свідки і того, як вона панічно кудись поспішала, і того, як несподівано знайшлася. Нарешті останній аргумент: частково стерта пам'ять. Може так бути, що геопатогенна зона позбавляє людину тієї частини спогадів, яких людина сама хоче позбутися. Того самого подразника нервової системи. Не складно пояснюю?

– Говорите як пишете, – погодилась Березовська. – Тільки ви одне забули: в аномальні зони мені не дозволяє вірити вища юридична освіта і двадцять років слідчої практики. А ось у гулю на потилиці Тамари я охоче вірю. Так що коли навіть в неї стерлася, як ви кажете, частина пам'яті, мені легше повірити, що цю саму пам'ять їй відбили. Так, усе, ми прийшли. Давайте без ваших казок, прошу.

Дарма Шамрай хвилювався, очікуючи побачити щонайменше напівтруп.

Тамара мала вигляд цілком здоровий, хоча й помітно змучений. Мішки під очима молодої дівчини – перше, що побачив Віктор на її вродливому лиці. Щоправда, сіренькі кола намічались вже під час їхніх перших зустрічей, та зараз вони відразу кидались в очі. Ще, здається, дівчина помітно схудла за той час, відколи вони бачились востаннє, у тому кафе біля Соборної площі.

Так, Тамара була втомленою і навіть досі трошки переляканою. Одначе – живою та неушкодженою. Коли опер, слідча і журналіст зайшли в палату, дівчина лежала, підклавши під спину подушку і гортаючи товстий журнал. Як встиг помітити – не новий, хоча, як відомо, публікації в подібних журналах не мають термінів давності.

– Як ви, Тамаро? – бадьоро запитала Березовська.

– Сьогодні краще... Після уколу...

Шамраю здалося, що говорить дівчина дещо загальмовано. Вона ковзнула поглядом по відвідувачах, спочатку глянувши на Кіру, потім – на сищика, і вже тоді – на Віктора. Навіть стоячи біля дверей, метрів за два від ліжка, той відчув в її погляді цілковиту байдужість та апатію.

– Чудово. Нічого так і не згадали? – вступив Бражник.

– Поки що ні... Не можу повірити досі...

– Спокійно, спокійно, – жестом зупинила симптоми наближення істерики Березовська. – Тут до вас ще один відвідувач. Може, згадаєте хоч його?

Шамрай, відчувши, що так буде доречно, виступив на перший план.

Тамара примружила очі. Віктор підійшов ближче, став поруч з ліжком, сперся руками на бильце. Якийсь час вони свердлили один одного поглядами. Нарешті дівчина заплющила очі, вираз обличчя став зосередженим.

– Доброго дня, Тамаро, – промовив Шамрай.

Очі дівчини знову розплющились. Тепер вона дивилась на Віктора уважніше, ніби щосили намагаючись щось пригадати.

– Ви мене теж не пам'ятаєте?

– Може, згадаю... Ми зустрічалися?

– Ага.

– Давно?

– Тиждень тому. Ну, нехай трішки більше.

– Де?

– Ви приходили до мене на роботу.

– Де ви працюєте?

Кіра Березовська і капітан Бражник ніби перетворились на кам'яних ідолів. Уклякли на місці й ні пари з вуст, намагаючись нічим не порушити той контакт, який намагається налагодити із потерпілою Шамрай.

– Я працюю в газеті. Ось цій.

Сягнувши в кишеню куртки, Віктор витягнув згорнутий учетверо номер «Неймовірних фактів» зі своєю статтею про аномальну зону в Підлісному, яку ілюструвало, серед інших, фото Томи Томіліної. Розгорнувши газету на потрібній сторінці, Шамрай простягнув її дівчині. Вона взяла тремтячою рукою.

– Гляньте. Це ви?

Тамара піднесла газетний аркуш зовсім близько до обличчя, наче короткозора бабуся. Тоді, поклавши газету на груди, сягнула правицею до тумбочки біля ліжка, намацала пальцями невеличке кругле дзеркальце, зазирнула в нього. Схиливши голову на бік, вона якийсь час вивчала своє відображення. Потім знову взяла газету, але тепер роздивлялась її, тримаючи аркуш у витягнутій руці.

– Так, це я, – нарешті визнала вона. – Тут написано: фото Юрія Савича. Це ви?

– Ні. Це Жора, фотограф наш. Савич, Юра, можна Жора. Мене звати Віктор, моє прізвище теж є там, ним стаття підписана.

– Віктор... Шамрай, правильно? – уточнила Томіліна.

– Так точно. Не пригадуєте? Спробуйте. Ви прийшли до мене в редакцію, розказали про Підлісне, як воно вас кличе, як там люди зникають, а потім ми з вами...

Несподівано Тамара зупинила його, виставивши вперед обидві руки і впустивши при цьому газету. Друкований стосик літачком приземлився на лінолеум біля ліжка. Завалившись на бік, Тома сховала обличчя в долоні, плечі почали здригатися.

– Може, гукнути кого? – опер сіпнувся до дверей.

– Чекай поки, – гойднула головою Березовська. – Здається, щось схоже на момент істини.

Нарешті Тома знову підвелася і сіла на ліжку. Тепер вона дивилась на Шамрая, але зовсім іншим поглядом.

– Так. Я згадала...

– Все?! – швидко вигукнув Бражник.

– Не все, – Томіліна простягнула руку в бік Віктора. – Тільки ось його... Вас... Ви показали мені цю газету, і мене наче хто по голові...

– Хто вдарив вас по голові? – знову не втримався опер. – Де? Коли?

– Темно, – тепер Тома дивилась на нього. – Поки що там, – рука торкнулася голови, – ще темно. Але ось його я пригадала. Віктор... Я прийшла до нього, коли вже несла було терпіти отой поклик...

Кіра і Бражник перезирнулись.

– Значить, все ж таки поклик?

– Чому – все ж таки? – у голосі Тамари вчувся виклик. – Я була там, у Підлісному... У зоні... Пояснити цього не можу, під черепом щось грюкало.

– Навіщо ви прийшли в газету з цими грюками?

– А куди мені йти? – виклик уже звучав відверто. – В міліцію зі своїми страхами та глюками? До психіатра? Я ж не хвора! Я справді щось відчувала. Зараз ще не все пам'ятаю, але точно пригадую – ось він, – знову рука в напрямку Шамрая, – про щось там дізнавався і щось навіть мені пояснив. Тільки нічого не припинилося. Тягнуло щось до Підлісного, і все.

Лиш тепер Шамрай помітив: слідча тримає в руці ввімкнений плаский диктофон. Тут же пошкодував, що не прихопив свого, хоча на свою пам'ять Віктор спокійно покладався. Такий матеріал просто не має права пропасти.

– Розкажіть, що сталося того вечора, Тамаро, – спокійно промовила Березовська.

– Коли?

– Коли поклик, як ви самі кажете, став зовсім нестерпним.

– Так, – Тома знову на мить заплющила очі. – Пам'ятаю, хоч і з труднощами. Вечір був, пізно вже зовсім. Я вибігла з квартири, сіла за кермо своєї машини, поїхала...

– Куди?

– Далі – темно, – з усього видно, дівчина шалено намагалася пригадати. – Потім якесь просвітління. Хоча довкола все одно ніч. Я звертаю з якоїсь траси. Ліс... Дерев... Дорога... Зупинилась. Місяць світить. Хати... Чітко зараз – ряди хат. Старі, страшні, ніби будинки з привидами...

– Підлісне? – перепитав Шамрай.

– Мабуть... Я ж туди їхала...

– Раніше ви там бували? – швидко запитав Бражник.

– Ніколи. Що там робити – мертва зона...

– Як дорогу знайшли? – це Березовська включилася.

– Поняття не маю... Мабуть, зона і вела... Розумію, зараз це якось звучить... Але інакше пояснити не можу...

– Ну-ну, побачили ви хати, далі що? – черга Бражника.

– Вийшла з машини. Пішла вперед. Все.

– Все? – тепер слідча і опер запитали майже хором.

– Все. Далі очуняла від холоду. Побачила – лежу на асфальті. Поруч – якийсь невідомий чоловік. Потім ви прийшли, сказали – Гришу вбили...

Плечі дівчини знову дрібно затрусилась.

– Добре, добре, все буде добре, – Березовська говорила рівним голосом, як здалося Віктору, навіть трішки механічним. – Тепер згадайте, *що сталось того вечора.*

Шамрай напружився. Знову за рибу гроші, чи... Раптом до нього дійшов задум Кіри, жінки з майже двадцятирічним досвідом роботи на посаді слідчого. Якщо у неї вийде, він готовий змінити свою думку про українські правоохоронні органи.

– Я ж вам уже говорила про той вечір, – Тамара кліпнула очима.

– Ні, – терпляче мовила Березовська. – Ви згадали той вечір, коли помчали до того, чорт його бери Підлісного, невідомо з якого лиха. Тепер пригадайте той вечір, коли вбили вашого... друга. Григорія Піддубного. Ну, що тоді сталося, згадаєте?

Очі Тамари Томіліної зробилися круглими.

– Нічого не пам'ятаю. Зовсім нічого. Темно. Голова болить, – вона зробила коротку паузу. – Слухайте... Слухайте, я ж тільки що дещо згадала. Заповнила пробіл у пам'яті. Ось ви привели мені цього чоловіка, – знову жест у бік Віктора, – і я щось таки пригадала. Будь ласка, зробіть щось! Приведіть мені ще когось, може, я знову щось згадаю! Я не можу так! Не можу! НЕ МОЖУ! ГОЛОВА БОЛИТЬ! НЕ МОЖУ!!!

Ось тепер дівчина зірвалась на істерику. Впавши спиною на ліжку, вона почала тіпатися всім тілом, стискаючи при цьому голову руками. Слідча кивнула Бражнику, той швидко вийшов з палати і майже відразу туди забігла медсестра зі шприцом наготові.

– Пішли, – капітан не попросив – звелів Шамраєві вийти звідти.

22

Ніхто нічого не пояснив.

Вікторові коротко подякували і навіть не підвезли назад додому. Він спитав, що йому робити. Відповідь була: а що йому, власне, робити? Дівчина його згадала. Отже, не все аж так погано. Тепер шлях поступового повернення пам'яті відомий, слідство піде цим шляхом разом з медициною. А він, Віктор Шамрай, по цій справі навіть не свідок.

Раз вони так – то й чорт з ними, вирішив журналіст.

Цю неділю він вважав однією з найщасливіших у своєму житті. Історія про аномальну зону в Підлісному дістала не просто несподіване продовження – у неї було реальне підтвердження. Такі випадки рідко трапляються у практиці не лише Шамрая, а й усіх, хто займався в «Неймовірних фактах» дослідженням і висвітленням того, що пов'язане з паралельним світом.

Якось його колега, Костя Дахно, помчав на кордон Житомирської та Рівненської областей, де місцеві рибалки, як вони самі казали, виловили гігантського сома-мутанта. Крім того, що річкова потвора сягала в довжину два метри дев'яносто три сантиметри, на спині вона мала якийсь драконячий гребінець, а на пузі – дві лапки з перетинками. Потвору не просто зловили – її зафільмували на відеокамеру і зняли на фотоплівку «мільницею» – іншого апарату під руками не знайшлося. Добре, хоч камеру відшукали. Словом, документальні підтвердження дивовижі були наочними. Та коли Костя Дахно примчав до місця пригоди, на нього чекала, як він потім висловився, Жопа Обломівна. Із зачиненого сараю сома-мутанта невідомо хто витягнув, прокопавши під стіною прохід. Плівка у фотоапараті виявилася засвіченою. А камеру вкрали у її власника, який на radoщах від того, що прославиться, напився і заснув у своєму рибальському наметі. Мужики, які викликали пресу, клялися-божилися, що сом був ОТАКЕННИЙ, та без доказів то були лише слова.

І ось тепер – стежка у справжній паралельний світ. Яку цілком реально протоптати, перетворивши на цілком зручну дорогу.

Є Підлісне, місцевість з перевіреними та доведеними ознаками геопатогенної зони. Є легенда, згідно з якою всі, хто так чи інакше був з нею пов'язаний, можуть за певних обставин зникнути там або частково втратити пам'ять. Або спочатку зникнути, а потім ніби з-під землі виринути з усіма ознаками часткової амнезії. Прокляте місце в його класичному варіанті.

Нарешті, є жива людина, яка на собі відчула вплив аномальної зони. Ідеально, аби вона, врешті-решт, щось би згадала зі своєї подорожі паралельними світами. Але навіть коли не згадає, то

більшого, кращої історії, жоден нормальний журналіст і бажати не може.

Менти нехай мудохаються зі своїм.

А він, Віктор Шамрай, готовий отримати свої чергові кілька хвилин слави.

До речі, якщо цього разу звичайна газетна писанина допомогла Тамарі відновити деякі провали в пам'яті, то цілком можливо і реально, що наступна публікація знову підштовхне процес відновлення.

Звісно, шефові вистачило і половини наведених Шамраєм аргументів.

Продовження історії аномальної зони і Тамари Томіліної газета «Неймовірні факти» дала вже в найближчий четвер, двадцять сьомого листопада.

Наступного ранку, у п'ятницю, двадцять восьмого листопада, коли на вулиці відчулися перші морози, якими календарна зима повідомила про своє невідворотне наближення, Віктора Шамрая викрали.

23

Сталося це якось буденно.

Віктор не збирався виходити з дому, думав провести п'ятницю перед телевізором. А надто, що зранку накрапав дрібний похмурий дощик, в нього розболілася голова, цілий ранок ходив мов варений, навіть кава не врятувала ситуацію. Кинувши себе на диван, Шамрай десь годину ганяв телевізор по каналах, намагаючись втекти від повідомлень про розвиток та поглиблення світової економічної кризи. Але там, де не говорили про кризу, голосно і з надриком закликали купувати пиво, чіпси, горілку, жіночі прокладки, ліки від стресу та робити собі подарунок, поповнюючи рахунки мобільних телефонів.

На скроні й далі хтось наче тиснув розпеченим обручем, і Шамрай вирішив знову випити кави. Не вимикаючи телевізор, у

спортивках та старому светрі, він босий прочовгав на кухню, насипав у парову кавоварку потрібну кількість кави, налив води, поставив агрегат на газ. Саме в цей момент у двері подзвонили.

На порозі стояв незнайомиць у пальті, простоволосий, чорне волосся акуратно підстрижене і зачесане назад.

– Шамрай Віктор? Карний розшук.

– Угу, – кивнув Шамрай. – А Бражник чого не прийшов?

– Зайнятий, – коротко відповів незнайомиць. – Поговорити треба.

– Та ясно. В мене, правду кажучи, голова розламується...

– Зайти можна?

– Та вже заходьте. Почекайте, каву вимкну.

Віктор повернувся з наміром іти на кухню.

Сильний удар між лопатками збив його з ніг. Та впасти не дали – міцні руки підхопили, розвернули. Перед очима майнула стеля. Шамрай спробував опиратися ногами, та спробу швидко зупинили – знову вдарили, цього разу – ногою в низ живота. А коли Віктор скрючився і на мить заплющив очі, на голову накинули щось схоже на мішок. Він почув як прочиняються дверцята ліфта. І чомусь подумав: газ же не вимкнений, хата не зачинена, чорт забирай...

– Двері! – вирвалося в нього, та черговий удар, цього разу – в бік, примусив його замовкнути.

Били не кудись спеціально. Просто лупили, аби вдарити. І що найстрашніше, напасник чи напасники, скільки їх там уже набігло, робили це мовчки, ніяк не коментуючи своїх дій. Віктор відчув, як його зтягли в ліфт. Кабіна рушила вниз, зупинилася, його знову потягнули. Удар – і Шамрай зрозумів: треба нагнутися. На зап'ястках заведених за спину рук клацнули наручники. Потім його через щось перекинули, над головою щось ляснуло. Потім дуже скоро загуло, і тепер уже не важко було здогадатися: його завантажили у багажник автомобіля.

Біль свердлив голову нещадно, від нього навіть потемніло в очах, хоча Шамрай і так нічого не бачив. Простягнути ноги не було можливості, тож він так і лежав на боці, зігнувшись у позі ембріона.

Хоча ембріони рано чи пізно мусять народитися, Віктор був чомусь переконаний: саме зараз його везуть на смерть.

До такого відчуття негайно додалася цілковита апатія. Десь глибоко-глибоко в закапелках пам'яті почулося призабуте гарчання. Та й відчуття скованих зап'ястків теж ніби нікуди не зникало. Все в житті повертається.

Шамрай абсолютно втратив відчуття часу та реальності, пізніше він не міг чітко пояснити собі, наскільки довго він подорожував у багажнику. Та нарешті машина зупинилася, над головою «відчинилось», навіть через натягнену на голову шмату відчулася вогкість лісового повітря. Ті самі міцні руки підхопили його, виволокли з багажника, наче мішок з картоплею, кинули на мокру землю.

Сіяв дощик.

Віктора копнули носакон. Спочатку – в живіт, потім – ззаду, під куприк, і так кілька разів. Екзекуція відбувалася в цілковитій тиші. Після надцятого удару Шамрай почав відчувати: все це відбувається не в цьому світі і не з ним. Він заснув удома на дивані перед телевизором і бачить страшний сон.

– Харе, – почулося згори.

Бити перестали.

– Підніміть, – наказав той самий голос, і навіть у такому стані Віктор вгадав: говорить той самий чорнявий гість у пальті, який назвався працівником карного розшуку.

Полоненого знову взяли під руки, підняли. Ноги Віктор зігнув у колінах, тож коли його пустили, не втримався і знову впав на м'яку вогку землю.

– По морді ніхто не додумався лупити? – поцікавився чорнявий.

– Ціла морда, – пролунало у відповідь.

– Піднімайте ще. А ти, козел, стій, не падай.

Шамрай послухався, і коли його знову підняли, встояв на ногах. Оскільки він був без капців, босі ноги відразу пронизав холод мокрої землі. Віктор машинально переступив з ноги на ногу.

– Все зрозумів? – запитав чорнявий.

Мішок, чи що там йому натягнули на голову, виявився досить щільним, хоча й зі світлої тканини. Перед собою Віктор бачив лише людський силует. Голова боліла, ламало побите тіло, холод і переляк охопили його від босих п'ят до маківки.

– Що треба зрозуміти? – вичавив із себе Шамрай.

– Чого варте твоє життя в цьому світі. Зрозумів?

– Ага...

– Ми тебе майже тиждень пасли, Шамрай. Ми знаємо про тебе навіть таке, про що ти сам хочеш забути. Колись тебе вже трішки повчили, було таке?

Гавкіт, гарчання, брязкіт ланцюга, вогкість, замкнений простір.

– Було...

– Значить, ти нічому не навчився. Чи навчився?

– Чого вам треба?..

– Навчився, суко, чи ні?!

Зараз повинні були вдарити. Та не вдарили, лише труснули.

– Навчився...

– Не видно. Лізеш, куди не просять. Що вона тобі сказала?

– Хто?

– Вимкни дурня, мудака! **ЩО ВОНА ТОБІ СКАЗАЛА?**

– Хто, про кого ви?..

– **ЩО ВОНА ТОБІ СКАЗАЛА? ДЕ ВОНА БУЛА? ЩО ВОНА ТАМ БАЧИЛА?**

За інших обставин Віктор ще довго б гадав, про кого йдеться. Та тепер він раптом усе дуже ясно і чітко зрозумів.

– Ви про Тамару? – витримав коротку паузу. – Про Томіліну?

– Молодець, – похвалив чорнявий, якого Віктор й далі не бачив, але його зовнішність, позбавлену особливих прикмет, запам'ятає вже назавжди: ранковий гість до кінця життя стоятиме перед очима, Шамрай упізнав би його серед сотень тисяч людей. – Продовжуй у тому ж дусі. Давно з нею знайомий?

– Зовсім не знайомий. Кілька тижнів тому прийшла до мене на роботу...

– Знаю, знаю. Наговорила тобі сім діжок арештантів про якусь гробану хрінотень, де ніби люди зникають і потім з'являються вже без мізків.

– Без пам'яті... Частково...

– Один хер – мізки, пам'ять, хрін собачий! Більше нічого не говорила?

– А що вона мусила сказати?!

– Де була, наприклад. Кого бачила. Що бачила. Щось таке, особливе, спеціальне, секретне. Ти ж у неї в лікарні був, запитував. Там і менти крутяться. Про що вони триндять? Про що ви з нею говорили, ну, згадуй, згадуй, сука, бо тут і прикопаємо!

Це неправда. Такого не буває. Такого просто не може бути. Все це відбувається з ним у якомусь незрозумілому паралельному світі. В якому він, Віктор Шамрай, ніколи не був, хоча чотири роки писав тільки про нього, стрімголов тікаючи від тієї реальності, в яку одного разу потрапив і до якої більше не хотів повернутися за жодних обставин.

– Я... я не знаю, про що ви... Ми не знайомі з Тамарою близько... Я лише... Тобто...

– Не жуй соплі! Для чого менти возили тебе до неї в лікарню? Аби ти з нею поговорив по душах?

– Тамара там... Ну... В Підлісному... Забула, ну, той... загубила...

– Ці казки я вже чув! Якого хріна менти від тебе хотіли?

– Щоб Тамара згадала мене. А потім і решту того, що забула... Вона місцями пам'ятає...

– Згадала тебе?

– Так.

– Що ще згадала? Або кого?

– Більше нікого і нічого... Там наче хотіли шукати гіпнотизера...

– Брехня! Не буває гіпнотизерів! І зон ваших аномальних не буває! І довбаного паралельного світу, про який ваша мудацька газета пише, теж не буває! Сука! Сука! Сука!

Віктора не били під супровід цих скажених вигуків, і з цього він зробив висновок: чорнявий лютує не на нього, а чомусь спрямовує

свій гнів на адресу Томи Томіліної, яка з невідомо яких причин втратила шматок пам'яті і тепер не може щось комусь розказати. Щось дуже важливе для цього шаленого чорнявого чоловіка, простоволосого і в пальті.

Запала тиша. Десь з лівого боку зацвірінькала пізня лісова пташка.

Потім Віктора пустили, він упав на коліна. Ззаду трішки пововтузилися, руки звільнилися від наручників. Не стримавшись, Шамрай відразу простягнув звільнені руки перед собою, вперся ними об мокру землю і тепер стояв рачки. Йому навіть і в голову, яка далі боліла, не прийшло стягнути мішок, чи що там вони натягнули на неї.

– Значить, ситуація така, – заговорив над ним чорнявий. – Ментам про нашу зустріч – ні слова. Бо я повернуся і все складеться для тебе набагато гірше. За кожним твоїм кроком стежать і будуть пасти тебе, поки та шалава лежить у лікарні. Будь-який ваш контакт – і ми вже в тебе в гостях. Слово в слово повториш, що дівка тобі скаже. Якщо не будеш її бачити – тобі, коли чесно, від цього стане тільки краще. Тебе ніхто не заховає в безпечне місце, ти вже мав печальний досвід пошуку справедливості. Згадав?

– Згадав, – *таке* справді не забувається, хоч як Віктор прагнув про все забути.

– Ну, бувай.

Чвак-чвак по вологій землі. Гарчання мотору. Звук машини, що від'їжджає. Коли цей звук зник, Віктор незграбно сів на землю і нарешті стягнув мішок, чи що там у нього, з голови.

Звичайна наволочка. Причому – новенька, темно-синя, в білий горошок.

Він, босий, брудний, у самих спортивках і светрі, сидів серед дерев у лісі неподалік від якоїсь траси. Десь там, за якихось двадцять метрів перед ним, їздили машини і... словом, текло своїм звичним плином звичайне спокійне життя.

Поруч, лише руку простягни, чекаючи на свій час, стояла чвертка горілки. Ті, хто залишив йому цей подарунок, прихопили її

заздалегідь. Отже, вони щось знали. Не так: вони знали про нього, Віктора Шамрая, *все*.

Нехай.

Етикетку Віктор не роздивився. Звичним жестом, наче й не було тих чотирьох років абсолютної принципової тверезості, він взяв пляшечку, легко скрутив закрутку, вилив у себе відразу половину. Потім, перевівши подих, долив решту.

За кілька хвилин життя змінилося.

24

Через два дні, а коли зовсім точно, через тридцять годин, важким недільним ранком, Шамрай – перед тим, як виповзти з хати за черговою пляшкою – зібрав до купи рештки здорового глузду, які ще не розгубив за той час, протягом якого тривало його круте піке, і бодай уривками пригадав як усе було.

Те, що ніколи б не вдалося тверезому і чого б ніколи не пробачили нормальній людині, цілком вигоріло в мужика, від якого тхнуло алкоголем. Вийшовши тоді з лісу на трасу, Віктор без жодного відчуття страху кинувся під першу-ліпшу машину, спокійно витримав кілька зуботичин він справедливого у своєму гніві водія, котрий виглядав старшим за нього самого лише на пару років, а тоді надто гладко пояснив: жінка, курва, з трахальником своїм витягнули його з хати в чому був, і ось сюди завезли. Так що, бачиш, братан, як воно в житті буває... Водій, глянувши через плече на дівчину, яка сиділа поруч з ним у машині і з кам'яним виразом обличчя спостерігала за розправою, погодився: всі баби бляді, брат. Дозволив сісти в машину, кинув супутниці коротке: «Рота закрий!» і довів куди треба постраждалого від жіночої підступності.

Виявляється, вивезли його недалеко від Житомира. І тривало все трішки більше години. Ну, нехай півтори. Телевізор бадьоро працював, двері не замкнули, лише причинили, ось тільки газ під кавоваркою все ж таки завбачливо вимкнули. Чому – Шамрай не запарювався. Вимкнули – добре. Не до того. Вдягнув куртку, взув на

босу ногу черевики, взяв якісь гроші і, ніби щодня так робив, спустився в найближчий гастроном.

Куплену півлітру почав пити просто там, завернувши за ріг магазину.

Далі – провали. Не треба для цього ніякої аномальної зони в покинутому Богом і людьми селі Підлісному Наступний спогад – холодна глупа ніч, він сам, у тих таки черевиках на босу ногу та куртці, яку, здається, навіть не знімав. Під'їзд його будинку, вполовинена пляшка чомусь у лівій руці. Він стояв просто у дверній проймі, дивився на небо і вперто намагався побачити там зорі. Замість того почув гарчання, приклав горлечко пляшки до губів – це називається «поза горніста». Кілька ковтків, обпечений стравохід – і знову темний провал.

Потім – ранок чи день, за часом не стежив. Його вивертає в сортирі, він сидить на підлозі в тій самій куртці, блює повз унітаз і намагається рівно втримати голову. Тоді піднімається, тримаючись за стінку. В кухні на столі – пляшка. Почата, повна – без різниці.

Гарчання. Ковток. Темрява.

Весь цей час його будив телевізор, який Віктор з невідомих причин уперто не бажав вимикати. Так, опритомнівши черговий раз на підлозі біля дивану, він зрозумів – передають погоду на сьогодні, неділю, тридцятье листопада. Голова вже не боліла, вона просто була важкою. Натомість нило і крутило все тіло, з рота несло перегаром вкупі з блювотинням, нудило від самого присмаку жовчі. Ледь підвівся, по стінці дійшов до дверей, поволі, але рішуче застромив босі ноги в черевики.

Проте, вибравшись на вулицю і ковтнувши з горлечка нової пляшки просто біля дверей цілодобового магазину, Шамрай відчув прихід того стану, коли зупинитися ще не можна, але усвідомлення того, що це треба робити негайно, вже приходить. Тому, відновивши в пам'яті все, що могло відновитися, Віктор згадав: завтра, якщо нічого не зміниться, таки настане понеділок. Це означає: треба з'явитися на робочому місці і хоча б спробувати зібрати себе до купи. Досвід тверезого життя, набутий за чотири

останніх роки, кудись немов здимів, його місце зайняли почуття та відчуття, котрі Шамрай відчував всі місяці після *тієї історії* і з якими, здавалося, було покінчено якщо не назавжди, то хоча б надовго.

Чотири роки – довго. Але не так довго, як розраховував і як того хотів Віктор.

Не стримавшись і зробивши ще один ковток, в останню мить Шамрай не хильнув нову добрячу дозу, а лише пригубив. Половина рідини, заковтнута зараз, могла подарувати бажане вимкнення з реальності. Та саме цього Вікторові хотілося зараз найменше – повертатися в паралельний світ, який вириває з пам'яті дні та години. А невеличкий ковток просто привів його думки в доволі відносний, але все ж таки – порядок. Захотілося закурити, і хоч Шамрай кидав це діло, сприйняв бажання за добрий знак: почувуючись повністю «вирубаним», він не відчував ні болю, ні радості, ні фізіологічних потреб, ні потягу до куріння.

Повернувшись у магазин і купивши пачку «Бонда» у фарбованій товстої продавщиці, яка зовсім не звертала увагу на його вигляд, бо бачила за своє життя ще й не таке і не таких, Шамрай вийшов, розпечатав її, та закурювати не поспішав. Від вигляду цигарок його вже нудило, а нудотні позиви, зі свого боку, нагадали: треба поїсти. Хоча б щось, а що – неважливо. Головне зараз – не лишати багатостраждальний шлунок порожнім.

Знову повернувся в магазин, заплатив за страшеньку на вигляд піццу, попросив розігріти в мікрохвильовці, потім на вулиці почав давитися і запихатися нею, не відчуваючи смаку. Ледве не знудило, та минулося. Головної мети досягнуто: час наступного ковтка алкоголю відтягнувся. В шлунку відчулась нездорова важкість, та все ж таки хоч дечим він наповнився.

Порахувавши залишок пожмаканих купюр, Віктор знову зайшов до магазину і на всі гроші купив тістечок з масляним кремом. Більше нічого їсти не кортіло, шалено тягнуло на солодке. Неквапом повернувшись додому з кульочком тістечок у правій руці, надпитою пляшкою в лівій і пачкою цигарок у кишені вологих брудних

спортивок, Шамрай вперше за ці дні старанно зачинив двері, скинув куртку, жбурнувши її просто на підлогу, тоді роздягнувся догола і змусив себе зайти під душ. Постоявши під теплими струменями води хвилин десять, як був мокрий вибрався з ванни, закутався у халат, брудні речі зібрав і запхав у пластмасовий кошик.

Все це, крім, звичайно, трусів, він найближчим часом віднесе в пральню.

Засунувши в себе два тістечка, Шамрай зробив ще один невеличкий ковток горілки і буквально силою змусив себе лягти на диван. За півгодини він заснув, та не провалився в морок, як напередодні, а плавно занурився в неглибокий тривожний сон. Телевізор далі не вимикав, лише зробив тихіше.

Так, з перервами, провалявся до вечора.

Під вечір у голові проясніло, не до кінця, та все ж таки трішки більше, ніж було уранці.

Ніч пройшла без сну. Віктор крутився, сходив мокрим смердючим потом, яким просякнув увесь халат, одначе стримався від того, аби продовжувати свій так званий бенкет. Під ранок, змучений та знесилений, але вже відносно тверезий, він знав, що йому треба робити.

Хоча, якби він був у іншому душевному та фізичному стані, він би на таке не зважився.

25

– Погано виглядаєш, старий.

– Дякую, брате, ти вмієш заспокоїти.

Шамрай і без редакційного водія Гриші знав: вигляд у нього справді не представницький. Голячи зранку тремтячими руками щетину, яка лишилася з п'ятниці, після того пам'ятного викрадення, він порізався. Поріз вийшов несподівано глибоким. Віктор навіть перелякався, що замалим не відпанахав собі бритвою шматок підборіддя. Зупинити кров довго не вдавалось, і навіть тепер, коли вона вже ніби згорнулася і перестала текти, свіжий рубець на

підборідді було помітно здалеку. Червоні очі, тремтячі руки, легенький шум у голові – все це нагадувало про повернення до алкогольного сьогоднішнього. Проте – лише йому.

Найважливіше: від нього не тхнуло перегаром. Майже доба утримання, старанно почищені зуби, дві чашки кави, причому, одна випита тут же, в офісному буфеті за двадцять хвилин до розмови з Гришею, дві старанно розжовані м'ятні жуйки, – все це робилося для того, аби простіше було здійснити першу і, як тоді здавалося Віктору, найбільш складну частину свого плану.

Він дуже швидко згадав, що насправді слід зробити, аби перестали тремтіти руки та на деякий час прочумалося в голові. Жуйки, кава – то все дурня. Але якщо вже так важко стриматись, то принаймні треба потерпіти, аж поки не вдасться роздобути колеса.

– Не спав цілу ніч. Бач, яка погода. Тиск, – Шамрай демонстративно потер скроні пучками пальців.

– Ага, дурна погода, – згодився Гриша, хоча всім своїм виглядом виявляв повну байдужість до того, дощ на дворі, сніг чи холодний північний вітер.

– Які в тебе плани на сьогодні?

– Запитай у шефа, ага? Понеділок. Оце привіз його, сидить. До обіду наче нікуди не збирався і мені нічого не казав. Ти ж знаєш, як воно буває: зараз не сказав, а тоді як смикне... Кудись їхати треба?

– Треба, – кивнув Віктор. – Тільки ти ж сам кажеш, що шеф зі своїм часом не зовсім визначився. Значить – і з твоїм також. А мені треба одну тему перевірити – о! – Шамрай черкнув себе ребром долоні по горлу.

– Ну? – так само байдуже запитав водій Гриша.

– Так я про це й кажу: мені б руля з колесами годин на чотири. Це – максимум, постараюсь швидше впоратися. Могоричова справа, брат, ти ж мене знаєш...

Це правда. Редакційний водій Гриша дуже добре знав Вітю Шамрая, а точніше – його вміння бути вдячним. Справа ось у чому: Гриша мав власного автомобіля, старенького, проте ще бадьорого «Вольво». До того, як влаштуватися на роботу в «Неймовірні

факти», він працював у приватній фірмі таксі. Заробляв пристойно, але туди брали на роботу лише зі своїми машинами. Здавалося б, нічого особливого, багато хто так практикує і не лише в Житомирі. Але через свою патологічну любов до чистоти Гриша врешті-решт звільнився. Бо експлуатувати, а значить – постійно бруднити своє авто йому в якийсь момент набридло. Своєю чергою, патологічно охайний водій набрид і диспетчерам: Гриша запросто міг відмовитись від замовлення, якщо на той момент витирав свою машину від пороху чи бруду.

Крига скресла, коли однієї дощової днини Гриша відмовився їхати в приватний сектор. Замість того, щоб везти пасажира з важкими сумками просто під хвіртку, як належить, Гриша висадив його за сто метрів від вказаної адреси. На свою голову розлючений пасажир надто сильно хряснув дверцятами «Вольво». Свідків того, що відбулося далі, не було. І ніхто не міг підтвердити слова клієнта про те, що таксист гнався за ним «з монтіровкою» по багнюці й калюжах усі ті сто метрів до хвіртки, чорт би їх побрав. А потім, не наздогнавши, викинув у багнюку сумки з багажника. Звичайно, Гриша все заперечував, і за його версією розвитку подій пасажир просто відмовився платити. Однак скарга надійшла, хвороблива акуратність водія вже дістала власника фірми, тож Григорія звільнили разом з машиною.

Тому, коли наклюнулася робота редакційного водія, Гриша поставив умову: йому видають казенне авто. Проти цього ніхто не заперечував, машину у розпорядження шефа власники газети однаково виділяли, оскільки редактор не вмів кермувати. Але коса наштовхнулася на камінь: службова машина – тільки для роботи. Тобто водій повинен був ставити її на стоянку, забирати звідти і користуватися нею лише в робочий час та для службових потреб.

Зійшлися ось на чому: Гриша приїжджає на службу власним «Вольво», ставить його на стоянку замість казенної «Шкоди», за стоянку не платить. Після роботи все відбувається навпаки: «Шкода» – на стоянку, «Вольво» – для повернення додому. Їздити туди-сюди на маршрутках Гриша категорично відмовлявся.

Звісно, казенне авто теж можна забрьохати.

Але потім його можна помити на комерційній автомийці за казенні ж гроші. Які Григорій за будь-якої нагоди намагався не економити, але марнотратство йому пробачали лише тому, що підпорядкований йому автомобіль постійно виглядав, наче лялечка.

Знаючи всі ці нюанси, Віктор Шамрай, який мав права і до певних подій – навіть свої «Жигулі», час від часу випрошував у Гриші його приватне авто. Звісно, не за так: кожен раз він давав власникові «Вольво» гроші, чесно оплачуючи прокат. Витрати себе виправдовували: дуже часто незалежність від редакційної машини давала Шамраю можливість знайти і відпрацювати якусь тему більш оперативно, не узгоджуючи з шефом годин, коли можна брати службову «Шкоду». Зрештою, така оперативність вирізняла Віктора серед решти журналістів, і це відображалось на платні. Принаймні, додаткову премію в довгастих білих конвертах Віктор Шамрай отримував частіше за інших.

Зрозуміло, це не розголошувалось. Так само лишалася таємною угода між Віктором і Григорієм. Якби Шамрай брав Гришин «Вольво» напрокат аж надто часто, це, безперечно, так чи інакше вплигло б.

Та по-перше, у деяких колег були свої машини, а по-друге, не так уже часто Віктор користувався послугами цього «прокату».

Платив він за можливість покрутити чужого «бублика» відносно небагато. Але насправді Гриші важливою була не сума. Він отримував неабияке задоволення від самого факту, що його стара добра машина приносить йому прибуток навіть стоячи не в його гаражі, а на стоянці, за яку він до всього ще й нічого не платить.

Звісно, головна умова – повернути машину чистою. І не товкти в ній дівок. Поки що Шамрай справлявся з цим досить успішно. До того ж у випадках, які Віктор сам вважав особливими, він за особисто встановленими правилами лишав у бардачку «Вольво» пляшку хорошого коньяку – особлива премія. Сам водій Гриша, коли не за кермом, любив випити. Коньяк шанував, та з причин, про

які Шамрай коли б забажав міг написати окрему брошуру, ніколи не купував за власні гроші.

Сьогоднішній випадок Віктор вважав не просто особливим – надособливим. Щоправда, уточнювати це не збирався. Інакше не бачити б йому Гришиної машини, як власних вух.

І не дивно, що фраза про могоричову справу стала для власника старенького, проте добротного «Вольво», додатковим стимулом.

– Давай, паняй, – так саме байдуже кивнув Гриша. – Можеш навіть до вечора кататись. Бабло на базу – і щасливої дороги.

Шамрай тицьнув водієві наперед приготовану купюру. Замість неї отримав ключі. Система працювала бездоганно, партнерські стосунки були перевірені часом. Вони довіряли один одному.

Охоронець на стоянці теж був у курсі справи. Йому досить було сказати один раз, що «Вольво» може іноді брати Шамрай, і після того він лише піднімав смугастий шлагбаум. Вируливши на вулицю, Віктор ледве стримався, аби відразу не вдарити по газах. Ковзнув поглядом по годиннику. Ще немає десятої ранку. І хоч Гриша милостиво дозволив користуватися автом до самого вечора, що означало – до кінця робочого дня, а це, як правило, між шостою і сьомою, Віктор мусив устигнути ще завидна.

26

По суті, плану як такого у Шамрая не було.

Якби не надзвичайний стан, яким він вважав власний алкогольний зрив і як наслідок – жахливе похмілля, він, може, діяв би інакше.

Та одне знав напевне: ні до капітана Бражника, ні взагалі в міліцію, він би не звернувся за жодних обставин. Мав уже сумний досвід, про що йому, до речі, в п'ятницю нагадали.

Прокручуючи під час безсонної ночі все, що з ним сталося напередодні, Шамрай зробив один дуже простий висновок: його невідомі викрадачі мали час для того, аби зібрати про свою жертву максимум інформації. І, що теж важливо, мали можливість

отримати цей максимум. Отже, це люди з *можливостями*. Звідси вплив наступний висновок: їх цікавила аномальна зона в Підлісному, зокрема те, що сталося з Томою Томіліною в ній. Навіть не так: вони хотіли дізнатися, що дівчина побачила там. Або *кого* вона там побачила.

Покрутившись ще трохи і виповзши на кухню за водою, Віктор зрозумів: цікавість невідомих може мати інше пояснення. Вони дуже хотіли дізнатися, чи бачила Тамара там, у Підлісному, щось таке, чого вона *не повинна була* побачити. Або – чи не зустріла там випадково *когось*, кого не повинна була зустріти за жодних обставин.

Налякана дівчина мчить у аномальну зону і зникає там. Скоро її знаходять на трасі. Вона перелякана і частково втратила пам'ять. Вона впізнала Віктора. Про все це він, Шамрай, детально описав у газеті.

Таким чином, за логікою речей, дівчина могла поступово відновити пам'ять. І згадати все, що сталося з нею останніми тижнями, в тому числі – в аномальній зоні, в Підлісному. Припустимо, розмірковував Віктор, загорнувшись з головою у ковдру, його викрадачі могли подумати ось так: Тамара таки згадала все і не стрималася, розказала міліції. При цьому був він, Віктор Шамрай, який написав у «Неймовірних фактах» лише частину правди. Решту йому заборонили згадувати менти. Лишається прокачати писарчука, дізнатися те, як на нього слід натиснути, натиснути і чекати результатів.

Віктор не вважав себе героєм ось уже більше чотирьох років. Як казав він тоді, навесні дві тисячі четвертого, весь його героїзм змило водою в унітазі. Він готовий був там же, в лісі, після першого удару розказати цим жахливим людям усе, чого вони від нього вимагали. Якби знав, що говорити.

Тепер, переживши кілька страшних, наповнених алкоголем днів, Шамрай, як не дивно було йому в цьому зізнатися, став сміливішим. Не набагато, та досить, аби самому прийняти рішення поїхати в

Підлісне і подивитись ще раз, що ж там відбувається. Або – може відбуватись.

Віктор не був певен, що при денному світлі йому таки вдасться щось побачити. Тамара помчала туди серед ночі. Однак серед ночі йому складніше знайти колеса, аби пробратись в аномальну зону без зайвих свідків. Тридобове похмілля додавало куражу, до того ж чекати вечора Шамрай у світлі останніх подій просто не міг. Він боявся не дочекатися і знову зайти в алкогольне коло. Чи, що теж реально, побоювався: бажання діяти зникне, страх повернеться, знову гавкатиме собака, знову брязкатиме ланцюг.

Так чи інакше, він відчував якесь дивне нездоланне бажання чимшвидше повернутися в Підлісне. Можна навіть сказати: Підлісне *кликало* його.

Шефу віддзвонився, доповів – зайнятий підготовкою чергового матеріалу, і не отримав заперечень. Взагалі, після вдалої серії про аномальну зону робочий графік Віктора став максимально вільним та гнучким, і ось тепер своєю заслуженою свободою він користувався повною мірою.

На виїзді з Житомира Віктор усе ж таки не стримався. Загальмував біля найближчого кафе, замовив п'ятдесят грамів горілки, випив махом, відразу замовив стільки ж. Не вважаючи себе надто досвідченим водієм, Шамрай, однак, розумів: тремтячими руками кермо крутити більш небезпечно, ніж у стані легкого сп'яніння. Запив горілку розчинною кавою, почекав кілька хвилин. Все нормально, руки перестали гуляти. Насилу змусив себе зупинитись та повернувся в машину.

Вперед. Не боїмося ми сірого вовка. Не боїмося аномальної зони.

На знайомому стаціонарному посту чергував знайомий уже старший лейтенант Пузир.

Коли офіцер звичним жестом викинув руку з жезлом, наказуючи зупинитись, Віктора охопила паніка: ось зараз цей мент унюхає

горілчаний запах, почне старі пісні про головне, доведеться від нього відкуповуватись. Та не це трагедія: у такий спосіб старший лейтенант Пузир його точно запам'ятає і при потребі підтвердить: бачив ось цього порушника правил руху в районі аномальної зони. Поки що Шамрай не знав, для чого йому тримати свою поїздку в таємниці. Та нутром відчував – так треба.

Коли Віктор вийшов з машини назустріч Пузиреві, той упізнав його, перекинув жезл у ліву руку, а праву простягнув для привітання, наче старому знайомому.

– Здоров. Куди знову?

– Та туди ж, – Шамрай намагався дихати в бік і дуже сподівався, що холодний вітер, який дмухав йому в обличчя, якимось чином видує з нього небезпечні запахи.

– Читав, читав, дівка там зникла, – Пузир кивнув кудись позад себе.

– Теща розказала? – поцікавився Шамрай.

– Ага. Та й мені самому цікаво, за яким хрином стільки народу тоді в те Підлісне поїхалося. Виходить, там якісь інопланетяни?

– Чому саме інопланетяни? – здивувався Віктор.

– А хто? – не менш щиро здивувався офіцер. – Людей крадуть, у мізках колупаються, потім назад повертають. Ану, як твоє прізвище? Документи.

Несподіваний перехід вибив Віктора з колії, та він все ж таки був готовий до такого повороту – простягнув Пузиреві права. Той лиш глянув на них, повернув назад.

– Шамрай, значить. Ти писав, значить?

– Ну я. Житомирщина знає своїх героїв, – жартувалося Вікторові через силу.

– І ти, значить, правда тую дівку бачив?

– Бачив. А ти? Її ж знайшли десь недалеко звідси...

Запитання вирвалося у Шамрая мимоволі. Менш за все він хотів зараз затримуватися для теревенів з трішки тупуватим міліцейським старлеєм.

– Нічого я не бачив, – відмахнувся Пузир. – Не моя зміна тоді була. Та й знайшов її не я, хлопці наші. Бог милував.

– Чого це так?

– А затидали всіх після того випадку. Вже по третьому колу покази пишуть. Хріна писати одне й те саме... Заїздили, блін... Мало того, що пост тут стоїть невідомо для чого, так ще тепер віддувайся за якусь тутешню чортівню. Чого тобі знов там треба?

– По роботі. Бач, у нас це називається сидіти «на темі». Від мене, аби ти знав, моє начальство тепер вимагає, щоб я в Підлісному справді інопланетян знайшов чи ще чогось такого. То я поїду?

– Давай, – знизав плечима Пузир. – Шукай своїх інопланетян. Я ось теці скажу, що з тобою знайомий, – вона мені зайвий раз сто грамів наллє.

– Така строга?

– Не те слово.

Радіючи, що все обійшлося, Віктор уже повернувся і зробив крок до «Вольво». Аж раптом зупинився, повернувся і гукнув Пузиреві:

– Чуєш...

– Ну? – Пузир, який ішов геть, теж зупинився і глянув на нього.

– Туди, в Підлісне, ми перші їздили?

– А я звідки знаю? Дорогу ви перші тоді спитали – факт. А що таке?

– Та нічого. Просто... – казати – не казати? – Просто там сліди від коліс. Схоже, джипи чи інші важкі машини. Значить, Підлісне не зовсім забуте село?

– Я тобі, Шамрай, коли хочеш, на карті покажу, якими стежками туди можна заїхати. Тим більше – на джипах. Коли чесно, не моє це діло, хто куди їде, якщо повз мій пост не проїжджає. Ясно?

– Та ясно.

Шамрай відчув, як його знову починає трусити, і швиденько сів за кермо. Вчепився в нього руками, перевів подих, намацав ключі в замку запалювання, повернув.

Старший лейтенант Пузир навіть не глянув у його бік.

Цього разу Віктор не блукав.

Під'їзд до Підлісного за ці тижні розбагнило зовсім і позичена машина по саму маківку вкрилася брудними бризками. Якби це побачив Гриша, за своє життя Шамрай міг би бути спокійний: від люті охайного хазяїна «Вольво» просто розірвало б, мов святкову кульку, і він не встиг би завдати винуватцю жодної шкоди. Кілька разів машина грузнула, Віктор виходив і виштовхував її з пастки. На щастя, ямки на дорозі виявлялися невеликими і на «пузо» авто поки не сідало. Гойднув кілька разів – можна їхати далі.

Шамрай навіть сам здивувався, наскільки кураж, котрий повів його в цю навряд чи безпечну подорож, здатен надати людині сили. Проте на самому в'їзді в село-привид кураж випарувався, а разом з ним кудись зникли й сили. Мов відчуваючи це, машина заскочила лівим переднім колесом у якусь чергову грузьку мишоловку. Шамрай спробував здати назад, а потім подолати перешкоду з розгону. Перша частина маневру наче вдалася, та далі вийшло навіть гірше. «Вольво» засів у пастці тепер уже обома передніми колесами, а це виглядало не в жарт та надовго.

До всього, зовсім несподівано і без видимої причини враз заглох мотор. Спроби оживити машину нічого не дали. Віктор спересердя влупив долонями по «бублику». Злазь, приїхали!

Аномальна зона, мать її так!

Вийшовши з машини, Шамрай по кісточки вгрузнув у багнюку. Добре, що пам'ятав тутешні дороги і вдягнув зимові кросівки з високим підйомом. З коричневих вони відразу перетворилися на чорні, брудна бахрома зависла на краях джинсів. Відразу обдало холодом, причому, як здалося Вікторові, відразу з усіх боків.

Підійшовши до загрузлого передка машини, Шамрай присів, оцінюючи ситуацію і можливі збитки. Н-да, теоретично вибратися можна. Пастка серйозна, та не смертельна і не безнадійна. Підкопати колеса, підкласти під них гілки, заодно зробити щось подібне ззаду, потім обережно газувати... Ось тільки чи є в

багажнику «Вольво» саперна лопатка, тим більше – сокирка? Навряд чи Григорій завбачливий настільки, аби возити у власному авто рятувальне спорядження. Про всяк випадок треба перевірити, але Шамрай вже змирився з думкою: місити грязюку під ув'язненими колесами йому доведеться руками.

Так.

Ляснувши себе по колінах, Віктор розпрямився. Потягнувся до хрускоту в суглобах. Роздивився довкола, затримав погляд на єдиній довгій вулиці Підлісного. Примружившись, глянув туди, де лише кілька тижнів тому професор Горбатько виявив геопатогенну зону. Де ж тут зникають люди? І куди ж зайшла Тома, чорт забирай?

Від мимовільної згадки про чорта Віктора пересмикнуло. Потім він відчув, як його без причини почало раптом трусити і тіпати, хоча довкола не було нічого, що могло б викликати в його серці страх. Сонце ховалося за суцільними сірими хмарами, у повітрі пахло скорим осіннім дощиком, вітер гуляв у гілках, грався верхівками дерев. Його несподіваний порив ледь не зірвав з голови Віктора кепку, він натягнув її на лоба, зручніше прилаштував на голові.

Навіть якби зараз він визнав безглуздість свого заміру, розвернутись і поїхати звідси, а коли вже бути зовсім точним, ганебно втекти, – тепер так просто не вийде. Доведеться добрих дві години, коли не більше, прововтузитися біля машини, потім загнати її на станцію і старанно мити, в тому числі – вилізувати салон ледь не язиком. Отже, раз уже вскочив у халепу, треба принаймні зробити те, за чим приїхав сюди.

Шамрай поки що не знав, за чим саме він приперся сюди, в Підлісне, в аномальну зону. Туди, де, за чутками, перетинаються кордони паралельних світів. Не знаєш, що робити – роби, що можеш. В даній ситуації Віктор Шамрай міг лише пішки піти вперед, по сільській вулиці, обабіч якої стовбичили будинки-привиди.

Пройшовши з десятків метрів, він раптом відчув тупий біль у голові. Зупинився. Заплющив очі. Постояв так якийсь час, потім знову розплющив їх. Нічого не сталося, нічого не змінилося. Віктор

витагнув мобільник, аби переконатися – як і минулого разу – що тут немає покриття. Тепер навіть маючи велике бажання, не викличеш допомогу. Доведеться або сунути кудись ближче до траси, до людей, до життя, або...

Альтернативи поверненню з паралельного світу пішки Шамрай так і не знайшов. Тому, сховавши телефон, від якого тепер немає користі, він рушив далі, наближаючись до знайомого вже неправильного центрального майдану, розтятого дорогою. Пройшовши ще якусь відстань, Віктор зробив нове відкриття: тут справді навіть ворони не каркають. Тиша навкруги здавалася суцільною, густою, дзвінкою, лункою.

Мертвою.

Дійшовши до розваленого приміщення сільради, Шамрай зупинився. Там, на дорозі, він цього не помітив. Але на майдані слідів від машини, яка розверталася, причому – не так уже й давно, приховати важко. Очевидно, вирішив Віктор, той, хто їхав сюди, пересувався обабіч дороги. Значить, не хотів залишати слідів і не боявся загрузнути. Серйозний транспорт. Мабуть, джип. Чи щось джипоподібне.

Усміхнувшись з утвореного щойно слова, Шамрай повернув голову в той бік, звідки, як він прикинув, справді міг їхати джип. І відразу ж пригадалося: ось хата, використана водієм Гришею замість убиральні. Чи то йому здалося, чи справді той, хто приїздить сюди на джипі, зупинявся біля неї... Або – біля сусідньої. Словом, десь між ними.

Вітер жбурнув у обличчя неприємний запах. Віктор ніколи спеціально не принохувався на кладовищах, та й бував на погостах не так уже й часто. Але саме тут і саме тепер йому здалося: ось так пахне цвинтар.

Царство мертвих.

Біль стискав голову сильніше. До горла підкотилася нудота. Шамрай зробив глибокий вдих, потім видихнув. Проробив цю вправу ще кілька разів. Попустило.

Будинки-привиди хижо дивились на нього порожніми вікнами-зіницями.

Засунувши руки глибоко в кишені куртки і втягнувши голову в плечі, Віктор обережно посунув через майдан до мертвих хат. Зупинився, побачив на узбіччі невеличку замашну палицю. Нахилився, підхопив правою рукою. Якщо раптом втрапить у паралельний світ, то хоч якось озброєний...

Дурниця.

Паморочилась голова.

Дихальна гімнастика – знову минулося.

Стискаючи палицю в правій руці, Віктор перетнув покинуте подвір'я, відхилив зламані двері, зазирнув до хати.

Тиша.

Крок уперед.

Частина 2
РЕАЛЬНИЙ СВІТ

1

– Ну?

Лікар, змірявши Бражника безбарвним поглядом, пройшов повз нього до вікна, де вже примостилася, спершись на підвіконня, Кіра Березовська. Прилаштувався навпроти, ляснув себе по кишенях і поліз під халат. Зрозумівши, чого той хоче, слідча простягнула йому пачку своїх цигарок.

– Не жіночі, – кивнув лікар, пригостився і прикурив від вогника запальнички, якою креснув наспілий Бражник.

Зробивши кілька глибоких затяжок, лікар подивився у вікно, на печальний дощик другого дня грудня, другого дня календарної зими.

– Ну? – знову запитав капітан.

– Жити буде, – лікар далі дивився, як краплі розбиваються об віконне скло.

– А докладніше?

– Не знаю. До тям прийшов, та нічого не пам'ятає.

– Зовсім нічого? – Бражнику хотілося згребти цю людину в білому халаті в оберемок і влупити ним об стіну, щоб штукатурка посипалась, тобто так, як він практикував допитувати відморожених голомозих бандюків у перші роки своєї міліцейської служби.

– Сказав, як його звати. Просив комусь подзвонити, та не згадав жодного телефонного номера. Потім у нього заболіла голова, почались блювотні рефлекси. Йому вкололи те, що колять у таких випадках. Зараз він спить.

– Найближчим часом його можна допитати? – поцікавилася Кіра.

– Допитати... навряд, – похитав головою лікар.

– А просто поговорити?

– Для «просто поговорити» я вас найближчим часом не пущу. Взагалі нікого, крім близьких родичів, не пущу. Скоро тут буде його мама, її вигнати я не маю права.

З палати вибігла опецькувата медсестра, тримаючи у витягнутій руці мобільний телефон лікаря. Доктор запитально глянув на неї, медичка закотила очі. Лікар приречено зітхнув і, навіть не вибачившись перед співрозмовниками, взяв трубку, приклав її до вуха, сказав коротке «Слухаю», після чого відклеївся від підвіконня і повільно рушив коридором, справді не говорячи, а слухаючи телефон.

Березовська і Бражник презирнулися і, не змовляючись, залишили реанімаційне відділення.

Сюди три години тому привезли в непритомному стані Віктора Шамрая.

2

Спочатку він не повернув машину, позичену в редакційного водія Григорія Мартинюка.

Домовлялися, що Віктор буде на місці найпізніше о четвертій вечора. Та минула четверта, потім – п'ята, шоста, і нарешті набігла сьома. За цей час Григорій періодично набирав Шамрая на мобільний, та у відповідь чулося одне: «Ваш абонент знаходиться поза зоною досяжності». Пізніше, десь після шостої вечора, телефон взагалі вимкнувся – абонент не може прийняти дзвінок.

Не знаючи, що робити і як повернути втрачену власність, Гриша Мартинюк не знайшов іншого виходу, як поскаржитись редактору «Неймовірних фактів», який саме під сьому вечора зібрався нарешті додому. Потім, уже даючи пояснення в міліції, Григорій дуже неохоче розповідав про свої гешефти, хоча давати напрокат приватне авто законодавством не заборонено. Хіба от, маючи дуже велике і непереборне бажання, Мартинюка можна було покарати в адміністративному порядку за несплату податку від лівих прибутків.

Та й то: перспективи здерти з Григорія хоча б мінімальний штраф були дуже й дуже примарними.

Так чи інакше, але Бражник підключився до цієї історії десь під дев'яту вечора. Коли випадково почув свіже орієнтування: за підозрою у викраденні автомобіля розшукується Віктор Шамрай, працівник редакції газети «Неймовірні факти». Втративши свою улюблену машину, Гриша Мартинюк ні в чому крім крадіжки, недавнього приятеля не звинувачував. Так у заяві і написав, аби швидше шукали.

Для чого Шамраю знадобився транспорт, Григорій не знав, бо «той подонок» йому не пояснив. Проте капітан міліції, оперативник «убивчого» відділу карного розшуку Сергій Бражник не дарма їв оперський хліб ось уже скоро двадцять років. Не треба бути професором математики, аби розв'язати подібну задачку. Ще нічого не знаючи напевне, але маючи дуже серйозні підстави робити висновки, Бражник організував запити на всі контрольні-пропускні пункти у напрямку Овруча та Народичів. Його цікавило, чи не зупиняли сьогодні патрулі приблизно з десятої до дванадцятої ранку синій «Вольво» номерний знак такий-то. Аби колеги швидше думали, наголосив: машина в розшуку, за кермом міг сидіти особливо небезпечний злочинець.

Результат пошуку виявився очікуваним: такий собі старший лейтенант Пузир повідомив: вранці повз нього у вказаному напрямку справді проїжджав чоловік на синьому «Вольво». Номер машини служака, звісно, не зафіксував. Зате запам'ятав водія – той назвався Віктором Шамраєм. Пузир пояснив свою пам'ять на імена та прізвища пересічних громадян дуже просто: на початку місяця цей тип уже проїжджав повз його КПП, і якраз під час його, Пузиря, чергової зміни. Назвався чоловік журналістом, ще й посвідчення показав редакційне. Газета теж знайома, теща Пузиря її передплачує і регулярно та з цікавістю читає.

Старший лейтенант навіть уточнив: не теща передплачує, а він, зять, змушений кілька років зі своєї кишені викладати гроші на

передплату. Ось так теща на зятеві їздить, дай їй, Боже, здоров'я та многая літ.

Але хрін з нею, з начитаною тещею Пузиря. Назад повз КПП синій «Вольво» не повертався.

Можливо, є інші дороги. Та оперська чуйка підказувала Бражнику: сьогодні жодною з них Віктор Шамрай на Житомир не повертався.

Їхати в Підлісне просто зараз, проти ночі – а капітан навіть сумнівів не мав, що журналюга подався туди з якогось дива чи переляку – не було жодного сенсу. Розгортати в аномальній зоні пошукову операцію безглуздо хоча б через те, що для цього треба узгоджувати дії з купою офіційних осіб, а головне – зі спеціальним підрозділом МНС: саме міністерству з надзвичайних ситуацій підпорядковані як пошуковці, так і зони відчуження, в яких треба ці пошуки вести. Справа не зрушиться з місця до ранку, тим більше, поки немає нічого надзвичайного в зникненні людини, яка взяла чужу машину і кудись їхала на ній по трасі серед білого дня. Великою мірою Бражник мав величезні сумніви в тому, що пошукову операцію взагалі вдасться розпочати протягом найближчих дванадцяти годин.

Лишалось чекати – раптом події почнуть випереджати задуми.

Так і сталося: о сьомій ранку старший лейтенант Пузир повідомив, що знайшов оголошеного в розшук Віктора Шамрая. Без машини.

І без свідомості.

3

– Давай ще раз від самого початку.

– Слухай, капітане, ну ти зовсім уже знущаєшся, чи як? Дістати мене зовсім вирішив, правда?

Пузир не погрожував і навіть не обурювався – він канючив. Цей старлей, який роздобув собі на задницю клопоту буквально за якусь годину до офіційної здачі своєї зміни на посту і законних двох діб

відпочинку після доби чергування, ось уже цілий ранок сидів у карному розшуку і товк одне й те саме всім, у кого виникало бажання поставити йому кілька питань.

Спочатку на нього насів оцей капітан. Потім він кудись зірвався, його замінив інший опер, хоч і рівний з Пузирем за званням, та все ж таки старший і за віком, і за статусом: бо де патрульний, а де – працівник міського карного розшуку, та ще з відділу розкриття вбивств! Далі в кабінет зайшов чоловік у цивільному, назвався майором, начальником відділу, вигнав з кабінету старлея і знову почав заводити шарманку. Тоді, не дослухавши, махнув рукою, підсунув папірця, звелів давати письмові покази. «Я писав уже...», – бовкнув був Пузир, та майор виявився категоричним: «Ще раз напишеш. Може, згадаєш щось більше». А чого більше, коли там більше нічого й не було...

І ось тепер капітан Бражник знову повернувся. Пузир хотів спати, їсти, хильнути пару чарок горілки, а ще краще – самогону, міцного, на травах настояного, що його постійно після чергування наливає зятеві теща. Правда, більшість днів у Пузиря – це сухий закон: теща, яка живе з ними, пильно стежить, аби зять-міліціонер пив не скільки хоче, а скільки можна. Краще вдома, зате – в міру і під гарну закуску, ніж десь поза хатою з так званими друзями заливатися по маківку під два бутерброди. Словом, Коля Пузир хотів відпочити так, як він звик це робити, і Сергій Бражник прекрасно його розумів.

– Ніхто тебе не дістає, старлею. Поки мене не було, ти тут кілька разів одне й те саме говорив. Навіть, он бачу, писав, – капітан кивнув на списаний аркуш на краю столу. – Тільки за весь цей час ти навряд чи слово в слово все повторював. Ти ж не вивчив свою історію напам'ять, як віршик у школі?

– Та я й віршики в школі не особливо того... – Пузир шморгнув носом, через що видався Бражнику ще більш нещасним.

– Я ось про що: повторювати папугою одне й те саме нудно. Значить, ти міг за цей час згадати щось нове. Якусь дрібну деталь, котра вилетіла у тебе з голови при першій нашій бесіді. Є таке діло?

– Не знаю, – Пузир знову шморгнув носом. – Слухай, капітане, хоч пива мені принеси...

– Поговоримо зараз, все оформимо, і я тебе з дорогою душею спати відпущу, – Бражник обіцяв це від щирого серця, йому дійсно стало шкода колегу, який не хотів, але все ж таки вступив не в своє. – Але перед тим прогуляю тебе тут недалеко, пива візьму і сотку наллю. Сам же ніч не спав, знаю, як воно.

Почувши про сотку, Пузир пожвавився.

– Ну, що я можу... Хіба ще раз те саме...

– Давай, – захопив Бражник. – Від самого початку. Значить, котра година була? Сьома ранку, пізніше?

– Мабуть... Ну, нехай сьома нуль вісім чи сьома десять, – прикинув Пузир. – Вже не ніч, але ще темно. Сіро так було, знаєш... Та й дощик... Коротше, туман над лісом. Не густий такий... середній... Я, значить, з караульного приміщення вийшов, за той... за потребою, коротше...

– Посцяти, – підказав Бражник.

– Ага, посцяти! – охоче підтримав Пузир. – Буквально метрів десять від караулки відійшов. Клянуся тобі, нічого не бачив перед собою. Вірніше, нічого і нікого не було. І тут – раз! – старший лейтенант різко махнув рукою. – Не було – і наче з туману намальовався. Чи з повітря видувся. Я його, віриш, мало не обісцяв.

– Його – це Віктора Шамрая? – уточнив Бражник.

– Його, його! – закивав Коля. – Спочатку я не бачив, хто то. Мужик мордою вниз валяється на землі. Заплющив очі, потім розплющив, – він показав як саме. – Думав, у мене галюни чи я там знаю... Не було ж нікого кілька секунд тому! І нічого не чули ми, головне. Я ж на посту не сам, нас там трошки народу є...

– Не відволікайся, – перервав його Бражник. – Отже, ти побачив людину, яка лежала обличчям униз. Як далі діяв? Тільки згадуй по секундах, якщо можеш.

– Таж я секундомір не вмикав, капітане.

– Гаразд, кажи, як діяв.

– Ніяк особливо, – Пузир стелував плечима. – Коротше, нахилився, торкнувся його рукою. Не розбереш, мертвий чи живий. Потім перевернув на спину. Спочатку пульс на шиї знайшов. Нічо, тріпається. Значить, живий. Тоді я ліхтарик витяг, посвітив на обличчя йому. Воно брудне, я трошки рукою грязюку стер і впізнав – він, Шамрай, той, хто в розшуку. Я, значить, по рації тут же хлопців підтягнув. Занесли людину в караулку, водою лице обмили, викликали, кого треба...

– Кров була? – перервав Бражник.

– У нього, в Шамрая? Ні, наче...

– «Наче» чи «ні»?

– Ні, – впевнено сказав Пузир. – Весь брудний, наче ним ріллю волочили. Але крові не було, ми б помітили. Ага.

– Поки їхала «швидка», Шамрай приходив до тям?

– Один наш, Петя Круглик, його знову водою полив, по щоках поляскав. Той, значить, очі розплющив, запитав, де він і хто ми. Я почав був говорити з ним, та він знову вирубався. Це все, капітане, більше тобі ніхто вже не скаже. Приїхала «швидка», ви ось нагодилися. Шамрая, який наче з того світу випірнув, повезли лікарі. Мене ти в машину забрав, – Пузир розвів руками.

– Так, – Бражник зітхнув, вкотре за ранок переварюючи почуте і намагаючись знайти в подіях хоч якісь крихти логіки. – Ти сказав – з того світу. Чому ти саме так сказав, Коля?

– А як ще? – щиро здивувався той. – Не було – і раптом є! Просто на моїх очах наче з туману виріс!

– Вранці Шамрай не говорив тобі, куди їде?

– Чого ж, говорив. І це я теж доповідав. Він цікавився якоюсь дівчиною, її, здається, тиждень тому чи щось таке теж недалеко від нашого посту на трасі знайшли. То вже не в моє чергування, слава Богу. А то б взагалі заїздили... Думав, пронесе мене... а ні хріна не пронесло! Хлопці тоді писали-відписувалися...

– Ти по темі кажи, – старший лейтенант Пузир уже почав стомлювати Бражника своїм скиглінням. – Дівчину ти, значить, не бачив?

– Не бачив. І нічого про неї не знаю: ні хто така, ні куди їздила, ні за яким щастям. Шамрай ваш явно перся знову в те Підлісне, яке аномальна зона...

– Значить, все ж таки аномальна зона? – перепитав Бражник.

– Так він же сам у своїй газеті писав. Ніхто не заперечив, до речі, – тепер у погляді Пузиря блиснула хитринка.

Бражник відкинувся на спинку стільця.

Аномальна зона.

За тиждень її жертвами стали двоє людей.

Дівчина, Тамара Томіліна, яка, очевидно, мала якісь психічні розлади, пов'язані з Підлісним, а тому поїхала врешті-решт туди, перепробувавши всі способи позбутися незрозумілого поки що впливу цієї загадкової місцевості. Опинившись серед ночі в Підлісному, Тамара зникла і через деякий час так само несподівано знайшлася. Пам'ять частково втрачено, хоча повної амнезії нема і поступово провали в пам'яті зникають.

Потім – чоловік, Віктор Шамрай, ніяк не пов'язаний з Підлісним, хіба що був там напередодні, намагався дослідити аномальну зону і, кажуть, переконався – щось *неправильне* в Підлісному таки є. Незрозуміло, з якого переляку він учора знову подався туди, нікому нічого не сказавши. Результат: він так само зник і так само, як і Тамара, з'явився: ніби виринув з повітря.

Не було – і раптом є.

Наче вийшов з паралельного світу.

В обох випадках є свідки. Хоча, ні водій-дальнобійник, ні старший лейтенант Пузир не бачили на власні очі того, як Тамара і Віктор *переходять* із одного світу в інший. Обоє, як не комічно це звучить, зібралися відправити малу потребу і саме в цей момент перед їхніми очима з'явилися буквально з повітря люди.

В обох випадках жертви їхали в Підлісне на машинах. Ані Тамариного сріблястого «Пежо», ані синього «Вольво», на якому їхав Шамрай, не знайшли. Машину дівчини шукали безрезультатно, авто Гриші Мартинюка поки що не розшукували взагалі, не до того. Тільки Бражник чомусь був переконаний: не знайдуть.

В обох випадках слідів фізичного насильства на тілах постраждалих майже не було. «Майже» – це невеличка гематома на потилиці Томіліної і трошки більша, хоча не аж така серйозна, на потилиці Шамрая.

Зловивши на собі очікувальний погляд старшого лейтенанта Колі Пузиря, опер вирішив: досить з нього, хай додому йде. Обіцяв налити йому сотку з пивом – тож так і зробить. Тим паче, що сотка з пивом Бражнику і самому не завадить.

Було над чим подумати. І стосувалися його думки не лише аномальної зони та її згубного, як з'ясувалося, впливу на людей.

4

Після армії Сергій Бражник попросився в міліцію сам.

Його ніхто не агітував. Не траплялося в його житті жодної вікопомної події, котра б вплинула на вибір професії. На відміну від багатьох, хто працював у розшуку до нього, хто прийшов туди з ним і приходив після нього, Бражник жодного разу не пошкодував про свій вибір. Йому просто ніколи було замислюватися над такими серйозними філософськими категоріями. Просто відчував себе на своєму місці і від самого початку не чекав від оперативно-розшукової роботи якоїсь особливої романтики чи, навпаки, не розглядав її як хлібне місце, котре дозволить спритному професіоналові колядувати на всі боки, підписуючись на різні неофіційні комерційні замовлення.

При цьому Сергій Бражник не вважав себе чесним ментом. Він завжди лишав за собою право порушити закон у тій допустимій мірі, яка дозволить, закривши очі на менш серйозні порушення, швидше розкрити черговий «убой». Але з ним простіше було домовитись наркоману, квартирному злодію чи проститутці, аніж бізнесмену чи політику місцевого масштабу: тих він просто посилав. Якщо вони, звісно, не були терпилами чи не намагались якимось чином втрутитись в оперативну роботу.

Власне, така риса характеру не в останню чергу посприяла тому, що вже років десять капітана Бражника в управлінні вважали відмороженим фанатиком, а особливі недоброзичливці були свято переконані: якщо його десь не приріжуть чи не пристрелять, цей капітан ніколи не буде майором. А якщо й буде, то отримає звання одночасно з виходом на пенсію.

Якби Сергій Бражник справді хоч трошки задумався над цим своїм ставленням до роботи або хоча б спробував взагалі розібратися в собі, то прийшов би до висновку: подібну установку – служити, захищати, робити свою роботу і діяти відповідно до ситуації, він засвоїв у Афганістані. Тоді, 1986 року, в повітрі витало: Афган – це вже не військова таємниця, не почесне «віддавання» інтернаціонального боргу, а війна, на фронті якої країна мобілізацію не оголошує. В Демократичну Республіку Афганістан боєць Радянської Армії здебільшого потрапляє за принципом: «На кого Бог пошле». Добровольці все ж таки знаходились, але насамперед – офіцери, яким служба за кордоном була економічно вигідною, та пацани, в чийх задах грав незрозумілий навіть їм самим дух романтики. Але саме тоді, у вісімдесят шостому, в Афганістані йшла не просто війна, а війна, яку скоро почнуть згортати. Про це поки не говорили вголос, ніхто нічого солдатським матерям, демократично налаштованим силам та світовій спільноті не обіцяв. Однак відчувалося: Афганістан уже до чортиків набрид і радянським збройним силам, і радянському уряду, який узяв курс на перебудову, демократизацію і гласність.

Сергій Бражник не був добровольцем. Бо не був дурнем. Та коли високого, кремезного, і абсолютно здорового, якщо не вважати вирізаного апендициту, призовника розподілили в «афганську» команду, він сприйняв це як належне, і не почав, за прикладом деяких новобранців, ковтати цвяхи та займатися іншим навмисним ушкодженням своїх кінцівок та внутрішніх органів.

Потім, уже на гражданці, після дембеля, ветеран Афганістану не міг пригадати нічого особливого зі своєї служби. Наряди, бойові виходи, зачистки кишлаків, супровід караванів, іноді – сутички з

«духами». Правда, ті переважно садили гранатометами та зенітками із гірських засідок, або вступали в короткі бої десь на околицях кишлаків чи перевалах. Але мабуть, Бражнику таки пощастило: куля зачепила його лише раз, вирвала шматочок м'яса зі стегна, рана затягнулася за пару тижнів. Сам він теж стріляв і, як йому здалося, кілька разів навіть влучив. Словом, Сергієві або щастило, і кулі, призначені йому, брали на себе інші солдати, або він служив у такій частині і такій місцевості, які не входили до стратегічних військових інтересів керівників афганської збройної опозиції.

Так чи інакше, Бражник поставив собі за мету дослужити – і дослужив. А повернувшись у рідний Житомир, зовсім не вважав себе ані героєм війни, ані жертвою режиму.

У військкоматі, коли він ставав на облік, підійшов міліцейський офіцер, познайомився, запропонував продовжити службу, але вже в міліції. Як «афганцеві», пообіцяв пільгову окрему квартиру. Начебто якась постанова вийшла, учасникам бойових дій ніби належить... Відучившись у школі міліції і попрацювавши, як водиться, патрульним, Сергій встиг заодно одружитись на шкільній любові: виявляється, дівчина дуже серйозно поставилась до своєї обіцянки на проводах дочекатися «свого хлопця» з війська. Коли в них народилася перша дитина, молодому оперу дали можливість розширити свої житлові умови. Все це він устиг зробити в останні роки існування Союзу, коли пільги та підписані начальством рапорти ще щось означали.

Потім – будні оперативної роботи і нова країна, яку швидко взяли за кадик нові бандити.

Бражник на початку гарячих дев'яностих іноді відчував себе, наче на війні. Бо так само кулю можна було зловити швидше із засідки, ніж у відкритому бою. І так само ніхто не скаже тобі спасибі, не прикриє при потребі. Так само твоє виживання – твоя особиста справа. Але очевидно, небажання молодого опера здійснювати різні подвиги в ім'я невідомо якої мети та по-селянському спокійне ставлення до своєї роботи привело до того, що він, тоді ще – старший лейтенант Бражник, грозою бритоголових відморозків з

кастетам та автоматами не став, але певний авторитет як у них, так і у колег, все ж таки здобув.

Його не боялись – його поважали. Саме за вміння бути розважливим там, де цього вимагають обставини, і безбашенним – у ситуаціях, де інакше не можна.

Минуло років десять відтоді, як вляглись останні організовані бандитські заворушення. Той, кого не застрелили, надовго сів. Хто вцілів і зумів зіскочити зі швидкого кримінального поїзда, легалізував капітали, котрі вдалося вберегти, і тепер займався або серйозним бізнесом, або політикою на місцевому рівні. Фінансуючи партійні осередки чи, як варіант, очолюючи їх, а власний бізнес залишаючи під своїм же контролем. Через те функції «убивчого» та «розбійницького» відділів нарешті помітно розділились. У розпал кримінальної стрілянини кожна окремо взята насильницька смерть у восьми випадках з десяти була пов'язана з бандитськими війнами, поділами та перерозподілами територій. Тому до розшуку автоматично підключались «розбійницькі»: за кожним з таких трупів нараховувалось по кілька нерозкритих збройних нападів. Обидва відділи іноді заважали один одному, іноді допомагали, та кожна справа, якщо її серйозно розкрити, могла завести дуже далеко: географічне розташування Житомира сприяло тому, що нитки тягнулися і в бік Києва та російського кордону, і на Захід, до тамтешніх кордонів та транспортних шляхів. Подібна ситуація просто не могла розвиватися без того, аби щонайменше раз на тиждень на когось із оперів, задіяних у конкретній справі, пробували тиснути. Чи навпаки – зацікавлені у згортанні справи шукали з оперативниками чи слідчими спільну мову.

Домовитися з Сергієм Бражником, як показали ті часи, було неможливо навіть теоретично.

Але ось уже скоро як десять років потреба в подібних домовленостях відпала. Бо змінилися самі часи: «убійники» дедалі частіше стикалися з жертвами побутових злочинів, коли один п'яний рубає по голові іншого, не менш п'яного, сокирою для нарубування м'яса, а тоді з переляку починає розчленовувати свою жертву на

дрібні шматки та розкидати по міських громадських туалетах, каналізаційних люках чи контейнерах для сміття. Або Бражник ганявся за молодим наркоманом, який успішно забирав у перехожих мобільні телефони, та одного разу, коли жертва почала опиратися, з переляку вдарив людину ножом і людина померла, стікши кров'ю. Словом, ці та подібні насильницькі злочини розкривалися досить швидко, часто – по гарячих слідах, якщо винуватець не встиг прочуматись і зробити ноги з міста. Тиснути на сищиків, аби вони на щось закрили очі, в подібних ситуаціях не було сенсу, та й, по суті, не було кому.

Траплялись, щоправда, серйозніші випадки. Та якщо начальник карного розшуку був на нараді у начальника міліції і вони розуміли, що, почавши копати глибоко та широко, можна зайти на слизьке, тоді подібну справу просто не доручали таким вредним типам як капітан Бражник. Власне, вбивством банкіра Піддубного він та слідча Кіра Березовська займалися через те, що, проаналізувавши ситуацію з усіх боків, начальство кожного з них дійшло висновку: тут – жодної політики, чистий кримінал.

Причому – кримінал суто місцевого масштабу. Серйозним та впливовим людям смерть Григорія Піддубного, а тим паче – нагла та навіть загадкова, не вигідна. Отже, розкручуючи цю історію, третій сискар та «залізна леді» прокуратури, якою вважалася Кіра Антонівна, не зачеплять особистих інтересів ні місцевої політичної, ні місцевої бізнесової еліти.

З Кірою Березовською опер Бражник познайомився ще тоді, коли з перемінним успіхом воював з місцевими та зальотними бандитами.

Слідча прокуратури і оперативник карного розшуку були різними людьми, та й життя складалось у кожного по-різному. Кіра ще зі школи навчилася реально оцінювати свою не надто яскраву зовнішність, яку зовсім не прикрашали окуляри, прописані лікарем у семирічному віці через короткозорість. Як наслідок, дівчина твердо оцінювала все, що відбувається не лише довкола. В тому числі – свої перспективи швидко вийти заміж і створити власну сім'ю. Ні, у свої тридцять вісім Кіра зовсім не була незайманою «синьою панчохою». У неї теж траплялись любовні пригоди, які вона, до речі, справді любовними не вважала. Радше вони були сексуальними, відбувались за її власної ініціативи, і на ранок, коли чергова «пригода», сором'язливо ховаючи очі, незграбно чмокала жінку в щоку та хутенько забиралася геть, Кіра лишалась не стільки змученою фізично, скільки спустошеною морально.

Для того, аби зрозуміти, що сексуальні стосунки не приносять їй жодного фізіологічного задоволення, тобто усвідомити власну фригідність, Кірі Березовській вистачило кілька так званих романтичних пригод і одного візиту до платного лікаря, причому – не місцевого, а київського: спеціально їздила за порадою однієї колеги по роботі. Від того, що в усьому іншому вона є абсолютно здоровою жінкою репродуктивного віку, котра може народити купу дітей, Кірі легше не стало. Вона на власні очі бачила, як жінки, котрі теж не відзначаються вродою, виходять заміж, часто – по кілька разів, і чоловіки, між іншим, активно прагнуть їхньої прихильності. Жінки народжують дітей і щасливі, навіть коли життя розпоряджається так, що цих дітей доводиться здебільшого піднімати самим. Та Кіра не хотіла брати з них приклад.

По-перше, вона відчувала, що приречена бути матір'ю-одиначкою. А з її роботою це не дуже добре для дитини. Значить,

вирішила вона, від материнства доведеться відмовитись. Адже в такому разі це перетвориться з радощів, описаних у численних книжках, на муку.

По-друге, вона могла спробувати втримати біля себе чоловіка та батька своїх дітей. Вона прекрасно розуміла: сіра миша здатна повернути родинну ситуацію так, що її красень-чоловік нікого, крім неї, не захоче бачити до кінця життя. Родинне щастя тримається на жіночій вроді в останню чергу, ба більше – жіноча краса не має жодного значення. Тільки от у жінок, не відзначених печаткою вроди, все ж було те, чого Кіра жодному нормальному чоловікові дати не могла: вони отримували задоволення в ліжку і самі були здатні давати задоволення. Якось краєм вуха вона випадково почула на свою адресу слово «колода», і хоча першою реакцією стала образа, потім, розмисливши, жінка зрозуміла: правда образлива, та на неї ображається лише дурень. Не вважаючи себе дурною, вона логічно розсудила: нормальним чоловікам важко терпіти біля себе колоду, нехай вона навіть буде сто разів матір'ю його дітей.

А ненормального їй самій не треба.

Їй хтось обмовився: від *цього* лікуються. Тільки Кіра Березовська вирішила не забивати собі голову дурницями, поставила на особистому житті жирний хрест і з головою поринула в роботу. Крім служби слідча прокуратури Кіра Антонівна Березовська не переймалася в цьому житті нічим. Отже, зацікавити її перспективами кар'єрного зростання, грішми та іншими матеріальними благами виявилось практично неможливо. Квартиру їй свого часу виділили, однієї кімнати їй вистачало з головою, стежити за останніми модними тенденціями не було потреби, вона не мала особливих захоплень, а отже – слабких місць.

Не дивно, що опер карного розшуку Сергій Бражник відчув до цієї слідчої дивний потяг. Ні, як жінка вона його, звісно, не приваблювала. Бражник, маючи на оперативному зв'язку, серед іншого контингенту, кількох проституток, жодного разу не скористався дурняком, хоча ті часом пропонували, а більшість колег – не лише парубків – без мук сумління користувалися службовим

становищем, зовсім не вважаючи «пістончиків» зрадою законним дружинам. У цьому сенсі Сергій виявився старомодним: звик до своєї жінки і якось не думав про способи урізноманітнення подружнього інтимного життя.

У некрасивій затятій слідчій опер відчув рідну душу.

Як там, у казці про Мауглі? Ми з тобою однієї крові.

Цей зв'язок згодом побачили не лише опер і слідча. Спорідненість їхніх душ відчули на вищих рівнях. Через те, а особливо останнім часом, їм щораз частіше доводилося працювати в одній зв'язці.

Вбивство Піддубного могли розкрити тільки такі люди: фанатичні затяті професіонали.

І перші висновки, зроблені Бражником і не заперечені Березовською, підтвердили: насправді ця справа не є чимось аж надто складним.

6

Охоче випивши сто грамів горілки і запивши це діло пивцем, Коля Пузир зручніше вмовився за столиком, пригостився у Бражника цигаркою і закурив, помітно прагнучи продовжити спілкування.

Життя вже не здавалося Колі поганим, і ось про нього, про непросте, але таке прекрасне життя, йому закортіло зараз поговорити з Сергієм. Тільки в плани Бражника не входило розважати свідка, від якого, до того ж, дуже мало практичної користі. Тому, терпляче дочекавшись, поки той докурить, замовив ще по п'ятдесят і відразу попередив – у нього ще справи сьогодні. Пузир помітно засмутився, випив, і після короткої паузи нагадав: «Серий, навіть у поганій хаті по три рази наливають». Відкупившись від нав'язливого старлея, Бражник ледве не силою витягнув його з кафе-бару, розпрощався з ним на вулиці, але перед цим на наполегливе Колине прохання зафіксував в пам'яті свого мобільника номер його трубки, пообіцяв дзвонити «коли там що», навіть зробив вигляд, що йде назад до управи. Та щойно Пузир зник

за найближчим рогом, повернувся, лаючи себе за дитячу поведінку, попросив наточити йому в півлітровий пластиковий стакан розливного пива, востився за столиком, закурив, і почав поновлювати в пам'яті основну інформацію по справі Піддубного.

Вводячи журналіста Шамрая в курс ситуації, Бражник та Кіра, ясна річ, говорили не все. Та сторонній людині і не треба знати всього. Насправді коло підозрюваних окреслилося вже на третій день і виявилось досить вузьким.

Утім, важко назвати колом двох кандидатів на вбивцю...

Отже, сказав собі Бражник, почнемо знову з початку. Покійний банкір політикою не займався, хоча в різний час, зважаючи на потреби конкретної ситуації, приймав рішення фінансувати деякі політичні проекти, в тому числі – одноразові «бойові листки» різних технічних партій. Ключовою фігурою на політичній шахівниці Житомира і Житомирщини банкір Піддубний не був, хоча і мав мандат депутата міськради. Але судячи з того, як щиро перейнялися його вбивством представники абсолютно різних політичних таборів, Кіра зробила висновок: політикою тут і не пахне. А Бражник підтвердив це вагомим аргументом: на розшук та слідство від самого початку не чинилося навіть найменшого тиску, крім звичайного в таких випадках наказу: «Розкрити за найкоротший термін!»

Версія замовлення, зробленого в конкурентній бізнес-боротьбі, мала більше шансів на успіх. Якби в банкіра стріляли хоча б десять років тому, Бражник знав би кого, де і як шукати. Проте зараз, в умовах щораз глибшої економічної кризи, банки горять без втручань іззовні. Поговоривши по душах із кількома працівниками банківської сфери, Сергій, серед іншого, почув і таке: мовляв, є дуже великі шанси, що незабаром банки почнуть зливатися та утворювати спільні банківські групи. Так більше шансів утриматись на поверхні і пережити кризу, котра невпинно насувається, коли вірити газетам і телевізору. Від того, що Житомирське регіональне відділення банку «Родослав» утратить директора, нічиє професійне життя не полегшиться. Через це, до речі, співробітники та колеги

Піддубного охоче та активно давали свідчення. Бражник хоч і не часто стикався з такими людьми, все ж мав про них та їхні життєві принципи певне уявлення. Наприклад, на контакти з правоохоронними органами навіть рядові банківські клерки йшли вкрай неохоче. А тут купа дзвінків, всі бажають свідчити, всі хочуть допомогти. Був навіть час, коли Бражнику здалося: в убитого не було ворогів, що саме по собі в принципі є неможливим та підозрілим. Адже в банкірів завжди ворогів більш ніж достатньо. Щоправда, ці вороги не стріляють впритул і не ріжуть ножами під час нападів п'яної люті.

Навіть версія побутової помсти відпадала: Піддубний ні в кого ані дружини, ані коханки не відбивав. Хоча докладної історії його знайомства з Тамарою Томіліною ніхто не знав, ця історія, по суті, нікому не була потрібна, бо не містила відверто скандальної складової. Ну, познайомився багатий чоловік з бідною дівчиною. Ну, стала вона його коханкою. Ну, купив він їй квартиру. Ну, утримує. Нічого особливого. Думка про причетність до вбивства коханки зродилася та швидко відпала: його смерть залишила Тамару без засобів для існування. Звісно, Кіра не остаточно відкинула Томіліну – в шухляді їхніх стосунків з Піддубним можна було довго копирсатися і врешті-решт виявити якісь потаємні факти. Ось тільки потреба порпатись у чужій інтимній білизні раптом відпала.

На обрії замаячив Денис Ковалевський і відразу ж зайняв місце головного підозрюваного.

Каламутний тип з каламутним минулим та не менш замуленим сьогоденням, Ковалевський на прізвисько Акула Ден то виринав у Житомирі, то знову глибоко кудись пірнав. Після кожного такого пірнання кола по воді розходились довго: про Акулу Дена говорили то у Львові, то у Києві, то у Донецьку, а то начальник Житомирського відділу боротьби з економічною злочинністю приймав у себе польських або московських колег, даючи їм інформацію про Ковалевського. Гидота ситуації полягала в тому, що Акула Ден, встигаючи шкодити в різних регіонах України та Росії та навіть завдавати неприємностей країнам Східної Європи, за час

своєї діяльності жодного разу не сидів. Звісно, його брали, саджали, допитували, але потім дивним чином випускали або зі слідчого ізолятора, або із залу суду, як це траплялося двічі.

Акула Ден володів дивним хистом виходити сухим із води, причому вперше цей свій талант він продемонстрував у не такому вже й далекому тисяча дев'ятсот дев'яносто четвертому році. Тоді Ковалевський мав відношення до потужної бандитської групи, яка в боях здобула собі право контролювати не лише третину базарів Житомира, а й досить великий шматок траси, якою йшли транспортні вантажі та їздили за кордон бізнесмени-«човники». Акула Ден тоді придумав і запропонував кілька схем, згодом успішно реалізованих. Йому почали довіряти настільки, що Ковалевський отримав контроль над «чорною касою» групи, а головне – контроль над нею.

Одного дня стало відомо: спільні гроші Акула Ден використовує як обіговий капітал для власного збагачення. Та покарати його не вдалося: Ковалевський несподівано огризнувся, наїжачивши десяток стволів. За цей час він дбав не лише про власну кишеню, а й про власну безпеку, пригόδовуючи невеличку, зате потужну групу професійних бійців. Звичайно, воювати з цілою групою він не міг, зате демонстрація власної сили збентежила охочих до помсти і дала йому самому час для маневру і зникнення з території Житомира. До речі, через дуже короткий час хтось через підставних осіб здав міліції всі паролі та явки вчорашніх товаришів Акули Дена. Когось застрелили, більшість посадили, хтось утік, аби більше не з'являтися.

Тим часом Денис Ковалевський за кілька років знову виринув у Житомирі. Цього разу – як реальний легальний бізнесмен, торговець нерухомістю. Все йшло ніби спокійно, та якось Акула Ден знову зник і таким чином виявився одним з не багатьох, кому вдалося уникнути правосуддя. Бо виявляється, довкола його фірми виросла купа непомітних безбарвних фірмочок, через які продавались отримані в спадок квартири та будинки. Власники цієї нерухомості або опинялися в психушках, або поповнювали ряди міських бомжів,

або взагалі зникали. Як правило, то були самотні дідусі, бабусі, безробітні алкоголіки, з яких нічого, крім однокімнатної квартири чи недоглянутої хати в приватному секторі, взяти було неможливо. Тепер уже несуттєво, хто першим здійняв хвилю і з чого почалось розкручування справи. Показово інше: навіть якби Акула Ден не зник, можливості посадити його виявилися обмеженими: навіть фірму з нерухомості, згідно з наявними паперами, очолював не він. А свідчення проти нього не мали юридичної сили. Слова «Це все Ковалевський винен!» не будуть доказом для жодного судді навіть в Україні, де існує особливе ставлення до судочинства.

Потім Денис Ковалевський ще не раз повертався в рідний Житомир. То його підтримував місцевий осередок Партії регіонів, то його персону пов'язували з відкриттям мережі аптек, через яку скидалися досить серйозні партії наркотиків, то його називали причетним до створення фінансової піраміди довкола будівництва елітного котеджного містечка в мальовничому місці на березі річки Тетерів. Ось і протягом останнього року в Акули Дена знову закрутився якийсь підозрілий бізнес в Житомирі. «Убивчий» відділ бізнесом Ковалевського не цікавився, той проходив по лінії їхніх колег, які займались економічною злочинністю.

Але хто такий Акула Ден, менти добре знали.

Його, Дениса Ковалевського, за кілька місяців до вбивства вперше побачили в офісі Піддубного.

Потім бачили ще кілька разів.

Акула Ден зустрівся з банкіром не лише на його території. Кілька разів вони перетинались на обідах чи просто зустрічалися в невеличких ресторанах, де ділові люди збирались часом для переговорів у неформальній обстановці. Піддубний і Ковалевський завжди розмовляли без свідків, та, очевидно, настав такий момент, коли банкіру товариство Акули Дена набридло. Про що б Ковалевський не намагався з ним домовитись, у результаті не домовився ні про що.

Остання їхня зустріч відбулась за тиждень до вбивства. Піддубний звелів охороні не пускати Акулу Дена в офіс, а той, у свою чергу, спробував прорватися. До прямого силового контакту не дійшло, бо бешкетник вчасно оговтався, навіть вибачився перед переляканими дівчатками-менеджерами, після чого пішов.

У розмовах з колегами Піддубного кілька разів прозвучало: судячи з усього, Акула Ден пропонував банкіру включитися в якусь чергову свою схему і, очевидно, використовувати рахунки банку для відмивання коштів. Подробиць, звісно, ніхто не знав, так само як про Акулу Дена відомо було вкрай мало подробиць.

Тим часом Олег Луговий, виконуючий обов'язки Григорія Піддубного, буквально через два дні після похорону шефа повернув конспіративну комбінацію, результатом якої стала його таємна зустріч з Кірою Березовською. Конспіратору був потрібен слідчий, який веде цю справу, але він хотів, аби жодна жива душа не знала про цю зустріч. Луговий зізнався миттєво: місяць тому він програв величезну навіть за житомирськими мірками суму в казино. Причому грав не тут, а в Києві. Луговий частенько грав по маленькій, але ситуація склалася так, що він втратив над собою контроль.

– Звичайно, Кіро Антонівно, я не маленька дитина і не казатиму, що мене погані дядьки грати змусили, – зізнався він. – Але я маю велику підозру: все це не випадково. Бо чоловік, з яким я заживав у

Києві того клятого вечора, привів мене у гральний дім, який невідомо яким способом контролює Ковалевський.

– Звідки такі відомості?

– Довідки наводив. Розумієте, навіть не у грошах справа... Хоча в них теж, але... Коротше, коли я програв, був уже досить п'яний. Мій супутник, той самий, запропонував зняти стрес у сауні. Там було ще багато спиртного і невідомо звідки запрошені проститутки. І я...

– Ви нічого не пам'ятаєте, що було у тій сауні, так? – допомогла йому тоді Кіра.

– Правильно, – признався Луговий.

– У вас дружина і скільки дітей?

– Один... син... Дружина вагітна, на восьмому місяці... Розумієте, ну, нерегулярне статеве життя той... Проблематично, словом...

– Не розумію, – сухо відповіла тоді Кіра, і їй було байдуже, що подумає про її розуміння чи нерозуміння ситуації грішник, який прийшов по індульгенцію. – Вам про той вечір хтось уже нагадав?

– Поки що ні. Грошей, звичайно, шкода. Дірка в бюджеті, жінка ще не знає... А про все інше – взагалі...

– Але ви припускаєте, що вам нагадають?

– З огляду на останні події – так.

– А які останні події?

– Ну... Вбивство... Навіть не в ньому справа... Розумієте, якщо... Ну, в *такому* випадку я автоматично стаю виконуючим обов'язки. Найімовірніше, з часом мене затвердять на посаді директора банку. Можете мені повірити, я професіонал і репутація в мене чиста... Гм... – він знітився і замовк.

– Далі, далі, – заохотила тоді Кіра.

– Словом, Ковалевський намагався про щось домовитися з Піддубним, включити його в якусь схему. Думаю, ви знаєте, що з Ковалевським нормальні люди справ намагаються не мати. Але не треба навіть Ковалевського, аби прорахувати: якщо не стане Піддубного, його місце на якийсь час займу я. Після того, що сталося тоді в Києві, на мене дуже легко натиснути. Та якщо я зараз зроблю офіційну заяву вам, це жодним чином не вдарить по

Ковалевському. Ви ж розумієте: важко довести його особисту причетність до схеми. Я напився, я програв у казино, я чорт знає яку камасутру виробляв з шлюхами в сауні. Після таких зізнань мене навіть убивати не треба: роботи нормальної не буде, враховуючи кризу, родина розпадеться, та ще й Ковалевського не дістанемо.

– Якщо я правильно розумію, ви хочете, аби Ковалевського ми дістали раніше, ніж він зробить вам пропозицію, від якої неможливо відмовитись? – уточнила Кіра.

– Я просто хочу, аби ви знали, звідки можуть рости ноги у цього вбивства, – цією відповіддю Луговий обмежився, і після неї розмова зіжмакалась.

Звісно, свою сповідь він відмовився писати на папері і оформляти як офіційні свідчення. Бо поки, зрештою, не було проти кого, крім себе, свідчити. Ось якщо Акулу Дена вдасться взяти за зябра і буде стовідсоткова гарантія, що його таки посадять за вбивство, заодно почавши розкручувати інші гріхи, давні й не дуже, тоді Луговий охоче допоможе будь-якими свідченнями. Навіть у суд свідком піде. Щоправда, за умови, що цього разу Ковалевського з залу суду не випустять.

Таким чином, порадившись і прокачавши ситуацію, ні в Кіри Березовської, ні в Сергія Бражника не лишилося сумнівів: складається так, що Акула Ден таки причетний до вбивства. Ніхто з серйозних людей, крім нього, не мав потреби виводити Піддубного з гри.

Невеличка оперативна комбінація – і Бражник дізнався: офіційний дозвіл на носіння вогнепальної зброї у Ковалевського є, за ним зареєстрований пістолет «Вальтер» і при собі його Акула Ден носить не часто, переважно тримає в сейфі. Бо навіщо, коли постійно поруч нього знаходився охоронець Антон Коновалов, озброєний пістолетом марки «Беретта Сигар».

З цієї зброї стріляли в банкіра Піддубного.

Значить, події могли розвиватись ось як. Акула Ден, розлючений неможливістю домовитися з Григорієм Піддубним, намагається дістати його всіма способами і навіть нахабніє настільки, що

приїздить до нього додому пізно ввечері. Очевидно, Ковалевський на той час добре вивчив розклад дня банкіра та його звички. Приїхав він разом із охоронцем Антоном. Далі вітальні на першому поверсі хазяїн непроханих гостей не пустив. Міг би не пустити і на поріг, та, мабуть, надто вже наполегливими виявилися. Слово за слово – вони знову посварились. Видно, Акула Ден уже давно замислив убивство, бо інакше не налаштував би пастку на Лугового. Та напевне, вирішив спробувати востаннє, а повідок для Лугового в разі успіху тримати про всяк випадок, на хазяйстві знадобиться. Але розмова не склалась, Акула Ден розлютився і звелів Антону вбити Піддубного.

Або, як варіант, забрав зброю у нього і вистрілив сам.

Навіть поверхові відомості, які були у Бражника про Дениса Ковалевського, давали всі підстави не сумніватися в тому, що стріляти в людину для нього не є чимось надзвичайним та незвичним.

Ще одна оперативна комбінація – і Бражник дізнається про несподівані напади люті, властиві Акулі Дену. Траплялись вони, крім іншого, через бажання Ковалевського максимально контролювати свої слова та вчинки. В певні моменти накручена до краю пружина розпрямлялась, і тоді тому, хто став причиною гніву Ковалевського, краще ховатися якнайдалі і довго зі свого сховку не вилазити. Він швидко відходив, та зробленого вже не виправиш.

Терпець Акулі Дену міг урватися після тривалих та безрезультатних переговорів з банкіром. Крім того, він точно знав: вдома Піддубний того вечора буде сам, без охорони. Таким чином він або свідомо не врахував присутності в будинку небажаного свідка, або не взяв цю обставину до уваги, або...

Або цей свідок був частиною його чергової комбінації. Щось на кшталт історії з Олегом Луговим.

Проте спочатку Кіра це припущення відкинула. За її версією, лють на якийсь час переважила здоровий глузд і Акула Ден просто не врахував свідка. А навіть якщо і врахував, то зовсім його не боявся. В тому, що Антон Коновалов – теж свідок, Березовська не сумнівалася. Ковалевський міг пересуватися з більшою чи меншою

кількістю охорони, але щоб Акула Ден пішов кудись без охорони, такого не було давно. За відомостями, які вдалося роздобути Бражнику, Коновалову він довіряє чи не найбільше з усіх. Отже, він теж міг бути на місці злочину.

Стріляти в банкіра, виконуючи наказ боса. Чи дати йому свою «Беретту». Убивця, співучасник, свідок.

Зараз, допивши пиво, Сергій вкотре зробив невтішний висновок: усе це вилами по воді писане. Доказів жодних. Спроба підступилися до Ковалевського нічого не дала: він спілкувався в присутності свого адвоката, причому не з операми чи слідчим, а безпосередньо з начальником карного розшуку, і заявив: того вечора зависав у сауні за містом в присутності десятка голих свідків обох статей. Кожен з них підтвердить його алібі. Звісно, хто б у тому сумнівався...

Єдина надія – свідок, якого не врахував Акула Ден. Але хто міг бути тим свідком, якщо Тамара Томіліна, за її словами, того вечора додому до коханця не їздила і сиділа у себе вдома...

На брехні дівчину теж не зловили. Отже, був ще хтось, хто все бачив, упізнав Акулу Дена, зрозумів, що мовчати – єдиний спосіб зберегти власне життя, і, скориставшись тим, що для всіх залишився невідомим, або заліг на дно, або навпаки – крутиться перед очима і радіє з того, що його ніхто не знає і не шукає.

Через те розслідування топталось на місці. А тут ще й містика додалась, яку не знаєш до якого боку пристебнути, хрін її дери!

Вирахувати цього свідка – розкрити вбивство. Ось як просто все виглядає. Від роздумів Бражника відірвав дзвінок мобільного. Ковзнув очима по дисплею – Кіра.

– Привіт.

– Ти де зараз?

– Як тобі сказати...

– Все ясно з тобою. Допивай своє пиво і кулею до мене.

– Та допив уже. Слухай, може десь на нейтральній території?

– Є новини, – почулося коротке. – Мені зручніше розповісти в кабінеті.

Коли Сергій зайшов, Березовська саме закінчувала телефонну розмову.

– Не треба мене попереджати, сама знаю, – різко сказала вона в трубку і кахикнула в сторону. – Нормальне в мене здоров'я, нормальне! Ні, не треба лікарняного. Навіть стратегічного. Захочуть – на лікарняному знайдуть, – вона помовчала, і Бражник без особливого запрошення вмовстився на стільці навпроти неї. – Лікарняний, Ігоре Степановичу, беруть тоді, коли хочуть відпочити. А мені саме тепер відпочивати, як бачите, нема як. Хочу, – погодилась вона зі співбесідником. – Хочу, дуже хочу. Не маю права. Все, краще викликайте до себе, бо у мене зараз люди.

Кинувши трубку на важіль, Кіра навіть легенько стукнула по апарату.

– Дядя прокурор? – Сергій кивнув на апарат.

– Знайшов родича... Але дядя прокурор має рацію: завтра, максимум – післязавтра, тут дурдом почнеться. Ось, радить мені на лікарняному заховатись. Аби непотрібна інформація не пішла на загал. Все одно ж піде, для чого нерви мотати собі і людям...

– Це ти про що?

– Підлісне, гори воно вогнем!

– До чого тут Підлісне?

– Чим ми, по-твоєму, вже кілька тижнів займаємось? Просто як Малдер зі Скаллі⁸, чесне слово!

– Хто такі?

– Ти серйозно не знаєш? – Кіра глянула на нього поверх окулярів.

Бражник промовчав і вона махнула рукою.

– Добре, не суть важливо... За кілька днів у якійсь аномальній зоні один за одним зникають фігурантка у справі про вбивство і відомий місцевий журналіст, який вирішив дослідити дивне явище природи. Обоє потім ніби з повітря з'явилися, обоє частково втратили пам'ять,

⁸ Фокс Мадлер і Дана Скаллі – персонажі популярного американського детективно-містичного серіалу «Секретні матеріали», пара агентів ФБР, що розслідує злочини, пов'язані з паранормальними явищами.

обоє, до речі, втратили автомобілі, на яких туди, в Підлісне, поїхали. Це, Серж, сенсація. Сюди вже збираються загони телевізійників з Києва, в перспективі – поява різних вчених, комісій, науково-дослідних експедицій.

– Не біда, – стенив плечима Бражник. – Зникнуть у паралельному світі, а повернуться чебурашками. Тваринками невідомої породи.

– Мені не до жартів, Серж! Вони зникнуть, а шукати всіх доведеться нам!

– Ти серйозно?

– А ти – серйозно? Ти справді віриш у існування якогось там паралельного світу?

Бражник на мить замислився.

– Чесно? Не знаю. Одне діло – в газетах читати. Інше – бачити на власні очі тих, хто там нібито побував, – Сергій знову помовчав, думаючи. – Знаєш, у що я насправді вірю? В гематоми на їхніх потилицях.

– О! – Кіра переможно піднесла догори вказівного пальця. – Я консультувалася у одного спеціаліста. Не хочу тебе вантажити спеціальною термінологією...

– І не треба, в мене неповна середня освіта, я читаю по складах.

– Не буду, – повторила Березовська. – Скажу лише: можна так гепнутись головою, що розіб'єш її до крові, набити здоровезну гулю, та однаково пам'ятати все, що з тобою було. Більше того: відомі випадки, коли після таких пригод пам'ять навіть загострюється. І навпаки: можна легенько стукнути по голові в певне місце, навіть у певну точку, – і все!

– В сенсі – все?

– Зливай воду, – Кіра розвела руками. – Навіть вбити. Не кажучи вже про створення їй проблем з пам'яттю. Шамрай непритомний, Томіліна, як у фільмі «Джентльмени удачі»: тут пам'ятаю, тут не пам'ятаю. Але у цікавого журналіста гуля більша. Значить, удар вийшов дещо сильнішим. Питання номер один: хто його вдарив? А заодно – хто вдарив її?

Бражник мовчав.

– Питання номер два: де їх ударили? Заодно третє – для чого?

– Тут якраз простіше, – Бражник витягнув з пачки цигарку і прилаштував її між губами.

– Витягни. Ти ж знаєш – не люблю.

Такий діалог відбувався між ними чи не щоразу, коли вони зустрічались в її робочому кабінеті. Тому Сергій і не любив Кіриноного кабінету.

– Ага, – він вийняв цигарку, пом'яв її пальцями. – Значить тут, кажу, простіше: постраждали обоє, і очевидно в тому довбаному Підлісному. І якщо паралельних світів справді не буває, то і дівчина, і журналіст побачили там щось таке, чого стороннім бачити не можна. Ось їх і приголубили, акуратно відбиваючи мізки. Між іншим, могли взагалі вбити.

– Чому не вбили? Погодсья, це ж простіше. Ніхто нікому нічого не скаже.

– Кіро Антонівно, – зітхнув Сергій, – ти ж сама прекрасно знаєш: мокруха не вирішує проблему, а створює додаткову. Два трупи в Богом та людьми покинутому місці, причому – два свіжих трупаки... Погодсья, так швидше повернути увагу. Навіть якби обоє зникли в аномальній зоні з кінцями, все одно ефект не такий. Справді, вбити їх і десь потай прикопати набагато простіше, ефективніше і навіть таємничіше. Немає тіл – немає діл, сама ж розумієш. Томіліна з Шамраєм вважалися б зниклими без вісті. «Убивчий» відділ ними б точно не займався. Ні, – Сергій, затиснувши цигарку пучками пальців, провів перед собою в повітрі невидиму лінію, наче підводячи ризику під дискусією. – Грохнути і підкинути трупи на видне місце означає закрити рота, однак не вирішити проблеми. Грохнути і закопати, втопити, спалити – надійніше, та повертає зайву увагу. Спробувати відбити пам'ять – більш надійний варіант, зважаючи на останні відомості про аномальну зону. Жінка й чоловік живі, хоча й не зовсім здорові. Місця в Підлісному, значить, справді якісь погані. Зачаровані, я б сказав. Навіть зачакловані.

– Ти ж сказав, що не віриш у все це!

– А я і не вірю!

Бражник різко стиснув пальці, цигарка переламалася, коричневий тютюн розсипався по підлозі. Кіра скривилась, Сергій незграбно загриб сміття під стілець. Махнувши рукою, жінка відкинулася на спинку стільця.

– Не вірю ні в чудеса блядські, ні в привидів сраних! – вигукнув опер, подавшись уперед. – Я тобі зараз так кажу, як мислили чи могли мислити ті, хто окопався в Підлісному і шурує там. Дивись, така схема виходить: є дівчина Тома, коханка банкіра і його ж утриманка. Живе в купленій ним хаті, та жодних джерел прибутку не має. Стосовно неї коханець ніяк не розпорядився на випадок своєї смерті, бо мужику – сорок років тільки!

– Не лайся. Знаєш – не люблю, – трошки запізно вклинилася Кіра.

– Та ну тебе! – відмахнувся Бражник. – Ти суть слухай, а не слова, інтелігенція... Коротше, ситуація така, що коханця вбили у розквіті сил. Бачила це Тома чи не бачила – не в тому зараз справа. Очевидно, в неї і до того були якісь проблеми отут, – він постукав себе кінчиком зігнутого пальця по лобі. – З чим це могло бути пов'язано і взагалі, що воно таке, я не знаю. Нехай розумні люди пояснюють. Цікаво інше. Наша Тамара опинилася в критичній ситуації. Вона не знає, що буде далі, а значить – боїться. Від цього могла загостритись її оця хвороба? – Сергій знову постукав себе по лобі.

– Якщо дівчина справді з розладом психіки. Припустимо, могла, – визнала Кіра.

– Не знаючи, що робити з собою, на кого скаржитись і від чого лікуватись, Тамара вирушає в єдине, крім дурдому місце, де її готові вислухати і зрозуміти – у ту придуркувату газету. Там ведуться, їдуть у Підлісне...

– Стоп! – знову вклинилася Березовська. – Чому купа народу, яка туди вже один раз їздила, нічого не побачила, і всі повернулись неушкодженими?

– Не знаю. Видно, саме в той момент і не було нічого аж такого особливого... Ну, з серії: чого не можна бачити, – Бражник знизав плечима, дістав нову цигарку та, перехопивши погляд господарки

кабінету, заховав її назад. – Це деталі, не до них тепер. Головне – журналіст Шамрай пише статтю про аномальну зону. Ті, хто в курсі справи, читають її і радіють. Он яку поганку, чорт забирай, вдалося завернути! Ось тільки дівчину це не заспокоїло. Вона зривається, мчить у Підлісне, випадково натикається на щось, і з нею вирішують вчинити так, ніби вона справді побувала в паралельному світі. Благо, всі, включаючи нас із тобою, Кіро Антонівно, до такого підготовані. Далі – ще простіше. Вітя Шамрай іде по слідах Тамари в аномальну зону, там його теж зустрічають відповідним чином, знову обставляють, мов по писаному. Причому – писаному самим Шамраєм. І от, що лишилось в результаті від паралельного світу?

Задоволений собою, Бражник все ж таки не стримався – рішуче витягнув цигарку й, ігноруючи погляд Кіри, закурив. Вона мовчки дивилась на нього і Сергій, зробивши кілька затяжок, підвівся, підійшов до вікна, відчинив кватирку, викинув за вікно бичок, кватирку залишив відчиненою, повернувся, сперся сідницями на край підвіконня. Кіра далі мовчала, а потім теж підвелася, пройшла по кабінету.

– Припустимо, Серж, ти маєш рацію. Не в цілому, бо питань таки дуже багато лишається. Та по основних пунктах – твоя правда. Особливо в тій частині твоїх висновків, які стосуються бутафорії. Отже, той або ті, хто хотів подати Підлісне як аномальну зону, домоглися свого. І означає це, Серж, ось що, – Березовська сперлася спиною об стіну, склала руки на грудях, очі під товстими скельцями окулярів помітно блищали. – Криміналу немає, зате інтрига і сенсація є. Журналісти на низькому старті, заборонити комусь в'їжджати в зону відчуження не може ніхто. Звісно, якщо постаратись, то це зробити реально. От тільки старатись ніхто не буде! Підлісне – не місце скоєння кількох злочинів, а місцевість, де відбуваються паранормальні явища. Житомирська область опиняється в центрі уваги і тутешнє керівництво поки не бачить шкоди саме від такої слави. Тема свіжа, слава не скандальна.

– До чого ти підводиш?

– А до того, Серж: поки що тільки нам з тобою здається, наголошую, – вона націлила на опера палець, – лише здається, що в Підлісному скоєно якийсь злочин. Отже, те, що для інших є аномальною зоною, для нас із тобою – місце скоєння злочину. Місце пригоди. Яке, Сергію Петровичу, вже післязавтра затопчуть орди журналюг, дослідників і просто роззяв. Тому якщо ми хочемо шукати хоч якусь адекватну відповідь по гарячих слідах, діяти треба чимшвидше. Поки, як кажуть у тому анекдоті, не почалося. Тому краще своїх дій ні з ким не узгоджувати. Згоден?

Бражник почухав маківку.

– Що можу сказати... Маємо типовий план «А». Треба придумати план «Б» на випадок нештатної ситуації – і вперед, за орденами. Тільки одне уточнення, Кіро...

– Слухаю.

– Ти лишаєшся тут. Ніби як у тилу. Спокійно! – він швидко виставив руку вперед, наче захищаючись від удару у відповідь на пропозицію, котра зазіхає на гендерну рівність. – Спокійно, тут теж людина потрібна. Сама ж казала – часу мало, питань багато. Я попхаюсь завтра в те прокляте Підлісне. Якщо до того часу Шамрай не оклигає, а у Тамари не відновиться ще якийсь клопоть пам'яті, підеш у лікарню і спробуєш почергувати біля журналіста. Раптом за цей час хтось із потерпілих таки пригадає щось корисне. Тоді ти негайно даєш мені знати. І ще, – він на мить зам'явся. – Будемо до кінця послідовні, Кіро Антонівно.

– Це як?

– Так: нехай хтось із тієї газетки підкаже тобі якогось мудрого дядечка. Який розбирається в цих паралельних світах. Може, розмова з ним теж якусь користь принесе. Раптом... Тільки не кажи нікому, добре? – Бражник підморгнув. – Раптом паралельні світи існують, і ми дарма стараємось... Ну, не проти?

– Вмовив, – зітхнула Кіра, визнаючи правоту опера. – Хтось справді мусить прикривати тили. Сьогодні, – вона глянула на годинник, – туди вже не варто вибиратися. Скоро темніти почне. Не знаю, на кого чи на що наштовхнулась у Підлісному серед ночі

Тамара. Але сьогодні однаково не варто. Тим паче, що ти, чула, клієнт для ДАІ. Але, – вона відліпилася від стіни і повернулася за стіл, – я, власне, не для цього тебе зараз покликкала. Якби прокурор не подзвонив, я б і не підняла цю тему.

– Отже, добре, що підняла. План «А» придумався.

– Насправді є дещо інше. Інша інформація. Віктора стосується. Шамрая.

9

Це сталося влітку дві тисячі четвертого року.

Але Кіра почала не з тієї історії, а з пояснень, чому вона взагалі зацікавилася особою потерпілого журналіста. Дуже просто: довкола Тамари теж виникало забагато питань, але ситуація з нею виглядала цілком прозорою. Натомість про Шамрая слідство не знало навіть елементарного. Зробивши запит по особі громадянки Томіліної, слідча не отримала нічого: не була, не притягувалась, участі не брала. Зробивши аналогічний запит щодо громадянина Шамрая, вона не сподівалась на якусь конкретну інформацію. Проте, на неабиякий свій подив, швидко дізналась: Віктор проходив по досить гучній кримінальній справі. Спочатку – як свідок, потім – як потерпілий. Тільки заяву забрав, а отже, справу не порушили. Там і без Шамраєвої заяви клопоту вистачало.

Кіра Березовська дуже добре пам'ятала справу Костриці.

Третього червня дві тисячі четвертого року в центрі міста, на вулиці Київській, п'яний водій влетів машиною просто на тротуар і, розігнавши переляканих пішоходів, збив бабусю і її семирічну онуку. Не зупиняючись, навіть не збавляючи швидкості, порушник на ходу розвернувся і на очах десятків людей зник з очей.

Неподалік стояли припарковані старенькі «Жигулі». Їхній власник саме пив чай і спілкувався зі знайомою дівчиною в найближчому кафе. Побачивши такий «беспредел», він підірвався, стрибнув за кермо і погнався за порушником. Звісно ж, не наздогнав – як завжди в таких випадках, ДАІ зупинила його. На щастя,

знайшлася купа свідків, яка підтвердила: хлопець ні в чому не винен, навпаки – спробував наздогнати злочинця.

Відважним хлопцем виявився Віктор Шамрай, працівник однієї приватної місцевої друкарні. Він запам'ятав номер злочинної машини. До речі, він виявився не єдиною людиною з гарною пам'яттю: цей номер зафіксували ще троє свідків. Щоправда, ні Віктор, ні хто інший так і не роздивились обличчя того, хто кермував, і чи сидів у салоні ще хтось.

Потерпілих забрала «швидка». Бабуся в останню мить встигла захистити онуку, прийнявши основний удар на себе. Понівечена, вона померла під вечір. Дівчинка лишилась живою, та численні переломи треба було довго і серйозно лікувати, бажано в Києві – житомирські лікарі не мали необхідних можливостей.

За номерами швидко вирахували й машину. Автомобіль був зареєстрований на ім'я Едуарда Костриці, племінника відомого в Житомирі бізнесмена Василя Костриці. Саме в той час багатий та впливовий дядько був за кордоном, тому ніхто і ніщо не завадило міліції заявитися додому до його племінника. Едик спав п'яний: вчора бурхливо відсвяткував свій вісімнадцятий день народження. Поруч спала така ж сама п'яна дівка. Знаходилися вони в особистій квартирі Едика: батьки подарували на вісімнадцятиріччя. Костриця-старший успішно займався нерухомістю.

Машина була дядьковим подарунком. Не на день народження, просто так (племінник давно хотів автомобіль). Насправді такому як Василь Костриця не новий, хоча й досить пристойний «бумер» не коштував нічого. Машину йому підігнали за борги і взяти її було радше справою принципу, ніж реальною потребою. Костриця просто зіпхнув її племінникові і тут же забув.

Розбурканий «пекельний водій» спочатку нічого не розумів, потім про всяк випадок послав усіх присутніх (що потім дослівно і старанно зафіксували в потоколі), а коли на нього одягали кайданки, думав, що це такий екстремальний розіграш. Та зрозумівши в чому справа, відразу пішов у глуху відмову. Дівця про всяк випадок теж

усе заперечувала, навіть відмовлялась назвати свої ім'я та прізвище для встановлення особи.

Костриця-старший підняв усе місто на вуха, але єдиний реальний результат його дій – адвокатів за якусь нереальну суму вдалось витягти протверезілого і від того переляканого Едика з КПЗ тільки під ранок. З хлопця взяли підписку про невиїзд, батьки швиденько заховали його в лікарні, пояснивши: у дитини нервовий шок, а як наслідок – розлад центральної нервової системи.

Та слідству насправді було байдуже. Навіть бажаючи, відмазати Едика від цієї історії не виходило. Хлопець під час затримання заявив: машина марки БМВ державний номер такий-то – його, її ніякий подарас не викрадав, а тому, хто наслідиться це зробити, повідривають яйця. Правда, Едик уперто товк, що він нікого не збивав і взагалі не при ділах. Тільки семеро свідків встигли зафіксувати номер, а свідок номер один, Віктор Шамрай, навіть гнався за «бумером», тому розгледів автомобіль і його номери як слід. Раз машину ніхто не крав і крім Едика ніхто нею кермувати в той день не міг, висновок напрашувався сам собою: Едуард Костриця винен у смерті однієї людини і каліцтві другої, неповнолітньої дитини. Суд і вирок – справа часу.

Костриця-старший розумів це як ніхто. Тому, докладаючи максимум зусиль для затягування часу, він дочекався повернення старшого брата. Василь Костриця приїхав у лікарню до племінника, вигнав, кажуть, усіх не лише з палати, а навіть з коридору, і за двадцять хвилин перелякана медсестра мовчки витирала мокрим рушником кров з обличчя Едика, а сам він спльовував у рушник уламки одного з передніх зубів. Але ці подробиці спливали потім, випадково, і до справи у вигляді свідчень підшиті не були.

Вирішивши, що на цьому виховний момент завершився, Василь Костриця взявся за справу серйозно. Почалися дзвінки з Києва на потрібні телефони і в потрібні кабінети. А потім шестеро очевидців один за одним різко поміняли свої покази. Двоє взагалі відмовились, сказавши, що нічого насправді не бачили, просто хотіли чимось допомогти рідній міліції в пошуках негідника. Троє заявили, що

помилились в цифрах, і називали кожен інший номер, остаточно збивши слідчого з пантелику. Один тримався найдовше, та після того, як у нього самого згоріла машина, теж сказав: помилився, номер «бумера» справді не може назвати точно.

Тим часом скалічену дівчинку оперативно вивезли до Києва на спеціально обладнаній машині комерційної медичної служби. Там її поклали до лікарні і зараз вона ходить, хоча кульгає, голова часом паморочиться. Та в цілому потрібну медичну допомогу надали таки вчасно. Нехай і не негайно, проте не затягнули. У скільки обійшлося лікування і хто заплатив – таємниця. Головне: родина дівчинки перед тим, як їхати з нею в лікарню, забрала заяву. Претензій вони не мали. Тим більше, що, як тепер з'ясувалося, до кого ці претензії – невідомо. Адже шестеро свідків уже не такі категоричні. Та й сам Едик клянеться-божиться: напився напередодні, наіменинився, не вилазив з ліжка цілий день, відходив. Дівчина згадала все і написала з цього приводу аж чотири аркуші власноручних показів.

Свідки могли помилитися. Едуард був вдома. Хіба мало в Житомирі схожих «бумерів», за кермом яких сидять п'яні наволочі? До того ж обличчя водія так ніхто і не бачив. Навіть сьомий свідок, Віктор Шамрай, який уперто стояв на своєму і не змінював свідчень. Він лишився єдиним свідком, і без нього справа не могла розвалитись остаточно.

– Каламутна історія була, – погодився Бражник. – Противна, аж липка. Там, здається, вже наступної весни, після отієї революції, купа народу у нас вилетіла через корупцію. В тому числі справу Костриці пригадали.

– Нашим тут теж перепало, – кивнула Кіра. – Тільки ж справа тоді все одно розвалилась. Шамрай таки відмовився від попередніх свідчень. Як і решта, переплутав. Помилився. Тільки знаєш, як і чому це сталося?

– Купили чи залякали?

– Одного ранку, наприкінці липня, Віктора просто на вулиці зупинили і запхали в машину, – Кіра говорила спокійно, навіть буденно. – Там зав'язали очі, вивезли кудись у село, просто за місто,

чи приватний сектор, неважливо. Посадили в спеціально підготований погріб. Залишили під стелею слабеньку лампочку. Припасували ланцюгом до металевого штиря, вбитого в землю. А навпроти, теж на ланцюгу, посадили здоровенного лютого собаку.

– Нічого собі...

– Причому, – вела далі Кіра, – собачий ланцюг зробили відповідної довжини. Навіть натягнувши його, пес не міг дотягнутися до полоненого якихось два метри. Шамрай сидів у кутку. Вийти з кутка не міг. Неправильний крок – і собака хапає за ногу, руку, іншу частину тіла. Пес рвався вперед, варто було хлопцеві лише поворухнутися. Віктор кричав, намагався когось про щось попросити. Марно, з ним навіть не розмовляли. Так його залишили з собакою в майже темному підвалі на добу. Голодного. Роздягненого до трусів. Під ранок полонений вже просяк власною сечею та викачався у власних екскрементах. Собаці ж хоч би що: поживавлювався від найменшого руху з боку жертви.

Березовська зробила паузу, перевела подих. Бражник не знав, що треба говорити, хоча бував у бувальцях і чув та бачив не таке.

– На ранок Шамрая витягли на свіже повітря. Облич своїх мучителів він не бачив, ховали під чорними масками. Його обмили крижаною водою зі шлангу, кинули одяг, коли вдягнувся – знову запхали в машину. Там дали випити склянку горілки, простягнули тверду теку, аркуш паперу і ручку. Нічого не пояснювали, Шамрай усе зрозумів. Написав так, як йому раніше кілька разів радили зробити. Тоді його відвезли до прокуратури. Біля прокуратури вже стояла мама, перелякана і заплакана. Разом із сином, якого алкоголь на деякий час привів у адекватний стан, вона пройшла до слідчого. Віктор віддав йому заяву. Ось як поставили останню крапку в справі Костриці. Казали, після того Шамрай дико запив. Мама спочатку рипнула за правди шукати, навіть заяву понесла, мовляв, сина викрали. Та скоро забрала, перспектив не було. Натомість син пив по-чорному і вона змушена була везти Віктора кудись у Київ, витратитись на дорогих лікарів, навіть класти в якусь лікарню. Так тривало до пізньої осені. Знаєш, що цікаво? На роботу в ті

«Неймовірні факти» йому вдалося влаштуватися десь під час Майдану, коли всім було взагалі не до роботи, тим більше – до різної там чортівні, про яку ця газета писала і пише, – Кіра знову помовчала. – Але насправді до нинішньої історії ця має якесь відношення.

– Яке саме?

– Давай думати разом. Для цього і покликала. Той, хто злив мені подробиці тієї страшної пригоди з Шамраєм, обмовився: Василь Костриця на якомусь етапі просив допомоги у Дениса Ковалевського. І отримав її.

– А конкретніше?

– Конкретніше: люди, організовані Акулою Деном, підключалися на етапі, коли спроба купити свідка не вдавалась. Є думка, що підвал з собакою – його персональне ноу-хау.

– Гм... Але ж Шамрай жодним боком не причетний до вбивства Піддубного. У них абсолютно різні сфери інтересів і кола спілкувань. Поки що... гм... Поки що спільного в цих двох історіях лише те, що і там, і там Акула Ден фігурує щонайменше як організатор злочинів. І довести це неможливо. Немає слів, Кіро Антонівно, історія показова. Тільки яке вона має відношення до нашого вбивства? І до чого тут взагалі Підлісне з його аномальними зонами?

– Не знаю, – чесно призналася Березовська. – Думала, дві голови складуть одну картинку.

10

Не було ні плану «А», ні тим більше плану «Б».

Бражник вирішив діяти за єдиним реальним у подібній ситуації планом: не виробляти жодного плану. Тим паче, що, збираючись до аномальної зони, де за переказами можуть траплятися не зовсім звичні явища, хай і не містичні, а звичайні атмосферні, навряд чи мудро будувати плани. Будь-який з них у будь-який момент може виявитися недієздатним і кардинально помінятись.

Сергій вирішив діяти так, як знав та відчував. Тому одягнув армійські берці, камуфляжні штани, зелений светр під горло, теплу, проте легку плямисту куртку. На голову – чорну плетену шапочку, в народі такі дразнять «підорками». В одну кишеню засунув ліхтарик та запасні батарейки, загорнуті в целофановий пакет. В іншу поклав запасну обойму до пістолета. Зрозуміло, табельний «Макаров» сьогодні відпочиватиме. Для таких виходів Бражник, як і більшість досвідчених оперів, тримав у загашнику конфіскований при якомусь обшуку і не зафіксований у протоколі «ТТ». Цей пістоль був у Бражника вже десь років з п'ять. І пускати його в діло за цей час доводилося, слава Богу, разів зо три.

Операції, не санкціоновані начальством, опери повертали частенько. Бо було краще і ефективніше зробити щось на свій страх, ризик та розсуд, а вже потім, відштовхуючись від результату, відписуватись заднім числом або мовчати, зберігаючи таємницю. В принципі, серйозним службовим порушенням експедиція Бражника в Підлісне не була. Але він збирався на чужу територію, до того ж – озброєний, тим більше – нікого не поставивши до відома. Навіть якщо в Підлісному відбувається щось, що підпадає під дію кримінального кодексу, розбиратись в усіх цих історіях повинні колеги з району, а звітувати вони мають право насамперед начальству в обласне міліцейське управління. Відповідно, виявленими фактами до особливих розпоряджень почнуть займатися саме в районному і при потребі – в обласному розшуку. Міський же, хоч як не крути, лишається в прольоті. Зате якщо Бражник наворожить там зайвого, міський розшук отримає по шапці.

Субординація в міліції грає роль, подекуди важливішу за справу безпосереднього розкриття злочину.

Проте Бражник, як і деякі з його колег, стріляних оперів із величезним стажем, завдяки злісному та систематичному порушенню правил субординації досягали результатів, за які їх терпіло начальство, цінували партнери та вони самі себе поважали. Більше того – Сергій часом готовий був порушити права людини і

вдатися до незаконних методів ведення допиту. Бо він цілком щиро вважав: убивця-наркоман не має право називатися людиною, а отже закон людських прав та свобод на нього не поширюється. І якщо такий убивця не зізнавався, Бражник міг зачинити його на добу в квартирі, де він зазвичай зустрічався з агентурою, прикувати для повного щастя наручниками до батареї, заклеїти рот скотчем і за якийсь час, коли того скрутить від ломки, просто показати шприц або таблетки, підсунувши аркуш для щиросердного зізнання.

Бандити, з якими він воював кілька років, хоч і довели, що винищити бандитизм у одній окремо взятій країні неможливо, навчили його відчувати людей і розбиратися в них. На відміну від деяких колег, покази з невинних він електрошокером не викресав. Ось, до речі, ще одна причина, чому капітан Бражник навряд чи скоро стане майором.

Його особисті показники розкриття були середніми. Іноді навіть трошки нижчими за середні. За це Сергій періодично отримував обов'язкового гнотика від начальства. Але воно, оте начальство, так само знало: жодне із зізнань, отриманих Бражником, не притягнуте за вуха, злочинець – реальний. Зізнається лише в тому, що скоїв. Чужого на себе не бере, зайвого – теж, та й від свого не відкараскається. Попався Бражнику – зливай воду. Якщо винен, звичайно.

Словом, капітана Бражника начальство недолюблювало за надто вже незалежний характер і вперте небажання покращувати цифри звітності. Але й поважало: отримані ним результати вже точно не можуть бути сумнівними.

Ось одна з причин, чому Сергій Бражник за майже двадцять років роботи в карному розшуку міг собі дозволити не повну, та все ж таки певну свободу дій.

Бражник не дуже любив зиму. Останнім часом у холодну погоду починали крутити суглоби, особливо старалося ліве плече. Краще вже нормальна морозяна й сніжна зима, ніж оті брудні шмарклі, що вже кілька років поспіль оптимісти гордо іменують «європейською зимою», а вчені – яскравим зразком екологічної катастрофи, яка настала внаслідок глобального потепління.

Розвізши дітей по школах, що він завжди робив перед роботою, якщо, звісно, не працював цілодобово в авральному порядку, Бражник вирулив на вулицю, яка вела просто до виїзду з міста, і пригальмував біля бровки тротуару. Витягнув з бардачка карту, вкотре спробував знайти на ній хоча б приблизний натяк на Підлісне, потім плюнув і вирішив рухатись «на удачу». Раз цей колишній населений пункт знайшли газетярі вкупі з Шамраєм, йому, міліцейському оперу, це також вдасться.

Дощик не вщухав, і капітан змирився з перспективою тинятися мертвим селом в атмосфері суцільної незатишної вогкості. Зливи чи просто сильні дощі довго не тривають. А ось такі противні, дрібнесенькі, особливо в грудні, коли за всіма законами природи вже мусить падати сніг, затягуються на цілий день.

До міліцейського посту перед початком зони відчуження Сергій доїхав досить швидко і без пригод. Та щойно він дістався пропускнуго пункту, на нього чекала невеличка несподіванка: назустріч, махаючи смугастою паличкою, сунув печальний Коля Пузир. Побачивши Бражника, старший лейтенант здивувався не менше.

– Тю! Здоров... А ти куди?

– Туди, – Бражник кивнув перед собою. – А ти чого тут? Ти ж через дві доби на третю заступаєш? Змінився ж позавчора...

– А, – Пузир махнув рукою і сплюнув під ноги. – Теща мені те ж саме вчора сказала. Думала, я її в Коростень завезу, до сестри. Сестра у неї в Коростені, хворіє. Теща їй якоїсь травички сухої намутила, сказали їй – від усіх хвороб, крім СНІДу.

– Так і сказали: крім СНІДУ?

– Може, і не сказали, – Пузир здвигнув плечима, всім своїм виглядом показуючи: йому до одного місця, від чого та травичка лікує, а від чого – ні. – Словом, прокляла вона мене.

– Прокляла?

– Ну, нехай не прокляла... Зятя-мента з машиною, який добу через дві чергує, гріх проклинати. Але попобурчала, зараза... Я, Серий, одного нашого підміняю. Так просив, так просив, когось йому кудись теж везти треба. Могорич обіцяв хороший, тільки я би й без могорича... Знаєш, – Пузир дещо інтимно нахилився до вікна машини Бражника, – мені останнім часом чим менше можливостей тещу бачити, тим краще... Я, знаєш, реально погодився, бо з дому хотілося чухнути. А вона... – що саме зробила вона, Пузир вирішив не уточнювати, розпачливо махнув рукою, розпрямився. – Так куди тобі?

– А як ти думаєш? У Підлісне, Миколо. Хочу глянути, що то за аномальна зона така, де люди пропадають. Глянути, помацати...

– Ага... Може, не треба? – запитав Пузир.

– Треба, старлею. Ти ж сам знаєш, яка в нас робота. Добре, що ти підмінився, між іншим. Покажи заодно ще раз, де ти того хлопця знайшов.

Бражник уже бачив це місце. Нічого особливого. Звичайних два квадратних метри ґрунту. Але все одно вийшов під дощик, потягнувся до хрускоту в кістках, засунув руки в кишені куртки і пройшов туди, де, якщо вірити всьому, що пишуть «Неймовірні факти», може пролягати невидимий кордон між двома світами. Не з неба ж упав Шамрай, хрін його дери...

– Бачиш, нема ніяких чудес, скажи? – занудив з-за спини Пузир.

Бражник роззирнувся довкола.

– Немає. Поїду далі. Пішли, покажеш на карті хоч приблизно, де воно, те Підлісне чортове.

– А ти, колего, не згадував би тут чорта.

Попередження патрульного прозвучало настільки несподівано, що Сергій аж здригнувся, відчувши, як легенький морозець пробігся холодними мурашками по шкірі під светром. Тепер він глянув на

Пузиря уважніше. Той спробував спочатку дивитись йому просто в очі, та дуже швидко відвів погляд.

– Кажи, – коротко звелів Бражник.

– А нема чого мені казати, – Пузир незграбно затовкся на місці.

– Чому тут не можна згадувати чорта? То була звичайна собі примовка, без жодного прихованого змісту. Але якщо ти щось знаєш...

– Єдине, що я знаю, – перервав його Пузир, – то це те, що люди в Підлісному часто зникають.

– Що значить: зникають?

– Іде собі людина, а потім раз – і нема.

– Сам бачив чи нашепотів хто?

– Я бачив, як людина просто з повітря намалювалась. Ось тут, де ти зараз стоїш. Може, кроків на два-три правіше. Перед тим дівка зникла, аби потім так само з повітря випасти. Як п'яний – у прочинені двері. Ще чутки ходили, раніше... Нечисто там, капітане.

Бражник зміряв Пузиря уважним поглядом, від якого старший лейтенант мимоволі втягнув голову в плечі.

– Місце, кажеш, погане. І люди там, кажеш, зникають. Але раз там зникають люди, значить, за якимось же чортом вони туди, в Підлісне, ходять? Так чи ні?

– Не знаю, – Пузир для чогось відійшов від Бражника на кілька кроків назад. – Сам не бачив і їздити в ту зону мені нема для чого. Люди говорять, потім той... газети пишуть... Та я й сам відчуваю: нехорошим звідти тягне. Тут постоїш добу, потім, знаєш, стан такий... Ну, ніби відгулів набралось на тиждень, ти їх узяв, два дні побухав, а на третій день зранку нічого не хочеться, всі довкола тебе ненавидять, розірвати готові. Понятно?

– Зрозуміло, – кивнув Бражник і бажання їхати в Підлісне негайно посилювалося в кілька разів.

Він не міг пояснити своїх відчуттів так просто, як це зробив ось зараз Коля Пузир. Тільки його справді наче щось тягнуло вперед, штовхало в спину, *кликало*.

– То може той... не їдь від гріха? Нехай різні там вчені в очках своїм очком ризикують. Бо я, капітане, знаєш, така людина: не раджу іншим робити того, чого б сам ніколи не зробив. А я у те Підлісне навіть за премію в розмірі місячного окладу носа б не впер.

Пузир дивився на Бражника дивним благальним поглядом. Такий погляд у бездомних псів-дворняг, що випрошують у людей на базарах залишки недогризених біляшів. Він і справді не хотів, аби Сергій їхав шукати Підлісне. Він таки чогось боявся. Людський страх Бражник навчився відчувати на підсвідомому рівні. І причина поки не зрозуміла: боїться Микола Пузир чогось або когось.

– Ти мене так налякав, що я тепер точно поїду, – Бражник не стримався і злегка лягнув старшого лейтенанта по плечу. – Поки видно на дворі, треба ж там понюхати, помацати, подивитись, понишпорити. Коли що, я від бабаїв утечу.

Пузир промовчав і, приречено зітхнувши, пішов за Бражником, аби показати йому на карті напрямок руху.

12

Як не старався капітан вибратись раніше, до кінцевої мети своєї подорожі дістався майже перед полуднем.

До початку ранніх грудневих сутінок лишалось, таким чином, трошки більше чотирьох годин. Чи то Пузир з невідомо якого переляку погано пояснив дорогу, чи справді в цьому місці відбуваються якісь дивні речі і хтось крутить подорожнім, словом, Бражник добру годину плував якимись стежками і лише дивом не загруз по самі фари, хоча кілька разів здавалося, що до цього все йде. Неквапна обережність, з якою Сергій вів машину в незнайомій і давно залишеній людьми місцевості, таки принесла врешті-решт позитивний результат: він не загрузнув на в'їзді в покинуте село і, будучи готовим до пастки на дорозі, подолав небезпечні метри повільно, спокійно заїхавши на головну вулицю Підлісного.

Зупинившись і для чогось витягнувши пістолет, Бражник вийшов з машини, тримаючи озброєну руку перед собою. Поводивши нею в

різні боки, капітан опустил пістолет і коротко реготнув, сміючись сам із себе. Якби на нього зараз хтось дивився збоку, то глядачі помітили б – опер поводитьсь, як круті копи з американських фільмів та серіалів. Зсунувши краї шапочки догори, на середину лоба, він роззирнувся довкола.

Село, залишене людьми більше двох десятиків років тому, виглядало під нудним дощиком якимось особливо сіро та понуро. Перше, що вразило звиклого до міського життя Сергія, це якась дивна, неприродна, навіть надприродна тиша. Йому навіть здалося, що тоненькі мокрі крихти незрозумілим способом стукаються одна об одну, від чого складається враження, наче довкола сиплеться зерно. Або ніби легенько торкаються боками більярдні кулі з американського більярду.

Подібні відчуття Бражник уже десь переживав.

Перше, що прийшло в голову – радянські фільми про окуповану німцями Білорусію. Маленькі білоруські села, по яких пройшовся із зачисткою каральний загін есесівців. У кіно, та й на фотографіях, бачених Сергієм у музеях під склом та в шкільних підручниках з історії, ті села виглядали мертвими організмами і справляли гнітюче враження.

Мертві організми. *Мертві...*

Ось воно, ключове слово. Бражник раптом відчув, що він прийшов не просто в міфічне мертве царство – він забрів на справжнє, реальне кладовище. Свої відчуття він не міг до пуття пояснити. Не міг дати самому собі відповідь, чому, як йому здається, через півгодини або максимум за годину, звідусіль почне ворухитись земля і з-під неї полізуть смердючі воскреслі мертвяки. Точно такі, яких він бачив у американських фільмах-страшилках, що їх можна було колись подивитись в підвальчику, обладнаному під відеосалон, в останні роки життя радянської влади. На фільми жахів про безкінечні повернення живих трупів вважалося чомусь дуже стильним ходити з дівчиною: в задушливій темряві підвалу, коли воскреслі гидотні мерці хапали за ногу свою чергову жертву, дівчина скрикувала, сахалася, інтуїтивно притискалась до свого

кавалера, шукаючи захисту. А кавалер, не будучи дурним, користався моментом, тобто сміливо мандрував рукою по дівочому тілу.

Мабуть, було у Сергієві Бражнику щось неправильне: він не боявся фільмів жахів, тому що бачив справжні трупи, які ніколи не воскреснуть. Він знав: людині слід чекати горя від живих. Тому сміявся зі щирого переляку шанувальників кіношних страшилок і не розумів причин забобонного страху, який забороняє людям навіть випадково проходити вночі повз цвинтарну огорожу. Не кажучи вже про те, аби пройтися серед ночі через кладовище – це дійство вважалося ледь не подвигом.

Та попри це, тут, на околиці давно покинутого села, Бражнику стало не по собі. Тепер, відчувши себе на кладовищі, він почав розуміти, звідки у більшості людей отой дивний страх перед погостами. Хоч вони діючі, хоч меморіальні, хоч давно зачинені, хоч закинуті. На місці поховання не можна нічого будувати – чекай тоді біди. Може десь тут, на території Підлісного, хтось колись когось убив і закопав, а люди, не знаючи цього, почали будувати на цьому місці... Цікаво, скільки поколінь прожило в цьому селі до того квітневого дня, коли усім його мешканцям оголосили про масове виселення...

Зловивши себе на сторонньому і абсолютно непотрібному міркуванні, Бражник труснув головою, ніби проганяючи рій думок, і зосередився на своїй першочерговій задачі. А вона виглядала досить простою. Та для початку – геть відчуття, геть передчуття, геть забобони. Треба методично, бажано не затримуючись ніде надто довго, аби встигнути до сутінків, обстежити покинуте село. Пройтися від двору до двору, від хати до хати. Не так уже їх тут багато. Що треба знайти, Сергій і сам не знав. Тому вирішив покластися на внутрішній голос та інтуїцію: щось важливе, те, заради чого він сюди приперся, повз очі пройти не повинно.

Такий уже виробився в Бражника закон буття.

Не ховаючи пістолет, він озирнувся на машину, для чогось підійшов до неї, зачинив, а тоді повернувся і рушив до найближчої хати з лівого боку.

Повалений дерев'яний паркан. Порожній двір. Напівзруйнована будівля, дах остаточно обвалився. Двері теліпаються на одній петлі, біля ганку на мокрій землі – іржавий, ні для чого не придатний, видертий з м'ясом навісний замок. Видно, мародери паслися свого часу тут довгенько.

Відхиливши рукою двері, пройшов усередину, де вже давно не тхнуло нічим, крім стійкого щурячого запаху. Три кімнати, коридор, навіть невеличка кухня. Вірніше, те, що лишилось від цього людського житла. Зрозуміти, хто тут колись жив і чим люди були багаті, було неможливо. Порожньо, волого, огидно.

Вийшовши на повітря, Бражник коротко перевів подих, перейшов на протилежний бік вулиці і таким самим способом обстежив першу хату з лівого боку.

Бражник не знав, що шукав. Але, наткнувшись через півтори години на одну, не досить звичну для цього мертвого царства деталь, відчув – знайшов те, що йому в розвідці допоможе.

Далі він уже діяв і рухався впевненіше.

Спеціаліста, який міг дати вичерпну інформацію про паралельні світи, Кірі Березовській підказали в редакції «Неймовірних фактів».

Подзвонивши зранку по єдиному номеру, вказаному у вихідних даних газети, слідча поспілкувалася з такою собі Катериною Гугою, котра назвалася офіс-менеджером, поспівчувала нещасному Шамраєві, який постраждав невідомо за що і невідомо від кого, з дивною радістю повідомила, що жодного начальства зараз у редакції немає, але вона сама охоче допоможе прокуратурі чим зуміє. Зуміла – досить швидко збагнула, чого треба Кірі Антонівні, і оперативно відшукала дані одного з постійних експертів газети, такого собі Ростислава Торбаса.

– Тільки мобільного в нього немає, а домашній телефон він бере рідко, – знову з дивною радістю доповіла Катя Гуга.

– Чому?

– Чому не бере трубку чи чому нема мобільника? – уточнила Катя.

– І те, й інше. Ви ж з ним якось виходите на зв'язок?

– Торбас не довіряє телефонам. Каже, що мобільна трубка – провідник негативної енергії. Адже зв'язок супутниковий. Супутник розташований ближче до космосу. А у позитивності енергії космосу його особисто ще ніхто не переконав.

Катя Гуга на тому боці дроту говорила дуже спокійно, наче подібні заяви були в порядку речей. Хоча, згадавши, куди саме вона звернулася по допомогу, Березовська погодилася: *там* або самі на подібну хвилю настроєні, або, у що хотілося вірити більше, звикли вже до всього і сприймають людські дивацтва як належне.

– Гаразд, а звичайний телефон, стаціонарний?

– Його він просто не бере. Не любить дзвінків від цікавих незнайомців.

– Добре, та все ж таки, яким способом ваша редакція підтримує з цим Торбасом контакти?

– Дуже просто. У нього вдома автовідповідач. І є кілька номерів, які він напам'ять знає і які вважає для себе безпечними й потрібними. Мама, колишня дружина, ще хтось, я точно не знаю. Ну, і наша редакція. Коли треба набрати номер Торбаса, всі роблять це з приймальні. Тобто, з того телефону, по якому ми ось зараз з вами говоримо.

– Не їхати ж мені до вас у офіс... Слухайте, Катю, ви не могли б зробити мені... – Кіра запнулася, виправилась, – слідству... Не могли б ви зробити слідству послугу?

– Подзвонити йому від себе і попередити, аби чекав на вас? – легко здогадалася Катя Гуга. – Без проблем, тільки в прокуратуру Торбас не приїде. А домашню адресу давати заборонив без попереднього з ним узгодження.

– То подзвоніть, будь ласка, і попросіть дозволу дати його адресу, – Кіра починала втрачати терпець. – Я, звичайно, можу сама дати доручення зібрати на цього вашого зашифрованого дослідника установочні дані, домашня адреса знайдеться. По нього приїдуть, ввічливо запросять до мене в кабінет, а якщо він спробує сховатися кудись у свій паралельний світ, його звідти витягнуть і допровадять у прокуратуру. Це я, Катю, не вам говорю. Йому перекажіть, коли будете дзвонити.

– Він не боїться, – дзвінко відрапортувала на тому боці дроту офіс-менеджер. – Бо він не під цим прізвищем там прописаний. Його без його на те доброї волі ніхто не знайде.

– Скажіть, а він узагалі здоровий? Він що, по підроблених документах живе?

– Документи у нього справжні, – заспокоїла Катя Гуга. – Тільки яке його справжнє прізвище – мало хто знає, в тому числі у нас в редакції. Торбас – це псевдонім, під яким він пише нам час від часу статті на якісь спеціальні теми. Свого справжнього прізвища він трішки соромиться.

– Воно непристойне?

– Воно єврейське. Він переконаний: людині з яскравим єврейським прізвищем не довірятимуть зовсім. Або довірятимуть

менше. Що б він не говорив, відповідь буде одна: все це єврейські штучки.

– Ви серйозно, Катю? – навіть зараз, дзвонячи зі свого кабінету на цілком реальний стаціонарний телефон, Березовська починала відчувати, що спілкується з дивними мешканцями незбагненого їй паралельного світу. – Ви серйозно так думаєте?

– Я – ні. А ось він дійсно так думає.

– Слухайте, а Торбас хіба не єврейське прізвище?

– Не таке відверте. Він вважає, що Торбас – прізвище аристократичне. Під таким прізвищем можна виступати, коли відстоюєш існування паралельного світу.

– Гаразд, – зітхнула Кіра. – Мені від цього всього вже погано. Торбас він чи Шолом-Алейхем – не має значення. Подзвоніть йому, будь-ласка, і скажіть: з ним хоче зустрітися слідчий міської прокуратури. Якщо він такий зашифрований, заспокойте його – особисто пану Торбасу нічого не загрожує. Просто слідчому прокуратури потрібна його консультація.

– А ви слідчий з особливо важливих справ? – для чогось уточнила Катя Гуга.

– Так, – збрехала Березовська. – У нас інших і не буває.

– Його може не бути саме зараз удома, – попередила офіс-менеджер.

– Тоді ви дасте його адресу без дозволу. Наші працівники засядуть біля його будинку в засідку. Якщо не дасте, я розціню це як відмову допомагати слідству. Зі слідчими з особливо важливих справ такі номери, Катю, не проходять, – Кіра вирішила про всяк випадок згустити фарби.

Замовчали. Очевидно, дівчина обдумувала останню фразу співбесідниці.

– Ви можете подзвонити сюди хвилин за десять? – запитала вона нарешті.

– Ні, Катерино. Це ви подзвоните сюди і скажете мені, що застали Ростислава Торбаса чи хто він там за паспортом удома. І він готовий

приділити мені стільки свого дорогоцінного часу, скільки мені буде потрібно. Зрозуміло? Зафіксуйте собі мій номер, будь ласка...

За десять хвилин Катя Гуга акуратно подзвонила і доповіла: Ростислав Михайлович удома, він дозволив дати свою адресу і готовий вислухати слідчого з особливо важливих справ. І додала: Торбас любить, коли його називають професором.

14

– Ви справді професор?

– А що таке «справді»? Знаєте, це така непевна категорія... Не кожен, хто написав докторську дисертацію – вчений. Так, він – старанний виконавець, послідовний, грамотний. Але чи гарантує факт отримання вченого ступеня відповідний статус людини? Чи кожен генерал у війську відповідає своїм погонам?

Ростислав Торбас виявився брязклим чоловіком непевного віку, блідим, старанно, аж до порізів поголеним, і вдягненим невідомо з якої нагоди в костюм та краватку.

Зовнішні двері його однокімнатної квартири виявилися дерев'яними. Внутрішні – залізними, причому – не оббитими дерматином. Не стримавшись і придивившись, Кіра побачила, що обшивку з цих дверей старанно здерли, а їхню поверхню ніби прогартував паяльною лампою художник-авангардист.

– Подобається? – поцікавився професор Торбас.

– Ні, – чесно призналася Кіра.

– Значить, ефект є, – гордо заявив він. – Вам не сподобався зовнішній вигляд моїх дверей. Це перша ваша реакція, і вона – негативна. Отже ви, як і більшість людей, не здатні контролювати свої негативні емоції. Тоді як позитивні старанно приховуєте, ніби в позитиві є щось безсоромне. Але, – професор Торбас підніс догори вказівні пальці відразу на обох руках, – я не відчув на собі дію вашого негативу. Він весь розбився об мої захисні двері. Накопичити наступну порцію негативних емоцій ви поки що не встигли. Значить, я у відносній безпеці.

Хворий, вирішила про себе Березовська, точно хворий.

– А коли ви буваєте в цілковитій безпеці, можна спитати?

– Спитати можна, – кивнув Торбас. – Відповіді не дочекаєтеся. Бо ніхто з мешканців планети Земля не може почувати себе в повній безпеці.

– Виходить, планета у нас безнадійна?

– Я цього не говорив. Безнадійним я називаю той світ, у якому ми перебуваємо з вами тепер. Але існують кращі, безпечніші світи. Мені натякнули, що прокуратуру раптом зацікавило саме це питання.

– Вам правильно натякнули.

– Тоді проходите.

Професор Торбас жестом запросив Кіру на кухню, навіть пропустив її вперед. Проходячи повз прочинені двері кімнати, Березовська мимоволі зупинилась. Адже видовище того вартувало: єдина житлова кімната цього помешкання виявилась абсолютно порожньою. Тільки голі стіни, гола стеля, гола підлога.

– А де...

– Тут, – випередив її питання господар, знову запрошуючи на кухню.

Ось тут справді не було де розвернутися. Хоча, за прикидками Березовської, кухня ця мала десь вісім квадратних метрів, що для кухні не так уже й погано, це приміщення проектувалося для готування і вживання тут їжі. Будь-хто на її місці так само не повірив би своїм очам, побачивши, що на восьми квадратних метрах помістились тахта, стіл, на якому притулився маленький телевізор поруч з ноутбуком, дві табуретки, газова плита, дві шафи на стіні (одна з них книжкова), стосики книжок на підлозі, та ще й залишалось трохи місця, аби господар міг запросити сюди гостя.

– Ви живете тут?

– Хіба не видно? Та кімната не підходить мені по фен-шую. Взагалі не підходить, жоден з її квадратних метрів. Коли я перебазувався на кухню, відчув себе набагато краще. Присядьте. Чай?

– Ні, дякую. В мене насправді дуже мало часу.

Березовська кривила душею. Часу в неї справді не так уже й багато, але якщо треба, вона готова була пожертвувати зайвими годинами заради перспективи просування справи вперед. Та їй раптом страшенно захотілось вирватися з цієї дивної квартири, тож вона сама себе обмежила в часі. А заодно – професора Торбаса.

– У вас, я бачу, теж із часом не густо.

– Звідки такий висновок?

– Костюм. Краватка. Ви кудись зібралися.

– Логіка, як у містера Холмса. Тільки це логіка звичайної людини, звиклої мислити аналітично. Ваша логіка не здатна припустити, що ось цей костюм разом з краваткою – мій повсякденний одяг. Я так по квартирі ходжу, чесне слово.

Нічого не сказавши у відповідь, Кіра присіла на краєчок тахти.

Торбас примостився навпроти неї на табуреті.

– Прокуратура цікавиться паралельним світом, – промовив він. – Як таке розуміти?

– А це можна спробувати якось зрозуміти? – поцікавилася Березовська.

– Навряд чи це ваш приватний інтерес. Думаю, ви не можете знайти якогось злочинця, припускаєте, що він перетнув кордони світів і заховався десь у Нарнії⁹.

– Прокуратура, Ростиславе Михайловичу, цікавиться реальним світом. І всім, що в ньому відбувається незаконного, – Кіра вирішила, що вона і так надто довго говорить з цим не зовсім притомним чоловіком ні про що, тому обійшлася без передмов. – Саме тепер нас дуже цікавлять обставини однієї справи. Відразу двоє людей на певний час безслідно зникли і повернулись за деякий час, не надто довгий. Молода жінка втратила пам'ять частково. Чоловік, старший за неї не набагато, досі не опритомнів. Слідів насильства у жодного з них не виявлено, – вона стрималась і не розказала про гематоми на потилицях. – Сталося це в місцевості, яка

---

⁹ Нарнія – вигадана країна в циклі казок англійського письменника Клайва С. Льюїса «Хроніки Нарнії». Головні герої потрапляють з нашої реальності до паралельного казкового світу крізь стару шафу для одягу.

віднедавна має погану славу. Кажуть, там якась аномальна зона, погана енергетика і зокрема говорять про існування в тій місцевості чогось схожого на паралельний світ. Мене цікавить: з якою реальністю ми маємо справу і чому в цій історії можна вірити.

Торбас на мить склепив повіки, потім розплющив очі, спокійно запитав:

– Значить, вас, матеріалістів, усе ж таки цікавить те, чи існує паралельний світ, чи ні. І чи могли люди на певний час опинитися в ньому. Я не помиляюсь?

– Не помиляєтесь, – ствердно кивнула Кіра.

– Двома словами, навіть двома реченнями я не зможу пояснити вам усе, що стосується подібного явища. Вам краще піти, ви дарма витратите час.

– Це вже мені вирішувати, – жорстко відповіла Березовська. – Якби не певні обставини, я б до вас ніколи не звернулась. Але жертвами так званого паралельного світу стало двоє людей. І це лише відомі випадки. До того ж є свідки, не знайомі один з одним, які у різний час мали можливість спостерігати незвичайні явища. А саме: люди виникали наче з повітря, нізвідки, буквально у них на очах. Свідкам могло це примаритися, вони не заперечують цього. Але в такому випадку, як заявив один з них, на кілька секунд, не помітних навіть для них самих, перед очима кожного враз стало темно. Нікого нема, тоді – блись, і перед ними людина. Або це якісь фокуси, або...

Вона замовкла, бо справді не мала більше слів. У те, що говорила зараз, Кіра Березовська не вірила сама. Проте загальна картина того, що сталося з Томою Томіліною і Віктором Шамраєм виглядає на даний момент саме так.

Професор Торбас мовчки підвівся, взяв з мийки прозору чисту склянку, налив у неї води з-під крану трішки більше половини, поставив склянку на стіл і засунув у неї чайну ложечку.

– Дивіться – це теж фокуси?

Спочатку Кіра не побачила нічого. Але вже за мить звернула увагу: ложка в склянці з водою здається переламаною.

– Бачу, ви зрозуміли, – промовив Торбас, артистичним жестом вийняв ложечку з води, покрутив її перед очима Кіри. – Ціла, бачите? А ось тепер знову поламана, – він повернув ложечку в склянку.

– Здається, Ростиславе Михайловичу, ви демонструєте мені дію елементарних законів фізики. Курс програми середньої школи, якщо я не помиляюся. Фізику вчила давно і, коли чесно, не дуже любила. А фокус з ложкою в склянці наведений у підручниках.

– Проте ви згодні: абсолютно рівний предмет, опинившись за певних обставин у певному середовищі, може створити ілюзію зміни форми, – Торбас знову підніс догори два пальці. – Оці викривлення часу і простору, доведені, як ви самі щойно помітили, досить елементарним способом, дають підставу сумніватися в справедливості твердження, згідно з яким існує лише те, що ми бачимо неозброєним оком. Хочете ще один елементарний приклад зі шкільної програми? Дві кульки на ниточках. Довкола кожної існує своє гравітаційне поле. Але залежно від кута, під яким ми ці кульки повернемо, вони будуть то притягуватися одна до одної, то, навпаки, одна одну відштовхувати. Значить, гравітація не всюди однорідна і однаково діє. Значить, простір довкола нас має більше вимірів, ніж твердять у підручниках фізики чи геометрії. Я вас, матеріалістку, ще не втомив?

– Не дуже, – голова починала боліти, та розкоші зізнання своєму божевільному співбесіднику Кіра вирішила не приносити. – Але й на пряме запитання ви не відповіли.

– Гравітація, магнітні поля, багатовимірний простір – це лише ключові поняття. Спираючись на них, ви, коли захочете, можете отримати певні базові знання з предмету, який вас цікавить у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Будь-який контакт з паралельним світом можливий лише там і тоді, де всі ці фактори задіяні разом і одночасно. Тут, як у театрі, потрібні єдність місця, часу та дії. В певний час за певних обставин у певному місці справді проявляється паралельний світ. Ось вам, пані слідча, ще один дитячий приклад – фотографії. Скільки разів бувало, що на

задньому плані фотознімка той, хто фотографував, бачить якісь дивні плями чи навіть контури, яких, роблячи знімок, не помічав. Це тому, що спектральна чутливість фотоматеріалів набагато сильніша, ніж чутливість звичайного людського ока.

– Ви пропонуєте пошукати ознаки паралельного світу, озброївшись фотоапаратом? – Кіра уявила, чим зараз, уже третю годину, займається Бразник у покинутому селі.

– Тільки не цим жахливим цифровиком! – професор Торбас махнув рукою, наче відганяв комара. – Фотоплівка набагато чутливіша до подібних аномальних проявів, бо відбувається вже згаданий фотоефект. До речі, про що ми, власне, говоримо? Яка саме місцевість вас цікавить?

– Підлісне, – спокійно відповіла Кіра. – Чули про таке?

– А-а-а, – протягнув він з певними нотками розчарування. – Читав, писала та жахлива газетка, звідки мені подзвонили стосовно вас...

– Чому жахлива? – брови Кіри стрибнули поверх дужок окулярів. – Ні, я з вами згодна, але ж ви з нею в тісному контакті, і на тобі – жахлива...

– Хіба всі ми захищені від постійних контактів з чимось жахливим? – тепер два вказівних пальці направились на Кіру. – Інших майданчиків для хоча б спроби поговорити про подібні речі, яких ніхто уперто не помічає, не існує. Не лише в Житомирі – їх взагалі мало. Принаймні, тамтешні автори хоча б звертаються до мене, коли їм щось неясно. Писали про аномалії в Підлісному, писали. Я сам туди збирався цими днями, тільки ще не втяв, як туди дістатися. Ну, тепер мені взагалі легко вам відповісти, – Торбас опустил руки, склав пальці в замок біля живота. – Потрапити в паралельний світ можливо. Ось тільки наша, тобто – ваша обмежена уява не дозволяє цього навіть припустити. Але Підлісне може виявитися саме тим місцем, де спрацюють одночасно всі названі мною фактори. Уявіть: ви і я.

«Не уявляю», – подумала Кіра та знову промовчала, даючи співбесіднику мовчазну згоду слухати далі.

– Волею обставин ви опинились у паралельному світі. Та я не можу побачити, як ви туди втрапили, і так само не зрозумію, як ви знову опинились у знайомій вам реальності. Ви, зі свого боку, нічого не побачите в іншому світі. Так уже влаштовані людські очі. Ось якби дивитися один на одного через об'єктиви фотоапаратів... Пам'ятаєте, мультик такий був, про бременських музикантів? Там за ними ганявся Геніальний Сищик із вбудованими в очі фотокамерами. Він міг ними клацати, і камери ці були точно не цифрові. Як вам спосіб побачити паралельний світ, га, геніальні агенти?

Тепер Кірі не без підстав здалося, що Торбас знущається з неї. Вона вже пошкодувала про свій візит і витрачений час. А вже, між іншим, початок третьої дня. Бражник міг би дати про себе чути.

Вона справді не знала, чого хотіла від людини на кшталт цього божевільного професора Торбаса. Але в тому, що пошук паралельних світів – не найкраща ідея і не найкраще зайняття для того, хто шукає вбивцю банкіра, вона за цей час остаточно переконалася. Тепер треба знайти спосіб вийти з цієї розмови. І з цієї квартири.

Врятував дзвінок мобільного. Помітивши, як скривився господар, Кіра демонстративно витягла трубку з сумочки, глянула, чи знайомий номер, переконалася – знайомий, відповіла:

– Так, добрий день. Можу, звичайно можу. Слухаю вас уважно.

Почуте треба було переварити.

– Навіть так? – перепитала вона про всяк випадок, на мить забувши про присутність Торбаса.

Дослухавши співбесідника до кінця, вона зрозуміла все про паралельні світи.

Тут же, так само не звертаючи увагу на господаря, з якого вже готове було вихлюпнутися щире обурення, Кіра набрала номер Бражника. Він повинен це знати і негайно повертатися. Чим швидше він залишить аномальну зону, тим краще.

Абонент знаходився поза зоною досяжності.

Друга спроба. Третя. Четверта.

Результат однаковий. Зв'язку з Сергієм Бражником не було.

15

Сліди від автомобільних коліс Бражник помітив і раніше, щойно зупинився при в'їзді в Підлісне.

Та побачивши, що покинуте село не таке вже й покинуте, зважаючи на те, що машини сюди таки навідуються, не надав цьому факту особливого значення. Адже Віктор Шамрай, а раніше – Тамара Томіліна, приїздили сюди автівками. Навпаки, капітан скоріше б здивувався, не побачивши на дорозі жодних слідів: ні автомобільних, ні людських.

Проте, прочесавши частину села і наблизившись, таким чином, до його центральної частини, Сергій у якийсь момент звернув увагу: слід від коліс тягнеться далі по дорозі і в одному місці звертає з неї в певному напрямку. Не треба бути слідопитом, аби відрізнити сліди, залишені важким джипом, від відбитків протекторів легкових автомобілів.

Постоявши трошки біля слідів, Бражник повернувся назад, тепер уже відстежуючи напрямок руху джипу. Виглядало, що хтось на джипі заїжджав у Підлісне і, не зупиняючись, просувався далі, до центру. Сергій вирішив зробити так само, пішов по слідах і опинився на невеличкому майдані поруч з порожнім постаментом, навпроти приміщення колишньої сільської ради.

Ось тут джип повертав праворуч. До будівлі, яка колись була, швидше за все, сільмагом. Пройшовши в той бік, Бражник несподівано відчув дивний запах. Ледь вловний, але все ж донесений вітерцем, який дмухав просто в обличчя, жбурляючи заодно дрібненькі крапельки противного дощукі.

Чомусь у цьому місці Бражнику стало не по собі. Потерши скроню, в якій почалася якась нездорова пульсація, він, керуючись тими самими дивними відчуттями і лихими передчуттями, знову витягнув пістолет, зняв його із запобіжника.

Тишу, яка раптом стала здаватися моторошною, не порушувало навіть вороняче каркання. Бражник раптом згадав почуте невідомо де, не відомо за яких обставин і невідомо від кого: на кладовищах вороння не кряче. Женучи від себе зовсім недоречні могильні чи навіть замогильні думки, Сергій рушив уперед, просуваючись у тому ж напрямку, куди вели сліди від коліс.

Обійшовши колишній магазин, він наблизився до першої хати, розташованої за ним, обійшов її й опинився на подвір'ї. Там, скраєчку, сліди закінчилися. Придивившись уважніше до вологої землі, Сергій зробив висновок: ось тут джип розвертався і їхав геть. Далі, до сусідніх хат-привидів, сліди не тягнулися.

Відчуваючи, що розгадка поки що невідомої йому загадки десь зовсім поруч, Бражник, проте, пройшов до найближчої до нього хати, обійшов подвір'я, так само зазирнув усередину, копнув ногою якусь гнилу дошку. Потім обстежив ще одну хату і, переконавшись, що людським духом тут не пахне давно, повернувся на місце стоянки джипа.

Спочатку Сергій, штовхнувши двері ногою, зайшов до хати. Обережно, приставними кроками, просунувшись через сіни до великої кімнати, він зупинився в дверях і опустив зброю. Навіть зітхнув полегшено – не помилився. Тут були люди, причому, неодноразово. Тут вони пили горілку, їли чіпси та рибні консерви. Кілька порожніх пляшок валялося в кутку, там же незнайомці влаштували невеликий смітничок з обгортки від чіпсів та порожніх консервних бляшанок. Придивившись уважніше, Бражник не знайшов поглядом пластикових одноразових стаканчиків. Значить, люди, ким би вони не виявилися, або приносили скляний посуд з собою, або, що більш імовірно, пили просто з горлечка.

Десь усередині ворухнулося дуже знайоме: опер убивчого відділу зараз міг зуб віддати, якщо невідомі на джипі не запивали тут скоєний злочин. Убивство або щось, пов'язане з насильницькими діями. Кожне п'яте зізнання в убивстві супроводжувалось уточненням: *«Після того ми купили пляшку алкогольного напою в найближчому продовольчому магазині і розпили її просто з горла*

для зняття стресу». Іноді у Бражника складалося враження, що більшість убивць якимось чином домовились між собою – кожен раз запивати свій страх горілкою, вливаючи її в себе методом горніста. Тобто, тримаючи горлечко пляшки біля вуст, як горністи тримали горн.

Війнув вітерець і з сусідньої кімнати потягнуло сортиром. Скривившись, Бражник таки зазирнув туди. Справді, тут облаштували імпровізований туалет. Під стінами випорожнювалися, клапті використаних газет протяг ганяв підлогою. Від самих стін відгонило сечею. Але ця гидота змішувалася ще з чимось, і Сергій ніяк не міг зрозуміти, чому саме цей запах насторожує і лякає його найбільше.

Вийшовши на свіже повітря, Бражник видихнув, потім обійшов довкола хати, прочесавши заодно невеличкий садок і забрівши на колишній город. Жодних ознак того, що тут колись щось копали. У сільському господарстві корінний городянин розбирався слабо, та навіть він знав: якщо землю не перекопувати чи не переорювати п'ять років поспіль, вона стане непридатною для обробки і перестане бути родючою. А тут ні лопата, ні плуг не торкалися ґрунту два десятки років.

І все ж таки саме сюди, у двір цього будинку-привида, заїжджав джип. Саме цю територію люди обжили, якщо бухати, срати та залишати після себе інші сліди життєвої діяльності для певної категорії людей означає «обживати територію». Чому саме тут, якщо кругом таких самих хат не менше півсотні...

У глибині двору стояв занедбаний, майже розвалений хлів. Поруч височів цегляний трикутник – вхід до погребу. Бражник підійшов.

Хлів не мав дверей. Темна пройма відгонила холодом та порожнечею.

Вхід до погребу старанно зачинений. Двері не просто цілі – на них висів міцний навісний замок. Більше дверей, зачинених на замок, Сергій у цьому мертвому селі не бачив. Навіть цілі двері не всюди були, хоча такі погребі були в кожному дворі.

Бражник глянув на годинник. Початок третьої, грудневий світовий день добігає кінця, виходить на фінішну пряму.

Переклавши пістолет у ліву руку, правою опер взявся за замок, поторсав його. Шукати ключ немає сенсу, він напевне схований не тут. Сергій, коротко замахнувшись, стукнув кулаком у двері. Загуло, та двері виявилися міцними.

Зробивши крок назад, Бражник знову переклав пістолет у праву руку, націлився. Він не знав, чи можна відчинити двері, зачинені на висячий замок, розстрілявши його з «ТТ». Але, коли мертву тишу Підлісного порушили один за одним два постріли, він зрозумів – можна. Пістолет – таки справді ефективна відмичка.

Замок повиснув на дужці.

Потягнувши на себе двері, Сергій Бражник обережно ступив на першу сходинку, що вела в погріб.

16

Відразу обдало солодкуватим запахом, який опер убивчого відділу десятки разів чув у трупарнях.

До таких запахів звикнути важко, майже неможливо. Навіть здорові молоді менти на початках блюють, і добре, якщо добіжать до унітаза чи на крайняк до раковини. У більшості випадків їх вивертало просто на підлогу на тому ж місці, де вони стояли. Тому доводилося посилати їх за ганчіркою, і вони, намагаючись не дивитися в очі загартованим лікарям та санітарам, витирали сліди своєї вразливості, аби потім прийняти на груди лікувальні грами та відірватися за свою ганьбу в морзі на допитах, пускаючи в хід носачи та кулаки там, де досить лише нормальної чоловічої розмови.

Бражнику здалося: він спускається у морг.

Якщо ці бетоновані дбайливим господарем сходи не ведуть у самісіньке пекло.

Тримаючи в правиці пістолет, а лівою рукою стискаючи запалений ліхтарик, Сергій поволі, ступаючи дуже обережно,

спустився нарешті до самого низу і завмер перед дверима, котрі закривали вхід безпосередньо до льоху. Намацавши променем ручку, а точніше – вбитий у дошку цвях, прив'язаний до якого мотузок і слугував за ручку, опер потягнув двері на себе.

Лиховісно рипнувши, вони відчинилися.

З середини миттєво вдарив сморід, від якого мимоволі стисло шлунок. Відвернувшись і зробивши кілька глибоких вдихів, Бражник відчув, як полегшало. Та й сам запах став не таким різким. Навпаки, він, здавалося, обволікав льох густим павутинням, зітканим з пахощів трупарні чи цвинтаря. Посвітивши перед собою, Бражник зробив крок усередину.

Спочатку очі, звиклі до денного світла, не могли призвичаїтися до темряви, і ліхтарик не допомагав. Та досить швидко Сергій освоївся, помацав промінчиком перед собою і наткнувся на якийсь пакунок у глибині льоху. Проковтнувши грудку, що знову підступила до горла, він наблизився і, придивившись, розгледів звичайний мішок, у яких перевозять картоплю.

Гидотний запах тліну йшов від мішка.

Торкнувшись його пістолетним стволом, Сергій відчув щось м'яке, і, не бажаючи до останнього вірити у те, що він готовий побачити, взявся за мішок, різким рухом підтягнув його до себе. Засунувши тоненьке руків'я ліхтарика в рот і затиснувши пластмасу зубами, він звільненою рукою витяг з кишені штанів ніжик-викидуху з набірним руків'ям, подарунок-подяка одного звільненого по УДЗ¹⁰, став колінами на земляну підлогу, натиснув на кнопку, звільнюючи гостре лезо.

А тоді розпанахав мішок від краю до краю.

На нього глянуло обличчя, перекошене гримасою смерті.

Ліва половина мертвого обличчя була залита засохлою кров'ю.

Тепер шлунок Бражника остаточно вийшов з-під контролю, Сергія знудило вранішнім сніданком просто на мішок з трупом. Ліхтарик вивалився з рота. У голові запаморочилося, він утратив

---

¹⁰ УДЗ– умовно-дострокове звільнення з місць позбавлення волі. Відбувається внаслідок амністії або якщо ув'язнений співпрацює з адміністрацією колонії та поводить себе зразково.

рівновагу, навіть стоячи на колінах, і завалився на бік. Тіло здригалося від судоми, ніж з лівої руки випав, а права, навпаки, стиснула руків'я пістолета міцно і, здається, назавжди. Посунувшись боком до виходу і автоматично ставши рачки, Бражник затрусив головою, наче цап, проганяючи нудоту. Шлунок далі бунтував, вивергаючи з себе вже не їжу, а гірку жовч. Перед очима стрибали цяточки веселкових кольорів.

Біля розкритих дверей Сергій прийшов до тями, сів, спершись на закладену цеглою стіну, витер губи рукавом куртки. Потім, стиснувши зуби, підвівся і повернувся назад, туди, де світився ліхтарик, який не вимкнувся при падінні. Долаючи огиду, Бражник витягнув його з власної блювоти, машинально витер об штани і знову посвітив на страшну знахідку.

Мрець дивився на нього скляним оком, не залитим кров'ю. Світла цього ліхтарика було не досить, аби роздивитися сліди трупного розкладу і визначити, наскільки давно цей чоловік мертвий. Вірніше, наскільки давно його вбито. Зрештою, треба спробувати запам'ятати його: обличчя не спотворене, просто закривавлене. Долаючи нудоту, Бражник знову став на коліна, нахилився і посвітив на обличчя. Чоловік. Середнього віку. Його або вдарили по голові, розкраявши череп до смерті, або вбили пострілом у голову.

Знову підвівшись, Бражник посвітив перед собою, одночасно переступаючи через мішок з трупом. Від гнилісного запаху починала боліти і паморочитися голова, і опер був переконаний: одним тілом кількість мерців у цьому льосі не обмежиться.

Промінь ліхтарика висмикнув з мороку ще один мішок. Потім – ще один, цього разу – білий. Очевидно, саморобний, зшитий з кількох простирадл. Всупереч огиді і дикому, тваринному страху, який все живе відчуває перед усім мертвим, Бражник посунувся вглиб ще трошки.

Промінь висвітлив цілу купу мішків.

Сергій не став навіть рахувати, скільки їх тут. Два, три, чотири... Яка різниця! В цих мішках – трупи, мертві тіла, і вони не складені штабелями, а накидані однією потворною страшною купою.

Прохолода льоху не давала їм розкластися швидко і остаточно, але навіть в таких умовах рано чи пізно тіло мусить розкластися повністю, до кісток. Не маючи часу та бажання роздивлятися кожен мішок, Бражник, тим не менш, якоюсь частиною свого мозку, яка ще зберегла здатність до раціонального мислення, вирахував: це кладовище існує навряд чи більше року. В крайньому випадку – півтора.

Найперших «мешканців» цього таємного цвинтаря слід шукати в найвіддаленішому кутку, на споді, під рештою мішків.

Тільки займатися цим Сергієві не хотілося. Прикриваючи рота і носа рукавом, він позадкував, вийшов зі страшного льоху, вибрався на поверхню і там, після ковтка свіжого повітря, його знову ледь не вивернуло. Прихилившись до цегляного трикутника, Бражник повторив вправу, глибоко вдихнувши-видихнувши, і лише тоді згадав: піднімаючи ліхтарик з підлоги, він машинально впустив там ножика.

Повертатися заради ножика не хотілося. Повертатися до льоху, повного трупів, узагалі не хотілося.

Ось так, одним махом, все стало на свої місця. Тепер ясно, яка тут, у цій зоні відчуження, аномалія.

Треба викликати допомогу. Сам Бражник уже зробив усе, що міг.

Годинник показував тридцять п'ять хвилин на третю. Дощик, як і передбачалося, сіяв далі. Бражник витяг мобілку, збираючись набрати номер Кіри. І не стримався – голосно матюкнувся.

Зони покриття в Підлісному не було. Телефон не працював.

Наступні півгодини нічого не дали.

Бражник бігав по колу в радіусі двадцяти метрів, намагаючись хоч десь зловити сигнал. Та все марно: саме село лежало в невеличкій котловині, до того ж його та довколишні села відселили, а територію оголосили зоною відчуження задовго до появи не лише в Україні, а й у світі стільникового зв'язку. Можливо, більш

потужний телефон зміг би тут працювати. У Сергія ж була звичайна дешевенька та ще й старенька трубка, без модних прибамбасів на кшталт фотоапарата. Поки вона справно працювала, задовольняючи усі його поточні та дуже скромні потреби в телефонному зв'язку.

Дощик тим часом не припинявся. Навпаки – здається, посилювався. Тепер краплі вже не сіялися, а холодними цівками затікали за комір куртки. Міцніше прилаштувавши на голові вологу плетену шапочку, Бражник хотів уже біти до машини та мчати до того місця, де телефон почне працювати. Хоча б до патруля на трасі доїхати, де несе свою занудну службу його новий приятель Коля Пузир. До речі, ідея: від цієї думки Бражник навіть трошки пожвавився. Дорогу назад він уже знайде без особливих проблем, плутати не буде. Добереться до міліцейського посту, скаже, що і як, нехай хлопці по рації викликають, кого треба. І махом летять сюди. Підвал, повний трупів, знайдений, як не крути, на їхній території. Ось нехай і допоможуть забезпечити охорону місця скоєння злочину.

Та, пройшовши з десятків метрів, Сергій зупинився. Озирнувся на страшний будинок, потер перенісся дулом пістолета, який далі стискав у руці.

Ні, не годиться. Роки оперативної роботи міцно вбили в його голову одне з небагатьох правил, яких все ж слід дотримуватися, якщо хочеш в перспективі мати хоч трішки менше дурного клопоту при розслідуванні «мокрого». Залишати місце пригоди без жодної охорони та нагляду не можна в жодному разі. Тим більше – таке місце.

Тому, розвернувшись, Сергій посунув назад, на ходу обертаючи мозковими коліщатками до скреготу й скрипу. З одного боку, тут, у покинутому селі, з купою трупів у льосі за ту годину-півтори, що його, Бражника, реально не буде, навряд чи щось станеться. Зрештою, ніхто не знає про його намір обстежити Підлісне, крім Кіри, звичайно. Отже, хто б не облаштував тут трупосховище, вони поки навряд чи підозрюють, що їх сховок викрито.

До того ж, викрити сховище трупів зовсім не означає зловити вбивць чи тих, хто ці трупи сюди звозить. Сергій цілком припускав: це можуть бути різні люди. Але він не відкидав і такої можливості: саме протягом цього часу злочинці могли навідатися сюди з черговим трупом або просто так, побачити зламаний замок, зрозуміти що до чого, і почати нищити сліди. Звісно, завантажити у свій джип чи на чому вони там їздять, усю оту гору мертвих тіл і вивезти їх звідси вони не зможуть. Та ліквідувати все, за допомогою чого їх можна викрити, – запросто.

Швидко зайшовши в будинок, Бражник, уже не кривлячись від смороду нечистот, підхопив розірваний до половини пакетик з-під чіпсів і, намагаючись з допомогою цього шматочка не затерти сліди на склі, обережно підхопив за горлечко першу порожню горілчану пляшку. Секунду подумавши, вийшов і, відірвавши гнилу дошку від ганку, акуратно вклав речовий доказ у дірку під сходами. Туди ж, у більш-менш сухе та безпечне місце, перекочували інші пляшки. За ними – решта твердого сміття, на якому могли лишитися відбитки пальців, придатні для ідентифікації.

Коли він закінчив поратися, годинник показував третю дня. Хмарний та непривітний день почав швидко здаватися в полон сірим грудневим сутінкам. Ще трохи – і Підлісне поглинуть туман та темрява.

Не знаючи, чим ще собі зарадити, Бражник знову витягнув мобільник, зробивши чергову безуспішну спробу вийти на зв'язок. А тоді, ніби хтось штовхнув його зсередини, підняв голову, подивився просто на будинок, що височів метрах у двадцяти.

Саме височів: на відміну від більшості хат, колишній господар цієї, очевидно заможний дядько, прибудував до горища таку собі мансарду, зробивши дах своєї оселі десь на півповерха вищим за дахи довколишніх хат. До того ж цей дах не стирчав трикутником, а був трошки вигнутим, від чого здавався наче більш модерним та гоноровим.

Це давало Бражнику можливість видертися на дах і спробувати зловити сигнал, тримаючись на самому його гребені. А раптом вийде?..

Сховавши пістолет у кишеню, туди, де вже лежав ліхтарик, Сергій швидко побіг до будинку з високим дахом.

Двері тут, як і всюди, були зірваними з петель. Але пройшовши до сіней, Бражник зрозумів: він не помилився, вважаючи колишнього хазяїна цієї господи заможним та дбайливим. Серед купи згнилого дерев'яного непотребу на підлозі в кутку валялась іржава драбина, саморобна, висока, міцно та на совість зварена з залізних труб. Провівши поглядом пряму лінію від драбини на підлозі догори, Сергій побачив те, що сподівався побачити: квадратний лаз на горище.

Підхопивши драбину, він направив її у лаз, прилаштував, поторсав, перевіряючи на міцність, а тоді обережно поліз.

Щойно він виліз на горище і звівся на рівні ноги, прогнилі дошки в місцях, де не лежали перекриття, зрадницьки затріщали. Зробивши кілька кроків, Бражник відчув: варто стрибнути і сильно стукнути, як дошки проваляться, наче в американському кіно, і людина полетить униз, калічачи руки, ноги, а як дуже не пощастить – спину. Поки він приставними кроками, наче тонкою весняною кригою, рухався до люка, який вів на дах, кілька разів йому здалося: дошка під ногою ось-ось провалиться. Та діставшись до своєї мети без пригод, Сергій відкинув наполовину протрухле прямокутне віко, взявся за краї і одним рвучким рухом викинув тіло на дах.

Тут хрускотів шифер, було мокро і слизько, але дах виявився не занадто крутим. На ньому можна було стояти. Допомагаючи собі руками, Бражник дістався до пічної труби, сперся на неї, перевів подих, а тоді знову розпрямився, тримаючись рукою за металевий штир, на який, очевидно, колись чіпляли антену. Діставши телефон, спробував тепер викликати сигнал. І ледь не впав від несподіваної радості: працювало!

Опустивши руку на рівень грудей, Сергій переконався – тут сигнал зникає. Підніс руку, випростав її над головою, поводив по

колу, почув знайомий писк: бере. Хоч не всюди, але бере. Якість цього сигналу лишається під питанням, та хоч якийсь шанс дати про себе знати є.

Знайшовши в телефонній книзі номер Березовської, опер викликав дзвінок і швидко підняв руку над головою, намагаючись хоч у такий спосіб почути відповідь. Та щось знову пікнуло і, подивившись на дисплей, Сергій зрозумів: хоч сигнал тут і ловиться, проте до Житомира йому не додзвонитися.

А якщо...

Швидко знайшовши у пам'яті номер старшого лейтенанта Пузиря, він написав коротке повідомлення: «Негайно сюди. Викликай міліцію. Бражник», потім підготував його до відправки, знову підніс руку, зловив сигнал і натиснув кнопку, відправляючи. Потім перевірів – повідомлення надіслане. Коля хоч і не найрозумніший з ментів, та повинен здогадатися: тривога.

Повернувшись обличчям до того місця, звідки він заїжджав до Підлісного і де лишив машину, Бражник зрозумів: справді – тривога.

З лісу просто до покинутого села повільним чорним квадратним жуком рухався автомобіль. Примруживши очі, Сергій роздивився – джип, точно джип.

Зі свого спостережного пункту від бачив, як хижий джип зупинився поруч з його машиною. З середини, з обох боків, синхронно вибралися двоє чоловіків. Кожен з них щось витягнув із салону, і ветеран війни, колишній десантник Бражник ні з чим у світі не міг сплутати автомат Калашникова.

Спереду, з водійського місця, вистрибнув ще один. Більше ніхто не показувався і Бражник вирішив: їх таки троє. Не так уже й багато. Не так уже й погано.

Шофер щось сказав двом іншим, зробивши жест рукою, наче рубав дрова. Один з них скинув автомат. Пролунала коротка черга.

Він стріляв по колесах Сергієвої машини.

Вони знали, що на їхній території – небажаний гість. І відрізали, точніше – відстрілювали йому навіть мінімальний шлях до відступу.

А потім вони, наче щось відчули чи змовилися, дружно повернули голови в його бік. І побачили самотню постать на даху.

Двоє з автоматами відразу розтягнулися в короткий ланцюжок. Водій не сів за кермо, зазирнув у салон і теж витягнув звідти автомат. Тепер вони рухалися в бік центру, просто до окресленої колись надто багатою уявою Віктора Шамрая аномальної зони.

Трійця рухалася ланцюжком. Все це нагадувало початок якогось спортивного змагання. А ще більше – полювання.

Дичиною в якому був він, Сергій Бражник.

18

Для такого випадку у нього теж не було ні плану «А», ні плану «Б».

Тільки пістолет «ТТ» з однією запасною обоймою. Дві кулі пішло на замок льоху. Значить, весь його боєзапас – чотирнадцять патронів проти трьох автоматів. До кожного «калаша» стрілець напевне теж мав запасний ріжок.

Але ким би не виявилися ці карателі, вони навряд чи знають: на боці Бражника – участь у справжній війні та вогневі контакти з бандитами в бандитській половині дев'яностих років минулого століття. Тоді бандити теж відстрілювалися з автоматів, навіть гранати кидали. А от озброєння ментів не мінялось: табельна зброя. Або, якщо хто розумний, конфіскований і ніде не заявлений ствол, але – теж пістолетний.

Так що, «духи», плавали. Знаємо.

Не завдаючи собі зайвого клопоту, Бражник сів на слизький шифер і, відштовхнувшись від труби, ковзнув униз, зникаючи з поля зору ворожих солдатів. Приземлився на ноги, завалився на бік, перекотився, ривком перемістився до стіни.

Глянув на годинник: чверть на четверту. Пузир отримав повідомлення, вжив якихось заходів. Скільки йому на це потрібно? П'ять хвилин, десять? Давши йому навіть п'ятнадцять, Бражник швидко прикинув далі: нехай у районі дотумкають що до чого,

нехай приймуть якесь рішення. Пузир, якщо не зовсім ідіот, мусить продублювати сигнал про допомогу ще й у Житомир. Хай там подумують, почухаються. Словом, реально оцінюючи оперативність як старшого лейтенанта Колі Пузиря, так і решти своїх колег, Сергій усе ж таки дав їм на все максимум шістдесят хвилин.

Значить, протриматися треба годину.

А якщо нікого не буде за годину? Про це краще не думати. Тут хвилина може поміняти ситуацію. Значить, година. Цю годину бажано не гуляти.

Обережно визирнувши з-за свого укриття, Бражник побачив, як трійця з автоматами впевнено і вже трошки швидше, ніж кілька хвилин тому, рухається в його бік. На ходу вони перебудувалися, тепер рухаючись півколом, ніби заганняючи звіра.

Витягши пістолет, знявши запобіжника і націлившись, Сергій опустив зброю. З такої відстані краще не ризикувати. Хай вони стріляють першими. В тому, що його не зріжуть першою ж чергою, Бражник був упевнений.

Може, спробувати потягти час, почавши з ними щось на зразок переговорів... Цю думку Сергій відразу перекреслив. Дуже важко, майже неможливо і абсолютно безрезультатно вести будь-які перемовини з тими, хто напакував повен льох трупів і тепер хоче знищити сліди. Стріляти, бажано – влучно і по кінцівках. Хоча б одного з трьох треба залишити живим.

Про те, що його власне життя під дуже великим запитанням, Бражник намагався не думати.

Від автоматників його поки що прикривали кілька найближчих хат і стовбури мокрих голих яблунь. Набравши повні груди повітря, Сергій відштовхнувся від стіни, рвонув, пригинаючись, навскоси до сусідньої хати. Відразу хтось не витримав – сіконув довжелезною чергою, випустивши по рухомій мішені, за прикидками колишнього воїна-інтернаціоналіста, чи не весь магазин. Кулі чваркнули над головою. На ходу Бражник стрибнув уперед, мов пірнаючи з берега в воду, м'яко приземлився на землю, перекотився по грязюці і сперся спиною об стіну хати.

У кут тут же впилися кулі. Тепер стріляли більш грамотно, били короткими чергами. Кулі відколювали червоні крихти від цегляної стіни, кілька скалочок сипнуло Бражникові в очі. Він примружився, посунув трохи назад, а тоді сповз на землю, знову визирнув.

Тепер бійці розділилися. Один, який ішов по центру, взяв трошки ліворуч. Той, який контролював лівий фланг, взагалі опустив автомат і посунув до хати-трупарні. На ходу він щось витягав з кишені. Третій, що сунув з правого боку, пригнувся, явно намагаючись обійти Сергія.

Зараз найкращим виходом для Бражника було повернутись і тікати звідси, петляючи, мов заєць, від хати до хати. Так реально виграти час. Наздогнати втікача в такому випадку вороги зможуть, лише погнавши його джипом. Але ж до машини треба повертатися, що дасть капітанові ще більший виграш у часі. Проте це – виграш для втечі. Виграш утікача.

Рятувати свою шкуру, пасуючи перед трьома автоматами, насправді не соромно. Більшість людей на місці Сергія Бражника зробила б саме так. Тільки тікати йому не хотілося з принципу, який він сам собі зараз не міг би пояснити. Він лишився охороняти місце злочину та берегти речові докази. Він не готувався прийняти бій. Та якщо для цього доведеться прийняти бій, він покаже цим «духам», як воювали радянські десантники.

Не дивлячись на те, що війну десантники все ж таки програли.

Та це вже інша історія. Не на часі.

Зараз Сергія хвилювали не ті двоє, що наступали на нього, а третій, який уже підходив до хати-трупарні впритул. Не стільки побачивши, скільки зрозумівши, що цей боєць витягнув із кишені, Бражник вирішив більше не чекати, не зволікати, не тягнути час.

Перехопивши пістолет двома руками, капітан рвучко вийшов з-за рогу будинку.

Тепер, коли його і супротивників розділяло не більше десяти метрів, Сергій нарешті зміг роздивитися всю трійцю. З подивом побачив: двоє з них – зовсім молоді і навіть, як йому здалося, трошки перелякані тим, що відбувається. Не професійні бійці, хоча,

можливо, професійні вбивці. Досвід показував: у наш час навчитися вбивати можна вже з сімнадцяти років, чим, до речі, займаються наркомани в спальних районах. Причому вбивати вони в більшості випадків не хочуть, потім зізнаючись на допитах: якось само собою так вийшло, жертва не хотіла добровільно віддавати мобільник, опиралася...

Один з нападників, той, хто обходив з правого боку, не носив шапки. Дощик мочив кучму погано доглянутого рудого волосся.

Чоловік, котрий рухався по центру, виглядав старшим за інших і досвідченішим. Теж не професіонал, але, на відміну від пацанів, рухається впевнено, готовий розірвати ворога на шматки. Цей, звісно, здавався найбільш небезпечним. Про себе Сергій назвав його головним.

Проте Бражник, миттю оцінивши ситуацію, уже знав його вразливе місце – оці двоє пацанів, з якими він вийшов на полювання.

Сергій вистрілив у рудого. Він не хотів бити на ураження, та й у ситуації, коли треба рухатися стрімко, прицілитись як слід не було можливості. Зараз Бражникові важливіше було показати зуби, тому він пальнув, беручи трошки вище рудої голови.

Рудий, щойно над ним пролетіла свинцева бджола, інстинктивно сахнувся, присів, ухиляючись від кулі. Таким чином, сектор обстрілу рудий перестав контролювати, і Сергій виграв у нього кілька секунд.

Тому миттю націлив зброю на вояка, що рухався по центру. Той уже підійшов достатньо близько, аби помітити цей рух, швидко зрозуміти: перший раз ворог промазав, тепер стрілятиме влучніше, і теж кинувся до найближчого укриття. В русі він плював вогнем зі свого автомата, ні в що, крім дерев, не влучаючи. Та Сергій зовсім не збирався стріляти в нього. Принаймні – тепер.

Не затримуючи дуло на другому противникові, Бражник перемістив руку ліворуч, зробив півкроку вперед і, намагаючись тепер прицілитись, послав кулю в того, третього, невисокого хлопчину в кепці з козирком, повернутим назад. Той саме

замахнувся, збираючись кинути в дверну пройму хати-трупарні якусь довгасту скляну посудину, ймовірніше за все – пляшку.

«Коктейль Молотова», не інакше. Або ще якась самопальна займиста суміш.

Куля збила бійця, коли він перебував у русі. Здивовано озирнувшись, він секунду постояв, потім поточився і впав, машинально підібгавши під себе руку з пляшкою: так він збирався пом'якшити собі падіння.

Впавши, підстрелений боєць начавив на пляшку масою свого тіла.

Вона розкололась.

Миттю бійця охопило полум'я. Він закричав і живим факелом покотився по мокрій землі. Дощ хоч і посилювався, проте був не досить сильним, аби загасити горючу суміш. Стрілець, котрий рухався по центру, завмер, випростався, і якимось зачаровано подивився на цю картину.

– ЛЯГАЙ! ЛЯГАЙ! – відчайдушно заволав рудий і, забувши про обережність, кинувся до товариша в кепці, який живим факелом качався в багні та верещав від болю так дзвінко, що навіть в запалі сутички Сергієві трохи заклало вуха. Головний при цьому бив короткими чергами в той бік, де, за його прикидками, мусив знаходитися зараз Бражник.

Та капітан уже розпластався в грязюці й вужем повз до них.

Добігши нарешті до товариша, рудий боєць, не знаючи як далі діяти, стовпом завмер над людиною-факелом. Зараз від Головного його відділяло метрів чотири, і той, зрозумівши, якою чудовою мішенню він став, припинив вогонь, ривком подолав цю відстань і з усього маху збив рудого з ніг.

Боєць упав так, як стояв – прямо, заоравши носом у багнюку. Тільки тепер Головний перехопив свій автомат обома руками й натиснув спуск. Марно: зопалу, на куражі, він перестав контролювати постріли і випустив по Сергієві увесь магазин.

Перезарядити автомат Бражник йому не дав. Підвівся з землі, брудний, замузаний та лютий. Поки супротивники бігали туди-

сюди подвір'ям, капітанові вдалося підійти зовсім близько. Їх розділяло зараз метрів зо два.

Розставивши ноги, міцно впершись у вологу землю, знову підтримуючи праву руку лівою, Сергій випустив у стрільця одна за одною три кулі. Цілився в плече, та куди вцілів – не бачив.

Зігнувши ноги в колінах і завалившись назад, Головний упав на спину.

Побачивши, що старший вийшов з ладу, рудий відстрибнув убік, наче заєць, а тоді, нагнувши голову, мов спринтер перед забігом, побіг під прикриття будинку-трупарні. Автомат, який рудий стискав у випростаній руці, бив бійця по ногах.

Схилившись над Головним, капітан переконався – поранений, бік залитий кров'ю. Жити буде, не смертельно. Легко висмикнувши з його руки автомат, Бражник жбурнув зброю вбік і широкими стрибками побіг за останнім супротивником.

Той саме вибіг на дорогу. Незграбний рух – послизнувся, впав, перекинувся на спину і просто так, лежачи, перехопив автомат, закричав, а тоді, немов підбадьорюючи себе, натиснув на спуск. «Калашников» затремтів у його руках, віялом розкидаючи довкола свинець. Така сліпа стрілянина була найбільш небезпечною: саме від таких куль, сліпих та дурних, у афганських кишлаках солдати та сержанти Радянської Армії, не лише салабони, а й досвідчені воїни, в один момент могли перетворитися з людей, у яких на громадянці лишилися батьки та кохані дівчата, на безіменних «двохсотих» та «трьохсотих», поранених та мертвих.

Бражник знову ластівкою кинувся на землю, перекотився, спробував обійти рудого збоку.

Падіння капітана той, мабуть, розцінив по-своєму. Як свою маленьку перемогу, не інакше. Тому сів, швиденько почав міняти магазини. Від'єднавши використаний, поліз у кишеню за новим. Ріжок ніяк не хотів витягатися.

А Бражник раптом опинився поруч, зовсім поруч, просто нависнув над рудою головою. Дуло «ТТ» дивилося бійцеві просто в лоб.

– Не треба! – вигукнув Сергій. – Кидай! Лапи вгору! Все! – і до чогось додав: – Міліція, твою мати!

Рудий, не зводячи з капітана на диво порожніх очей, повільно підніс руки догори.

Автомат лежав прикладом на коліні. Ударом носака Бражник відкинув зброю якомога далі. Живий факел далі качався по грязюці, кричав, якимось дивом йому вдалося трохи загасити полум'я. Тепер він просто крутився довкола власної вісі, гидотно скавулячи.

Бражник уже готовий був наказати полоненому допомогти товаришеві. Та враз щось нове привернуло його увагу. Якийсь рух при в'їзді в Підлісне, біля джипу.

Його об'їжджав легковик з міліцейською сигналкою на даху.
Допомога.

19

Тримаючи й далі рудого полоненого на стволі, Сергій помахав рукою.

Побачивши цей жест доброї волі, з машини просигналили у відповідь. Вона наближалась настільки швидко, наскільки легковик міг пересуватися по розхлябаній мокрій ґрунтовій дорозі. Нарешті машина загальмувала, з-за керма вибрався якийсь розхристаний, помітно наляканий або чимось стривожений старший лейтенант Коля Пузир.

Формений кашкет зачепився за стелю автомобіля, впав з голови на сидіння.

На ходу Пузир тяг з кобури пістолет.

– Ти чого сам? – запитав Бражник. – Герой? Отримав есемеску, бачу!

– Ага, – коротко і якимось не в такт промовив Пузир. Зупинився, переводячи погляд з Бражника на обгорілого бійця, з нього – на підстреленого Головного, далі – на рудого полоненого і знову – на Бражника. – Що тут у тебе?

– Сам бачиш. Війна. До переможного кінця.

Бражник опустил пістолет.

– Ага, – повторив Пузир, копнув рудого. – Встати! Встань, я сказав, сука!

Рудий повільно підвівся, машинально і марно намагаючись витерти руки об брудні джинси.

– Вперед! Туди іди! – Коля показав стволом на подвір'я хати-трупарні, де розігрувалась основна драма.

Рудий понуро поплентався вперед. Старший лейтенант пішов за ним, мов справжній конвоїр, час від часу штовхаючи його стволом між лопатками. Бражник замикав невеличку процесію.

Роздивившись підпаленого тепер уже зблизька, капітан переконався: той більше перелякався, ніж справді обгорів. До цього часу він остаточно вивалювався в багні, збивши, таким чином, вогонь. І стало видно: на бійцеві – коричнева шкіряна куртка, штани з чорної шкіри, на руках – шкіряні рукавички. До своєї ролі він готувався серйозно і старанно. Або його готували.

Вогонь все ж встиг полизькати обличчя, і зараз, підбадьорюючи себе тихеньким скавчанням, боєць мастив пилком товстим шаром вологої грязюки. Головний теж ворушився, стогнучи, та вставати не поспішав.

– Ага. Так, значить... – промовив Пузир, обвівши поглядом тепер уже всю картину.

– Пакувати будемо? – запитав Бражник. – Викликав групу?

Пузир мовчав. Мабуть, патрульний у своєму професійному житті з таким видовищем ще не стикався. Тому намагався обміркувати і вирішити, що ж йому годилося у подібному випадку робити. Як діяти, аби у капітана не виникло жодних сумнівів у його, Колі Пузиря, компетентності та професійності.

Сірі грудневі сутінки вже майже зовсім заковтнули Підлісне.

За звичкою Сергій глянув на годинник, перед цим витерши брудний циферблат. Весь бій зайняв трішки більше двадцяти хвилин. Повідомлення Пузиреві він переслав трішки раніше, хоч і ненабагато. Може, хвилин на п'ять-десять.

Нехай на осмислення інформації та прийняття рішення – хвилин п'ять...

Калькулятор у Сергієвій голові працював швидко.

Від появи джипу до появи Пузиря – навіть грубо – хвилин двадцять п'ять. Навіть не півгодини, як не намагатися натягнути час. Від міліцейського посту на трасі сюди, до Підлісного – щонайменше сорок хвилин. Навіть якщо дорогу знаєш. Пузир запевняв: він сюди не їздив. Місце розташування покинутого села знає, та сам тут ніколи не бував. Потреби особливої нема.

Плюс грязюка...

За двадцять п'ять хвилин на міліцейському легковому від траси сюди можна хіба долетіти. Якби машина вмела літати. А вона не вмє літати.

Однаке Коля Пузир тут і зараз. Значить, він весь час був десь поруч.

За яким чортом? Чому не...

Старший лейтенант Пузир націлив пістолет на рудого, натиснув спуск.

Постріл.

Бражник встиг піднести свою зброю майже одночасно з наведеним на нього «Макаровим». Та замість пострілу клацнуло: він погано порахував, випустив у бою всю обойму, перезарядити пістолет не встиг. Та й потреби не було...

Його очі на мить зустрілися з очима Пузиря.

Постріл.

20

Кіру Березовську дуже хвилювала відсутність зв'язку з Бражником.

Отримана інформація відразу зняла якщо не всі питання по так званій аномальній зоні, то в усякому разі більшість із них.

Починаючи з ранку вівторка, коли його знайшли, Віктор Шамрай приходив до тями лише один раз і то – на короткий час. Путне щось

сказати не міг, не розумів, де він і що відбувається. Після того лікарі вирішили зробити йому ін'єкцію і поставити крапельницю, аби спробувати хоч трохи привести потерпілого до тями.

Тоді ж у нього взяли кров на аналіз. Тіло не обстежували як слід. Чому – Кіра могла пояснювати всім, кого це цікавить, дуже довго. Медики та експерти, своєю чергою, готові пояснювати ще довше. Однак проблеми ці пояснення однаково не вирішують: результати аналізу крові прийшли лише в четвер. Тобто – сьогодні зранку, коли Кіра шукала вихід на спеціаліста з паранормальних явищ.

Аналіз показав: у крові Шамрая виявлено речовину невідомого походження. Назва та хімічний склад її поки що уточнюються, але достеменно виявлено – речовина містить беладонну.

Обстеживши потерпілого, лікарі нарешті знайшли на його тілі два сліди від голки. Двічі йому щось вкололи в ліву руку. Крім того, знайшли слід, який зазвичай лишається від доторку електрошокером. За висновками лікарів, гематома на потилиці таки є результатом удару твердим тупим предметом. Та ця травма належить до категорії легких і удар здатен хіба збити з ніг, зовсім не вимикаючи при цьому людську свідомість.

Тоді як електрошок, та ще й на додачу укол з беладонною, цілком можуть у восьми випадках з десяти викликати амнезію. Тобто, призвести до втрати свідомості і, як наслідок, повної або часткової втрати пам'яті.

Можна було, звісно, довго думати-гадати хто, де і за яких обставин напав на Шамрая. Та сьогоднішній день таки виявився вдалим: близько другої години Віктор нарешті прийшов до тями. Більше того – він міг говорити.

Все, що він розповів, а також усю медичну інформацію переказали Березовській у той момент, коли вона була у професора Торбаса, який виявився точно не професором, тим паче – не Торбасом, зате справив на Кіру враження повного шизофреніка. Подзвонили їй вчасно: слідча справді готувала себе до можливості заподіяти спеціалістові з паралельних світів якусь фізичну шкоду.

Швиденько попрощавшись із Торбасом, Кіра поїхала в лікарню, не перестаючи по дорозі безуспішно набирати Бражника.

Шамрай таки міг говорити, хоча й не зовсім міцним голосом. Щось підказало Березовській: треба запитати, чи є в Підлісному стільникове покриття. Отримавши негативну відповідь, зітхнула і тут же подзвонила спочатку своєму начальству, а потім – начальникові карного розшуку.

І, дублюючи його дзвінок, – начальникові міліції. Потім – в обласне управління, вимагаючи негайно з'єднати її з керівництвом.

Кавалерійська атака дала потрібний результат: до аномальної зони вже в половині четвертої мчав міліцейський спецзагін.

21

У міліції Микола Пузир опинився після армії.

Служив він у бронетанкових військах, спочатку водив БТР, потім завдяки сприятливим для нього обставинам почав возити командира частини. З вогнепальної зброї стріляв хіба в тирі, і то – не так часто, як інші солдати.

Отримавши в міліції табельну зброю і прослуживши майже шість років, старший лейтенант Пузир жодного разу не стріляв з пістолета в людину. Навіть дати попереджувальний постріл вгору нагоди не випадало. Служба його текла буденно, нудно, рівно, без особливих пригод.

Навіть вписавшись у цю погану історію, Пузир поза службою ніколи не наставляв зброю на людину.

Вистрілити в рудого його підштовхнув кураж: той, як і інші, впізнав його і міг виказати як не зараз, то пізніше. Тому рука не здригнулася, куля рознесла рудому голову.

Та коли Пузир наводив пістолет на капітана міліції, опера карного розшуку, половина куражу кудись випарувалася. До того ж, стрельнувши в людину вперше в житті і вбивши її, Коля не відчув, як пишуть у книжках і кажуть психологи, смаку крові та азарту вбивати далі.

Рука здригнулася.

Лише на мить.

Від кулі Бражник однаково не встиг би ухилитися, надто близько він стояв.

Та замість того, аби влучити в груди чи живіт, куля лише сильно зачепила бік Сергія. Не втримавшись на ногах, він заточився, послизнувся і впав. Побачивши буру пляму на його куртці, Пузир закричав і, вже не маючи бажання стріляти, з розгону люто вдарив ногою в самий центр тієї плями. Потім скакнув ближче, садонув Бражника по голові.

Опер скрикнув і завмер. Нахилившись, Пузир забрав з його руки пістолет, відкинувши зброю вбік.

– Добре, – промовив він сам до себе, витер мокре від поту та дощу обличчя. – Ага. Так.

Бражник враз перестав його цікавити. Спочатку Пузир нахилився над рудим, аби переконатися, що той раптом не лишився жити. Потім, переступивши через мертве тіло, підійшов до обгорілого, шарпонував його за плече, подивився в обличчя, на якому через шар грязюки нічого не можна було побачити. Далі перевірів стан Головного. Той тяжко дихав, тримався за рану, теж виглядав зовсім безпечним.

– Ага, – вкотре мовив Пузир, заховав пістолет у кобуру, а тоді підхопив Головного за ногу і, сіпнувши, поволік по мокрій землі ближче до ганку хати-трупарні. Той намагався щось сказати, та Коля, здавалося, зовсім вимкнув слух. Лишивши чоловіка біля стіни, копнув його ногою, тоді повернувся за обгорілим. Цього він волік уже за руку і втулив носом по обличчю, коли той почав матюкатись і белькотіти погрози. Останнім до гурту Пузир підтягнув рудого.

Не знаючи, для чого саме він це робить, старший лейтенант, проте, сходяв до своєї машини, витяг з багажника каністру бензину, яку кілька днів тому наколядував на заправці, підволік її до хати. Потім, затягнувши каністру всередину, полив бензином підлогу та стіни. Вийшовши назовні, хлюпнув трошки на стіну, зробив

тоненьку стежку до льоху. Рештки вилив на тіла недавніх спільників.

– Кінчай, придурок! – Головний спробував поворушитися, та Коля, діючи, мов зомбі, знову ударив його ногою в бік, потім – ще раз, тоді штурхонував носом по голові, віддаючись всеохоплюючій люті і вже остаточно втрачаючи контроль над собою та своїми діями.

Потім він, ніби щось згадавши, обмацав кишені куртки мертвого рудого, пошукав і знайшов скляну чвертку, яка дивом не розбилася під час сутички. Взявши її за горлечко, мов бойову протитанкову гранату, Пузир коротко та різко замахнувся і жбурнув пляшку об цегляну стіну.

Скло розлетілося. Запальна суміш змішалася з бензином, язички полум'я лизнули стіну, потім, незважаючи на дощ, стрімко зазміїлися через порожню дверну пройму всередину та до стелі. За кілька хвилин хату-трупарню обійняв вогонь. Цегляний трикутник, який вів до льоху, поки що горів погано. Поранені люди біля стіни кричали і рухались, намагаючись відповзти у безпечний бік.

Дивлячись на дивне руйнівне творіння своїх рук, Коля Пузир на якусь мить зачудовано завмер, милуючись червоними вогняними блисками.

Та раптом, згадавши щось важливе, повернувся в той бік, де на землі лишився лежати поранений опер.

Бражник зник.

Досвід війни навчив Сергія Бражника: навіть якщо рана не смертельна, не вдавати з себе героя.

Особливо зараз, коли проти тебе – ворог, прогавлений тобою ж, не вчасно і не до кінця прокачаний та прорахований. Не було на це часу, а тепер уже пізно. З кулею в боці та голими руками молодого озброєного чоловіка не взяти. До того ж, Пузирю вже нема чого втратити. Давши слабіну один раз, він оговтається, накрутить себе

до максимуму, зробить кілька кроків і довершить справу, до якої ще пару хвилин тому не відчував себе до кінця готовим.

Тому, стежачи за діями Пузиря з-під напівприкритих повік, не рухаючись і старанно вдаючи непритомного та пораненого тяжче, ніж здається ворогові, Бражник вибирав зручний момент. Видно, для Колі, як і для цієї трійці, важливішим у цю хвилину було знищення всіх можливих слідів своєї могильницької діяльності, а вже потім – гасити свідків. Тим паче, що він, свідок, лежить весь у крові і цілком безпечний.

Щойно Пузир рушив до машини, Сергій поворушився, скреготнувши зубами від болю, повільно поповз головою вперед в бік тієї високої хати, котра недавно правила йому за пункт спостереження. Якби у той момент Коля на хвилинку відволікся від своєї справи, то помітив би пересування пораненого. Цього Бражник боявся найбільше: хоч як, а доведеться тоді вдавати героя і приймати бій на не вигідних для себе умовах. Ясно, жодної підмоги старлей не викликав. Чекати милостей нема від кого. Така реальність робила Сергія ще лютішим. Здаватися просто так він не збирався, особливо – якомусь Пузирю.

Між тим, той, здається, з головою полинув у своє заняття.

Коли хата-трупарня запалала і він нарешті згадав про Бражника, той уже наближався до рятівної хати.

Останні метри долав клишоногим бігом, звівшись на ноги, тримаючись за поранений бік та хитаючись на бігу.

За спиною гримнув постріл.

23

Побачивши пропажу майже відразу, Пузир скинув руку і вистрілив, не цілячись.

Сахнувшись від звуку пострілу, капітан поточився і ледь не впав. Та в останній момент втримався за стіну і, далі допомагаючи собі рукою, заштовхнув себе всередину хати, навіть прикривши за собою розхитані двері.

Чи то Колі здалося, чи дощ справді посилився... Він озирнувся на пожежу. Ще загасить, чорт забирай. Не хотілося б, дуже не хотілося. Потім Пузир знову глянув на хату, всередині якої сховався поранений капітан.

– Ага, – сказав сам до себе, виклацнув магазин з руків'я, перевірів – патронів вистачить.

За спиною стогнали і лаялися ті, з ким він до сьогодні досить вигідно для себе дружив. Нічого, мужики, для вас теж лишиться патрончик. Тепер Колю Пузиря почала охоплювати та сама ейфорія, котра підштовхує продовжувати полювання. Загнавши обойму назад, він міцно стиснув руків'я «Макарова» і впевненим кроком мисливця, яким володіє бажання добити дичину, рушив до хати.

Спочатку – Бражник.

Потім – інші.

Те, що він стріляє з табельної зброї, – дурня. Опер карного розшуку – не тупий журналюга, від якого зранку горілкою тхне. Цього шукатимуть відразу і старанно. Доведеться випереджати події і на ходу придумувати, як на нього напали, як заволоділи пістолетом, як стукнули по голові, як оклигав і прибіг уже під завісу, коли капітан сам упорався з більшістю ворогів.

Звучатиме, мабуть, не надто переконливо.

Тільки ж це аномальна зона. Тут усе можливо. І зрештою, тут і без Пузиря такий рейвах почнеться...

Краще спробувати викрутитись, ніж залишити живим когось із свідків, нарізати гвинта, перейти на нелегальне становище, хоча рано чи пізно знайдуть. А викрутитися реально: у цих субчиків, до речі, хазяїн є. Поставити його перед фактом, нехай мозок включає.

Дізнається, що живих свідків нема і все згоріло – допоможе. Нікуди не дінеться.

З такими думками старший лейтенант Пузир підійшов до високої хати, потягнув на себе двері, ступив у коридор. Металеву драбину побачив відразу. Сліди крові на підлозі поруч з нею – теж. Піднявши голову, глянув на квадратну пройму, до якої вели сходи.

– Ага.

Сказавши так, Пузир, лівою рукою допомагаючи собі, а праву з пістолетом тримаючи перед собою, поліз на горище.

Довкола вже стало зовсім темно.

24

– Вилазь! – крикнув Пузир у вогку темряву горища.

Відповіддю була тиша.

– Серий! Вилазь! Все, приїхали! Ти ж тут, знаю я тебе!

Знову не почувши відповіді, Пузир заліз на горище, випростався і сторожко повів пістолетом перед собою.

– Дістану все одно! – попередив він.

– Стій, де стоїш! – почулося з темряви.

Бражник говорив з далекого кутка горища. Голос звучав слабкувато, він часто та голосно дихав.

– Чого ти? – запитав Пузир.

– А ти чого?

– Нічого... Слухай, капітане...

– Це ти мене слухай! – перебив Бражник, і хоча Коля не бачив його, тільки щось темне ворушилося в кутку, він відчув: той хоч і поранений та незброєний, але впевнений у собі та своїх силах.

Від цього Пузирю зробилося зовсім не по собі. Бажання застрелити капітана вже дорівнювало бажанню розстріляти власні страхи.

– Кажи!

– Це ти кажи – як вирулювати зібрався?

Опер ніби читав його думки.

– Тобі яка різниця? – вигукнув Пузир, намагаючись не думати про те, що в самого не готова відповідь.

– Велика, Миколо! – Бражник стримано застогнав. – Дуже велика! Якщо ти зараз не стрілятимеш, розкажу, як ми з тобою разом банду ліквідували.

– Ага! Потім раз – і посадиш мене!

– Не вийде, старлею! Якщо я спочатку скажу одне, а потім – інше, це повна херня буде! У мене жінка, двоє дітей, давай домовлятися. Тим більше, ти ж повідомлення від мене прийняв і не стер. Не стер же?

– Не... – визнав Пузир.

– Бач, як ловко все витанцьовується, – з темряви знову долинув стогін. – Я покликав, ти приїхав. Якщо всі троє мертві, з тобою їх ніяк не пов'яжуть. Вигребемо, Коля, давай, слухай мене!

– Біда не мине! – в тон відповів Пузир, хоча черв'ячок уже гриз його зсередини: це ж можна своїх не вбивати, ще й героєм з цієї гидоти вийти...

– Біда вже прийшла, Миколо! Давай, думай!

– Знаєш... Іди краще сюди, ближче... Чого ми через все горище говоримо?..

Черв'ячка Пузир придушив. Він дуже мало знав про капітана Бражника, та йому чомусь здалося зараз: він – іще той вовчисько, обдурить – не дорого візьме, хіба з таким вовком можна вести серйозні переговори, домовлятися? Скільки йому? Десь під сорок? А досі в капітанах і досі в органах.

Знав і бачив Коля Пузир таких капітанів.

Убивати таких треба.

– Добре. Домовимось. Підходь!

Зробивши крок уперед, Пузир приготував зброю.

– Ну, раз ти так... – промовив Бражник з темряви позбавлену жодного змісту фразу, а тоді голосно, на всю силу легенів, зібравши в собі останні сили, навіть не вигукнув, а гаркнув голосом армійського сержанта: – ПАДАЙ! ВПЕРЕД!

Через несподіванку і командирський тон, якому патрульний звук підкорятися на розведеннях, Пузир інстинктивно подався вперед, трошки штовхнувся ногами, завалився на підлогу.

Не був Коля огрядним.

Та для прогнилих за два з гаком десятки років дошок стелі сімдесяти двох кілограм живої ваги, яка з розмаху впала на них, виявилось більш ніж досить.

Вони затріщали, провалились, і Пузир, зойкнувши та махнувши руками, полетів униз...

Частина 3
МІЖ ДВОХ СВІТІВ

1

Вісімнадцять.

Вісімнадцять мертвих тіл.

Вісімнадцять трупів, дванадцять чоловічих, шість жіночих. Навіть при наявності слідів розкладу на частині їхніх облич, все ж таки всі вісімнадцять були придатні для ідентифікації.

Чоловіки різного віку – від тридцяти до сімдесяти семи. Жінки в основному старші, між п'ятдесятьма та вісімдесятьма роками.

Коли підмога наспіла, стало зовсім темно. Але хата-трупарня палала, тож ніхто не блукав. За цей час поранений Бражник зумів обережно, аби так само не провалитись крізь стелю, спуститися з горища, дістатися до непритомного Пузиря, закувати Колю в його ж наручники і навіть дотягнути його до місця основної драми.

Капітана застали біля його машини. Рана виявилася хоч і серйозною, та не настільки, аби зовсім позбавити його можливості рухатися. Якимось дотягнувся до автомобіля, забрався всередину – там була аптечка. Він не знав, що кавалерія вже на підході...

У наступних оперативно-слідчих діях капітан участі не брав.

Хтось перев'язав його. Потім – знеболюючий укол, після якого Сергій нарешті дозволив собі знепритомніти: дала про себе знати втрата крові. Лікарі з'явилися десь за годину, героя дня довели в лікарню, куди примчала дружина і де він прийшов до тями під ранок. Тоді ж дізнався від Кіри подробиці.

2

Власне тоді, з самого ранку, Березовська ще сама нічого не знала.

Бо спочатку, як вона дізналася, гасили пожежу. Потім поставили до відома начальство різного калібру. Зовсім під вечір новина долетіла до Києва, в головне міліцейське управління. Звідти

надійшла команда, якої, в принципі, всі й чекали: до ранку жодних активних дій у Підлісному не починати.

По-перше – вже ніч, там нема електрики, під світлом автомобільних фар будь-яка робота подібного масштабу марна, отже, на місці пригоди залишити посилений пост охорони і чекати світанку.

По-друге, треба узгодити дії міліції з міністерством з надзвичайних ситуацій, бо зони відчуження – їхня парафія.

По-третє, місцеві правоохоронці повинні розібратися, в чий компетенції подібна справа. Заодно визначитись, як так сталося, що один працівник міліції опинився в зоні відчуження без жодного на те дозволу. Взагалі – чому опер житомирського міського карного розшуку потрапив на чужу територію і почав там стрілянину.

Ще: чому капітан Бражник застосував зброю, причому – навіть не табельну, а якийсь лівий пістолет.

Нарешті, яким боком у цю історію вплутався інший працівник міліції, чому офіцери стріляли один в одного, чому один поранений, другий – скалічений.

Словом, усі, хто повинен був контролювати ситуацію, але не зробив цього і профукав її, на восьму годину наступного ранку повинні були настрочити щонайменше кілограм пояснювальних записок.

Сергій зовсім не здивувався, що Кіра виявилась ніяк не причетною до всього, що почалося. Застреленого рудого бійця доправили в морг, двох уцілілих – Головного та обгорілого – завезли в обласну лікарню, поклали в окремі палати, поставили біля них охорону, а допитували їх інші люди. Бо жодна зі справ, якими займалась слідча прокуратури Березовська, пригоди в Підлісному не стосувалася. Формально Кіра могла займатись замахом на життя Віктора Шамрая, але, перейнята пошуками Бражника, вона навіть не встигла таку справу порушити. Тому про всі зізнання тієї ночі вона дізналася лише в загальних рисах та й то – під ранок.

Саме тоді в Підлісному почали витягати з льоху мертві тіла.

Вже по обіді про цих людей з'являлися перші відомості. А до вечора, коли житомирська міліція отримала фотокартки всіх вісімнадцяти, з мертвої точки зрушило відразу вісімнадцять справ про зникнення самотніх людей, котрі або стояли на обліку в наркологічному чи психоневрологічному диспансері, або просто мали проблеми з психікою чи алкоголем.

3

Влітку минулого року пішла з дому і не повернулася мешканка Новоград-Волинського району, сімдесятирічна самотня бабуся Валентина Миколаївна Гороховець.

За два місяці до того над нею взяв опіку благодійний фонд «Надія», головний офіс якого зареєстрований у Києві. Згідно з документами, її невеличкий сільський будиночок переходив на баланс фонду, якщо протягом року жінку не знаходили. Старенька жила сама і поступово впадала в маразм. Фонд, взявшись опікуватись її долею, налагодив регулярне медичне обслуговування: до старої три рази на тиждень навідувалися медсестра і соціальний працівник. Сусіди підтверджували це. Так само підтверджували: бабця могла піти кудись світ за очі, особливо – влітку. Її знаходили або в довколишньому лісі, або по дорозі в сусіднє село, або, в кращому випадку, – на околиці рідного.

Психічно хворі та алкоголіки від того часу почали зникати в різних містах та селах області. Лише в самому Житомирі таких, серед загального числа зниклих, виявилось шестеро. Як правило, то були мешканці околиць. Зазвичай нікого, хто б доглядав за ними, не було.

Чотири зникнення пов'язані з діяльністю фонду «Надія». П'ятьох опікала релігійна організація «Добра громада», офіс якої знаходився в приміській зоні Житомира. Семеро передали свою нерухомість благодійній організації «Шанс». Двоє були якимось чином пов'язані з товариством «Самаритянин».

Останній, старенький інвалід Микола Васильович Сумчатов, кудись зник цієї неділі, тридцятого листопада. Про це дізналися лише вранці п'ятого грудня. Тіло мертвого інваліда лежало найближче до дверей льоху. Це на нього першого наткнувся Бражник. А ще раніше, у понеділок, Віктор Шамрай став випадковим свідком поховання цього трупа.

Блукаючи по Підлісному та вишукуючи прикмети аномальної зони чи інші паранормальні явища, які б пояснили випадок з Тамарою Томіліною, він раптом побачив, як у Підлісне заїжджає джип. Віктор швиденько заховався, причому – неподалік від хати-трупарні. Звісно, прибула трійця побачила його машину і це їх неабияк стривожило. Це стало зрозуміло з їхньої розмови. Та все ж таки трійця вирішила завершити спочатку свою справу, а тоді шукати того цікавого, який приїхав сюди.

Потім двоє вивантажили з машини загорнутий у мішковину довгастий пакунок, який чомусь відразу видався Шамраєві трупом. Третій, старший за віком, відчинив вхід до погребя. Коли трійця зникла всередині, Шамрай не витримав – кинувся тікати. Побіг до машини стрімголов, забувши про обережність.

Помітили. Наздогнали. Чимось вдарили по потилиці. Вдарили електрошокером. Далі Віктор нічого не пам'ятає. Куди поділася машина, до того ж – чужа, досі не може сказати.

Ось цю історію почув від Віктора лікар. Він тут же передзвонив Березовській, розповівши заодно про слід від уколу і беладонну, а Кіра зробила вже свої висновки.

4

– Ну, і що там у них тепер? – поцікавився Сергій.

За добу він остаточно прийшов до тями і навіть поривався встати. Та лікар категорично заборонив, дружина підняла скандал, а після візиту начальника розшуку, тобто – його безпосереднього начальника, і після всього, сказаного ним, Бражник поміняв своє ставлення до ситуації. Тепер йому не було куди поспішати і Сергій

вирішив, користуючись збігом обставин, дозволити собі вперше за багато років трошки похворіти. Окрему палату в нього поки що ніхто не забирав, та він сам наполіг, аби до нього підселили товариша, з яким можна хоча б у карти різатися чи просто терти за життя. В суботу ніхто нікого нікуди не переводив, тож до понеділка Сергій хоч як лишався у палаті сам.

– Тепер розкручують справу по повній. Хто герой, поки що не знаю. Але не я. І вже точно не ти, – Кіра сумно посміхнулась.

– Слава Богу, знаєш? Я краще свідком пройду. Враховуючи масштаб історії, найближчим часом від мене взагалі відчепляться. Курево принесла, до речі?

– Тобі не можна, до речі, – Березовська строго склала губи в рівну лінію.

– Нехай так, – легко погодився Сергій. – Від цигарок теж треба відпочивати. Кажеш, Пузир розколовся першим?

– Мені так сказали. Я ж при цьому не була. Обоє тих, кого ти постріляв, пішли у глибоку відмову. Після того, як Пузир твій...

– Не мій...

– Гаразд, нехай просто Пузир. Отже, після того як Пузир, прочухавшись у лікарні, оцінив ситуацію, він вирішив сам, добровільно співпрацювати зі слідством. Як мені казали, цілу годину цей Коля говорив, мов з кулемета стріляв. Показали його зізнання тим двом, вони теж довго не ламалися. Тепер, здається, повинні в'язати верхівку цієї піраміди. Якщо вже не пов'язали.

– У чому ж там справа? Хоча, вчора мені сказали, що все це – зниклі безвісти самотні хворі люди. Мене цікавлять лише деталі. Суть зрозуміла: спочатку їх гарненько обробляли, потім – складали відповідні папери, нарешті – вбивали і вивозили в Підлісне. Вгадав?

– Вгадав, – кивнула Березовська, взяла апельсин з тумбочки, почала його чистити. – Придумав таку схему один місцевий аферист. Його коханка мала доступ до інформації про офіційно зареєстрованих шизиків та алкашів. Лишалось вирахувати, за ким з них ніхто не заплаче і чию нерухомість або земельну ділянку можна з часом прибрати до рук. Знайшлись люди, які зареєстрували на

підставних осіб кілька липових релігійних та благодійницьких організацій. Між іншим, подібні кидки – лише частина їхньої діяльності, там зараз тільки починають крутити. Звичайно, за всіма цими конторами стояла одна людина. Потім через певне агентство з нерухомості нічیه житло або нічия земля реалізовувалися за цінами, трошки нижчими від ринкових. Втрати невеликі, зате швидкий прибуток гарантовано. Ну, сам розумієш, там не одна схема. Але кігтик загруз – всій пташці капець.

Договоривши, Кіра розламала вже очищений апельсин навпіл, простягнула половинку Сергієві, другу поклала собі на коліна, обтерла руки від липкого соку сірим лікарняним рушником.

– Вітамін, – вона кивнула на апельсин.

– Дякую, – Бражник двома прийомами розправився зі своєю половиною фрукта, обтер мокрі від соку губи тильним боком долоні. – Яким робом там Пузир?

– Все, що він говорить, треба сприймати з поправкою та ділити на два. Хоча б тому, що він у всіх своїх бідах на тещу киває. Мовляв, вона змусила, вона штовхнула на слизьке. Та справді, в цій історії багато народу між собою пов'язано. «Санта-Барбара» відпочиває.

– Ти дивилася «Санта-Барбару»? – щиро здивувався Сергій.

– Дуже давно це було. Які ще є розваги у самотньої жінки? Особливо тоді, коли «Санта-Барбара» – єдине, що рятувало від депресії. І все, закрили тему. Бачила десяток серій, тому уявляю собі... Значить, так. Отой рудий, застрелений Пузирем у голову, виявився родичем близької подруги Миколиної тещі. Невідомо за яким чортом він почав шукати виходи на міліцію, котра охороняє зону відчуження. Обмовився: є, мовляв, можливість непогано підробити. Ну, подруга – тещі, теща – зятя за горішки. Давай, зятьок, не лови гав, крутись як інші люди, бо і так з тієї охорони нічого не маєш... Зрозуміло, свідків розмови рудого з Пузирем не було. Як вони знайшли спільну мову і про що домовились – не знаю. Думаю, пізніше це спливе... Результат важливіший: як найкраще місце для того, аби щось кудись заховати Коля Пузир назвав Підлісне. Кажуть, тепер божиться: про трупи нічого не знав.

Коли дізнався, пізно було пити «Боржомі». Вже по саму маківку у справі.

– Хто знає, – Бражник стеноу плечима і поморщився – поранений бік заболів. – Може, так насправді й було. За що Колі бабки платили?

– За міліцейське прикриття. Теоретично всіх, хто їде в зону, фіксують. Дані про них доповідають по інстанціях. Там же купа порушень можлива, сама розумієш... А Пузир їхнього джипа не помічав. Ще з напарником своїм дещицею лівого приробітку ділився. Чому цій братві не простіше було десь закопувати трупи, а звозити їх у мертве село і скидати там до купи, поняття не маю.

– Я теж, до речі. Тільки ж...

– Та знаю, знаю, тебе в курс справ глибоко не вводили. Думаю, подробиць ми однаково не тепер дізнаємось. Але ось таким чином рік протягнули. Потім Коля дізнається з преси, яку сам же передплачує тещі: Підлісне – аномальна зона. Навіть кореспондентів туди понесло. Він, звичайно, маякнув про небезпеку. А йому: нехай поки так буде, нову точку треба шукати. Якби не випадок з дідом Сумчатовим, якби не потреба терміново утилізувати його труп, не наткнулися б могильники та Шамрай один на одного. Далі...

– Знаю, – жестом зупинив Бражник. – Вірніше, не знаю, а здогадуюсь. Коля в курсі, що тут – аномальна зона. Зникнути журналіст не повинен, це не хворий на голову дідок. Але треба спробувати обставити все, мов по писаному. Ним же, Шамраєм, писаному. Не знаю, де могильники роздобули потрібний препарат, хай слідство займається, роботи там до наступної Паски, якщо не далі. Та вони шандарахнули Вітю шокером, вкотили йому укол, ще й по кумполу приголубили. Потім Пузир зіграв, наче Шамрай з повітря виринув. А машину вони заховали. Потім продадуть або на запчастини пустять – у цієї братії навряд чи щось пропаде.

– Помилка, – клацнула пальцями Кіра. – Все ж таки машину вони втопили. Кінці в воду.

– Ну і нехай, – безболісно визнав свій прорахунок Бражник. – Суть не в тому. Ясно, що Вітя колись до тями прийде. За цей час могильників слід прохолоне. Знайдуть трупи – погано. Тому потрібна пожежа, хороша. Так що не в одних нас, Кіро Антонівно, були напруги з часом. А тут ще я намалювався на обрії, Коля і маякнув своїм: проблеми. Вірно?

– Десь так. Кажу ж тобі – я на допиті Пузиря присутньою не була. В цілому вгадав.

– Для чого вони хотіли мене гасити? Адже зникнення мента небезпечніше за зникнення журналюги.

– Коли вже могильники, як ти їх називаєш, почали співати під протокол, хтось пояснив: головне – спалити хату і трупи з нею. Чому в мертвому селі біля спаленої хати вбили працівника міліції – загадка, яку довго ніхто не зможе розгадати. Ну, скаже Віктор про труп у льосі. Чий труп? Хто його привіз? Чи один там був труп? На кого взагалі нарався капітан Бражник? Якого чорта лисого він, тобто ти, шукав у Підлісному? Бачиш, запитань без відповідей було б дуже багато. Ти поламав їм усю малину. Пузир, до речі, все це бачив. Зрозумів – рудий його точно здасть. Набрався нахабства і пішов на зачистку сам. Так, принаймні, мені розказували. Так що все...

– Все?

Капітан Бражник знав слідчу Березовську давно. Йому не сподобався її тон. Точніше – інтонації, з якими вона промовила оте «все».

– Ну...

– А без «ну», Кіро... Антонівно?

– Ну... *Майже* все. Є нюанси.

5

– Ось подивіться, Тамаро. Вам знайомий хтось із цих людей?

– А... Вони що... Мертві?

– Мертвий тільки оцей. Але, вибачте за подробицю, йому куля розтрощила голову, проте обличчя придатне для впізнання. Ось ці двоє живі. Їх заарештовано, сядуть вони надовго. Можете сміливо впізнавати.

– Ні... Не можу. Нікого з них не бачила.

– Так... Уважніше. Ще раз, і уважніше, Тамаро.

– Нікого з них я раніше не бачила.

– Значить, тієї ночі, коли ви приїхали в Підлісне, ви там не зустрілися з ними? Ось ця хата знайома вам?

– Вона... горіла?

– Горіла. Ось більш загальний вигляд. Бачили її?

– Ні. Я взагалі нічого не бачила. Був пізній вечір. Там темно. Я заїхала в село – фари вимкнулися. Згасли чомусь. Вийшла з машини, пройшла вперед кілька кроків. Усе, далі було вранішнє шосе.

– Ці люди могли в той час бути в Підлісному.

– Нехай так. Тільки я нікого не бачила. Темно. Осіння ніч. Слухайте, не знаю я їх. Заберіть від мене ці гидкі фотки, страшно...

6

Кіра бесідувала з Томою Томіліною без протоколу. У неї навіть фотографій тих «могильщиків» нема – ні живих, ні мертвого.

Березовська просто прийшла до дівчини, яку до того часу ще не виписали, і запитала, кого чи що вона бачила тієї ночі в селі Підлісному. Хто напав на неї, хто ударив по голові, хто вколов укол.

Тамара щиро не розуміла, про що йдеться. На відміну від Шамрая, вона дотепер не могла згадати всього. В неї досі лишились, як вона сама казала, натемно стертими з пам'яті цілі дні.

До того ж, слідів уколів на її руках і на тілі взагалі не виявили. А часу не так багато пройшло, лише вісім днів. У крові теж немає нічого підозрілого. Лишається гематома, але дівчина вперто твердить: ніхто її по голові не бив.

Більш того: визнавши напад на Віктора Шамрая, могильщики чомусь уперто відмовлялися впізнавати Тамару. Того дня, і

особливо того вечора, коли зникла Тома, кожен з них мав незаперечне алібі. Вся компанія відтягувалася в сауні з дівчатами, святкуючи день народження рудого. Дівчат міліція вирахувала. Вони підтвердили. Підтвердили слова могильщиків і в самій сауні. Звісно, в світлі масштабу злочину, який тільки почали розкручувати, алібі підозрювані могли купити.

Проте одна з дівчат виявилася «барабаном» одного з приятелів Бражника, опера з убивчого відділу. А опер своєму агентові вірив. Отже, в ніч зникнення Тамари Томіліної в Підлісному нікого з могильщиків там близько не було.

Навіть Пузир тоді не чергував.

Дівчина вперто стоїть на своєму. Значить, несподіване зникнення і так само несподівана поява Тамари в так званій аномальній зоні не має жодного відношення до історії з вісімнадцятьма трупами та нападом на Шамрая. Виглядає на те, що так воно і є.

Значить, повертаємось до аномальної зони. І паралельних світів.

Таким чином виходить: випадок з Тамарою – щось зовсім інше. З тим треба окремо розбиратись. Очевидно, знову доведеться звертатися за консультацією до ображеного в кращих почуттях професора Горбаса...

7

Білява дівчина модельної зовнішності пообіцяла з телеекрану зміну погоди, істотні похолодання, перші справді зимові морози.

Кірі стало холодно вже від самих обіцянок. Вона пошукала і знайшла на дивані пульт, поклавши, знайшла якийсь музичний канал, вимкнула звук. Тепер перед нею лише миготіли рухомі картини, зміст яких був відірваний від реального життя. Дівчата з довгими ногами в шкіряних жилетках танцювали з неграми серед футуристичних декорацій. Їх змінювали прилизані хлопчики в білих сорочках, розстебнутих до пупа. Хлопці мовчки відкривали і закривали роти на фоні декорацій епохи російського класицизму. Наступна картинка: модельного хлопчину ззаду палко цілує дівчина

в чорній перуці, та губи націлені на шию, з розкритого рота визирають ікла прекрасної упириці.

Нехай.

Коли Кіра хотіла зібратися з думками, калейдоскоп необов'язкових картинок завжди допомагав у цьому. Вона навіть засинала під телевізор, точніше – під мовчазне блимання екрану. Якщо вимкнути звук, дуже добре розумієш, наскільки життя в телевізорі нагадує людські уявлення про паралельні світи.

Вимкнувши велике світло, Кіра включила настільну лампу, припасовану в головах софи, котра правила самотній жінці за ліжко. Потім поставила стареньке крісло боком до телевізора і розташувала його так, аби, сидячи в кріслі, можна було покласти ноги на софу. Закутавшись у сірий махровий халат, вона вмостилася так, як їй завжди було зручно: відкинула голову на спинку крісла, повернувшись до мовчазного телеекрану.

За кілька хвилин Кіра Березовська опинилася серед своїх думок, далеко від нутрощів власної квартири.

Починати завжди треба від самого початку. Банальна істина, та дієвість цього методу збирати думки до купи і розкласти проміжні висновки по поличках ще ніхто не відміняв. Значить, з чого все почалося...

Секундочку. Що «все»? Про яке «все» треба подумати тепер? Про вісімнадцять трупів, знайдених у Підлісному, про те, чому їх вирішили звести туди, а не закопати десь ближче, чи про те, як Сергій Бражник знайшов ці трупи?

Навіть слово «як» сюди не підходить. «Чому» таки краще.

Опер Бражник знайшов таємне кладовище в мертвому селі, бо вирішив подивитись на власні очі, що там могло статися з журналістом Шамраєм. Якби вони з Сергієм аж так не поспішали і мали більше часу, їхати в Підлісне йому самому не було б нагальної потреби. Прийшовши до тями, Шамрай тут же повідав би про свою пригоду.

Але часу було обмаль. І Бражник вирушив обстежувати так звану аномальну зону.

Так. Чого Сергія понесло туди? Бо саме в аномальній зоні з Віктором трапився дивний випадок. І неясно було тоді, є в цій історії кримінал чи нема.

А чому в Підлісне поперся Вітя Шамрай? Професійна цікавість: кількома днями раніше в тій самій місцевості щось дивне сталося з Тамарою Томіліною. Він про це писав, аномальна зона, в якій зникають люди, не давала цікавому журналістові спокою.

Березовська знову повернулась у реальність своєї напівтемної квартири. Кілька хвилин мовчки дивилася на миготіння музичних кліпів на екрані. Потерла пальцями скроні. Зняла окуляри. Склепила повіки.

Отже, все почалося насправді не з Віктора Шамрая, а з Тамари Томіліної.

Ось тут будь-яка логіка зникає. Чим ближче до початку цієї дивної історії подумки пересувалася Кіра, тим більше вона нагадувала жінці телевізійні відеокліпи. У кожному з них наступний кадр жодним чином не пов'язаний з попереднім або пов'язаний досить опосередковано. Та водночас всі ці розрізнені й не схожі один на один кадрики все ж таки складаються в якусь цілісну історію.

Але поки що в Кіриній уяві картинки купи не тримаються.

Картинка перша: в жовтні вбивають банкіра Григорія Піддубного. Є всі підстави підозрювати в причетності до вбивства Дениса Ковалевського, він же – Акула Ден, відомий розробник та реалізатор кримінальних схем. З доказовою базою існує проблема, хоча люди в цьому напрямі і без жодної надії зачепитися вперто працюють.

Картинка друга: поки невідомо, яку роль в убивстві Піддубного грає його коханка та утриманка Тамара Томіліна. За всіма ознаками, дівчині не вигідно вбивати свого благодійника. Тим паче, що, здається, їхні стосунки трималися не лише на сексі, там начебто було місце й для кохання. Якщо, звісно, банкір здатен когось покохати. Хоча в справах сердечних Кіра Антонівна Березовська не розбиралася зовсім, тому вирішила поки не заходити на незвідану

територію. Для неї все, пов'язане з інтимним життям, давно вже стало паралельним світом.

Картинка третя: Тамара Томіліна, яка проходить по справі Піддубного чи то свідком, чи то підозрюваним, чи то потерпілою, зустрічається з журналістом Віктором Шамраєм і розповідає йому історію про паранормальні явища в покинутому два з гаком десятки років тому селі Підлісному. Нібито вона, Тамара, відчуває з цією місцевістю дивний зв'язок. Від таких заяв відгонить божевільнею, і медики, між іншим, з подібним твердженням погоджуються. Яким би боком Тома не була причетна до вбивства Піддубного, навіть коли вона не мала до наглої смерті коханця жодного відношення, однаково дівчина мусила пережити стрес, наслідком якого міг стати нервовий та навіть психічний розлад. Стрес міг загострити хворобу чи патологію, яка була в Тамари завжди, але тільки тепер, унаслідок шоку, почала проявлятися. Так, нагадала собі Кіра, говорять лікарі, яких вона опитувала. І, позначила вона окремо, зустріч із Шамраєм відбулась у Тамари за кілька тижнів після вбивства. Тоді ж спливла описана потім у газеті історія про аномальну зону. Підтвердження цього нібито отримане під час спеціальних досліджень.

Картинка четверта: Віктор Шамрай – теж людина з біографією. Після випадку, що мав для нього лихі наслідки, хлопець вирішив назавжди відокремити себе від реального світу. Тому й займається різною чортівнею. Отже, інтерес до аномальної зони у нього професійний, нічого особистого.

Картинка п'ята: виявляється, до викрадення і пресування Шамрая чотири роки тому був якимось незрозумілим чином причетний або сам Акула Ден, або хтось із його людей. До вбивства Піддубного теж може бути причетний Акула Ден, ось тільки до цієї справи жодним боком неможливо причепити Шамрая.

Картинка шоста: Тамара зривається і зникає в Підлісному. Принаймні, так говорить вона. Згодом її знаходять за дивних обставин. Вона в результаті своїх потойбічних мандрів частково втратила пам'ять. Часткова амнезія теж можлива, кажуть лікарі, тільки у випадку з Томіліною жодних видимих причин для втрати

пам'яті, як то – слідів сильних ударів по голові, введення хімічних препаратів абощо, медики не знайшли.

Картинка сьома: намагаючись з'ясувати, що сталося з імовірним фігурантом у справі Піддубного, вони з Бражником знайомляться з Шамраєм. Досить скоро з ним скоївся аналогічний випадок, бо журналіст пішов по слідах своєї героїні. По слідах Шамрая, своєю чергою, пішов Сергій, і обидва, зайшовши в так звану аномальну зону, зовсім несподівано посприяли розкриттю чи не найгучнішого у цьому столітті злочину. Який, правда, жодним чином неможливо пов'язати з убивством банкіра.

Березовська знову розплющила очі.

Ось тепер з усіх цих кадрів треба постаратися зліпити цілісну картину. Якщо вдасться, звичайно.

Знову вдягнувши окуляри, підвівшись і засунувши ноги в пухнасті старомодні капці, Кіра неквапом пройшла на кухню – заварити собі чаю з шипшини та ромашки. Вона намагалась не купувати готові фасовані пакетики. Купувала окремо сухі шипшинові плоди, окремо – ромашковий збір, запарювала суміш окропом і настоювала півгодини, аби потім акуратно зцідити настій у великий кухоль, долити трошки гарячої води і, не кваплячись, випити. Сам процес приготування концентрував її, зосереджував: адже тут треба докласти трошки зусиль і зовсім не можна поспішати.

Розмірено виконуючи знайомі та звичні вже етапи приготування оздоровчого напою, Кіра намагалася зрозуміти, де саме вона не додумала. Якої картини не вистачає. Над чим ні вона, ні хто інший ще не думали як слід, або не думали зовсім.

Поставивши на газ трилітровий емальований чайник – електричних чомусь не сприймала – Березовська сіла на табуретку і почала одну з найбільш невдячних та довготривалих справ у світі: чекати, поки чайник закипить. Води налила небагато, ледь менше літра, аби швидше. Та однаково треба чекати і нудитись.

Чого ж не вистачає цій історії? Або: що тут зайве?

Вісімнадцять трупів у Підлісному. На них та їхніх могильщиків і Віктор, і Бражник наткнулися випадково. Наткнулися, бо Сергій хотів розібратись не лише в тому, що трапилося з Шамраєм, а й у тому, що сталося з Тамарою.

О'кей, трупи – це інша історія. Кіра звеліла собі зупинитися на цьому і не думати в тому напрямі. Там, слава Богу, вже черга стоїть з охочих подумати, прославитися чи хоча б замалюватись на фоні розкриття такого масштабного як для Житомирщини злочину. Значить, їм із Сергієм лишається справа Піддубного, зовсім безнадійна за всієї, здавалося б, простоти та очевидності. Хоча навряд чи в світлі того, що сталося в житті Бражника цими днями, він зможе офіційно довести цю справу до кінця, та про це – теж потім.

Думай, Антонівно, думай.

Будь-яке розслідування лише тоді успішне, коли слідство має максимум інформації по всіх ключових фігурах. Навіть більше: Вітя Шамрай, стороння людина, та про нього вдалося стільки всього зібрати...

Є докладна біографія жертви, Григорія Піддубного.

Є ціле досьє на Дениса Ковалевського.

Є відомості про Антона Коновалова, охоронця Акули Дена. Їх досить для того, аби мати підстави підозрювати у скоєнні вбивства.

Є відомості про...

СТОП!!!

Чайник закипів, голосно та зухвало свиснувши.

Кіра Березовська відчула помилку. Раз відчула, значить – знайшла.

Збігавши в кімнату за телефоном, вона зробила кілька дзвінків, вибачилась за пізній час, запитала дещо, лише після того почала заварювати ромашку з шипшиною. Так чи так треба чекати, поки їй хтось відповідь.

У неділю Віктор Шамрай зробив для себе несподіване відкриття: Катя Гуга, виявляється, має на нього якісь певні види і нерівно дихає.

Відколи він опинився в лікарні, від редакційної офіс-менеджерки, як з'ясувалося, всіх уже тіпає. Коли він лежав під крапельницею непритомний, Катя намагалась взяти реанімацію штурмом. Під час короткої сутички з міліціонером та медсестрою у неї розірвався пакет, апельсини розкотились по підлозі, всі кинулися збирати фрукти, в процесі помирилися і Катю переконали: поки що хворому потрібен спокій, до нього навіть рідну маму не пускають.

Тепер, уже переведений з реанімації у відкриту для загального доступу палату, Віктор третій день поспіль приймав у себе, крім мами та слідчого, до якого потрапила «справа вісімнадцяти трупів», ще й Катю Гугу. Дівчина принесла йому картоплю з м'ясом та грибами, запечену в горщику і перекладену в скляну банку. Від чого, бідкалась Катя, страва прогнала і смакуватиме не так, як тоді, коли черпаєш картоплю ложкою з глиняного горщика. Ще вона смажила йому курячі стегенця, носила мінеральну воду без газу, постачала фруктами і соками в такій кількості, яку одна людина не має фізичної змоги поглинути. Якось Катя перетнулася з його мамою, швидко з нею порозумілась, причому настільки швидко, що сьогодні рано мама впевнено сказала: «Катя – хороша дівчинка. Дивись, Вітіку, дивись, синок...». Ну, а сама Катя недвозначно натякала: доглядатиме за ним і вдома.

Щоправда, Віктор не уявляв, коли повернеться додому. Лікарі нічого конкретного не кажуть. Хоча, прийшовши до тям та згадавши все, він уже через день почав активно видужувати. В усякому разі, гірше, ніж було, Шамрай себе не почував. Та лікар має намір тримати його тут бодай до кінця наступного тижня. І нехай грудень лише почався – Віктор однаково заявив про свій протест, якщо його триматимуть у лікарні аж до новорічних свят чи до Миколая.

Що відбувається з Тамарою і як складеться її доля, не знав ніхто.

Шамрай опинився з нею в одному відділенні. До дівчини, як не дивно, ніхто не ходив. Тому Віктор швиденько налагодив зі своєю героїнею контакт і почав підготовувати її Катиною картоплею та курми. Апетиту в Томи не було зовсім. Та й узагалі трималась вона якось замкнено, а коли Шамрай коротко розповів про кладовище в Підлісному, не відреагувала ніяк. Вірніше, зацікавилася подробицями, та лише на рівні звичайного обивателя. Здебільшого Віктор заставав дівчину біля вікна у коридорі або в палаті. Вона дивилась на холодну вулицю, здається, рахувала то машини, то пішоходів, і навіть здригалася, коли Шамрай кликав її чи просто клав руку на плече.

Шамрай так і не наважився прямо запитати її про те, що від минулої п'ятниці, коли викрадення, а особливо – його наслідки, нагадало йому такі самі події чотирирічної давнини. Спочатку він не міг зібрати думки до купи. Потім думав про те, як можна краще та правильніше дізнатися, що саме могла побачити Тамара в Підлісному і через що нею зацікавилися невідомі викрадачі. Тепер, тупцяючи поруч з мовчазною Тамарою, він взагалі не знав, чи справді хоче прояснити для себе цей туман.

Бо вчора, після чергової розмови зі слідчим, Шамрай зрозумів: Тамара Томіліна або бреше, або, як варіант, чогось не договорює.

Вона таки бачила *щось* або *когось* у аномальній зоні. Адже бандити, котрі трусили його, чомусь вирішили: Тамара може розказати про побачене. Але вони помилилися. Вона вперто приховує подробиці своїх пригод. Не хоче розкривати таємниці. Або...

Або не може.

Кіра довго, навіть дуже довго не могла заснути цієї ночі.

А коли нарешті пірнула в сон, проспала лише трошки більше чотирьох годин. Дзвінок телефону висмикнув її з сонного царства.

Справді чекаючи на результати своїх запитань і сподіваючись, що навіть у неділю зібрати потрібні їй відомості реально, вона, однак, була трохи розчарована. Дзвонили не колеги.

Телефонувала Сергієва дружина.

– Так, Людо, – Березовська позіхнула.

– Я тебе розбудила, вибач...

– Нічого. Я вже не спала, – збрехала Кіра, зафіксувавши восьму десятку ранку на циферблаті настінного годинника. – Лежала, думала...

– Ось я теж лежала і думала. Слухай, Кіро, хоч ти можеш зі мною поговорити?

– Що значить – хоч я? Ніхто більше не може?

– Сергій не хоче. На *цю* тему. Розумієш?

Так склалося: Кіра дружила не лише з Сергієм, а й з усією його родиною. Якби родина була у Березовської, можна було б сказати: вони дружили сім'ями. Однак так неправильно. Кіра знала – Люда Бражник, мати двох дітей, терпляча дружина бувалого, битого й стріляного мента, жаліла її, самотню. Навіть колись намагалася підшукати їй якогось, за її словами, незлобливого позитивного дядька. Ці спроби Березовська присікла в самому корені. Тепер жінки, між якими було лише чотири роки різниці, були подругами і легко могли обговорювати будь-які проблеми, в тому числі – родинні проблеми Бражників.

Бо саме така виникла днями. Хоча Кіра і не вважала звільнення Бражника з органів аж такою величезною проблемою. Та з дружиною він чомусь не поспішав її обговорювати.

– Гаразд. Давай я тобі все розкажу.

– Все?

– Ну, всього ніхто нікому ніколи не розкаже. Але по основних моментах лікнеп зроблю. До мене прийдеш чи десь зустрінемося?

– Знаєш, – Люда витримала невеличку паузу, – вибач, що смикаю тебе... Можеш приїхати до нас? Заодно поснідаєш. У тебе ж у хаті крім отих чаїв з бур'яну немає нічого, мабуть.

Готувати Кіра Березовська справді не вмiла і не любила. Радше навпаки: не любила, тому й не вмiла. І часом ловила себе на думці: вона не знає, якою на смак мусить бути добре приготована страва. Бо навіть звичайну яєчню з підчервиною, засмажену на сковороді хоч Людою Бражник, хоч кухарем пересічної забiгайлiвки, якого відвідувачі ніколи в очі не бачать, Кіра не могла порівняти з творінням власних рук. Через те давно облишила спроби витратити час біля плити, готуючи щось для себе. Купувала напiвфабрикати, до яких треба докладати мiнiмум зусиль. А те, що заморожені котлети чи пельмені швидкого приготування псують фігуру, її не стосувалося: Кіра Березовська ніколи й не стежила за своєю фігурою.

Тому вона навіть не поцікавилася, що в приятельки на сніданок. Головне: не треба витратити дурний час на те, аби приготувати собі щось задля наповнення шлунку.

– Добре. Зараз буду.

– Коли приблизно?

– Я щойно встала. Треба цілком прокинутися, зібратись... У тебе що, званий сніданок, треба бути точно в призначений час? Година, півтори, десь так...

10

На сніданок Віктор Шамрай їв млинці з м'ясом.

Катя, викладаючи гостинці в пластикову тарілку, розповідала: батьки передали з села гостинці, вона вчора цілий вечір відварювала свинину, смажила цибульку, тоді перемелювала м'ясо з цибулею ручною м'ясорубкою, нарешті – пекла млинці, загортала в них начинку, і все це для більшого ефекту трошки потримала в духовці. Сусіда Шамрая по палаті, пенсіонер-відставник дядько Микола, за спиною Катерини робив хлопцеві красномовні жести, підморгував, показував великого пальця.

– Смачно? – поцікавилася Катя Гуга, коли Віктор відправив до рота половину млинця.

– Угу, – буркнув Шамрай.

– Дядьку, будете? – Катя повернулася до відставника.

– Куди ж без мене, Катрусю! – дядько Микола широко посміхнувся, відразу перетворившись на значок смайлика. – Колись у нас були дуже відповідальні навчання, і один придурок-солдатик ледь себе не спалив...

– Де ви служили, дядьку? – ввічливо поцікавилася Катя.

– В пожежних військах! – охоче відповів дядько Микола, а Віктор почав впадати в тиху паніку: про свою службу в пожежних військах, а потім – про викладання основ цивільної оборони студентам, а здебільшого – студенткам Житомирського педагогічного інституту, його сусід міг говорити, здається, навіть уві сні. – Значить, запалив себе молокосос. Ну от я, як командир, кинувся рятувати. Врятував, але і сам трошки постраждав. Де – не покажу, але ти, Катрусю, сама пойняла...

Катя поклала йому три млинці в окрему тарілку і відставник почав їх активно їсти, при цьому не перериваючи приємних спогадів:

– Оголосили мені, значить, подяку, як положено. І поклали в госпіталь. Військовий, – уточнив дядько Микола. – Ну, а в тому госпіталі на кухні одна така ляля борщик варила... Ти, Катрусю, все пойняла, скажи?

– Скажу, – кивнула дівчина.

– Ось. І значить, закрутилось у нас із нею тойво. Розумієш, у неї вибору особливого не було. Бо в нашому відділенні всі лежачі, ну почті всі. А я не просто ходячий, я ого-го, який ходячий! Словом, там усе нормально складалося. Для чого я це говорю: моя повариха для мене такі налисники спеціально пекла! Домашні яйця, домашній сир, сметанка своя! – відставник смачно заплямкав масними від Катиних млинців губами. – Правда, в нас так нічого не вийшло більш серйозного. Вона ж знала, що у мене жінка є. Так, капнула сльозою, коли я виписувався...

– Вам, дядьку, жінка їсти хіба не носила? – поцікавився Віктор.

– Носила, – визнав дядько Микола. – Але не те. І не таке. Знаєш, як воно буває: завжди знаходяться баришні, котрі хочуть засмажити спеціальному мужчині налисники. Пойняла мене, Катрусю?

– Все вона зрозуміла, – Шамраєві зараз було не до спогадів відставного пожежника, тим паче – не до ексклюзивних Катиних налисників.

Схоже, це помітила не лише Катерина. Сусіда теж відчув напругу в голосі Віктора. Тому згорнув спогади, підвівся і почовгав у сусідню палату, де збиралися преферансисти. Вони постійно ганяли від себе занудного дядька Миколу: крім того, що грав надто добре, то ще й під час гри морочив всім голови та інші частини тіла своїми військово-пожежними рефлексіями.

Коли Віктор і Катя лишилися самі, Шамрай теж відставив тарілку з недоїденими млинцями.

– Не смачно? – дівчина зрозуміла цей жест по-своєму.

– Тут інше, – Віктор не знав, з чого почати розмову і взагалі – чи треба починати якусь подібну розмову з Катериною.

– Голова болить? – дівчина простягнула руку, спробувавши покласти долоню йому на лоба, та Шамрай роздратовано смикнув головою.

– Нормально все з головою. Або... Коротше, не знаю...

– Я можу допомогти? – після короткої паузи запитала Катя Гуга.

Тепер настала черга Віктора думати.

– Взагалі – ні, – чесно сказав він теж після паузи. – Але є одна людина, яка, думаю, може. Зможеш нарити телефон тієї жінки з прокуратури? Ну, слідча, приходила тут... Бачила її?

– А-а, таке страшко! – Катя склала в два колечка вказівний та великий пальці рук, приставила їх до очей, зобразивши окуляри. – Оця?

– На собі не показуй, – буркнув Віктор. – І чому – страшко? Нормальна людина... жінка... Так! – він мотнув головою, мов кінь. – Звати її Кіра Антонівна. Прізвище – Березанська... наче... Або Березовська, тепер не згадаю, раз тільки чув. Знайдеш її?

– Сьогодні? – здивувалася Катя.

– Бажано. Розумію, неділя, вихідний і все таке... Завтра простіше було б... Тільки, Кать, мені сьогодні треба... Кров з носа.

Дівчина якусь мить подивилася на Віктора, а тоді, стрепенувшись, почала порпатись у сумочці. Витягла телефон, щоденник, записник, поклала все це на коліна.

– Це ж кругом дзвонити треба...

– Кать, невже з твоїм досвідом не можна знайти в Житомирі мобільний номер слідчого Житомирської прокуратури?

– Мабуть, можна... А з моїм мобільником – ні, – дівчина показала йому телефон. – Там десять гривень лишилося на рахунку. Корпоративна безлімітка – в редакції. Сам же знаєш, виносити її заборонено останнім часом, криза й економія...

– Катюко... Я прошу тебе... Катюко, – дівчині здалося: ще трохи – і Шамрай зірветься на зовсім не чоловічу істерику. – Мотай в офіс. Тебе пустять в неділю. Сідай на телефон і шукай. Справді, це дуже важливо.

– Для тебе? – Катя Гуга раптом збилася на шепіт.

– Для мене, – кивнув Віктор. – Це ж просто, Кать. Кіра Антонівна, слідчий чи слідча нашої прокуратури.

11

Плов у Люди вийшов смачним.

Навіть Кіра, котра не часто отримувала від їжі задоволення, це оцінила. Дітей удома не було – син і дочка Сергія Бражника були вже достатньо дорослими, аби недільними ранками киснути під одним дахом з батьками. Гостя відчувала: хазяйка хотіла почати неприємну для неї розмову ще з порога, та роки життя з сищиком навчили Люду стримуватись і терпляче чекати. Натомість сама Кіра хоч і знала, що сказати, поки не вирішила, як треба це казати. Через те збиралася з думками, теревенячи про відсторонено-жіноче, і лише коли Люда запропонувала чаю, почала:

– Добре. І до справ.

Людмила насипала в заварник дешевої чорної заварки, клацнула кнопкою електрочайника.

– У тебе трав'яних зборів нема?

– У нас їх не п'є ніхто. За що Сергія виганяють, Кіро?

Березовська відсунула тарілку. Люда прибрала її зі столу в мийку, повернувшись на своє місце, запитально глянула на гостю.

– Не все так трагічно, – обережно почала Кіра. – Його не виганяють. У відставку піде. Через це поранення... І взагалі...

– У нього три поранення, не рахуючи останнього. До вислуги йому ще шість років чи скільки там... Він не інвалід, може працювати.

Чайник закипів. Люда знову підхопилася, залила заварку окропом, закрила кришечкою, знову всілася навпроти гості.

– Ти так захищаєш чоловіка, наче я його в чомусь звинувачую, – промовила Березовська. – Наче офіцер міліції його класу та з його досвідом роботи в розшуку довго ходитиме без роботи навіть у Житомирі. І навіть під час цієї кризи... Не переживай. Не пропаде.

– Пропаде, – вперто сказала Люда. – Зі своїми принципами – пропаде. Ти ж знаєш його.

– Ти теж знаєш. Причому – набагато краще. З усіх боків, – зауважила Березовська. – Дивно інше: як твій Бражник зі своїми принципами досі в міліції тримався. Тільки тепер прорвало...

– З такими принципами, Кіро, мій Бражник буржуям потрібен ще менше, ніж рідній міліції. Його ж викинули, викинули!

– Раз ми з тобою згадуємо про його принципи, значить, розуміємо, чому так сталося. Насправді, Людо, так мусило статися вже давно.

– Ось я і прошу тебе: поясни, чому це сталося саме тепер. І як це сталося. Бо про причину я здогадуюсь.

Нервуючи, Людмила встала, розлила чай по чашках, кинула собі три ложечки цукру, розмішала, зробила великий ковток, закашлялась. Кіра теж встала, поплескала її по спині. Тоді сперлася на кухонне підвіконня, схрестила руки на грудях.

– Гаразд, починаємо рахувати причини. Капітан Бражник нікого не поставив до відома про свій намір поїхати в те прокляте Підлісне. Формально це можна трактувати як порушення. Він займався особистими справами в службовий час. Було б бажання, управління власної безпеки може звинуватити Сергія у виконанні якогось замовного розслідування. Бражник – один з небагатьох, якщо не єдиний, хто не вписався в жодну подібну заказуху. Іншим не заважав, проте сам до таких тем близько не підходив. Принципи, еге ж?

Людмила мовчки кивнула, обхопивши двома руками теплу чашку.

– Не доведуть, – погодилася сама з собою Березовська. – Крові попсиють – так. Але підемо далі: стрілянина в Підлісному. Капітан Бражник застосував для самозахисту зброю, стріляв на ураження. В результаті він посприяв викриттю та знешкодженню розгалуженої злочинної групи. Ось тільки застосував Сергій не табельну зброю. Звідки в нього пістолет? Згодна, майже весь оперативний склад карного розшуку має такі стволи на озброєнні. Вони знайдені під час обшуків та не заявлені, приховані. Значить, злочинець, у якого це вилучено, свого часу не притягувався за незаконне зберігання вогнепальної зброї! Це – серйозна стаття, і Сергій Бражник, зловживаючи службовим становищем, злочинця з-під кримінальної відповідальності вивів! Ось уже два порушення. Формальних, згодна. Але все одно – два! – Кіра красномовно показала Людмилі два пальці.

– Хіба за це...

– Не тільки за це! – перебила її Березовська. – Я знаю випадки, коли з міліції вилітали за два патрони в ящику робочого столу! Вилітали не лише негідники, а й нормальні люди, які перестали влаштовувати на своїх місцях начальство різних рівнів. Не конче міліцейське. Образив нормальний мент депутата або тугого бізнесмена, у яких, до того ж, кінці в Києві, на Грушевського чи на Банковій, – все! Як кажуть у таких випадках німці – на вікінштейн!

– Але ж... Це страшно, Кіро! Не можна так жити...

– Можна. І живуть! – відрізала Березовська. – Дивно чути такий наїв від дорослої розумної жінки. Сильної жінки, дружини ветерана радянських та бандитських війн. Я нічому не дивуюсь, і ти не дивуйся! Порушення інструкцій, самочинство, незаконна зброя – тільки приводи згадати ще віночок різних грішків. Всі разом вони можуть тягнути на службове розслідування, чим міліцейська власна безпека охоче займеться. Наріє зловживань, можеш бути певна. І тоді гірше буде! Тому, Людо, начальник і запропонував Сергієві звільнитись. Не за власним бажанням, але і не за статтею. Його не виженуть з вовчим квитком, розумієш? – Людмила промовчала. – Бачу, розумієш. Твій чоловік теж не дурний. Краще так піти, ніж почати боротися невідомо за що – і все одно піти. Тільки в цьому випадку – не просто піти: під фанфари загроміти! Зрештою, – сказала Кіра, ніби підводячи ризику під цією розмовою, – Сергій аж надто добре знає міліцейську систему зсередини, аби бути готовим з неї вийти без втрат для себе. Бо в нашому з ним, та й з тобою, Людо, житті змін ще прагнуть, але бажання спробувати змінити щось власними руками вже нема. Ясно?

– Ти... Ти вважаєш, це правильно?

– Що саме?

– Ну... Що Сергій не бореться... За себе...

– Він якраз за себе і бореться. Не за кадрове здоров'я рідної міліції бореться, а за себе, – заспокоїла приятельку Кіра. – Ще – за вас трьох. Йому простіше піти так, як пропонують. Вчепляться, почнуть відверто виживати, тільки гірше стане. Для всіх.

Жінки знову замовкли, і Березовська відчула – тепер стає тут зайвою.

– Дякую, – вона ступила крок до кухонних дверей.

– Почекай, – зупинила її Людмила. – Щось таке я, чесно кажучи, хотіла почути. Бачу, ті, хто треба, все зрозуміють. Кіро... Словом... Давай ти приляжеш – в залі на дивані подушка і плед. Подрімай кілька годин. В обід до Сергія разом з'їздимо, плову йому віднесемо. Ти як?

Кіра чекала на дзвінок. І не на один.

– Добре. А то так нагодувала – справді йти не хочеться.
Свій зовсім уже вистиглий чай вона так і не випила.

12

По обіді в лікарні стояла недільна тиша.

Жінки надто старанно намагалися говорити з Бражником про що завгодно, крім його звільнення з міліції. Сергій відчував це, і був вдячний дружині й Кірі: він сам зараз не бажав давати комусь непотрібні пояснення і зайвий раз обсмоктувати це питання. Навпаки, після розмови з начальником йому раптом стало так спокійно, як не було вже давно. Дивно – навіть сон почав швидко налагоджуватись: відколи він у лікарні, здебільшого спав, у перервах між сном даючи байдужі пояснення купі народу – від слідчого прокуратури, якому доручили «справу Підлісного», до київського полковника з міліцейського главку.

Між іншим, цей полковник виявився цілком нормальним мужиком. Навіть анекдот смішний розказав на прощання.

Бражник саме почав переказувати його Людмилі й Кірі, коли ожив мобільник Березовської.

– Слухаю! – буквально вигукнула вона в трубку, тут же протягнула з помітним розчаруванням: – Так, здрастуйте, Вікторе...

Якийсь час вона мовчки слухала.

– По телефону не можна? Тоді гаразд, я саме в лікарні, тільки в іншому корпусі. Підійду.

– Шамрай? – запитав Сергій, коли слідча відключилася.

– Шамрай.

– Чого хоче?

– Каже – серйозна справа. Доведеться йти. Побудеш ще, Людо, чи...

– Побуду, побуду, – заспокоїла Людмила. – Треба ж тебе на обід забрати...

Вислухавши Шамрая, Кіра Березовська зрозуміла: обіду в неї сьогодні не буде.

– Чому раніше мовчав? – запитала суворо.

– Не думав, що це важливо, – Віктор здвигнув плечима.

Аби не тривожити пообідній сон відставного пожежника, вони вийшли з палати і тепер стояли біля зелено пофарбованої стіни в порожньому коридорі.

– Чого ж зараз вирішив, що важливо?

– Тома тут... Ми ж в одному відділенні... Ось... Я пробував з нею поговорити. Вона вперто каже: нічого з аномальної зони не пам'ятає. І взагалі, з пам'яттю в неї...

– Знаю, – різко перервала Березовська. – Ближче до тіла.

– А ви... чи не ви?... Ви, здається... Неважливо... хтось обмовився, що на Тому ніхто не нападав. Слідів насильства, крім гулі на потилиці, немає. Та й гуля там – гулька... Але вона щось бачила. Інакше б ті, хто мене викрав і обробляв за містом, не старалися б так. В лікарні біля Томи тоді міліціонер стояв, охорона...

– Тепер нема.

– Нема.

– Нікого зі своїх... – згадавши про ланцюг і собаку, Березовська на мить затнулася, старанніше добираючи слова, – зі своїх, е-е... кривдників ти за цей час тут, у лікарні, нікого не бачив?

– Я б сказав.

– Отже, не бачив?

Віктор похитав головою.

– Значить, ти думаєш: ті... люди вирішили, що Тамара проговорилась як не міліції, то тобі про побачене в Підлісному?

– Так. В Підлісному... Або десь поруч...

– Вони зрозуміли свою помилку?

– Хрін їх знає.

– Ще одне: ти хоч одного з них запам'ятав?

– Одного – точно. Того, який назвався людиною з карного розшуку... Тільки одного й розгледів. Бачив менше хвилини, та ніколи вже не забуду. Наволочку ж на голову, казав же... Він мені, між іншим, навіть снівся вчора.

– В кошмарному сні?

– В якому ж іще?

– Там ти його перемиг?

– Я тікав. Вірніше, хотів тікати. Ноги вгрузали, не міг рухатися...

– Поганий сон, – визнала Кіра. – У тебе ще тривоги багато. Нервова система... Хоча нічого в цьому дивного немає. Так, до справ: раніше ти його точно не бачив?

– Сто пудів.

– Словесний портрет скласти можеш?

– Постараюсь. Він такий чорнявий...

– Стоп! – зупинила Березовська. – Не мені. Повертайся в палату. Тамарі поки нічого не кажи. Спробую швидко щось придумати.

14

Бражник заявив: нереально.

Неділя сьогодні, нікого знайти не вдасться, тим більше – з експертів. Мовчки вислухавши його, Кіра глянула на Людмилу, котра, відчуваючи себе зайвою і розуміючи, що відбувається щось важливе, сиділа тихенько, а тоді простягнула Сергієві свій телефон.

– Набирай.

– Кого?

– Кого треба – того й набирай. До кінця дня мені потрібен фоторобот. Чорнявих негідників у Житомирі та околицях немало. Домовляйся, це реальний шанс.

– Для кого? Для чого?

– Не знаю. Тільки сам бачиш: Тамара щось свідомо приховує.

– Думаєш, вона грається у втрату пам'яті?

– Все може бути. У людини є право не хотіти пригадувати. Але у нас є тобою поки що є обов'язок дізнаватися, що саме приховують люди. Дзвони, дзвони, не гуляй, рахунок я вчора поповняла.

Зітхнувши і якимось навіть винувато глянувши на Люду, Сергій Бражник підвівся, зручніше вмовив подушку під спиною і взявся за телефон.

15

Лікареві Кіра потім подзвонила сама.

Він дозволив забрати Шамрая з лікарні до вечора.

А глибоко під вечір знайомий криміналіст, роблячи особисту послугу Бражнику, нарешті сконструював такого фоторобота, з яким погодився Віктор.

Стовідсоткової схожості комп'ютерні фотороботи не дають. До того ж свідок, хоч і клянеться ніколи не забути злочинця, все ж таки бачив його, як не крути, секунд тридцять–сорок... добре, нехай хвилину, але не більше. Причому Шамрай не роздивлявся обличчя незнайомця спеціально.

Тим не менш, фоторобот вийшов, на переконання Віктора, дуже схожий.

Це підтвердилося за кілька годин.

Кіра сама, здається, розгледіла в чоловікові, який назвався працівником карного розшуку, дуже знайомі риси. Але, аби підтвердити свої підозри, знову потурбувала Сергія в лікарні. А у капітана Бражника навіть сумнівів не було.

Лишалось знайти серед ділових паперів Кіри *фотографію* того, на кого *може бути* схожим обличчя з фоторобота.

Ця людина не любить світитись, як і той, на кого він працює. Проте фотографії підозрюваних у вбивстві завжди повинні бути під рукою у слідчого та опера-сищика. Навіть якщо підозрюваний не фотографувався спеціально для архівів міліції чи прокуратури.

Коли Кіра знайшла потрібні фотографії і, не дивлячись на дуже пізню годину, пройшла у палату до Віктора й показала їх

журналістові, той відразу впізнав у своєму викрадачі Антона Коновалова.

Довірену особу Акули Дена. Його вірного охоронця.

16

Перший мороз не протримався довго.

Погода знову стала непевною і цією непевністю дратувала людей, і без того роздратованих постійними повідомленнями про фатальну кризу і обіцянками: все буде або погано, або ще гірше.

Понеділок, восьме грудня, для слідчої Житомирської міської прокуратури Кіри Антонівни Березовської почався, на відміну від стурбованих тотальним зубожінням громадян, дуже добре. Бо на гачки, закинуті нею напередодні, клюнуло.

Вже до полудня вона мала інформацію з різних джерел, яка, хоч і була поки що поверхневою, цілком влаштовувала Кіру. Інтуїція та досвід підказували: ось вони, ті картинки, яких так не вистачало для складання повного та цілісного уявлення про те, що ж насправді відбувається і головне – як до всього треба ставитись.

До вечора ще далеко. Решту часу Березовська провела, зачинившись у кабінеті та наводячи на основі отриманих відомостей певні довідки. Результат понеділкових зусиль заспокоїв Кіру: тепер вона не просто готова сказати, хто винен, а й навіть знала, що робити. І головне, чого робити не варто в жодному разі.

Тому, зробивши ще кілька дзвінків і залагодивши останні на нинішній день справи, Кіра Березовська старанно зачинила сейф, вдягнулася, закрила кабінет, вийшла з прокуратури, неухважно вітаючись чи прощаючись із колегами, котрі траплялися по дорозі, сіла в маршрутку і поїхала в лікарню.

Тамару Томіліну вона застала в палаті. Лежачи, дівчина гортала товстий глянцевиий журнал. Побачивши відвідувачку, Тома відволіклась від свого заняття, котре помітно занудило її, навіть підвелася слідчій назустріч. Двоє сусідок по палаті припинили

теревені, дивлячись на жінку з непідробною цікавістю: вони знали, хто така Кіра Березовська.

– Добрий вечір, Тамаро, – кивнула Кіра, зробила вітальний жест у бік інших присутніх. – Як ви тут?

– Не знаю, – дівчина стенула плечима. – Нормально... мабуть...

– Ось і лікар каже – нормально, – губи Березовської зобразили щось схоже на посмішку. – Настільки нормально, що він дозволив мені забрати вас сьогодні звідси.

– Вам? Забрати мене? Сьогодні? – Тома нічого не розуміла.

– Мені, – підтвердила Кіра. – Наскільки я знаю, до вас ніхто з родичів чомусь не ходить. Хоча родичі у вас є, але далеко. Я дізнавалася...

– Для чого? – у голосі Томи дзенькнула ворожість.

– Робота у мене така, – обмежилася Кіра цим поясненням. – Про все інше поговоримо не тут. Потрібні документи заберете завтра, лікар їх підготує.

– Документи?

– На виписку, – кивнула Березовська. – Далі лікуватися почнете амбулаторно. Вам розкажуть як. Тримати вас у стаціонарі немає сенсу. Однаково прогресу нема, ознаки амнезії наочні, по всіх інших параметрах ви цілком здорова людина. Збирайтеся. Оскільки у вас тут, у Житомирі, нікого немає, а саму вас відпустити не хочеться, я висловила бажання вас супроводжувати. Лікар не заперечує.

Тепер Тамара виглядала розгубленою.

– Ну... а до завтра не можна почекати?

– Завтра нічого не зміниться, – Кіра заговорила тоном, який виключав заперечення. – Вас так само немає кому супроводжувати, вдень я працюю. Все, все, покваптеся, Томо.

– Чому... куди так поспішати? – дівчина далі не розуміла.

– Ось це я вам поясню трошки пізніше. Тільки не тут, ясна річ. Збирайтеся, збирайтеся.

Речі дівчини висіли тут же в палаті, на вішаку в шафці. Під не менш здивованими від такого поспіху поглядами сусідок Тамара стягнула через голову простенький светр, вибралася зі спортивних

штанів, вдягнула джинси, другий, теплий під горло светр, у якому вона збиралася їхати в Підлісне і в якому її знайшли. Потім – теплий плащ. Голова лишилась простоволосою.

– Документи, гроші є у вас тут?

Тамара кивнула головою.

– Тоді вперед, поїхали.

На вулицю вони вийшли мовчки. Замість того, аби йти до зупинки маршрутки, Кіра впевнено пройшла до бровки тротуару, виставила руку вперед, голосуючи, зупинила таксі. Назвавши свою домашню адресу і навіть не торгуючись, вона повернулася до Томи, котра, далі виглядаючи розгубленою, тупцяла на місці.

– Їдемо, їдемо.

Тамара слухняно вмостилася на заднє сидіння машини, і лише коли вони вийшли біля будинку Березовської, не витримала:

– Я хочу знати, що відбувається.

– Нічого особливого. Нічого страшного. Нічого небезпечного для вас. Досить? – спокійно відповіла Кіра.

– Досить, – погодилась Тамара і додала: – Поки що.

– Прекрасно. Тоді ходім. Поясню все, коли зайдемо до хати.

Піднявшись ліфтом на потрібний поверх і відчинивши двері своєї квартири, Березовська гостинним жестом запросила Тому вперед. Зайшовши за нею, ввімкнула світло в передпокої, зачинилася, кивнула на вішак:

– Роздягайтеся. Ви в себе вдома.

– У мене інший дім, – уточнила Тома.

– Знаю. До недавнього часу – більш комфортний та затишний. Подарунок, правильно?

– Яке вам діло! – дівчина, очевидно, готова заводитися з-пів оберту, коли торкаються болючої для неї теми, якою, поза сумнівом, був Григорій Піддубний і його нагла смерть.

– Абсолютно ніякого! – Кіра жартома піднесла руки догори. – Здаюся, здаюся. Проте не обіцяю, що більше не буду. Для цього ж ми сюди і приїхали.

– Для чого?

– Поговорити. Проходьте в кімнату.

Тільки тепер Тома звернула увагу: з-під причинених дверей, що вели до єдиної кімнати, пробивалася тоненька смужка світла. Або хазяйка забула вимкнути настільну лампу, або в тій кімнаті ще хтось був. Скинувши чоботи і плащ, Тамара штовхнула двері і пройшла до кімнати.

У кріслі під настільною лампою примостився журналіст Віктор Шамрай. На колінах у нього лежали папери, перемішані з газетами.

– Ви знайомі, – нагадала Кіра, ставши в дверях за спиною гості. – Велике світло ввімкнути?

– Як хочете, – повела плечима Тамара. – Якщо вас влаштовує така театральщина...

– Стоп! – Березовська клацнула пальцями, і в цьому клацанні вчувалося щось переможне. – Ви самі сказали це слово – театральщина! Я вас за язик не тягнула.

– Вибачте, але все, що зараз тут відбувається, справді нагадує театр. Провінційний і дуже дешевий, – тепер Тамарі вже не було перед ким стримувати накопичені емоції.

– Дуже добре ви відгукуєтесь про рідний театр, – якимось дивним тоном промовила Березовська. – Дуже добре, Томо. Раз провінційні театри такі дешеві, чому ж ви так палко хотіли грати саме в рідному, провінційному, житомирському? Та ще й уроки брали в однієї відомої акторки. Ці уроки, бачу, дуже допомогли. Я навіть дивуюсь, Тамаро.

– Я теж, – озвався зі свого місця Шамрай.

– Чому... чому ви дивуєтесь? – Тома мимоволі теж стишила голос.

– Дивуюся, що ви передумали бути актрисою. У вас талант. Добре виходить. Та й фантазія нічого собі. Сідайте, поговоримо.

Тамара Томіліна слухняно опустилася на софу.

Тепер стояла тільки Кіра Антонівна Березовська.

Вирішивши зберегти інтимність обстановки, жінка залишила освітлення таким як є, зняла окуляри, подихала на них, старанно витерла скельця, готуючись говорити, вдягнула їх і повернулася до Віктора.

– Тісний світ, скажіть? Це я про Галину Григорівну, про Горбанську. Я ж місяць тому з нею познайомився, навіть статтю написав. Вона у нас з Космосом тепер контактує, ти не знала, Томо?

– Я читала, – коротко відповіла дівчина. – Я взагалі останнім часом уважно читала вашу газетку. Мені шкода Галини Григорівни. Не думала... Давно таке з нею?

– Не знаю. Я не лікар, – відповів Віктор.

– Але років п'ять тому, коли Горбанська займалася з вами, вона вважала вас дуже талановитою дитиною і готувала до вступу в театральний інститут. Вона була більш притомною, чи не так? – швидше констатувала факт, ніж запитала Кіра. – Бачите, як воно в житті сплітається: спочатку Віктор, виконуючи професійну роботу, познайомився з учителькою, потім, причому дуже скоро, з її ученицею. Прикметно, що обидві виявилися, м'яко кажучи, того, – Березовська постукала пучкою зігнутого вказівного пальця по лобі. – Шамрай звик мати справу з такими людьми, вислуховувати подібні історії. Друкуючи їх, газета непогано, як для Житомирщини, заробляє, і міцно тримається на ногах. Криза на вас точно не позначиться, правда, Вікторе?

– Так точно, – погодився Шамрай. – Коли непевні часи, наш народ здебільшого саме таке читає. Відповідей шукає. Не політикам же вірити, їй-Богу...

– Неправильно, але мудро, – кивнула Березовська. – Коли реальний світ хапає за горло, тисне на мозок і жити в ньому стає неможливо, люди свідомо чи підсвідомо тікають у світ паралельний. Наприклад, ви, Вікторе. Ви ж саме так і вчинили чотири роки тому. Можна двома словами розказати Тамарі вашу історію? Без того, що трапилося з вами влітку дві тисячі четвертого, я б особисто ніколи не вираховувала, що пережила Тамара восени дві тисячі восьмого, цієї

осені. А отже, як наслідок, я б ніколи не дізналася, що з нею трапилось.

– Хіба «пережила» і «трапилось» – не суть одне й те саме? – Тамара далі почувалася не дуже впевнено, бо не знала, до чого все це відбувається і чим воно небезпечне для неї. Одначе трималася вже не так скуто: все ж таки відчувала себе причиною усіх подій.

Дівчині, котра колись хотіла стати актрисою, дуже подобалося знаходитися в центрі загальної уваги. Нехай загал і складався лише з двох людей, з якими Тома знайома побіжно: справжній актор навряд чи особисто знайомий із кожним зі своїх глядачів.

– У вашому випадку, Томо, ні. То як, Вітю, ви не проти витягти скелет із шафи?

Шамрай махнув рукою.

– Я справді коротко. Чотири роки тому ось цей молодий чоловік став жертвою нападу. Аби змусити його мовчати про одну некрасиву історію, Віктора тримали на ланцюгу в темному погребі цілу добу. З метою пригнітити його волю. Злочинцям це вдалося. Не треба засуджувати його, Тамаро, на його місці в наш час може опинитися кожен...

– Та я нічого... – тепер Тома глянула на Віктора винувато, наче випадково застала його за заняттям, яке він чомусь вважав непристойним і ховався від сторонніх очей.

– Переживши сильний стрес, Віктор з головою поринув у паралельний світ. Більше його нічого не цікавило, він принципово тікав від реальності, яка в один момент стала для нього страшною. Але за тиждень після вашого, Томо, загадкового зникнення і не менш загадкової появи, але вже – з частково втраченою пам'яттю, на Віктора знову нападають. Його викрадають у чому був із власної квартири. Тобто, з його дому, його фортеці. Його ввозять до лісу, пресують і – увага, Томо, – пригадують йому всю ту історію чотирирічної давнини. Мовляв, один раз ти вже намагався стати героєм чи щось таке. Я нічого поки не плутаю, Вікторе?

Шамрай похитав головою. Зі свого місця Тамара не могла чітко роздивитися риси його обличчя. Здавалось, у кріслі сидить набита

тирсою лялька і робить якісь рухи штучними кінцівками, зображуючи живу людину.

– Тоді, чотири роки тому, викрадачами командувала інша людина. Та й облич своїх вони не ховали. Це я ось до чого: тепер Віктор бачив лише одного з них, бачив дуже коротко і все одно не впізнав. Отже, діяли інші люди. Проте вони знали, яким він почувався приниженим і розчавленим чотири роки назад. Значить, збирали інформацію. Для чого? Аби віднайти найболючіше місце і натиснути. Знову – для чого? Адже писати про паралельний світ є одним з найбезпечніших на світі занять. Ти поринаєш у вигаданий світ і знаходиш там людей, котрі живуть на своїй хвилі і нікому не заважають. Шкоди Віктор Шамрай нікому завдати не в змозі. Але знову-таки: для чого його пресувати, для чого вишукувати старі таємниці? Відповідь: Тамара Томіліна, героїня відразу кількох його найсвіжіших статей, побувала в такій собі аномальній зоні, побачила там щось таке, чого бачити не повинна, і тепер боїться. Проте своїми страхами дівчина з міліцією поділитися не могла, а ось журналістові, якому довірилась один раз, могла цілком. Є в цьому логіка, Тамаро?

– Не знаю, – відрізала та.

– Давайте разом спробуємо дізнатися, – тепер Кіра нагадувала шкільну вчительку геометрії, яка хоче, аби теорему Піфагора змогли зрозуміти і довести навіть безнадійні тупаки. – Віктор потім пояснив: його викрадачів цікавило, що ви, Тамаро, йому сказали. Вони чомусь не вірили у ваше мовчання. Вони конче хотіли дізнатися, чи бачили ви щось у Підлісному. І якщо бачили – то що саме? Віктор доводив: у вас амнезія. Він переконував своїх мучителів у цьому так само палко та відчайдушно, як його самого і, без перебільшення, половину Житомирщини намагались переконати у своїй амнезії ви. Використавши для досягнення своєї мети чи не найпопулярніший у нашому краї друкований орган, з яким багато хто рахується. «Неймовірні факти», як я дізналась, протягом останнього року могли досить сильно впливати на думку певної та досить великої категорії мешканців Житомира та області. Ви, Тамаро, довго

і уважно вивчали цю газету, тому і без мене знаєте. І зрозуміли це набагато раніше за мене. Тому, маючи гарні акторські задатки, гострий розум та вмюючи нестандартно мислити, ви старанно симулювали амнезію. Та оцей мій здогад не знімає головного питання сьогоднішнього вечора: *для чого* ви це робили? Ну, не надумали зізнаватися? Чи мені продовжити?

– У вас дуже гарно виходить, – голос дівчини звучав глухо і тихо.

– Дякую. Тоді рухайтесь далі. Ці страшні люди не могли прийти до вас, бо біля вас постійно знаходилась міліція. Чому? Тому, що ви зникали в паралельному світі? Нашій міліції хоч би з реальним світом впоратись. Отже, чому? Бо ви, Тамаро, дали підписку про невиїзд. Ви якимось чином причетні до кримінальної справи – вбивства Григорія Піддубного, на утриманні якого, вибачте, жили останнім часом. Ось тут давайте трошки зупинимося, коли ви не проти...

– Проти! – вигук прозвучав хоч різко, але так само неголосно.

– Так нечесно, – Шамраєві здалося: докір з вуст Березовської зірвався щирий. – Нечесно, Тамаро. Ось Віктор дозволив торкнутися його недалекого минулого. Повірте, він не хотів би цього згадувати не лише при сторонніх, а навіть наодинці з собою. Вашого минулого я теж торкнуся лише трошки. Слава Богу, своєю справою я займаюся давно, тому приблизно уявляла, куди і кому подзвонити, аби дещо про вас дізнатись. Ось, власне, наша і в першу чергу моя помилка: збираючи інформацію про оточення вбитого, його друзів і особливо – ворогів, вашу персону ми чомусь залишили на пізніше. Інакше про вашу, Тамаро, мрію стати артисткою я б дізналася набагато раніше. Коли маєш справу з людиною, наділеною лицедійськими здібностями, починаєш уважніше прислухатись і придивлятись до її слів та дій. Ваші батьки справді були відселені з Підлісного разом з іншими за кілька місяців до вашого народження. Потім, коли ви пішли в перший клас, батьки розійшлися. У кожного з них своє життя, і жоден з них, знову вибачте, навряд чи міг виконувати батьківські функції належним чином. Ви з мамою часто переїжджали з місця на місце залежно від того, кого вона обирала

вашим наступним, гм, татом. Вам, таким чином, дуже рано захотілося самостійності. Ви після школи перебралися до Житомира, якийсь час мешкали в далекої родички, вона ж і привела вас до Галини Горбанської. Та, своєю чергою, нахвалювала колегам здібну дівчинку. Потім, рік миючи підлогу в житомирському театрі, куди вас вдалося прилаштувати вчительці, ви час від часу виходили на сцену в масовках. Після того, вирішивши брати штурмом інститут, подалися до Києва – і провалились. Далі, коли б охота, можна робити припущення, спираючись на розрізнені факти. Та зараз нам вистачить того, що стриптизерку і за сумісництвом – повію на прізвисько Артистка в одному з київських клубів випадково надибав Григорій Піддубний, – на мить Кіра перевела подих і продовжила: – Він не належав до любителів солоденького. Просто візит до того клубу став у той вечір логічним продовженням якихось ділових переговорів. Як ви, Томо, знайшли до нього підхід – не знаю. Та дуже скоро Піддубний взяв вас під своє крило і привіз назад до Житомира, якнайдалі від потворних спокус столичного життя. Багато хто каже, Томо, що ви таки дійсно відчували до Григорія якісь почуття. Спочатку – вдячність, потім – симпатію, прив'язаність, кохання, що це було?

– Все правда. Все, що говорили.

– Чудово. Я переконалась: ви Піддубному не ворог, навпаки – один з небагатьох друзів. Він багато зробив для вас, зробив би ще більше, якби не...

– Досить! – Тамара раптом зірвалася на крик. – Досить, досить, досить!

Вона затремтіла, кулаки затарабанили по колінах. Віктор далі сидів мовчки.

– Більше не буду, – незграбно ступивши до дівчини, Кіра погладила її по голові і відразу забрала руку, немов обпеклася. – Не буду про це... Але до нашої історії ми все ж таки повернемося. Ми зупинилися на тому, що незнайомі лиходії дуже хотіли про щось вас розпитати, та не могли до вас досягнути. Вчора Віктор напружив пам'ять і досить докладно описав того, хто керував викраденням. Ця

людина, виявляється, дуже добре знайома нашим сищикам. Наприклад, її впізнав Сергій Бражник, знаєте, той опер, який вас допитував багато разів... Це Антон Коновалов, охоронець Дениса Ковалевського на прізвисько Акула Ден. Знайоме прізвище?

Тамара Томіліна не стримала зойку.

– Правильно. Їх слід боятися. Страшний та ще страшніший, – погодилася Кіра. – Але дізнавшись, кого ж ви так цікавите, я подивилася на все зовсім інакше. Коновалов, поза сумнівом, виконував наказ Ковалевського, пресуючи Віктора. Значить, Ковалевського якимось чином цікавить, що ви побачили в Підлісному, в паралельному світі, в аномальній зоні. Нарешті, за деякими даними, до подій чотирирічної давнини, які вимагали, зокрема, поламати Шамрая і змусити його замовкнути, теж був причетний пан Ковалевський. Ось звідки його нукер Коновалов знав про ті події. Що вкотре підтверджує: все в цьому світі переплетено в один великий клубок. Такий збіг – випадковість. Та чи випадковий інший збіг: нездорова цікавість, яку виявляє Денис Ковалевський, чи не головний підозрюваний у вбивстві банкіра, до особи Тамари Томіліної, коханки вбитого? А якщо, Тамаро, ми припустимо: ваші пригоди в Підлісному їх зовсім не хвилювали? Вітю, будь ласкавий, згадай точно, слово в слово: чого від тебе хотіли Коновалов та його підручні?

– Вони хотіли знати, що вона там бачила, – промовив Шамрай, потім додав: – І ще – де вона була.

– Тепер – увага, – Березовська змовкла, стало раптом зовсім тихо. Тиша, здавалося, ворушилася і її можна було помацати. – Знаючи, хто такий Коновалов, на кого він працює і чиї накази виконує, ми ставимо під сумнів інтерес цих людей до Підлісного і усіляких аномальних зон. Виніши це за дужки, ми цілком справедливо припускаємо: «де вона була» – це не обов'язково в ту ніч, коли Тамара зникла. А «що вона там бачила» – не обов'язково в Підлісному чи іншому паралельному світі. Ви, Тамаро, рятуєте своє життя, вигадавши і старанно симулюючи амнезію. І живете ви доти, доки нікому не сказали, де були і що там бачили. А були ви, Тамаро,

в заміському будинку Григорія Піддубного в той день і час, коли його вбили. А бачили ви там, Тамаро, убивцю Григорія Піддубного. Хто це – Ковалевський чи Коновалов?

Застогнавши, Тамара Томіліна закрила обличчя руками і вголос, вже не стримуючись, заридала.

18

Того вечора Григорій не чекав гостей.

Вони нічого особливого не планували: звичайна вечеря після трудового дня. Подібні вечори траплялися в житті банкіра Піддубного останніми місяцями частіше ніж зазвичай. Відколи заговорили про світову фінансову катастрофу, Григорій почав працювати чи не вдвічі більше. Хоча Тома навіть не могла собі цього уявити, адже її коханець, точніше – її *коханий* і до того гарував, здається, двадцять п'ять годин на добу. Та щойно навантаження збільшилися, Григорій почав так планувати час, аби частіше проводити ось такі вечори з Тамарою.

Вона назавжди запам'ятала той теплий вересневий день, коли Гриша назвав ці вечори *сімейними*. Навіть зробив на цьому слові наголос, повторив кілька разів, відчутно смакуючи. Слово це стало для нього чимось соковитим, він смакував його, і з кутиків рота ніби тік непомітний прозорий солодкий сік. Ось так сприйняла сказане і почуте Тома: як освідчення... і пропозицію...

Отже, того вечора вони не чекали гостей і саме збиралися примоститися на першому поверсі, в залі з каміном, коли знадвору почувся шум під'їжджаючої машини, і майже відразу Григорію подзвонили на мобільний.

«Чорт! Іди нагору, побудь там. Тебе тут не треба», – розпорядився Піддубний, і Тома послухалася, швидко збігла сходами на другий поверх, зайшла в спальню, причинила за собою двері. Та вже за п'ять хвилин не стрималась – прочинила: знизу голосно заговорили чоловіки, один голос тут же зірвався на крик.

Наполовину прочинивши двері, Тома могла, стоячи на порозі, бачити зі свого місця частину камінної зали і те, що там відбувається. В центрі стояв Григорій, спиною до неї. Навпроти махав руками чоловік, якого дівчина впізнала, хоч і не знала особисто. Якось бачила його на одному прийомі в мера, куди Піддубний дуже не хотів іти і чесно злиняв, побувши хвилин сорок. Та за цей час з ним встигла привітатися купа народу, серед них – ось цей вечірній гість, Денис Ковалевський. Тоді Гриша привітався з ним неохоче, механічно потиснув руку, зате пан Ковалевський довше, ніж належить у таких випадках, тримав банкіра за правицю, нагадував про якісь можливості, домовленості, спільні справи. Тамара не зналася на таких чоловічих речах і, коли чесно, не дуже прагнула.

«Знаєш, як його називають? Акула», – сказав тоді їй Гриша ніби між іншим. І обмежився коротким поясненням: «Від нього краще триматися далі. Бажано навіть не вітатися. Кожне привітання Ковалевський сприймає як жест доброї волі, на голову сяде, скидати – комплексна проблема».

Тепер той, кого називають Акулою, кричав і навіть тупнув ногою. Нагадував про якісь домовленості та останнє китайське попередження. На що Піддубний спокійно, рівним голосом відповідав: хоч японське. Все, що він хотів сказати, він уже коротко і ясно сказав у офісі. Дома іншої розмови та інших відповідей не буде. Нема чого розраховувати на домашню обстановку. Тоді Акула назвав кілька незнайомих їй прізвищ, у відповідь почув: «Не треба себе до них рівняти. Для кожного з них окремі умови. З тобою – жодних справ, ясно? Якщо не зрозумів тонких натяків і тебе не влаштовують причини – будь ласка, без причин: пішов з мого дому на хер!» Акула почав бушувати ще голосніше, і тоді Григорій попередив: «Щойно ти подзвонив і сказав, що стоїш під дверима, я набрав міліцію. Наряд їде сюди десять хвилин, у тебе, аби піти на хер, лишилося три».

Піддубний брехав. Тамара знала: не викликав він ніякої міліції, хоча в околиці всі правоохоронці знали його і навіть козирили його машині. Григорій блефував.

Раптом Акула простягнув руку до когось, хто стояв поруч, невидимий з її позиції, і крикнув: «Дай!». Мить – і на Піддубного націлено пістолет. «Забери, – рівно промовив Григорій, а потім – уже голосніше: – Геть! Тікай!» – «Три хвилини? Встигну!» – гаркнув Акула.

І гримнув постріл.

У першу мить Тома не повірила. Вона далі думала: гра, мужчини лякають один одного. Та Піддубний схопився за живіт, поточився, впав на підлогу, а Акула простягнув пістолет назад і люто наказав: «Давай ти! Не гуляй!»

У поле Тамариного зору висунувся ще один, молодший за Акулу. Націлив пістолет. Вистрілив пораненому в голову.

19

– Він?

Кіра простягнула заплаканій від сумних та моторошних спогадів Тамарі фотографію. Вона ледь глянула на знімок, кивнула.

– Ось Ковалевський... Акула... А другий – цей чорнявий, поруч, у крайньому кутку.

– Антон Коновалов, охоронець Ковалевського. Пізніше він намагався дізнатися, чи не проговорилися ви Вікторові або ще комусь. Вони вас не побачили тоді?

– Побачили, – Тома шморгнула носом. – Я скрикнула, вони підняли голови. Акула сказав: там хтось є. Кинувся нагору, я дивом устигла заскочити в спальню, зачинитися зсередини. Він почав стукати, ламатися, навіть, здається, стрибав на двері та дряпав їх... Врятував навіть не той, другий... Гриша врятував... Він же мені кричав оте «Геть!» і аби я тікала... Про міліцію збрехав теж для мене, щоб пішли швидше, у часі їх обмежив... Повірили... Бо той, який у голову стріляв...

– Антон, – нагадала Березовська.

– Антон, – Тома знову схлипнула. – Його голос почула: бос, каже, валити треба скоренько. Терпило, нах, ментів висвистав, накриють на жмурові... ну, щось таке. Акула гупнув у двері носакон: дістану тебе, суко! Потім... – вона витерла очі, – потім вони пішли. Зовсім. Я чула, як поїхала їхня машина... І...

– І вирішили теж тікати. Міліції про вбивство повідомили пізніше, змінивши голос. Ви ж артистка, лицедійка. Я здогадуюся причину такої поведінки, але все одно – поясніть. Хоча б Віктору.

– Він зрозуміє, – Тома глянула на притихлого Шамрая. – Він же зустрічався з Антоном... з убивцею... Якби я викликала міліцію з дому і дочекалася її, довелося б давати пояснення. Значить, називати тих, хто стріляв у Григорія. Ніхто не повірить ні в те, що я вбивць не бачила, ні в те, що я їх не впізнала. Ви могли б мене захистити?

– Конкретно я? – Кіра для впевненості тицьнула пальцем себе в груди.

– Ви... Ви найменше... Взагалі... наша міліція зможе вберегти мене? Я назву убивцю, його затримають. Доказів, крім моїх слів, не буде. Його відпустять. Потім він прийде до мене і вб'є. Хіба не так?

– Дивно, – Кіра знала – нічого дивного, та все ж таки внутрішньо опиралася цій викличній правді, дзвінкій та безжальній, мов ляпас. – Ви ось так відразу вирішили мовчати?

– Не відразу... Перша думка – тікати. Потім, коли почнуть шукати убивцю, хотіла якось дати знати в міліцію, де саме треба пошукати...

– Тома говорила уривчасто, намагаючись скласти думки і речення рівно, та вони виходили ніби відірваними від чогось одного цілого.

– Але свідчити особисто я навіть не збиралася. Потім... потім почалось... Вже тієї ночі... Як вони вирахували мій хатній та мобільний номери, не знаю. Ці люди можуть все... Нехай не все – багато. Подзвонили, запитали: чи не я була сьогодні в будинку *покійного* пана Піддубного... Сказала – ні, не я... Значить, кажуть, ваш покровитель проводив цей вечір з іншою жінкою... Значить, кажу, так і є... Ви не знаєте, кажуть, хто то може бути... Нічого,

кажу, не знаю, нікого не бачила, – вона знову схлипнула: – Навіть кілька разів повторила: нічого не знаю, нікого не бачила, нічого не чула.

Шамрай затулив очі долонями, потім закрив ними вуха, нарешті – приклав їх до вуст.

– Не бачу, не чую, не скажу, – переклала мову жестів Березовська. – Таку ви позицію обрали, правда? Зручно... Кохану людину вбивають у вас на очах, і ви нічого не робите для того, аби...

– Не вам мене соромити! – вигукнула Тамара, знову – крізь сльози. – Не вам! Не вам! Ви не поставите біля мене цілодобову охорону до кінця мого життя! Хіба що життя буде дуже коротким! Ви думаєте, таких, як цей Ковалевський, легко посадити? Мене пообіцяли дістати, і діставали ледь не щодня! Я вимкнула телефони – вони підходили до дверей, дзвонили, щось говорили. Я не знала, хто може мене захистити. Але не закон – то вже напевно! Немає такого закону, який захищав би мене! І його теж! – вказівний Тамарин палець націлівся на Віктора.

– Тома права, – озвався Шамрай. – Тоді, коли зі мною... Коли мене... Словом, я хотів сказати правду, я сказав її. Я навіть гнався за п'яним злочинцем! І де перемога добра над злом? Мене цькували собакою цілу ніч, а за це, Кіро Антонівно НІКОМУ НІЧОГО НЕ БУЛО! Хоча ВСІ ЗНАЛИ, ХТО ЦЕ РОБИВ! Я не ображаюсь на Тому, бо розумію її. Вона сама шукала спосіб захистити себе.

– Отже, – мовила Березовська після короткої паузи, дивлячись тепер на Віктора, – ви, як я бачу, зрозуміли її хід і всі ці трюки з аномальною зоною.

– Тільки тепер.

– Я теж не так давно, – відповіла Кіра. – Як бачите, фокус майже вдався.

Тамара Томіліна кричала і плакала в трубку: нічого не бачила, нічого не знає.

Можливо, їй все ж таки вірили, бо не поспішали вживати радикальних заходів знищення небезпечного свідка. Раптом дівчина дійсно ні при чому? Акула Ден, зірвавшись, підставився, бо більшість стежок веде до нього. Для чого в цій історії ще одне вбивство? Та все ж таки, видно, вірили Тамарі не до кінця: погрози тривали.

У якийсь момент для того, аби хоч якось відволіктися, дівчина дивилася серіал, назви якого, так само, як початку і кінця, не пам'ятала. Телевізійна історія дала підказку: треба втратити пам'ять. Причому таким чином, аби про це дізналась якомога більша кількість народу і повірила в амнезію.

Від свідка, який втратив пам'ять, рано чи пізно відчепляться. Причому – всі: і міліція, і убивці.

Зараз, сидячи на софі в квартирі слідчої, Тамара не могла точно пригадати момент, коли прийняла рішення діяти через чи не найпопулярнішу газету Житомирщини – єдину газету, на сторінках якої брехня майже ніким під сумнів не ставиться. Підлісне цілком підходило під аномальну зону. Лишалось вигадати просту і одночасно красиву таємницю, яку неможливо перевірити. Бо навряд чи хтось буде спеціально розшукувати інших людей, крім Тамари, які чули поклик мертвого села, йшли на той поклик, зникали і поверталися з провалами в пам'яті.

Перечитавши в Інтернеті купу електронних версій «Неймовірних фактів», Тамара вирішила: свою казку вона розкаже Віктору Шамраєві. Дуже переконливо пише людина.

А згодом для підтвердження своїх слів розіграла справжню виставу: проти ночі помчала в бік Підлісного. Насправді вона там не була: заїхала в Овруч, знайшла біля залізничного вокзалу приватну квартиру, де перебула якийсь час, не світлячи документами. З машини поскручувала номери, кинула їх у каналізаційний люк, саму ж машину покинула. Перед тим добряче понівечила, аби довго впізнавали.

Коли намагаєшся врятувати власне життя, автомобіль не має значення.

Нарешті, Тома вибрала момент, вибралася з лісу на шосе, зіграла перед водієм фури непритомну, далі розіграла ледь не вихідця з інших світів.

До її честі, визнали Кіра і Віктор, дівчина практично не переграла.

Далі Шамрай пішов по її слідах. Опинився не там і не тоді. Почалася зовсім інша історія.

21

– Якби не ця брехня, до вас би, Вікторе, не повернулися найгірші спогади з минулого. Вас не били б по голові, не кололи б шприцом, не накачували б різною гидотою. Ви ж дивом лишилися жити...

Кіра сама не знала, які почуття намагалася викликати у Шамрая. Ненависть до Томи?.. Чи навпаки, Тамара повинна просити пробачення у нього, у неї, у Сергія?.. Розуміючи правду цієї дівчини, доросла жінка всім своїм еством відмовлялась її, цю правду, приймати.

– Вона рятувала себе, – повторив журналіст. – Інший би, може, не зрозумів. Я її розумію.

– Згодна, якби не її геніальна брехня, не викрили б інший, повірте мені, ще страшніший злочин. За який всіх буде покарано, – Кіра промовляла так і розуміла: зараз вона говорить у лунку порожнечу.

– Як ви плануєте діяти? Викриєте брехуху? – поцікавився Шамрай. – Ви готові заарештувати того, як його... Акулу Ковалевського? Чи може, охоронця його?

– Брехні в цій історії досить, – сказала Березовська. – Брехати не буду. Затримати їх вдасться лише на підставі Тамариних свідчень.

– Ви зможете мене захистити? – вкотре запитала дівчина.

– Ні. Кажу ж – досить брехні. Ваші свідчення, звичайно, допоможуть, та більше доказів немає. З можливостями Ковалевського його ще до Нового року, максимум – до Різдва випустять на підписку. Охороняти вас, як важливого свідка, ніхто не буде. Гарантії безпеки немає. Говоритиму правду: ви, Тамаро,

ризикуюте життям, давши свідчення, більше, ніж не даючи жодних і продовжуючи грати у втрату пам'яті. Але якщо ви дасте свідчення, ми всі разом принаймні спробуємо дістати Акулу Дена... покарати його...

– Тоді можете заарештувати мене за те, що імітую амнезію і вигадала казку про аномальну зону! – Тома не дала їй договорити. – Я знаю, хто вбив Григорія. Ви це знаєте. Тільки знання не врятує від смерті мене, Кіро Антонівно. Я мовчатиму. Слова не скажу. Нікого не бачила, нічого не чула.

Березовська сіла поруч з дівчиною, незграбно обняла її за плечі, відчула, як вони здригаються, відчула страх, зрозуміла його ще глибше.

– Гарзд. Нехай так. Як хочеш, – до горла раптом підступив глевкий ком. – Але... Але я хочу... можу щось для тебе зробити...

– Що саме? – Тамара підняла на жінку блискучі від сліз очі.

– Поки поживи тут. Зі мною. Ну... поки... Тут, у мене, тебе не чіпатимуть... Я так думаю...

І Кіра Березовська, некрасива сорокарічна самотня жінка, припинила нарешті стримуватися: рвучко обняла Тамару, притисла її голову до своїх грудей, зовсім не соромлячись Віктора обняла міцніше, притулила до маківки поцілунок тонкими сухими губами.

Якби Кірі пощастило вийти заміж у вісімнадцять років і народити дівчинку, тепер Тамара цілком могла б бути її донькою.

Частина 4

ЗАХИСТ БРАЖНИКА

Під Новий рік вперше за кілька років випав сніг.

Справжній, як колись: товстий білий м'який шар на землі, хрускіт приморожених сніжинок під підошвами, призабуте морозяне пощипування щік та носа. Він протримався до Різдва, яке Сергій теж зустрічав удома, в тихому родинному колі, і Люда не стрималась, нагадала йому: в «убивчому» відділі новорічні, різдвяні, взагалі – будь-які свята були найгарячішою порою, коли реєструвалося по кілька насильницьких злочинів за ніч, більшість із яких – наслідок п'яних непорозумінь.

Уперше за майже двадцять років Бражник зустрічав свята вдома і точно знав, що його не висмикнуть на черговий труп.

Куля пройшла навиліт, зачепила лише м'які тканини, крім втрати крові – жодних серйозних пошкоджень, тому рана швидко затягувалася. Різкі рухи Сергій міг робити вже після Різдва, і під Водохреще пізно ввечері вийшов з дому.

Дружині сказав – повернеться за годину чи півтори, щойно впорається. Люда не запитала, куди, бо знала – вже не на службу, а значить, усе буде в порядку. До лютого чоловік обіцяв сидіти вдома, потім можливі варіанти. Вже дзвонили кілька разів: тихий відхід опера на відпочинок був таки більш стратегічною, ніж чиєюсь особистою потребою. Тому начальник розшуку зробив кілька дзвінків, і відставному сищику вже готові були запропонувати більш спокійну роботу в структурі, якої не торкнулася фінансова криза. Навпаки, дала можливість залучати до роботи професійні кадри.

Так що з цим усе повинно витанцюватися, зростися, скластися.

Бражник справді не збирався залагоджувати справу, яку треба залагодити, довше ніж годину. Коли до чогось морально готовий і маєш матеріальне забезпечення, вирішити проблему досить просто. Тим більше, що вирішувати її треба.

Завжди повинна знайтись людина, здатна захистити тих, кого ніхто захистити не може.

Машина на ходу. Її ще тоді відбуксували з Підлісного до найближчої станції техобслуговування, де поміняли пробиті автоматними кулями два лівих колеса – переднє й заднє. В багажник машини опера-героя ніхто, як і розраховував Сергій, не заглядав. Потреби не було.

Бражник виїхав з гаража і взяв курс на виїзд з Житомира.

У машині він увімкнув радіо, знайшов станцію, де передавали легку інструментальну музику. Під її супровід їхав вечірніми вулицями рідного міста.

Ще перед святами, коли його щойно виписали і Сергій долежував удома, Кіра прийшла провідати та ніби між іншим обмовилася: маховик справи про вісімнадцять трупів розкручується на повну катушку, і за однією зі схем, задіяних у цій масштабній кримінальній історії, до неї якимось боком причетний Денис Ковалевський, він же – Акула Ден. Після того у Бражника остаточно склалося враження: за всім поганим у цьому світі так чи інакше може стояти Акула Ден.

Покласти цьому край неможливо: він і раніше вислизав, а тепер, ставши зовсім розумним, навіть не потрапляє в сіті. До всіх історій він має опосередковане відношення, завжди якимось боком, якимось чином, непрямо, і таке інше. Але він, Сергій Бражник, покладе цьому край.

Місто закінчилося, плавно перейшло в приміську зону. Якщо тут повернути праворуч, можна дістатися до невеличкого затишного двоповерхового будинку. Перший поверх – маленький домашній ресторанчик із сауною, яку багато хто називає елітною. Другий поверх – лише три кімнати. Маленький елітний приватний бордельчик. Дівчат викликає власниця, клієнтам байдуже кого. Вони звикли: дівчатка приїдуть першокласні.

Одна з таких дівчат перебувала на зв'язку в одного колеги Бражника. Між іншим, це саме та повія, яка, сама того не бажаючи, забезпечила алібі трійці могильщиків, подільників Колі Пузиря,

недавніх Сергієвих противників. У той вечір, коли зникла Тамара Томіліна, вони не могли на неї напасти, бо саме відтягувалися в сауні з дівчатами легкої поведінки.

Не в цій, біля якої зупинив машину Бражник. У іншій. В Житомирі вистачає саун з дівчатками. Тільки проститутки до однієї сауни майже ніколи не приписані. Та й дівчина, зв'язкова міліцейського опера, була цінна саме тим, що її частенько викликали саме в цю, елітну сауну, де збиралися елітні клієнти. З десяти представників подібної еліти вісім стабільно знаходилися в полі зору правоохоронних органів.

Так от, у цій сауні дуже любив проводити вечори Денис Ковалевський.

За домовленістю з Бражником дівчина дала знати, коли Акула Ден приїде сюди найближчим часом. Про їхню домовленість колега Сергія, котрий патронував повію-агента, не знав і ніколи не дізнається. Така угода.

Бражник, не вимикаючи музику, вийшов з машини, відчинив багажник.

Тоді в Підлісному, його, пораненого, застали біля машини, де він шукав аптечку. Принаймні, так пояснив Сергій, і нічого дивного в такому поясненні не було. Але насправді бинт та пластир оперу в той момент були потрібні в другу чергу. Підібравши на полі бою один з автоматів та знайшовши у когось із бійців цілий ріжок, Бражник, керуючись лише одному йому зрозумілим інстинктом, дотягнув трофей до свого автомобіля, поклав у багажник і прикрив шматком брезенту.

Витягнувши автомат, Сергій під'єднав магазин, зняв зброю із запобіжника, перевів у автоматичний режим стрільби. Примостив на хвильку на багажнику, витягнув з кишені куртки плетену шапочку, в якій завбачливо зробив прорізи для очей, натягнув її на голову. Потім надів рукавички з тонкої шкіри. Підхопивши автомат, пішов усередину.

Вхідні двері не зачинялися – дорогих гостей тут завжди радо зустрічали. Невеличкий затишний зал, напівтемний, освітлений

інтимними червоно-зеленими ліхтариками, стояв порожнім. За барною стійкою виднів хлопчина в білій сорочці та жилетці. Побачивши озброєного чоловіка в масці, сіпнув рукою до телефону, потім, злякавшись власної сміливості, зіщулився та напівприсів. Навіть звідси, зі свого місця, Сергій бачив його переляк.

Похитав головою – не треба.

Повів автоматом – лізь під стійку.

Приклав пальця до губів – мовчи.

Бармен кивнув, присів, зник під шинквасом. Кількома широкими кроками перетнувши зал, Бражник підхопив з поверхні стійки трубку радіотелефону, хотів швиргнути об стіну чи підлогу, вчасно прорахував – буде небажаний шум, тому запхав у кишеню. Постукав кулаком по стійці, викликаючи бармена, мов джина з пляшки. Той вистромив капловуху голову.

Кивок голови в бік сауни – там? Бармен замотав головою, кивнув на сходи, котрі вели нагору, в кімнати інтимного відпочинку. Дуло загрозливо опинилося в кількох сантиметрах біля лоба бармена, гойднулося – не брешеш? Той ще активніше замотав головою – та ви що, хіба я можу, там вони, там... Сергій показав бармену обтягнутий шкірою кулак: дивись мені, як брешеш. Капловухий зробив невинні очі і, не чекаючи команди, знову поліз у свою схованку.

Перехопивши автомат напереваги, Бражник швидко збіг сходами нагору.

Маленький коридор, три кімнати рядком по праву сторону. Перша – зачинена, під дверима темно, зсередини – жодного звуку. Друга теж зачинена, але пробивається смужка світла, чути голоси. Трошки відступивши для розгону, Бражник ударив ногою.

Зачинено не на замок, просто причинили. Обстановка скромна: ліжко, торшер, журнальний столик. Побачивши несподіваного гостя, гола дівчина на ліжку з криком покотилася вниз, на підлогу. Дівчина Сергія не цікавила.

Чорнявий Антон Коновалов, особистий охоронець Акули Дена, зрозумів усе відразу, спробував у миттєвому стрибку підхопити

кобуру з підлоги. Не встиг: автомат Бражника коротко плюнув вогнем. Черга злилася з криками дівчини та охоронця: переляканим та передсмертним.

Випустивши для надійності ще одну чергу, Сергій тут же повернувся на звук прочинених дверей.

З третьої кімнати йому назустріч вилетів озброєний і, судячи з перекошеного рішучістю обличчя, дуже небезпечний Денис Ковалевський. Його Бражник зустрів чергою в груди, кулі розірвали їх навскоси. Друга черга довершила справу. Обличчя Сергій не чіпав – його повинні відразу впізнати.

Тепер дівчата кричали з обох кімнат дружним переляканим хором.

Не затримуючись більше, Бражник швидко збіг донизу. Бармен обережно висунувся з-за стійки, Сергій показав йому великого пальця – нормально. Вийшов, автомат кинув на сніг, в інший бік пожбурих шапочку-маску, сів за кермо, розвернувся на місці і поїхав геть.

Грала інструментальна музика...

Справу зроблено.

Від уже колишніх колег по роботі Бражник знав: ці автомати – з партії складів у Запорізькій області, незаконно проданої близько року тому. Дуже просто припустити: ними озброєні бійці всієї групи. Відбитків пальців не знайдуть, та цілком можна дійти висновку – Денис Ковалевський комусь зі спільників дуже сильно надокучив. Автомат вкаже шлях до того, кому саме.

Нехай тепер усі, хто реально здатен скоїти вбивство Акули Дена, списують його смерть один на одного.

Насправді діяч подібного масштабу завжди комусь заважає. Поки не настане точка кипіння.

Він нічого не скаже Кірі. Вона, почувши новину про вбивство Ковалевського і Коновалова, сама зрозуміє: Тома Томіліна може тепер повертатися до себе додому.

А потім, мабуть, спробувати почати нове життя.

Яке?

Неважливо. Головне – нове.
...Був тихий вечір перед Водохрещем...

листопад 2008 – лютий 2009
Київ-Ніжин